

Down

355

Hic Liber pertinet domini Terentii

de Sante more

1588

BIBLIOTECA DE RIPOLL.

VOLUMEN Nº 484

PROCEDENCIA

Arzob.

3-422

DOCTORIS
SIMONIS VAZ
BARBOSÆ LVSTITANI

*In Conimbricensi Academia Ar-
tium Magister.*

Principia, & loca cōmunia tam de
cisionum, quam argumentorum
vtriusque iuris.

A.

ABSOLVERE qui potest, con-
demnare etiam potest *Farina. in
fragment. crimin. p. 7. verbo absolue-
re nu. 6. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A
concl. 40. quia qui condemnare non potest, nec
etiam absolvere l. nemo qui condemnare de regu-
lis iuris. Menochi. de arbitrar. lib. 1. q. 43. num. 25.*

A. Narbona.

2 Principia, & loca comm.

Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p. 1.
num. 193.

2 Absolvere debet potius Iudex in dubio,
quam condemnare argum. tex. in l. Arrianis. ff.
de actio & obligat. l. favorabiliores, l. semper in obs-
curis. ff. de reg. iuris, cap. 3. de probat. plures citat,
Con. vari. lib. 1. cap. 1. n. 2. vers. Quarto, Mexi. in tract.
tallæ panis concl. 1. nu. 171. nouissime Anton.
Monach. Florent. decis. 36. n. 2. Card. Tusch. to. 1. lit. A.
concl. 41. n. 1.

3 Absolvere nocentem sanctius est, quam con-
demnare innocentem, l. absentem, ff. de pœnis.
Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 41. nu. 3. Cauendum
nâq; est ne respectu nocentis, innocens patia-
tur, l. si. C. de his, qui latro. l. pregnantis ff. de pœn.

4 Absolutus expressè dicitur, qui non est
condemnatus, Sigismund Scac de appellat. quæst. 17
limit. 6. memb. 9. lib. n. 70. & limit. 21. n. 37. in fine.

5 Absurdus intellectus ab omni dispositione
est reiiciendus, l. nam absurdum, ff. de bon. libert.
l. 1. §. unde quaritur, ff. de publicia. in rem actio. l. ob-
seruare, §. fin. ff. de offic. procons. l. Satrius Aristio. §.
ff. de leg. præst. cap. quemadmodum de iure iur. cap.
cum inter. de except. cap. dudum de præben. lib. sexto,
Prob. ad Monachum in cap. generali de elect. eod. lib.
num. 18. cum seqq. Valasc. consult. 174. num. 11.
Absurdum enim semper est vitandum, Anton.
Monach. Bonon. decis. 11. num. 63. Cardin. Tusch.
tom. 1. littera A. concl. 66. Et ad illud euitandum

Vtriusque iuris.

3

in statuto, omnis interpretatio est admittenda, idem Anton Monach. Lucens. decis 64. n. 30.

6 Abundans cautela non nocet, l. testamentum, C. de testam. Surd decis. 13. num. 14. Sebast. Næui in l. non solent 95 ff de reg. iuris, Farinac in praxi. crimin par. 3. quæst. 89. num. 123. Rota Rom. apud eundem decis 319 num 9 tom. 1. par. 1 Gonzal. ad reg 8. Cancel glos 6 à num. 26. Stephan. Gratian. discept. forens cap 141. num. 12. Cardin Tusch. tom. 1. littera A. concl. 67.

7 Accessorium sequitur naturam sui principalis, l. etiam, C. de iure dot. reg. accessorium 42 de reg. iuris lib. sexto, exornant Socin. reg. 5 Menoch. conf. 58. n. 13. cum seq. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. n. 8. cum seqq. & decis. 88. num. 10. Put. decis. 1. num. 2 lib 1. Ioan Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 16. num. 70. Anton Monach. Bonon. decis. 27. n. 4. & decis. 28. num. 56. Cardin. Tusch. tom. 1. littera A. conclus 76. Pichard. ad § si quis alium num. 32. Inst. de inutilibus stipulat. Mari. Anton. vari. lib 1. resol. 72. num. 6. Intellige cum accessorium est à suo principali inseparabile, vt per Menoch. de interd. remed. 6. recuper possess. n. 45. Etiam si accessorium sit magis dignū, & pretiosum, quam ipsum principale, cui annectitur ex D. Barb in l. cum prator, §. fin. num. 211. ff. de iudicijs, Tusch. dicta concl. 76. n. 26. Limita tamen vbi militat diuersa ratio ex tex. in l. si is, C. de prædijs minor. Et adductis per Brunor. à Sole in locis commun. ver-

4 Principia, & loca comm.

bo accessorium, *Frācis. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. comparat. 12. nu. 22. Tusch d. concl. 76. nu. 36.* Limita etiam, quando accessoriū est maius ipso principali, vt per *Iosseph. de Sesse Aragonia decis. 185. num. 82* Limita deinde in actibus denotantibus translationem dominij, *Tusch. d. lit. A. concl. 79.* de quibus etiam vide *Thomam de Thomasettis in floribus legum reg. 8. & reg. 234.*

8 Accessorium corrui sublato principali, *l. qui liberis. ff. de vulg. & pupil. substit. l. cum principalis, vbi Dec. ff. de reg. iuris § fideiussores instit. de fideiussor. Surd. cons. 318 n. 5. Thomas de Thomasettis reg. 92. vbi dicit procedere in coniunctis, & vbi militat eadem ratio.*

9 Accessorium, quando venit in necessariam consequentiam principalis, concesso principali, censetur concessum accessorium, & alia sine quibus stare non potest, *l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud. Card. Tusch. tom. 1. litt. A. concl. 77.*

10 Accessoria, & ea, quæ veniunt in consequentiam non attenduntur. *Card. Tusch. tom. 1. litt. A. concl. 78. vbi n. 9. limitat, quando in accessorio militat diuersa ratio, quia tūc est verum, quod imò attenditur, vt principale, quibus adde notata infra lit. C. n. 51.*

11 Accidens non potest dari sine subiecto, & substantia, vt asserit, *Cursus Conimbricensis in c. 2. de complexis in praeambulis praedicamentorum, probat tex. in l. 4. in fine ff. de actio. empt. tenent Mas-*

card.

card. de probat. concl. 21 & concl. 1248 nu. 4. Surd. de alim. tit. 2. in præamb. n. 2. & tit. 9. q. 29. n. 23. & decis. 70. n. 6. & conf. 234 n. 23. & conf. 335. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. § 7 n. 70. & glos. 57. n. 32. Card. Tusch. to. 1. lit. A. concl. 82. n. 13. Et regulariter sequitur naturam sui subiecti, l. eius artificij, C. de oper. libert. Et supponit substantiam Anton. Monach Florent. decis. 56 n. 5. Ac proinde non potest mutare substantiã rei, Guter. præct. lib. 3. q. 16 n. 91. Vnde accidentia non migrant de subiecto in subiectum, l. quis ergo, & ibi glos. ff. de pecul. l. 3. ff. pro socio.

12 Accidentia possunt mutari, non vitiosa substantia, secus è cõtra, *Card. Tusch. to. 1. lit. A. cõcl. 82.* Et accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, l. falsa, ff. de condit. & demon. l. pacta conuenta, ff. de contrab. empt. l. pro voluntarijs, ff. de impen. in reb. dota. fac. tradit Porphyrius in prædicabilibus cap. de accidente, & scribit *Surd. conf. 179. n. 7.*

13 Accidentaliter euenientia non immutant rei substantiam, l. naturale, §. pauonum, ff. de acquir. rerum domin. *D. Thom. in 4. dist. 41. quæst. vni. art. 1. ad secundum.*

14 Accingendus de proximo habetur pro accincto, l. ex eo tẽpore, ff. de testam. milit. *Card. Tusch. to. 1. lit. A. concl. 83. Thomas de Thomasettis reg. 231.*

15 Accusatore non probante reus absolvitur, l. qui accusare, C. de edendo, cap. accusator 6. q. 5. cum

6 Principia, & loca comm.

alijs, quæ adducit *Farin. in fragm. crimin. p. 7. verba accusatore n. 26. vbi n. seqq.* late agit de intellectu huius axiomatis.

16 Aquirendum facilius impeditur, quam impediatur acquisitum, l. *patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris l. 1. §. ca. um ff. de postul. cum alijs, quæ notavi infra lit. I n. 62.*

17 Acta faciunt rem notoriam l. *fin. C. de re iudic. cap. ex insinuatione de appell. cap. cū olim de verbor. signific. Cephal. cons. 602 n. 21 lib. 4. Tiraq. de retract. lig. §. 36. glos. 2 n. 44. Menoch. de interdictis remed. recuper. possess. n. 232. & de arbit. iudicum casu 166. num. 6. Mascard. de probat. concl. 1101. num. 13 & 14. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21 num. 14. Nouissime Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3 cap. 15. n. 4.*

18 Actio semel extincta non reuiuiscit l. *quis res §. aream ff. de solutio l. si vnus, §. sed si pactum ff. de pact. l. electio, cum ibi notatis ff. de noxal. actio l. inter stipulantem §. sacram, vers. Nec reuocari, ff. de verbor. oblig. l. Menius, §. duorum ff. de legat. 2 l. heredibus, vbi glos. 1 ff. ad Trebel. Tiraq. in l. si vnquam verbo suscepit n. 191. C. de reuocandis donat. Gam. Lusit. decis. 162 n. 4 in fin. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 133. nu. 9. Card. Tusch to. 1 lit. A. concl. 116 n. 3. vbi nu. 4. extendit procedere etiam hoc axioma, quando actio extinguitur per transactionem, & n. 5. restringit, nisi contrarium sit conuentum.*

19 Actio cui conceditur, multo fortius retentio, l. *si per retentionem, C. de vsur. Rota Bonon. decis. 77*

num. 4. Et facilius conceditur retentio, quam actio, l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. pluribus, ff. de verbor. oblig. Surd. de alim. tit. 3. q. 7. nu. 12. Et tit. 8. priuil. 28. num. 3. Cald. Pereyra de renouat. emphy. q. 7. n. 28. vers. Pro hoc, Et de potest. eligendi cap. 10. n. 27.

20 Actio cui conceditur, multo fortius exceptio, l. 1. §. qui superficiem, ff. de superfic. l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iuris cap. qui ad agendum eod. tit. lib. sexto, Surd. cons. 377. n. 45. Palat. in repetit. cap. per vestras de donat. inter virum, Et uxorem, §. octauo n. 2. vbi limitat.

21 Actio personalis non datur contra tertium possessorem, l. fin. §. fin. ff. de contrahen. empt. l. eum cui, C. de actio. Et oblig. Sum. d. decis. 52. nu. 3. Et decis. 173. n. 9. Et decis. 236. n. 8. Et de alim. tit. 8. priuil. 48. n. 3. Et priuil. 51. n. 2. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 168. n. 1. Et decis. 529. n. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. fin. casu 42. vers. Et licet.

22 Actio personalis, quæ debetur respectu rei, tollitur re perempta, l. 1. in fine. C. de iure emphyt. l. T. t. & textores, §. fin. ff. de leg. 1. l. in naue Sauphei. ff. locati. Gom. vari. tom. 2. c. 3. n. 18.

23 Actionem nemo consequitur de improbitate sua, l. itaque fullo ff. de furtis, c. si ad peccatum, vbi glos. verbo conqueritur 22. q. 4.

24 Actionem habens rem habere dicitur, l. rem in bonis, ff. de acquirend. rerum domin. l. qui actionem, ff. de regulis iuris, l. id apud se 143. ff. de ver-

8 Principia, & loca comm.

borū signific. Menoch. conf. 67. n. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 136. n. 5. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 4. cap. 1. n. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 214. n. 291. in 1. edit. & resolut. 193. n. 5. in 2. edit. Bertazol. tract. clausular. instrum. claus. 27. glos. 6. nu. 3. & in repet. l. si quis maior, C. de transact. n. 612. cum seqq.

25 Actionem non habere, vel inutilem habere paria sunt, Anto. Monach. Bonon. decis. 54. n. 12.

26 Actiones suas remittentibus, non est dandus ad eas regressus, l. queritur, §. si venditor ff. edilit. edict. l. fin. ff. de remiss. pignor, §. si quis itaque instit. de bonorum possess. cap. ex transmissa de renunciat. cap. ex ore de priuil. cap. quam periculosum 7. q. 1. Con. var. lib. 2. cap. 4. n. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. n. 119. Surd. decis. 231. nu. 13. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 13. n. 8. Thomas de Thomasettis reg. 272. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 104. n. 14.

27 Actiones directas melius est habere, quam vtilis, l. mutus, §. si procurator, ff. de procurat.

28 Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium cogere potest, l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest. l. quoties. §. si temporalia de administrat. tutor. Gom. tom. 2. vari. cap. 11. n. 24. Soar. de Paz. in praxi. tom. 3. in initio n. 5. Joseph. de Sesse Aragon. decis. 189. nu. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 70. nu. 20. Card. Seraphin. Rotæ Romane decis. 649. nu. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 41. nu. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 60. vbi nu. 29. ampliat in tantum, vt

iudex repellat agentem sine actione, etiam parte non opponente.

29 Actor debet sequi forum rei, in iure civili, probat tex. in l. in criminali. C. de iurisd. omn. iud. & in l. iuris ordinem, C. eod. tit. Et in iure canonico cap. sane cap. cum sit generale cap. si clericus de foro compet. & utrobique glos. & Doctor. omnes. Et apud nostros Lusitanos constitutum est per Ordinationem Regiam lib. 3. tit. 11. in princip. Et apud Hispanos l. 32. tit. 2. p. 3. & l. 8 & 9. tit. 3. lib. 4. nouæ recopil. exornant Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor. 2. Anton. Oliban. de iure fisci. c. 11. n. 12. pag. 201. Gutier. de iura. conf. p. 3. cap. 12. à n. 1. Cardoso. in praxi. iudicum, & aduocat. verbo actor nu. 5. Joseph. de Sesse de inhibit. cap. 8. §. 3. nu. 7. & cap. 26. nu. 3. Castil. lib. 3. quotid. cap. 25. num. 8. Fran. Molin. de brachio seculari. cap. 35. nu. 2. Ioan. Francis. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 14. n. 18. D. Barb. in l. hæres absens §. proinde à n. 8. cum seqq. ff. de iudicijs Mari. Anton. vari lib. 1. resol. 15. n. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1930. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 122. Cardin. Seraphin. Rot. Rom. decis. 1018. nu. 1. Thomas de Thomassetis in floribus legum reg. 9. vbi dicit procedere in actione personali, non tamen in reali.

30 Actore non probante reus absoluitur l. ex rat. 25. ff. de iure fisci, l. vlt. C. de rei vñd. l. qui accusare, C. de edend. l. actor. C. de probat. l. 1. C. de alienat. iudic. mutan, cau. fact. §. retinendæ inst. de interdict. cap. vlt. 6. quæst. 5. cap. cum ecclesia de causa possess. &

10 Principia, & loca comm.

propriet. cap. vlt. §. sanè de iure iur. c. vnic. post principium, vt ecclesiast. benefic. cap. inter dilectos de fid. instrument. cap. fin. de iure iur. Duenh. reg. 22. Hipol. sing. 169. & seq. & in l. vnus, §. in ea causa. num. 3. & 4. ff. de quæst. Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 48. à num. 1. Couarr. vari. lib. 1. c. 1. num. 8. Clar. in pract. crimin. lib. 5. §. fi. quæst. 62. num. 1. relati ab Alphano collect. 102. Garc. Falcon. reg. 7. plures alios refert Cened. ad Decretal. collect. 125. num. 1. quibus adde Menoch. de arbitr. casu 98. num. 16. Mascard. de probat. conclus. 36. Surdus de alim. tit. 9. q. 12. num. 7. cum seqq. & consil. 328. num. 1. Seraphin. de priuileg. iuramenti priuileg. 27. num. 1. Flor. ad Gam. decis. 36. n. 1. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. n. 10. & de confiden. q. 63. n. 23. Alex. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de probat. resolut. 2. n. 1. & num. 16. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocat. verbo actor, num. 4. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 7. num. 108. Ioseph. de Sesse Arag. decis. 217. num. 4. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. par. 1. decis. 71. num. 8. & decis. 211. num. 6. Anton. Monach. Lucens. decis. 33. num. 46. Card. Seraphin. decis. 1422. num. 15. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 11. Aldouin. conf. 60. num. 12. & conf. 61. num. 6. Donel. comment. iur. ciuil. lib. 19. cap. 15. colum. 1. & lib. 20. cap. 2. col. fin. Farinac. in praxi crimin. quæst. 4. num. 28. Mari. Anton. var. lib. 3. resol. 1. n. 5. & resol. 37. n. 6. Rota Romana apud eundem. Farin. decis. 409. n. 6. tom. 1. p. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. c. 1. n. 95. Card. Tusch.

Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 117. vbi n. 10. extendit etiam si reus esset p̄redo, & nihil omninò probasset, & licet constet de non iure rei, cui subscribit Mar. Ant. n. 6. d. loco. Ex persona actoris ius mentiendū est, Surd. de alim. tit. 6. q. 4. n. 9. Et à probatione pendet victoria, Surdus decis. 36. n. 12. An autem regula hæc procedat in beneficialibus? vide Gonzal. ad reg. 8. cancel. glos. 11. num. 29. & 30.

¹ Actore non probante obtinet is, qui possidet, *l. 1. C. de alien. iudicij mutandi causa facta, §. retinenda inst. de interd. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. n. 7.*

² Actori incumbit onus probandi, notavi infra hac eadem lit. n. 74.

³ Actori non licet, quod reo denegatur, *c. 2. 4. q. 4. c. non licet actori 32. de reg. iur. lib. 6. Thomas de Thomasettis reg. 204. Sciaci. de appell. q. 18. limit. 7. n. 23. Card. Tusc. to. 1. lit. A. concl. 119. vbi n. 2. ampliat in casu conuerso. Nam à pari procedunt actor, & reus, iux. reg. tex. in c. 2. de mutuis petit. l. vlt. C. de fructu. & liri. expens. & quæ latè profequuntur Valasc. consult. 25. per totā. Gabr. comm. opin. to. 3. tit. de claus. concl. 1. à n. 66. Card. Tusc. tom. 6. conclus. 49. Et actor, & reus sunt correlatiua, Mari Anton. vari. lib. 3. resol. 9. n. 3.*

³⁴ Actum nihil dicitur, cum quid superest ad agendum, *l. cum Syllanarum, vbi Ias. num. 3. C. de his quib. vt indign. l. penultim. C. ad sylani. l. Titia, ff. de verbor. oblig. facit cap. cum super de offic. deleg.*

12 Principia, & loca comm.

Hippol. conf. 122 num 15. Flamin. de resignat. lib. 8 q. 8 num 42 & num 97. Anton. Monach. Lucens. decis. 25. num. 7. & Florent. decis. 19. num. 5. & Bonon. decis. 28. num. 22. Girond. de priuilegiarum. seu exemptionum explicat. num. 1133. Thomas de Thomasettis reg. 199. vbi asserit procedere, quando illud, quod superest, essenziale est, & substantiale: secus autem si accidentale sit, & parui momenti.

35 Actum, qui gerit in dubio præsumitur magis velle, vt ille valeat, quã pereat, l. quoties ff. de verbor. oblig. l. quoties ff. de rebus dubijs. l. quoties ff. de reg. iur. l. 3 ff. de milit. testa. Alciat. de præsumpt. rag. 3. præsup. 34. Vant de nullit. in princ. n. 24. Card. Matic. de coniecturis vltimarũ voluntatũ lib. 2. tit. 15. à num. 2. Brunor. à Sole in locis comm. verbo actus 10. Menoch. de arbit. casu 223. num. 27. & de præsumpt. lib. 1. quæst. 6. num 5. Guter. canon. lib. 1. cap. 2. num 4.

36 Actum faciens censetur se astringere legibus loquentibus de illo, *Surd. conf. 347. n. 24.*

37 Actum frustratorium nemo præsumitur facere, l. 1. in fine, ff. ad municip. l. vni, C. de thesaur. lib. 10. *Surd. conf. 307.* Actus enim frustratorios lex abhorret, l. hæc stipulatio, ff. vt legat. seu fideicommiss. nomine caueat. *Surd. decis. 260. num. 5. cum seqq. & decis. 276. num. 4. cum seqq. & consil. 345. num. 18.*

38 Actum celebrare, & ei consentire paria sunt
l. vtrum,

l. vtrum, & l. seq. ff. ad leg. Pompe. de parricid. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. vers. Præterea tex. & de iure primog. q. 26. vers. Tertio. limita, Card. Mantica. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 2. à n. 12. Melchior Phab. Lusit. decis. 60. n. 3. Vnde alienare, qui non potest de iure, nec alienationi consentire, l. 3. C. si aduersus donationem, Bart. cons. 70. nu. 1. lib. 1. Roland. cons. 15. n. 30. lib. 1. Tiraq. ad l. connubi. glos. 8. num. 147. Cald. Pereyra de resolut. emphyt. cap. 5. num. 40.

39 Actum non celebrare, vel minus rite celebrare paria sunt, Portol. de consortibus cap. 19. n. 8. quæ enim non rite fiunt pro non factis habentur, Hippol. in l. de vno quoque n. 120. ff. de re iud. & sing. 431 Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 10. n. 31. Perez l. 1. tit. 3. lib. 3. ordin. pag. 517.

40 Actus non potest subsistere sine substantia, l. cum hi, §. prætor ait ff. de transact. l. cum precario, ff. de preca. cap. tua nos de sponsal. Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. cap. 26. n. 106. Nec consistere potest sine sua materia, l. nec emptio ff. de contrah. empt.

41 Actus omnis à fine iudicatur, l. verum, ff. de furtis, l. si is qui in aliena, vers. Nemo enim, ff. de acquir. rer. dom. l. rem non nouam, C. de iudicijs cum alijs, quæ notauit infra lit. E. nu. 28. Omne enim agens agit propter finem, & ad eum principalis intentio dirigitur, l. 1. ff. solut. matr. l. eam, quam ubi Bald. in princ. C. de fideicom. & frustratorius est

14 Principia, & loca comm.

est actus, qui non allequitur finem suum, *l. ver-
bis ff. de vulga. & pupil.*

42 Actus sumunt suam denominationem ab ob-
iecto *l. verū ff. de furtis c. cum voluntate in princ. de
sentent. excomm. D Thom. 1. 2. q. 18. art. 6. an corpore
ad finem & q. 1. art. 3.*

43 Actus regulatur secundum naturam sui sub-
iecti, *l. eius, ff. de oper. libert.* Actus, & potentia
simul esse non possunt notatum est infra *litt.*
P. num. 34. Et actus agentium sunt in patien-
te bene disposito, *l. 1. C. de heredit. institut. l. in
omnibus 2. ff. de action. & ob ig. l. si ergo, ff. si cert.
peta.*

44 Actus extrinsecus probat intrinsecum ani-
mum, *l. ei qui ff. de tutor. & curator.* Actus debet
semper intelligi secundum naturam rei, de qua
agitur, *l. insulam ff. de præscr. verb. l. damni infecti,
ff. de damn. infec. l. si vno ff. locati in nētis, quæ infra
notavi lit. V. num. 9.*

45 Actus corrumpit omiſſa forma legis, *l. cum hi §.
si prætor ff. de transact. l. traditionibus. C. de pact. reg.
quæ contra de regul. iuris, lib. 6. cap. cum dilecta de
rescript. cap. quia propter de elect. cap. 1. de reb. ec-
cles. non alie. lib. 6. Euerard. in Topic. legal. loco 53.
Rebus. in tractat. de pacificis possessor. num. 155.
Surd. decis. 268. num. 8. Cald. Pereira de potest. eli-
gendi, cap. 7. num. 13. Valasc. consult. 103. num. 3. &
consult. 133. num. 4. Ioseph. de Sesse Aragon. decis.
30. num. 10. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 1. num.*

350. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 26. n. 3. & lib. 2. resol. 47. n. 17. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. c. 4. n. 21. & p. 4. c. 2. n. 104. Anto. Monach. Lucens. decis. 53. n. 35. Escobar de ratiocin. c. 11. n. 19. infinitos refert Farin. in praxi crimin. par. 4. cons. 65. in addit. lit. D. Intellige etiam si omitteretur in minimo, Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 31. Procedit quando omitteretur forma essentialis, & necessaria, vt per Thom. de Thomasettis reg. 213. Et paria sunt aliquid fieri contra legem, vel non seruata forma legis, authent. res quæ cum ibi not. C. de sacrosanct. eccles.

Actus culpabilis, & poena dignus non est aliquo præmio legali afficiendus, l. siue 23. ff. de negot. gest. l. conuenire. ff. de pact. dotal. c. ex parte de consuetud. c. vlt. vers. cum generaliter de præscript.

Actus agentium nunquam operatur, vltra eorum intentionem, l. non omnis. ff. si cert. pet. l. in agris. ff. de acquir. rerum domin. Thom. de Thomasettis in floribus legum reg. 13. Flamin. de confiden. q. 27. n. 139. Gom. to. 1. var. c. 7. n. 4. Casar. Argel. de cōtradictore legitimo, q. 10. n. 36. Rota Romana apud Farin. decis. 555. n. 4. to. 2. p. 1. Aloys. Ricci in decis. curiæ Archie. Neapol. p. 1. decis. 75. n. 22. & decis. 175. n. 10. nominissimè Anto. Monac. Lucens. decis. 14. n. 41. Card. Seraph. decis. 890. n. 2. Card. Tusc. to. 1. lit. A. cōcl. 125. vbi nu. 12. limitat ad tollendum dolum, & absurdum. Et actus quantumcunque fauorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur,

16 Principia, & loca comm.

- l. si idem seruus. ff. de leg. 2. l. si cui pure in fin. princ.
 ff. ad Trebel. l. verbis, vbi Doct. ff. de vulg. & pupil.
- 48 Actus semper tribuitur ordinanti, & non
 exequenti, l. item eorum, §. decuriones. ff. quod cu-
 iusq; vniuersitatis nomine, l. vnum, §. 1 ff. de leg. 2. l. 2.
 §. omnia, C. de vete. iur. enucle. §. cumq; hoc in proce-
 instit. cap. super litteris de rescript. cap. cum aliqui-
 bus, eod. tit. lib. sexto, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56 n. 8.
 & priuil. 65 n. 47. & decis. 292. n. 9. Card. Tusch. to. 1.
 lit. A. concl. 144 Mari. Antonin. vari. lib. 3. resolut. 19
 num. 5.
- 49 Actus vitatur, si deuenitur ad eum casum
 à quo incipere non potest, l. pro parte 11. ff. de
 seruit. l. pluribus, §. & si placeat, ff. de verborum
 obligat. Limita in actu consumato, l. si gaudentius
 C. de contrah. empt. Et non valet actus, cuius effe-
 ctus in tempus prohibitum confertur, l. quod
 sponsæ, C. de donat. ante nupt. Et nihil ab eo casu
 incipere potest, quo finiiri debet, l. vsumfructu.
 ff. de vsufr. lega.
- 50 Actus, vel dispositio in dubio debet intelli-
 gi secundum qualitatem personæ proferentis,
 & non aliàs, l. plenum, §. equiij ff. de vsu, & habi-
 tat. & ibi glos. & Doct. de quibus Cardin. Mantica
 de coniectur. vltimarum voluntat. lib. 6. tit. 11.
 princip.
- 51 Actus à principio nullus, nullum producitur
 effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. cap. ad
 præsentiam de appellat. Aloys. Ricci. in praxi rerum
 fore

fori eccles. decis. 250 num. 2. in 1. edit. & resolut.
219 num. 2. in 2. edit. Cardin. Tuschul. tom. 1. lit. A.
conclus. 139. Et actus ipso iure nullus conuale-
scere non potest, Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ
decis. 229 n. 2.

52 Actus simpliciter gestus censetur factus eo
modo, quo debuit, l. Gallus, §. quidam recte,
ff. de liber. & posthum. l. si hereditas, §. seruus alie-
nus, ff. de testamen. tutel. Actus indifferens in me-
liorem partem accipi debet, l. cum creditor, ff. de
furtis.

53 Actus iudicialis potētiōr est extraiudiciali.
l. pacta nouissima, C. de pact. Actus naturalis effica-
cior, & potentior est violento, Bart. in l. & per
iurandandum, §. qui ita ff. de acceptil.

54 Actus, qui sequitur declarat intentionē præ-
cedentem, l. si hi qui, C. de adul. §. pavonum instit. de
rerum diuis. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione
largitus, num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. decis.
326 num. 85. Flamin. de resignat. lib. 7. q. 1. nu. 72.
Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. n. 25. & seq.
vbi etiam asserit, quod secundus actus recipit
declarationem à primo. Et actus semper præ-
sumitur factus in executionem tractatus præ-
cedentis, l. 4. §. vnde quæri potest, ff. de manumis. l.
qui in aliena, §. si is, qui putabat ff. de acquir. heredit.
cum aliis, de quibus Mascard. de probat. conclus.
619. num. 2. & conclus. 1239. num. 8. Menoch. de
presump. lib. 2. quæst. 74. num. 3. & lib. 3. quæst. 49.

18 Principia, & loca comm.

- num. 3. *Surd. decis. 325 n. 7. Cardin. Tusc. to. 1. lit. A. conclus. 152.*
55. Actus censetur perpetuus, qui certo temporis spatio non concluditur, *l. iuris peritus in princip. & ibi Bart. ff. de excusat. tutor. l. de pupillo, §. si quis ipsi prætore, ff. de noui operis nunciat. cap. si gratiose de rescript. lib. 6. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 5. n. 42.*
56. Actus semel cōfirmatus perpetuus est, etiam si cesset causa perficiens, *Cald. Pereira de empt. c. 23. num. 48.*
57. Actus semper iudicatur à principali intentione agentium, *l. si quis nec causam, in princip. & ibi Bald ff. si cert. pet. l. 1. C. ad leg. Cornel. de sica. l. qui exceptionem. ff. de condict. indeb. Tiraq. de retract. lig. §. 30 glos. 1. n. 4. Cou. lib. 2. var. c. 4. n. 5. Gom. to. 2. c. 2. n. 10.* Qualitas enim actus agentis intentione demonstrat, *l. non codicillum, C. de testa.* Et qualis est actus, talis præsumitur animus, *l. si non conuictij, C. de iniur.* Actus non à nomine, sed ab effectu iudicatur, *l. insulam ff. de præscrip. verb. l. cum manus fata, §. fin ff. de contrah. empt. l. si olei iunct. glos. C. de locat.*
58. Actus duo vbi reperiuntur facti, censetur factus, qui præcedere debuit, *Mascard. de probat. conclus. 244. num. 4. Surd. decis. 288. num. 33. Mol. de primog. lib. 2. c. 7. n. 51. Cot. in memorab. verbo actus Flami. de resignat. lib. 4. q. 2. n. 36. cum seqq. P. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 35. nu. 19.* Et actus duo eodem die,

die, & loco, & coram eisdem testibus gesti sunt correspectiui, l. si ventri, § fin ff. de privileg. credito. l. lecta, versic. Dicebam, ff. si cert pet. Surd. de aliment titul. 1. quaest. 42. num. 48 Bernard. Graen. ad practic camera Imperat. lib. 2. conclus. 12. num. 7. Cardin. Tuschu. tom. 2. lit. C. conclus. 1043. cum sequent. Cardin. Seraphin. Rotæ Romane decis. 359. num. 14.

59 Aetus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur, quam simplex, l. Balista, 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta glos. vlt. ff. pignorat. act. Bart. in l. eum scimus, C. de agricol. & censit. lib. 11. Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, à num. 49. C. de reuocandis donat. Pinell in l. 2. C. de rescind. vendit. par. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4. num. 31. & in rub. 1. par. num. 14. versic. Inde etiam, & num. 43. C. de bon. matern. Menoch. de arbitr. casu 213. num. 37. & cons. 10. nn. 1. Mascard. de probat. concl. 347. n. 37. cum seqq. & concl. 621. n. 37. Stephan Gratian. discept. forens. c. 395. n. 35. Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 61. n. 6. & resol. 110. num. 1. & lib. 3. resol. 1. n. 32. Card. Tusch. to. 4. lit. G. concl. 28. Card. Meatic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 19. tit. 2. n. 6. Corset. in tractat. de verb. gemin. qui habetur in 22. volum. diuers. Doct. in antiq. Brun. tractat. de augm. quaest. 4. princ. n. 15. Gig. tract. de pension. q. 100 n. 5. Hyppol. in singul. verbo geminatio, & ad l. 1. sub num. 38. C. ad leg. Cor de sic. Euerard in cent. locis, cap. 91. à locutionis geminatione per totum, & antea, capit. 5.

20 Principia, & loca comm.

pag. 2. in fin. Perez in addit. ad Seg. in si ex legati causa, n. 183. ff. de verb. oblig. plura Costa in l. si ex cautione fallent. 14. C. de non numer. pec. Surd. decis. 21. num. 10. & n. 20. & decis. 232. n. 2. Cassan. in catal. gloria mundi, p. 8. confid. 27. ad finem, infinitos retulit Gabr. lib. 7. com. tom. 1. verb. geminatio, & concinit vulgaris Poeta.

Forfitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parua vocabit,

Sed que nõ profunt singula, multa iuuat.

Tu tantũ numero pugna, perceptaq. in vnũ

Contrahe, de multis grãdis aceruus erit.

60 Actus dispositio interpretari debet, vt videatur prouisum causæ magis necessariae, & utili, l. cum ex pluribus, ff. de solutio. Bartol. in l. triticum, ff. de verb. obligat. & in l. vltim. C. de aliment. pupil. præstan. Menoch. cons. 195. num. 5. Et actus in dubio censetur potius ex causa necessaria, quam voluntaria factus, l. Aristot. §. 1. ff. de in. delib. l. pater filium in fin. ff. ad l. Falcid. l. miles, §. fin. ff. de adult. l. proxime, ff. de rit. nupt. l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. l. huiusmodi, §. cum pater, ff. de legat. 1.

61 Actus debet semper interpretari, vt aliquid operetur, non autem, vt si inanis, & inutilis, l. quoties ff. de rebus dubiis. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 135. & n. 2. dicit, quod in dubio quilibet præsumitur elegisse viam, per quam dispositio sua sit utilis, & habeat effectum, non autem

vt impugnari possit, & reddi ad nihilum. Et
verba impropriari debent, ne actus reddatur
inutilis. *l. Titia, 1. §. Lucius ff. de legat. 2.*

62 Actus in dubio debet interpretari validus,
l. quoties ff. de reb. dub. l. quoties ff. de verbor. obligat.
Surd. consil. 44. num. 21. Mari. Antonin. vari. lib. 1.
resol. 20. num. 16. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus.
136. Bertazol. tractat. clausular. instrument. clausula
1. glos. 4. num. 5. & in repetit. l. si quis maior, C. de
transact. num. 506. Pichard. ad §. si quis alium, num.
4. instit. de inutilibus stipulat. Et paria sunt actum
non esse nullum, vel de nullitate opponi non
posse. glos. sing. in l. qui habebat, §. 1. in verbo consi-
lium in fin. ff. de manu. test. pulchre Deci. consil. 456.
consului, in princip.

63 Actus meræ voluntatis excludit iuris neces-
sitatem, *glos. vbi Doctor. in l. solent, §. fin. ff. de offic.*
procons. & in l. cum de in rem verso ff. de vsur. glos. in
verbo temporis, in cap. cum ecclesia Sutrina de causa
posses. & propriet. Garc. Girond. de privilegiorum, seu
exemptionum explic. n. 278.

64 Actus omnis iustificatur propter scientiam,
& patientiam superiorum, *l. quis sit fugitivus. §.*
ego puto. l. quod si nolit 31. §. qui assidue ff. ad lit. edic.
cap. nisi essent de præbend. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl.
9. §. 2. n. 88. Vnde auctoritas superioris excusat
à poena, glos. in c. dixit, 24. q. 5. Farinac. de indit. q.
52. n. 83. quem citat Mari. Anton. vari. lib. 3. resol.
19. num. 4. Et facit licitum, quod aliàs est illicitum,

22 Principia, & loca comm.

tum, l. nō videtur, §. qui iussu. ff. de reg. iur. c. quisquis, de reg. iur. in 6. Doct. in l. iuste possidet, ff. de acquiren. posses. Farin. q. 97 n. 1. cum seq. quem etiam refert Mari. Anton. vbi proximè.

65 Actus non dicitur perfectus, quādo est partim factus; & partim nō, l. 2. ibi, quia ipsi animaduvertunt aliquid deesse, ff. de orig. iur. plura adducit Gonzal. ad reg. 8 glos. 63. nu. 31. Paria sunt actum non incipere, vel coeptum non perficere, l. fin. §. illud. C. de sodicil. §. pen. instit. quibus mod. testam. infirm.

66 Additamentum non mutat naturam eius, cui adiicitur, Cardin. Tusch. tom. 1, lit. A. conclusione 182.

67 Acquiparatorum eadem est dispositio, l. 1. ff. de legat. 1 glos. in l. si quis seruo, C. de furt. & in c. si postquam, §. fin. de elect. in 6. Menoch. de arbitr. casu 88. n. 8. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis. 223. nu. 4 p. 2. Anton. Monach. Bonon. decis. 68. n. 19 Card. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 308. Flamin. de confid. q. 27. n. 74 & q. 28. nu. 82. Mari. Anton. var. lib. 3. resol. 25. n. 10.

68 Aequitas præfertur rigori, l. 1. §. si ego, ff. si pars hered. pet. l. fin. in fine, ff. de offic. præsid. l. maior. rem ff. de pact. l. 1. C. de legib. l. placuit. C. de iudic. c. si. de transact. Hyppol. sing. 685. Bernard. reg. 245. Tirraquell. de retr. lig. §. 35. glos. 1. num. 4. Strach. de mercat. rit. quomodo procedendum in causa mercatura, num. 4. Sarm. in lib. 3. Select. cap. 8. num. 4. ad fin.

Couar. in reg. possessor. par. 2. §. 6. à n. 2. Fachin. lib. 1. contron. c. 3. & lib. 11. c. 3. Donel. comment. iur. ciuit. lib. 23. c. 2. Mendot. de pactis, lib. 1. c. 3. n. 9. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 17. Valase. iure emphyt. q. 5. nu. 4. Morl. in emporio iuris par. 1. tit. 1. q. 11. per totam, Antonin. Monach. Lucens. decis. 98. num. 35. Dummodo sit scripta idem Anton. Monach. Bonon. decis. 19. n. 3. & Florent. decis. 70. nu. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 32. Rendina in promptuario receptor sentent. tom. 1. tit. 100. n. 11. Nam æquitas non scripta, scripto rigori succumbit, Doct. in d. l. placuit, l. prospexit. ff. qui, & à quibus. Vnde vbicumque æquitas suadet, est subueniendum, l. Diuus. ff. de in integr. restitut.

69 Aequitas in paribus causis, paria iura desiderat, Anton. Monach. Lucens. decis. 55. num. 34. & Bonon. decis. 62. sub. n. 4. & Floren. decis. 18. n. 19. & decis. 70. n. 45. Et similis æquitatis ratio similia iura suadere videtur, l. si. C. ad leg. Falcid. c. cum dilecta, de consir. vti, vel inut.

70 Affectus non punitur, nisi sequatur effectus, l. cogitationis, ff. de pœnis, l. 1. in fine, ff. quod quisque iuris. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1895. & in præxi rerum fori eccles. decis. 589. num. 2. in 1. edit. & resolut. 520. num. 2. in 2. edit. & decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis. 70. num. 6. Benedict. Egid. in comment. l. ex hoc iure ff. de iustitia, & iure, cap. 7. nu. 32. Cardin. Tusc. tom. 2. lit. C. concl. 544.

24 Principia, & loca comm.

Thom. de Thomasettis in floribus legum reg. 18. Francisc. Galet. in margarita casuum conscientiae, verbo affectus, ubi ampliat in censuris, cui ampliatiōi subscribit Vgolin. de offic. & potest. Episcopi, cap. 21. num. 3. vers. Tertio. Limitatur in l. generali- ter in princ. ff. de calumniator. l. si à seruo ff. de cōdict. ob turpem causam, l. quisquis in princip. ff. ad l. Iul. maiest. l. is, qui cum telo, C. ad l. Cornel. de Sicar. l. si quis persuaserit, C. de furtis l. si quis non dicam, C. de Episcop. & Cleric. cap. 1. de praesumpt. Sayr. in clavi Regia lib. 3. cap. 8. num. 28. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum, num. 55. Brunor. à Sole in suo compendio verbo affectus, ubi asserit verum hoc esse in delictis atrocioribus, & consuetudines, & statuta poenalia semper intelligi de delictis effectu consummatis. Limitatur etiam in crimine assassini, ubi punitur conatus, etiam si effectus sequutus non fuerit ex Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1867. Farinac. de delictis, par. 5. quest. 123. num. 77. Tusch. dict. concl. 544. num. 8. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 49. nu. 6. Limitatur deinde in atrocissimis delictis, V. g. in crimine laesae maiestatis, simoniae, & in volente aliquem veneno perimere, Aloys. Ricci. d. collect. 1895. vers. Est tamen. Farin. dict. p. 5. q. 122. num. 14. Tusch. dict. concl. 544. num. 21. Mari. Anton. dict. resol. 47. num. 7. ubi idem asserit de crimine veneficij.

71. Affectio nulla cadit, nec potest considerari in

in ignotum, & incognitum, Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 91. In speciebus cadit affectio, sed non in genere, vel quantitate, l. nummis, ff. de in lit. iurando, l. si fundus, vbi Alexan. ff. ad l. Falcid.

72 Afflictio non est danda afflictio, l. naus, §. cum autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Diuus Marcus in princip. ff. de offic. præsid. l. si idem, ff. de iurisdic. omn. iudic. l. pena, §. fin. ff. ad l. Pomp. de parricid. l. tam demeritis, C. de Episc. & Cleric. c. ex parte, de Cleric. ægrot. cap. si quis à proprio, 11. q. 5. c. 1. §. scriba de prohib. feud. aliena. per Federi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. verbo & si per sex menses, num. 4. Frat. Antonin. à Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ cap. 5. disp. 38. n. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 628. nu. 3. & in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis. 45. n. 10. par. 2. Anton. Monach. Lucens. decis. 34. num. 10. & Florent. decis. 12. num. 14. & Bonon. decis. 11. num. 64. Thomas de Thomasettis reg. 20. Card. Tusc. tom. 1. lit. A. conclus. 240. vbi nu. 4. limitat, quando afflictus dat causam nouæ afflictionis, quia tunc debet addi noua afflictio.

73 Agentes, & consentientes pari poena puniuntur, l. iubemus, §. economus, C. de sacrosan. eccl. c. 1. de offic. deleg. c. qui cum fure, de furtis, c. quantæ, de sentent. excomm. Thomas de Thomasettis reg. 21. Quod axioma procedit, quando consentientes cum agentibus cooperantur positiuè, præbendo

26 Principia, & loca comm.

bendo causam efficacem, & propinquam principali actori delinquenti, prout tenent *Couarr. in reg. peccatum, p. 2. §. 12. à n. 1.* prosequitur latè *Menoeh. de arbitr. casu 3. 48. cum seqq. Clar. in pract. §. fin. q. 87. vsque ad q. 90. inclusiuè, quem sequitur Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 66. n. 18. P. Mol. de iust. tract. 2. diff. 73. sub n. 1. Flamin. de confiden. q. 22. num. 5.* Ex quibus ita eleganter exponit doctissimus, & omni æuo memorandus præceptor meus Doctor Ludouicus Ribeiro à Leida Senator Regius meritissimus in eruditissimis, atque vtilissimis annotationibus ad *c. non inferenda, 23. q. 3. nu. mihi 27.* quas publicè interpretatus fuit, dum Decretorum cathedram in Conimbricensi Academia non minus iudiciij acumine, & litterarum splendore, quam singulari modestia, incomparabilique vitæ integritate, ac morum probitate omnium applausu, & æquali iucunditate gubernaret. Hæc quæ adeo nota sunt silentio præterire non potui, laudem enim alienam occultans fari comparatur, & eadem pœna est dignus, vt per *l. hereditatum. ff. ad legem Falcid. dicit Steph. Gratian. discept. forens. c. 111. n. 23.*

74 Agenti incumbit onus probandi, *l. 2. & l. verius. ff. de probat. l. actor. & l. frustra, C. eod. tit. l. si. ff. de rei vendit. l. qui accusare, C. de edendo, §. non solum in ff. de legat. c. vni. vers. Cum enim vt eccles. benefic. sine diminut. conferant. Thom. de Thomasettis in floribus*

bus legum reg. 19. Flamin. de confident. q. 18. num. 3.
 Agens enim ante omnia debet probare se esse
 talem, qualem dicit, alias audiri non debet, l.
Diuus, ff. de re iudic. Brunor. à Sole in locis commun.
verbo agens 2.

75 Agere inuitus nemo compellitur, l. vnic. C. vt
 nemo inuitus, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 115. n. 3.
 Cardoso. in praxi iudicum. & aduoc. verbo agere, nu. 3.
 Brunor. à Sole in locis commu. verbo compellere, Cald.
 Pereira q. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delict. de-
 functor. p. 3. n. 20. in fine, vbi tenet non procede-
 re in eo qui semel coepit agere, quia desistere
 ante finem litis non potest.

76 Allegare nihil, & allegatum non probare
 paria sunt, Roland. conf. 35. num. 10. & n. 20. lib. 1.
 Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 117. n. 19.

77 Allegatio partis non facit ius, glos. verbo non
 post multum, in c. 2. de his, quæ sunt à prelat. Palat.
 in repetit. rub. §. 17. n. 22.

78 Alienabilis res semel facta, perpetuò manet
 alienabilis, cap. 2. de feudis, Cald. Pereira de renouat.
 emph. q. 11. n. 30. Ceual. commun. q. 897. Scac. de ap-
 pellant. q. 17. limita. 47. membr. 1. nu. 111. Gonzal. ad
 reg. 8. Cancel. glos. 6. n. 194. Ioan. Francisc. Leo in the-
 sauro fori eccles. p. 1. c. 15. n. 3.

79 Alienatum non dicitur, si non durat aliena-
 tum, l. si pro parte, §. versus ff. de in rem verso, c. 1.
 quid iuris si sit vassallus post alienationem feudi, cum
 traditis per Menchaq. illustr. c. 85. n. 3.

28 Principia, & loca comm.

80 Alienum factum nemo promittere potest, l. stipulatio ista in princip. ff. de verbor. oblig. l. sicut, ff. de fideius. §. si quis alium, in l. tit. de inutil. stipulat. Vnde curare nemo potest de alieno facto, tex. est in l. Marcellus, §. 1. ff. de actio. rerum amotar. facit ordinatio regia Lusitanorum lib. 3. tit. 52. §. 2. & tit. 59. §. 7. cum ibi notatis.

81 Aliud pro alio invito creditore solui non potest, l. 2. §. mutui datio. & ibi glos. si. ff. si cert. pet. l. promissor, §. fin. ff. de constitut. pecun. l. item libera- tur, §. qui paratur, ff. quibus mod. pignus, vel hypo- theca, l. eum à quo cū l. seq. C. de solut. Cot. in memorab. verbo solui, pag. 767. Donat. à Fin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de solut. num. 36. pag. mihi 393. Guter. de iuramen. confirm. par. 1. cap. 29. Escobar de ratiocin. cap. 17. num. 1. Pichard. in disput. de mora, n. 97. Surdus decis. 224. n. 16. Ceual. comm. contra commun. tom. 4. quæst. 899. num. 97. Girond. de pri- vilegiarum, seu exemptionum explicat. num. 203. Antonin. Monach. Bonon. decis. 35. num. 8. Vitalis de Cambanis tractat. clausular. pag. 376. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. 5. conclus. 334. Thomas de Thoma- settis reg. 31.

82 Alteri per alterum non debet iniqua condi- tio inferri, l. non debet ff. de reg. iur. l. debitorum pa- ctionibus, C. de pactis, cap. si compromissarius, §. por- ro, de elect. lib. 6. cap. non debet, 22. de reg. iur. eod. lib. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 313. vbi num. 2. extendit etiam inter Iudæos. Thomas de Tho- massettis

masettis reg. 33. vbi alterit procedere in acquiritis, secus autem in acquirendis, & *reg. 20.* intelligit procedere, quando quis in culpa non fuit.

83 Ambiguis in rebus media via est eligenda nouissimè *Antonin Monach. Florent. decis. 12. num. 23.* & *Bonon. decis. 19. num. 21.* Et ambiguis in rebus non debet esse absolutum iudicium, *cap. habuisse 33. distinct.* Et in ambiguis sequimur, quod est minimum, *l. apud Iulianum, §. scio, ff. de leg. 1. l. semper in obscuris ff. de regul. iuris, cap. in obscuris, eodem tit. in 6.* Thomas de *Thomasettis reg. 152.* vbi intelligit procedere, quando medium non est.

84 Amicitia vera similis est cōsanguinitati proximiori, vt per *Cou. in c. requisisti, nu. 7. de testam. Rebus. de priuileg. scholar. priuileg. 104.* Tiraq. de pœnis *semper. causa 22.* Menoch. de *presumpt. lib. 4. q. 89. n. 70.* *Surd. de alim. tit. 6. q. 21. n. 4.* *Azeu. ad l. 34. n. 3. tit. 6. lib. 3. nouæ recopil. Morl. in empor. iuris ciuilib, p. 1. tit. 2. in prælud. nu. 201.* *P. Sanch. de matr. lib. 6. disp. 26. n. 2.* *Card. Manti. de tacitis, & ambig. conuent. to. 2. lib. 13. tit. 20. à n. 2. cum seqq.* *D. Christophorus de Paz in schol. ad leges styli, l. 63. n. 34.* *Steph. Grat. discept. forens. c. 200. nu. 4.* *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 326.* Vnde amicus in iure frater nuncupatur, *l. nemo dubitat, versic. Qui frater ff. de hered. institut.*

85 Amisum non dicitur, quod non durat amissum,

30 Principia, & loca comm.

lum, l. pro parte, §. versum, ff. de in rem verso Frat. Emman. Roder. to. 2. regular. q. 78. art. 12. vers. Nec etiam obstat, & faciunt quæ Menchaq. illust. c. 32. n. 3. Paria sunt rem amittere, vel deteriorem factam recipere, l. navis onusta, §. fin. ad leg. Rhod. de iac.

86 Annalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, l. pure, §. si. ff. de doli exceptio. l. licet, C. de except. l. 4. C. qui admitti. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo infra n. 15. C. de in integrum restit. minor. Surd. decis. 277. n. 17. Steph. Gratian. Marchia decis. 151. n. 12. Dom. Christoph. de Paz in schol. ad leges Styli, l. 184 nu. 3. Quod axioma intelligi debet, quando quis non potest ius suum proponere in iudicio principaliter agendo, sed tantum excipiendo, quia tunc perpetuo potest excipere, secus verò, quando ius suum potest proponere etiam principaliter agendo infra certum tempus, quia tunc similiter tenetur infra illud excipere, argument. text. in l. Papinianus, §. si filius, ff. de inoffic. testament. qui intellectus colligitur ex resolutis per Gom. tom. 2. variar. cap. 6. num. 2. prope finem, alium vero præstat. Guter. pract. lib. 1. quasi. 96 num. 3. vers. Sed nihilominus.

87 Annexi, & connexi idem est iudicium, etiam si annexum sit maioris valoris, cap. cum singulis iuncta glos. verbo annexi, de præben. lib. 6. glos. verbo connexa in cap. quanto de iudic. Hyppol. singul. 251.

Guilhelm,

Guilhelm. in cap. Raynutius, verbo & hortum à num.
 1. Menochius de arbitr. lib. 1. quæst. 45. & lib. 2. casu
 95. Girond. de priuilegiis, seu exemptionum ex-
 plicat. n. 751.

88

Anima pretiosior est corpore ex auctorita-
 te Christi Domini Matth. c. 5. & Luc. c. 12. & text.
 in c. sedulo, 38. distin. c. præcipimus. 12. q. 1. c. cum in-
 firmitas ad finem, de poenit. & remis. Cardoso in praxi
 iudicij, & aduoc. verbo anima à n. 1. Et dicit Phi-
 losophus lib. 1. de anima, c. fin. corpus animi cau-
 sa constitutum esse. Anima igitur cæteris re-
 bus anteponenda est, l. sancimus, C. de sacros. eccles.
 Tiraq. de priuil. piæ causæ in præfat. nu. 9. Menoch. de
 præsumpt. lib. 4. q. 112. n. 4. & q. 152. n. 4. Mascard.
 de probat. concl. 1171. num. 5. Surd. decis. 196. n. 12.
 Guter. in repetit. l. nemo potest, nu. 486. ff. de legat. 1.
 Cardin. Mant. de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib.
 13. tit. 28. num. 10. Cardin. Tusch. to. 1. lit. A. concl.
 333. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact.
 num. 12. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosa, de
 rebus ecclesiæ non alien. verbo præterquam, n. 11. pag.
 178. Mari. Anton. vari. lib. 2. casu 37. Et ubi agi-
 tur de salute animæ non debent attendi api-
 ces iuris, Tiraq. d. tract. de priuileg. piæ causæ priuil.
 164. Cenal. commun. contra commun. q. 71. num. 1.
 Et tutior pars est sequenda, l. & sunt persone,
 ff. de religios. & sumpt. funer. c. consilium de obseruat.
 ieiuniorum, Nauarr. in man. prælud. 1. & nu. 1. & n.
 4. & seq. & c. 25. n. 6. Remigald. conf. 358. à n. 260.

Et

32 Principia, & loca comm.

Et leges pœnales, quæ subditorum animæ cō-
sulunt fauorabiles sunt censendæ, & extendi
debent, *Tiraquell. vbi proximè priuil. 161. Couar. de
sponsal. p. 2. c. 6. in princip. nu. 12. Azou. l. 2. num. 4.
tit. 1. lib. 5. nou. recopil. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin.
pag. 39. P. Sanch. de matr. lib. 1. disp. 39. n. 5. & lib. 3.
disp. 1. n. 8.*

89 Antecedenti concessio, conceditur, & conse-
quens, vel antecedens videtur, qui voluit con-
sequens, l. 2. ff. de iurisdic. omn. iudic. *Euerard. in
topic. legal. loco 94. Antonin. Monach. Florent. decis.
29. n. 15.* Intellige, quando antecedens est neces-
sarium ad consequens consequendum ex reso-
lutis per *Ferrer. in const. Cathal. gl. 5. n. 78. & n. 82.*

90 Antecedenti destructo, nullum est dare con-
sequentiam, l. 1. §. huius rei ff. de officio eius, l. vete-
res ff. de iti. actuque priua. *Euerard. in topic. legal. loco
96. Crauet. conf. 331. n. 2. Antonin. Monach. Florent.
decis. 29. nu. 16.* vbi tenet, quod remoto antece-
denti, eius consequens remouetur.

91 Approbare quis non potest, quod semel imp-
ugnauit, l. dispensatorem ff. de solut. *Menoch. consil.
395. n. 89. Surd. conf. 157. n. 10. & consil. 196. n. 2.
cum seqq. & conf. 364. n. 27.* Et actum impugnans
non potest illum approbare, nec se in illo fun-
dare, *Rota Rom. apud Farin. decis. 636. n. 8. tom. 2. p.
1. & decis. 596. n. 5. ibid.*

92 Approbatione totius quælibet eius pars
approbata censetur, *Ant. Mon. Bon. decis. 55. n. 11.*

3 Approbatum semel, non potest amplius reprobari, l. Pomponius. ff. de negot. gest. Surd. cons. 18. n. 2. & cons. 351. n. 41. & decis. 132. num. 4. P. Sanch. de matr. lib. 9. disp. 6. n. 9. Anton. Monac. Bono. decis. 34. n. 2. Thom. Thomasettis reg. 37. Mari. Ant. var. lib. 2. resol. 30. n. 25. Sed contra est in l. sed & reprobari, ff. de excusat. tut. & l. vt gradatim, §. reprobari. ff. de munerib. & honor. At hoc in principio, illud in priuatis.

4 Arbitrio iudicis relinquitur, quod in iure definitum non est, l. 1. ff. de iure deliber. l. in venditione, ff. de bon. auctor. iud. possid. cap. de causis, §. 1. de offic. deleg. vbi Doctores, pluribus comprobant Corras. lib. 4. misce cap. 12. num. 5. cum seqq. Neuiz. in Sil. nupt. lib. 5. num. 74. Menoch. de arbitr. lib. 3. in proem. num. 5. & quest. 14. num. 3. cum seqq. quos citat Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. par. 3. quest. 10. num. 4. vbi num. 5. ostendit ex eodem Menoch. locum id habere non modo in iure scripto, sed & in non scripto, seu consuetudine, & num. 7. id locum obtinere etiam quo ad poenam.

5 Argumentum valet ab absurdo, l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. nam absurdum, ff. de bonis libert. l. siue hereditaria in fine ff. de negot. gest. l. 1. §. vnde queritur. ff. de publica. l. ita vulneratus, vers. Quod si quis absurde. ff. ad leg. Aquil. l. diuortio, ff. sol. matrim. l. aliud, §. fin. ff. de reg. iur. cap. venerabilem circa medium, cap. in Genesi de elect. c. ex ore, de

C privileg.

34 Principia, & loca comm.

priuileg. cap solita, de maior & obed cap. cum inter,
 de except. cap. quemadmodum, de iure iur. cap. cum
 satis sit absurdum, de offic. archi. Euerard. in topic.
 legal. loco 8. Thomas de Thomasettis in floribus le-
 gum reg. 42. Menoc consil. 12. n. 3. & cons. 37. num.
 118. & consil. 76. num. 12. & cons. 84. num. 23. &
 consil. 95 num. 76. Surd. cons. 116. num. 45. Seraph.
 de priuileg iuramen priuileg 30 num. 12. Flamin de
 confident. q. 26. num. 20. Mari. Antonin. vari. lib. 2.
 resol. 32. num. 12. & resol. 59. casu 19. vbi asserit
 procedere etiam in statutis. Et fortissimum, ac
 firmum est in iure nostro, Anton. Oliban. de iure
 fisci, c. 13. num. 60 pag mibi 262. nouis. Rota Roma.
 apud Farin. decis. 256. nu. 4. Valet tamen, quando
 verba nihil operarentur, etiam si inducatur iu-
 ris correctio, Seraph. dist. tract. de priuileg iuramen.
 priuileg. 107. num. 40. P. Sanch. de matr. lib. 4. disp. 23.
 n. 37. In omnibus vero dispositionibus semper
 est vitandum, l. si ita 39. in fine ff. de oper. libert. d.
 cap. in Genesi. Euerard. d. loco 8. Peregr. de fideicom.
 artic. 11. num. 46. Cardin. Mantica. de coniectur. ultim.
 voluntat. lib. 3. tit. 7. à princip. & de tacitis & ambi-
 guis conuent. lib. 2. tit. 13. per totum. Valasc. consult.
 174. num. 11. Farinac. d. decis. 256. num. 3. iunctis,
 quæ supra notantur hac ead. lit. num. 5. & infra
 lit. l. num. 26. Et in omni dispositione, vel actu
 interpretatio fieri debet, vt absurditas euite-
 tur ex d. l. nam absurdum l. fin. in princ. C. de vsu. rei
 iudica. l. diuortio, ff. solut. matrimon. l. de pupillo, §. si
 quis

quis forte, ff. de nou. oper. nuntia. l. penult. ff. ad exhib. Rotæ Romana apud Farinac. decis. 552. num. 12. tom. 2. par. 1.

96 Argumentum ab adulto ad pupillum non valet vt per Card. Tusc. pract. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 510. n. 12.

97 Argumentum validum est ab æquiparatis, Menoch. cons. 32. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 298. num. 70. Procedit solum in casu æquiparato, l. Stichus ff. de manum. testam. Surd. de alimen. tit. 9. q. 1. num. 9 & cons. 393 n. 36. Francis. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 46. n. 24. Quando scilicet est similitudo in eo, in quo fit æquiparatio, Surd. decis. 119. num. 16. & 21. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 288. n. 5. Non habet tamen locum in correctoriis, Anton. Monach. Lucens. decis. 49. n. 13. Cald. Pereira de potest. eligendi, c. 7. n. 5. Nec sumitur vbi militat ratio diuersitatis, Surd. consil. 50. num. 25.

98 Argumentum affirmatiuum, non deducitur ex verbis negatiuis, vt in simili specie probat text. in l. Titia. §. Lucius, ff. de manum. testa. consonat text. in l. ex facto 19. ff. de hered. inst. ex quibus ita resoluit Bald. in l. 2. c. de condit. insert. communem fatetur Euerard. in topic. loco 4. vers. Secundo istud limitatur, & constanter sequitur Garc. reg. 45. num. 1. & tenet Seraph. de priuil. iuram. priuil. 1. num. 4.

99 Argumentum non valet ab alienatione ad

36 Principia, & loca comm.

locationem, vt per *Ant. Monach. Bonon. decis* 16. nu. 9. Secus tamen si sit locatio ad longum tempus, quia alienatione prohibita, illa prohibetur, *Cal. Pereira de renonat. emphy. q. q. 16. n. 7. & de resolut. emphyt. c. 5. n. 32. Benedict. Egid. in repet. l. ex hoc iure. ff. de inst. & iure. p. 1. c. 9. n. 7. Cardoso. in*

100 *praxi iudicum verbo locatio n. 9.*

Argumentum validum est de alienatione facta in testamento, ad alienationem in contra-

101 *ctu gestam. Menoch. cons. 116. n. 44.*

Argumentum valet de alimentis ad legitimam, & è contra *Ceual. commun. contra commun. quæst. 780. nu. 243.* Sed non esse hoc perpetuo verum asserit *Valasc. de partit. cap. 18. num. 39.*

102 *cum seq.*

Argumentum validum est de alimentis ad dotem, *Euerard. in topic. legal. loco 29. Cantuinc. in 19. specie loci à simili, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 7. num. 120 pag. 729. Menochius de præsumpt. lib. 4. quæst. 189. num. 29. Tiraquell. de iure primog. q. 62. num. 4. & num. 12. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex, num. 24. cum seqq. ff. de liber. agnosc. Sebastian. Næui. ad l. ob æs alienum, 12. num. 2. C. de prædiis minor. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 1. num. 33. P. Sanch. de matrim. lib. 4. disputat. 26. num. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 447. n. 7. vbi intelligit si sit eadem ratio. Non habet tamen locum, vbi est ratio diuersi iuris, *Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 1. num. 8. vbi nu. 10. resoluit,**

quod

quod sumitur solum negatiuè, non affirmatiuè, sed affirmatiuè valere dicit *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 12. tit. 16. num. 17.* Et è conuerso valet argumentum de dote ad alimenta, *Mench. d. lib. 4. q. 191. n. 2. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 8. Francisc. Mol. de ritu nupt. lib. 3. q. 46. num. 10.* Valet tamen affirmatiuè, non negatiuè ex *Surd. d. tract. de alim. tit. 1. q. 6. nu. 16. Mantic. d. tit. 16. num. 16.* Dos enim, & alimenta æquiparantur *glos. in d. l. ob as, C. de prædiis minor. Bart. in l. vlt. num. 7. ff. quib. vt indig. Xuar. in l. quoniam limit. 2. C. de inoffic. test. Tiraq. de iure primog. q. 62. ex num. 4. Mol. Cald. Lar. & Mantic. dictis locis Brunor. à Sole in locis commun. verbo dos 12. cum dos succedat loco alimentorum, ex *Surd. d. q. 1. num. 14.**

Argumentum valet de alimentis ad piam causam, *Cantiunc. in topic. legal. in 14. specie loci à simili.* Nam causa alimentorum dicitur causa pia, *Tiraq. de priuileg. piæ causæ fol. 10. & seq. Card. Mantic. de coniecturis vlt. volunt. lib. 6. tit. 3. nu. 22. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 13. titul. 12. num. 1.*

Argumentum de anima ad corpus non est validum, vt per *Steph. Grat. discept. forens. c. 200. n. 22.* vbi è contra asserit valere de corpore ad animam. Anima enim pretiosior est corpore, vt supra dictum est hac ead. *lit. n. 88.*

Argumentum valet ab antecedenti, *Euerard.*

38 Principia, & loca comm.

in top. legal. loco 94. & 96. Cantiunc. loco 16. Et argumentum ab antecedenti necessario validum est in omni materia, quatumuis stricta, & etiam in sententiis, ex Card. Seraph. Rotæ Rom. decis. 776. num. 1.

106 Argumentum ab auctoritate Doctorum validum est, *l. antiqui. ff. si pars hered. c. cum haberet de eo. qui duxit in mari. c. omnes Principes de maior. & obed. c. significasti, 2. de homicid. Euerard. in topic. legal. loco 48. Petrus Andreas Gammarius in Dialectica legali, lib. 2. loco ab auctoritate Menoch. conf. 9. num. 8 & conf. 18. n. 7. & 13. & conf. 33. nu. 27. Iacob Valdes de dignitate Regum, regnorumque Hispania, c. 2. n. 1. Valet etiam argumentum ab auctoritate alterius magni viri, *l. si pater. ff. de solut. l. septimo mense. ff. de statu hominum, Card. Tusc. to. 1. lit. A. concl. 490. vbi n. 2. limitat quando auctoritas magnorum virorum, prout Aristotelis, & similitum est contra legem, quia non attenditur.**

107 Argumentum valet de bello ad pestem, ita *Ripa tract. de peste in princ. n. 11. Pestis enim dicitur bellum inter Deum, & homines, ex Bart. in l. naturaliter, nu. 23. ff. de usucap. Ripa vbi proxime, Iodoc. in enchiridion parium, verbo pestis.*

108 Argumentum validum est de beneficiis ad officia, ut per Mandos ad regul. Cancel. regul. 32. q. 2. n. 2. Cabed. Lusit. decis. 91. n. 4. par. 2. Et est contra valet de officio ad beneficium, *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo testis. n. 39. C. de in integ. rest. min.*

Anton.

Anton. Oliban. de iure fisci, c. 13. n. 61. nam beneficia dantur propter officia, vt notatum est infra lit. B. n. 3.

109 Argumentum non valet à casibus expressis ad non expressos, vbi nō est facta totalis equiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, Cardin. Seraphin. Rotæ Romanae decis. 353. num. 3.

110 Argumentum à causa valet, Claudius Cantiunc. in topic. legal. loco 20. Ioan. Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c. 3. de causa, Petrus Andreas Gammarius in Dialectica legali, lib. 1. loco 11. vbi loco 12. deducit argumentum à causa materiali, & loco 13. à causa formali, & loco 14. à causa efficienti, & loco 15. à causa finali.

111 Argumentum à cessante ratione valet, l. quod dictum est ff. de pact. Euerard. in topic. legal. loco 85. Menoch. cons. 90. num. 71. & cons. 93. n. 9. & consil. 95. n. 84. & cons. 96. n. 10. & cons. 124. n. 76. & de presumpt. lib. 4. q. 190. n. 25. Surd. cons. 383. nu. 14. Et est infallibile in iure, ex Seraphin. de prin. l. g. iuram. priuil. 21. n. 2.

112 Argumentum à charitativo subsidio ad decimam Papalem validum est, Io. Pet. Monet. tract. de decim. c. 9. q. 3. n. 125. & de distrib. quotid. p. 3. q. 9. n. 23. vbi citat Bellenz. tract. de subsid. charitat. q. 37. n. 2. & Remig. eod. tract. q. 37. n. 14. & 23.

113 Argumentum à civilibus ad criminalia potentissimum est, frequens, & vtile, Euerardus

40 Principia, & loca comm.

in topi. legal. loco 77. Cantiun. in 35. specie loci à simili, Mascard. de probat. conclus. 332. n. 6. An, & quomodo valeat in materia confessionis, vide Farinat. in praxi crimin. par. 3. quest. 81. num. 64. & sequent.

114 Argumentum à collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit negatiuè, secus affirmatiuè, Card. Seraph. Rotæ Romanæ decis. 568. num. 7.

115 Argumentum à communiter accidentibus validum est, l. certi conditio, §. si nummos ibi cum quotidie ff. si cert. pet. l. ideoque vbi gl. ff. de legi. l. quædam, §. nummularios ff. de eden. glos. fi. in l. neque natales, C. de probat. c. 1. de cleric. non resid. Euerard. in topic. legal. loco 56 Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali. lib. 1. loco 20. Paris. consil. 87. n. 24. vol. 3. Mascard. de probat. concl. 144. n. 20. & concl. 445. n. 6. Menoch. conf. 5. n. 2. & conf. 10. n. 7. & conf. 670. n. 7. & de præsumpt. lib. 6. q. 19. n. 5. Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum 1. Surd. decis. 231. n. 18. & de alim. tit. 7. q. 9. n. 15. & conf. 132. n. 22. & conf. 135. n. 30. & conf. 452. n. 46. & conf. 540. n. 26. Aldou. conf. 44. n. 5. Ioseph. de Sesse Arag. decis. 121. nu. 23. Cesar Argel. de contradictore legitimo, q. 16. n. 36. Card. Tusc. 10. 1. lit. A. concl. 493. Et fortiter valet ad excludendam copulam carnalem, & probationem honestatis, Farin. in praxi crimi. p. 5. q. 136. n. 192. Et in probanda meretricia turpitudine frequenter admittitur, Euerard. vbi supra

supra, Mascard. concl. 103. n. 20. Tusc. d. conclus. 493. n. 6. Nam à communiter accidentibus sequitur præsumptio veritatis, d. l. neque natales, C. de probat. & quod communiter fit, censetur legitime fieri, d. l. certi condictio, §. si nummos. ff. si cert. pet. & ad communiter accidentia lex se facilius adaptat, l. nam ad ea, ff. de legib. cum aliis infra citatis, lit. I. n. 43.

16 Argumentum à connexis valet, Cantiumc. in topic. legal. loco 15. Pet. Andr. Gammar. in Dialectica legal. lib. 2. loco 2. iunctis, quæ infra notavi lit. C. n. 41. Et ab adiunctis colligit argumentum, idem Cantiumc. loco 14.

17 Argumentum à coniunctione plurium dispositionum, vel statutorum validum est, vt per Card. Tusc. to. 1. lit. A. concl. 503. Et à coniunctione, seu combinatione duarum legum deducit argumentum, Euerard. loco 11.

18 Argumentum à consequenti valet, Euerard. in topic. legal. loco 95. & 97. Catiun. loco 17. Pet. Andr. Gammar. in Dialectica legali, lib. 2. loco 6.

19 Argumentum à constitutione municipali, & statuto ad rescripta validum est, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, Card. Tusch. to. 1. lit. A. conclus. 496. n. 1.

20 Argumentum à consuetudine ad priuilegium valet, cap. cum contingat, de foro compe. Flamin. de confident. quest. 38. nu. 17. nam consuetudine potest introduci, quicquid potest per pri-

42 Principia, & loca comm.

priuilegium concedi, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 808.*

121 Argumentum de consuetudine ad statutum validum est, *Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 56. n. 27. & cons. 2. num. 29. Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 1. num. 3. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. num. 20.* Et è contra de statuto ad consuetudinem ualet argumentum, *l. de quibus. ff. de leg. Remig. tract. de charitat. subsid. q. 61. in fine num. 64. Sigismund. Scaeci. de appellat. q. 2. num. 29. versie. Tertia.* Nam consuetudine, quæ non possunt introduci, neque statuto valent, ex *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus. 810.*

122 Argumentum de contractibus ad iudicia, & è contra valet, *l. si quis seruum & l. si quis cū filio ff. de pecul. l. omnem. ff. de iudic. glos. communiter recepta in auth. sacramenta puberum, verbo contractibus, C. si aduersus venditionem. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. num. 35. Melchior Phab. Lusit. decis. 62. n. 5. 10. 1.*

123 Argumentum de contractu ad quasi contractum validum est, *l. si pupilli, §. si quis ita, ff. de negot. gest. l. apud Iulianum, §. si cum l. seq. ff. ex quib. caus. in posses. eatur, l. ait prætor in princ. iuncto, §. non solum, cum seq. ff. de minor. Euerard. in topic. legal. loco 18. Cantinn. in 8. specie loci ad simili, Cesar Argel. de contradictore legit. q. 3. nu. 30. Non procedit in præiudicium tertij, *Joseph. de Sesse de inhibitio. c. 9. §. 3. n. 13.**

4 Argumentum de contractu ad distractum valet, l. Pomponius, § præterea ff. de acquir. possess. Item veniunt in princ. iuncto, §. 1. ff. de petit. hered. cap. de illis 1. in princip. de desponsat. impub. iuncto cap. vni §. idem quoque, eod. tit. lib. 6. Euer ar. in topic. legal. c. 19. Cantuinc. in 9. specie loci à simili. D. Barb. in l. heres absens, §. proinde, num. 13. ff. de iudic. Sebastian Neui. ad l. nihil tam naturale 36. num. 3. cum seqq. & ad l. fere 195. ff. de regulis iuris. Contractus enim, & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem nature, dict. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pact. l. de tutela, C. de in integr. restit. min. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 6. Pichard in disput. de mora, num. 141. Cald. Pereira de potest. eligendi, c. 7. num. 15. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 168. nu. 7. & 10 cum seqq. Ceual comm. contra comm. q. 897. n. 886. to. 4. Card. Manti. de tacitis, & ambiguis conuen. lib. 1. tit. 2. d. n. 15. cum seqq. Escobar de ratiocin. cap. 14. n. 42. Barbof. vbi proxime. Vnde quando contractus celebratur per scripturam, non poterit probari solutio, vel distractio, nisi per aliam æquiualentem, d. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. Alex. cons. 209. n. 23. lib. 2. Azcu. l. 1. n. 17. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.

5 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, vel è contra validum est, l. pactum inter heredem, vbi notatur, ff. de pact. l. que de legatis. l. seruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. fin. C. de legat. princip. institut. de leg. Fusia.

44 Principia, & loca comm.

Fusia. Can. toll. l. cum qui ita in princip. ff. de verbor. oblig. Euerard. in topic. legal. cap. 17. Cantiunc. in 7. specie loci à simili, Dec. conf. 69. num. 8. Menoch. conf. 58. num. 23. & conf. 89. num. 36. & conf. 97. num. 27. & conf. 162. num. 8. & conf. 374. num. 7. & de presump. lib. 4. quæst. 127. num. 9. & lib. 10. quæst. 146. num. 11. Surd. de alim. tit. 2. q. 10. num. 7. & tit. 5. q. 1. num. 15. & tit. 9. q. 18. num. 8. & 9. & conf. 235. num. 2. & conf. 470. num. 14. Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum, 2. Camil. Gallin. in commen. ad tit. de verb. signif. lib. 5. cap. 16. num. 74. Pichard. ad §. ex conditionali, 6. n. 2. institut. de verb. obligat. & in disputat. de mora num. 203. Thomas de Thomasettis in floribus legum, reg. 41. Francisc. Mol. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 18. num. 14. Cardiu. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 495. vbi intelligit affirmatiuè tanquam de minori ad maius, secus negatiue, & concl. 507. num. 22. Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 18. per totum, & de tacitis, & ambigu. conuent. to. 1. lib. 2. tit. 15. num. 1. vbi num. 16. intelligit subsistente eadem ratione, & nu. 17. limitat, nisi ratio diuersitatis probetur, quod etiam asserit Ioan. Petr. Monet. tractat. de distribut. quorid. p. 3. quæst. 4. num. 14. per text. in dict. l. quæ de legatis. ff. de leg. 1. Leges tamen loquentes de solemnitate adhibenda in contractibus, vel quasi, non extenduntur ad vltimas voluntates, nec è contra, Peralta in l. cum pater, §. à filia, num. 58. ff. de legat. 2. quem refert Armendariz in proem.

proem. addit. ad recopil. legum Nauarræ num. 175.
 Et aliquando in casibus à iure expressis fauorabiliores sunt vltimæ voluntates contractibus, *l. in testamentis, ff. regulis iuris, l. si cui §. si vinum, ff. de tritico leg. Thomas de Thomasettis reg. 121.*

Argumentum de contractibus ad legata validum est, *Menoch. de præsump. lib. 4. q. 144. n. 10. & q. 199. n. 5.* Et de contractibus ad fideicommissa, *idem Menoch. conf. 97. n. 71.*

Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra valet, *l. omnem, ff. de iudic. iuncta glos. in l. heres absens, §. 1. ff. eod. l. 2. §. si. ff. de custio. reo. auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi oportet. cap. si. de for. compet. Euerard. in top. legal. loco 20. Cantuinc. in 10. specie leci à simili, Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 495. n. 8. & concl. 507. n. 26.*

Argumentum de contractu dotis ad alios contractus non valet, *Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 60. n. 11.*

Argumentum à contractu mutui ad contractum census validum est, *Menochius consil. 49. num. 16.*

Argumentum à contrario sensu validum est *l. 1. §. huius rei ff. de offic. eius cui mand. est iuris. l. qui testamento, §. mulier, vbi gl. ff. de testam. l. si procuratorem, §. si ignorantes, ff. mand. l. si quis locuples 57. ff. de manum. testam. l. conuenticula, & ibi Cin. à princ. C. de Episc. & cler. l. apud antiquos 21. C. de fur-*
ris,

46 Principia, & loca comm.

ris, cap. qualis 25. dist. cap. cum apostolica de his, quæ sunt à prelat. Euerard. in topic. legal. loco 4. Petrus Adr. Gammar. in Dialectica legali, lib. 2. loco à contrario sensu. Soccin. reg. 28. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 39. Pichard. in disp. de mora, n. 132. Mascard, de probat. conclus. 1146. nu. 3. Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum, 3. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 40. & tit. 6. q. 11. n. 2. & 3. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst. 12. nu. 26. Casar Argel. de contradicatore legitimo, q. 7. n. 3. Card. Tusc. 10. 1. lit. A. concl. 498 Mari. Anto. var. lib. 1. resol. 1. num. 4. Et est fortissimum, frequens, & utilissimum, Mascard. conclus. 1280. n. 65. Farinac. in praxi crimin. par. 4. consil. 30. num. 219. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 10. num. 15. Et debet sumi à tota oratione cum suis qualitatibus, ex Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 1. num. 10. Card. Mantie. de tacitis. & ambiguis conuent. tom. 1. lib. 2. tit. 14. num. 2. Etiam in dictis Doctorem, vt per Ludo. Rodolph. post tract. de suprema seu absoluta principis potestate, concl. 5. n. 7.

- 131 — Intellige argumentum hoc validum esse, quando contrarium non est expressum in iure, nec absurdum aliquod resultat text. est in l. 2. C. de condit. insert. & in capit. cum virum de regular. cap. à nobis, 2. de sentent. excommun. Doctor in dict. l. 1. ff. de officio eius cui mand. est iurisdic. & in d. l. conuenicula, C. de Episc. & Cler. Euerard. d. loco 4. Garc. Falcon. reg. 45. Menoc. de præsumpt. lib. 3. q. 93. num. 5.

num. 5. & lib. 4. q. 83. n. 55. Fachi. contro. iur. lib. 13. c. 3. cū seqq. Valaf. consul. 136. n. 7. Gam. Lusit. decis. 167. num. 8. Card. Mantica. de coniectur. ultim. volunt. lib. 3. tit. 15. num. 13. & tit. 17. num. 1. & 7. & dist. tit. 14. per totum. Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum 3. Guter. pract. lib. 3. q. 44. nu. 4. Surd. decis. 75. num. 7. & cons. 25. n. 37. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda. lib. 2. cap. 28. nu. 32. Morl. in empor. iur. p. 1. tit. 1. q. 3. n. fi. & tit. 5. q. 1. n. 41. P. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 21. n. 9. Seraph. d. priuil. 1. num. 6. Ignat. del Villar in sylua respons. resp. 16. c. 3. n. 10. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 146. num. 13. Ferrer in constit. Cathal. glos. 4. n. 304. Anto. Monach. Bonon. decis. 67. n. 38. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 18. n. 18. Card. Tusc. d. concl. 498. à n. 84. Hieron. Ferdin. de Otero interpret. c. si de pactis. num. 62. Etiam ad legum correctionem sumendum est, quoties lex, statutum, siue testatoris dispositio in sensu directo nihil operari possunt, vt per text. in authentic. ex testamento, iuncta l. 1. C. de collat. l. dos d. patre, C. solut. matrimon. & plures quos citat, resoluit Pichard. d. n. 132. Si tamen hoc argumentum sumatur ex noua dispositione, etiam si inducatur iurium correctio, validum est, dummodo in sensu directo noua dispositio non reddatur inutilis, vt per Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 3. num. 44. vbi num. 45. tenet, quod desumitur etiam ex coniecturata mente testatoris.

48 Principia, & loca comm.

132

Valet argumentum hoc, quando verba legis sunt conditionalia, *Surd. d. q. 11. n. 3.* Item in cōtractibus validum est, maximè quando in casu contrario est eadem ratio, *Ant. Monach. Lucens. decis. 55. n. 22. & 23. Tusch. d. concl. 498. à num. 11. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 51. n. 9. vbi nu. 10. resouit procedere in contractibus, tam bonæ fidei, quam stricti iuris, cui subscribit Euerard. d. loco 4. vbi etiam asserit procedere in feudis. Deinde procedit in statutis, Portol. de consortibus, & fideicom. legal. cap. 36. num. 17. Ceual. commun. contra comm. quæst. 336. à num. 2. Tusch. d. concl. 498. à num. 38. licet aliter teneat Doctor quidam modernus, cuius opinio procedere debet, quando ex vno statuto alterius correctio resultaret ita Portol. dict. cap. 36. num. 18. Intellige etiam de statuto, quod disponat in casu non prouiso à iure communi, secus verò si disponat circa casum prouisum à iure communi, quia tunc regulariter non habet locum hoc argumentum in tali statuto, ad corrigendum ius commune, vt notat Euerard. dict. loco 4. Rota Romana apud Farinac. decis. 185. num. 7. to. I. par. I.*

133

Non est tamen validum hoc argumentum, quando ex eo sequitur iurium correctio, *glos. in c. significasti, de foro compet. gl. in clem. 1. verbo obseruare, de sent. excō. Euerard. d. loco 4. Hier. Ferdinãdez de Otero d. interpret. c. si. de pact. n. 61. Rota Romana*
apud

apud Farin. decis. 491. num. 9. tom. 2. par. 1. Nec admittitur in dispositione concepta negatiue, Cacher. Pedam. decis. 69. num. 28. Surd. d. tit. 6. q. 15. num. 7. & decis. 185. nu. 24. Francisc. Molin. d. q. 51. num. 5. & 6. quamuis contrarium dicat verius Euerard. dict. loco 4. item nec sumitur ex verbis narratiuis legis, glos. in l. 1. C. quando non petent. part. Brunor. à Sole d. verbo argumentum 3. Euerard. d. loco 4. Nec etiam procedit ex dictis Doctorum, Card. Seraph. Rotæ Romanæ decis. 822. num. 6. Nec admittitur in decisionibus Rotæ, Seraphin. decis. 1342. num. 1. Nec procedit in materia stricti iuris, Seraph. decis. 1466. num. 3. Vnde non habet locum in priuilegiis per glos. in cap. licet in princ. de priuileg. in. 6. Euerard. d. loco 4. Nec valet in pactis, Francisc. Molin. dict. q. 51. à num. 2. & num. 7. resoluit, quod non sumitur vbi inducta ad vñ effectum diuersum producerent. Nec procedit, quando per illud esset inducenda trebellicanæ vel falcidix detractio. Ferrer. dict. glos. 4. num. 303. Nec quando ex eo resultaret absonus intellectus, Portol. dict. tract. de consortibus, & fideicom. legal. cap. 1. num. 18. Ioseph. de Sesse dict. decis. 146. num. 13. Hieron. Fernandez de Otero nu. 60. dict. loco. Deinde non procedit, quando in casu contrario militat eadem, vel maior ratio; Surd. decis. 18. num. 24. P. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 32. num. 11. Molin. dict. quæst. 51. num. 8. Nec denique sumitur in materia irregularitatis,

50 Principia, & loca comm.

ex Sayr. dict. tract. de censur. lib 7. cap. 5. num. 16.

134

Argumentum à contrariis validum est, Euerard. in topic. legal. loco 75. Cantiunc. loco 13. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c. 6. Pet. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à contrarietate. Menoch. conf. 89. n. 54. Thomas de Thomassetris in floribus legum reg. 47. vbi allerit procedere, quo ad cognitionem, quia vno cognito contrariorum cognoscitur, & alterum, vt in §. 1. inst. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. Et de argumento à repugnantibus, vide Cantiunc. loco 18.

135

Argumentum à correlatiuis validum est, l. 1. C. ne liceat potentioribus, l. fin. C. de indic. viduit. tol. Euerard. in topic. legal. loco 76. Cantiunc. loco 19. Pet. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à correlatiuis, Menoch. conf. 32. n. 18. etià in penalibus, Surd. de alim. tit. 1. q. 19. num. 4. Intellige, quando militat eadem ratio in vtroque correlatiuorum, Farinac. in praxi crimin. p. 4. conf. 85. n. 74. Si verò detur diuersa ratio, non valet, l. curatorem, C. de interd. matrim. Euerard. d. loco 76. Surd. dict. q. 19. n. 3. & nu. 10. & q. 41. n. 4. & tit. 4. q. 44. n. 28. & decis. 47. n. 7. & conf. 52. n. 62. Menoch. conf. 1192. à nu. 15. & 21. lib. 12. P. Sanch. de matr. lib. 6. disp. 21. num. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 26. num. 15. Lusitanus noster Francisc. à Sousa in repet. l. feminae ff. de reg. iur. p. 1. n. 143. Antonin. Monach. Bonon. decis. 51. nu. 14. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1442. n. 12.

Arg

Vtriusque iuris. § 1

36 Argumentum de crimine læsæ maiestatis, ad crimen hæresis non valet, ita P. Sanch. in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 28. n. 5.

37 Argumentum à definitione validum est, l. 1. §. dolum, vbi Bart. not. ff. de dolo l. fin. iunct. glos. ff. de verb. signific. c. dudum, 2. post princ. de elect. Euerard. in topic. legal. loco 44. Cantiunc. loco 2. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam, c. 1. à definitione vocis. Petr. And. Grammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 1. Surd. cons. 304 num. 5. Ioan. Pet. Monet. tract. de distrib. quotid. p. 1. q. 4. n. 4. Thobias Nonius ad princ. instit. de test. n. 25.

38 Argumentum de delicto in faciendo ad delictum in omittendo, validum non est, Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 31. num. 39. Nam delictum in omittendo leuius est, quam in committendo, vt notatum est infra lit. D. n. 17.

39 Argumentum à dispositione tacita ad expressam valet, quando est eadem ratio, l. cum quid, vbi omnes, ff. si cert. pet. Menoch. de præf. lib. 4. q. 189. n. 97. nam taciti, & expressi idem est iudicium, vt dictum est infra lit. T. n. 3.

40 Argumentum à dispositione legis, ad dispositionem testatoris validum est, l. non impossibile, ff. de pact. l. seruus hac lege, ff. de manumiss. l. si ita fuerit. seruis duobus in fin. & ibi Bartul. not. ff. de manumiss. testament. l. cum quidam, versic. Quemadmodum enim, C. de verbor. signific. Euerard. in top. legal. loco 52. Cantiunc. in 29. specie loci à simili:

52 Principia, & loca comm.

Menoch. consil. 97. num. 24. Surd. consil. 278. num. 9.
 Nam in testamentis semper voluntas testato-
 ris pro lege obseruatur, l. 1. C. comm. de leg. l. 3. C.
 de liber. prat. cum fuerit antiquissima lege 12.
 tabul. amplissima testatoribus tributa facul-
 tas, vt vti quisque rei suæ legasset, ita ius esset,
 cuius meminit, l. verbis legis 120. ff. de verbor. sign.
 l. 1. ff. ad leg. falcid. auth. de nupt. §. disponat collat. 4.
 Justin. in §. 1. instit. de lege falcidia, refert. Pichard. ad
 rub. inst. eo. tit. de lege falcidia, n. 15. & in disp. de mo-
 ra, n. 202.

141 Argumentum à dispositione statuti, ad di-
 spositionem testamenti valet, *Card. Tusch. tom. 1.
 lit. A. concl. 496. n. 4. Menoch. cons. 50. n. 21. & cons.
 95. n. 84. & cons. 150. n. 46. & de præsum. lib. 4. q.
 83. n. 24. vbi n. 25. secus asserit, si non est eadem
 ratio, quamuis de statuto ad testamentum non
 valere argumentum resoluat Cened. canon. q. 35.
 n. 18. Et è contra valet argumentum à disposi-
 tione testatoris ad dispositionem statuti ex
 Menoch. d. n. 21.*

142 Argumentum à dispositis in testamento, ad
 codicillorum declarationem validum est, *Me-
 noch. cons. 333. n. 3. & n. 22.*

143 Argumentum à diuersis ad diuersa non va-
 let, *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 510. num. 3. nam
 illatio non fit à diuersis, vt dictum est infra lit. I.
 num. 6.*

144 Argumentum à diuisione validum est, *Ioan.
 Appellus*

Appellus de ratione explicandi Dialecticam, cap. 2.
Petr. Andr. Gammar, in Dialectica legali lib. 2. lo-
co 8.

Argumentum de dote ad legitimam vali-
 dum est, *auth. res quæ, C. comm. de legat. Bart. in l. Ti-*
tio centum, §. Titio genro in fi. ff. de cond. & demonst.
Cald. Pereira in l. si curatorem verbo sine curatore, n.
96. C. de in integr. restit. min. Thomas de Thomasettis
in florib. legum reg. 45. vbi asserit procedere in
casibus à iure expressis, & vbi militat eadem
ratio. Et è conuerso valet de legitima ad do-
tem, vt per Cald. vbi proximè. Dos enim succedit
loco legitimæ, Menoch. conf. 8. n. 8. Mari. Ant. var.
lib. 2. resol. 27. n. 5.

Argumentum de dote ad studium non con-
 cludit, vt per *Cardi. Mantic. de ticitis, & ambiguis*
conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 14. n. 5. quamuis contra-
rium videatur colligi ex text. in l. assiduis, §. si
quis enim, C. qui potio. in pigno, habeant. cum causa
studij æquiparetur causæ dotis, ex D. Barb. in l.
1. ff. sol. matri. p. 7. n. 20. & n. 23. & nu. 49. cum seq.
& n. 53.

Argumentum ab effectu ad causam validum
 est, *l. non codicillum, C. de test. c. at si clerici in princip.*
de iudic. c. cum cessante de appel. Euerar. in topi. legal.
loco 77. Cantuinc. loco 21. io. Appell. de ratione expli-
candi Dialecticam. c. 4. de effectu. siue officio.

Argumentum de emphyteusi ad locatio-
 nem longi temporis procedit, data rationis

54 Principia, & loca comm.

paritate, ita nouissimè Lusitanus noster Benedict.
 Egid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure part.
 1. cap. 9. num. 8. Equiparatur enim locatio
 longi temporis emphyteusi, vt per Pinet. in l. 1.
 par. 3. nu. 64. C. de bonis mater. Valasco. de iure emph.
 q. 29. num. 6. Sarm. lib. 3. select. cap. 2. num. 31. Card.
 Mantica. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 2.
 num. 55. P. Molin. de iustit. tractat. 2. disp. 445. vers.
 Hinc oritur. P. Lessi. eod. tract. lib. 2. cap. 24. dub. 1. n.
 4. Ioan. Martius à Costa in addit. ad tractat. libello-
 rum annotat. 15. num. 9. Cald. Pereira quest. forens.
 lib. 1. quest. 10. num. 8. Bartholomæ. Peretti. ad ex-
 trauagan. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap. 2.
 num. 38.

149

Argumentum de emphyteusi ad feudum va-
 lidum est Menoch. consil. 16. num. 2. Et è contra de
 feudo ad emphyteusim valet, quando datur
 eadem ratio, & iuris regulæ non repugnant, l.
 1. §. fin. iuncta glos. ff. si ager vectigal. cap. 1. §. rei
 autem, de inuesti. de re alien. fac. in vso feudo. Euerard.
 in topic. legal. loco 12. Cantiunc. in 2. specie loci à simi-
 li. Tiraquell. le mort. par. 4. declarat. 6. num. 2. Couar.
 var. lib. 2. cap. 18. num. 1. Brunor. à Sole in locis com-
 mun. verbo arguere 1. Menoch. consil. 111. num. 59.
 & consil. 129. num. 2. Surdus decis. 188. num. 5. &
 decis. 290. num. 15. & consil. 75. num. 13. & consil.
 208. num. 9. & consil. 338. num. 33. & consil. 402.
 num. 24. & de alimen. tit. 4. q. 10. n. 15. Valasco. de iure
 emphy. q. 39. num. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi,
 cap.

v. n. 43. & de nominat. emph. q. 17 n. 28. & de re-
nouat. emph. q. 9 n. 17 & de extinct. emphy. c. 3. n. 1.
Anton. Monac. Florent. decis. 61 n. 3. Casar. Argel de
contradictore legitimo. q. 16 nu. 18. Melchior Phab.
Lusit. decis. 13. n. 7. Card. Tusc. to. 1. lit. A. concl. 507.
num. 34. De feudo vero ad alios contractus non
valere argumentum asserit Seraphin. de privileg.
iuram. priuil. 49. n. 24.

Argumentum de emphyteusi ad maioratum
valet, nisi detur diuersa ratio, ita P. Mol. de iust.
tract. 2. disp. 631. n. 1. Melchior Phab. Lusit. decis. 96.
num. 8.

Argumentum de emphyteusi ad vsumfru-
ctum validum est, vt per Cald. Pereira de renouat.
emph. q. 18. n. 15. D Barb. in l. diuortio, § si. p. 2. num.
49 ff. sol. matrim.

Argumentum ab ethymologia plurimū ad
rei ipsius, de qua agitur naturam, & essentiam
declarandam conducere solet, vt per Sayr. de
sacram. in genere, lib. 1. c. 1. in princ. Ethymologia
namque veriloquium appellatur ab ethymon,
quod Græce verū dicitur secundum Cic. in topi.
Quint. inst. lib. 1. Agricol. Dialecticæ inuent. lib. 1. c.
23. & optimis exemplis ostendit Fons. inst. Dia-
lect. lib. 5. c. 2. Et licitum est, ac validum in iure,
& non dum probabile, sed utile, & multum
frequens, l. 2. §. appellata. ff. si cert. pet. l. 1. ff. de furt.
l. 1. ff. de acquiren. posses. l. 1. ff. de iustit. & iure. l. 1. ff.
de testam. l. 1. ff. de nouat. l. 1. ff. de pact. princip. instit.

56 Principia, & loca comm.

quibus mod. re contrah. obligat. princip. instit. de test. Euerard. in topic. legal. loco 6. Cantiunc. loco 3. Petr. And. Gammur in Dialectica legali, lib. 1. loco 3. Garc. Falcon. reg. 46. Thobias Nonius ad princip. institut. de testam. n. 31. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. num. 5. Lusitanus noster Benedict. Agid. in repet. l. 1. c. de sacrosanct. eccles. p. 1. in initio n. 14. Pichard. in disp. de mora. num. 5. Flamin. de confident. q. 26. nu. 8. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. par. 1. q. 1. num. 7. vbi num. 8. intelligit modo negatiuè concipiatur, quem sensum præstât etiam Euerard. d. loco 6. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 38. Non valet tamen, vbi repugnat comunis vsus loquendi, Euerardus vbi proxime Anton. Monach. Lucens. decis. 13. num. 53. sed non concludere necessario asserit Card. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 500. num. 1. De argumento ab allusione vocabuli, quod arrideat, sed non concludat, resoluit Anton. Monach. d. decis. 13. nu. 52. Et quod neque affirmatiuè, neque negatiuè necessario concludat probat Thobias Nonius ad princip. institut. de testament. num. 30. Immò allusionem dampnant antiqui omnes, vt ostendit Rip. in dict. l. 1. num. 18. ff. de acquir. possess. & ex Cic. contra Stoicos Cuiac. obseruat. lib. 1. c. 17. Et argumentum à vi verbi validū esse notari solet, vt per Mand. ad regul. Cancel. reg. 2. q. 5. n. 5. Pichard. in disp. de mora, n. 5. quod utiq; negatiuè omnino est efficax, non affirmatiuè, nisi ratio inuen-

tionis

tionis vocabuli aliud inducat, aut ab eo, quod olim, & frequentius obseruatur deductum sit ex eod. *Pichard, in §. 1. n. 11. inst. de tutel.*

Argumentum de exhæredatione ad institutionem non valet, ita *Lusitanus noster Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct. vltimarum voluntatum lib. 2. cap. 5. n. 9.*

Argumentum ab experientia validum est *Surd, cons. 137. nu. 23.* Experientia enim est omnium rerum mater, & magistra, vt infra notatum est *lit. E. n. 29.*

Argumentum de falcidia ad trebellianicam, & è contra in iure admittitur, *l. Marcellus vers. Quod autem, ff. ad Trebell. l. iubemus, C. eod. l. 1. ff. de legat. 1. Euerard, in top. legal. loco 16. Cantuinc. in 6. specie loci à simili Ferrer, in conslit. Cathal. gl. 4. n. 31.* Appellatione enim falcidię, trebellianica quoque continetur, ex *tex. in l. in quartam, & ibi doct. ff. ad l. falcid.*

Argumentum de feudis ad maioratum confici potest, *Gam, Lusit decis. 51. num. 5.* Non esse tamen validum, nisi in feudis sit expressum ali- quod ius commune dicit *Mol, de primog. lib. 1. c. 7. à princ. & n. 5.* Vel nisi detur eadem ratio, & iuris regulæ non repugnent, de quo etiam *Cou. lib. 2. var. c. 18. n. 1.*

Argumentum à feudo ad regnum valet, *Mol. de primog. lib. 1. c. 7. n. 1. Alexand. Rauden. de success. Regni Portugal. resp. 2. n. 96.*

58 Principia, & loca comm.

- 158 Argumentum de feudo ad ius patronatus validum est, vt per *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori. eccles. decis. 199. num. 223. & decis. 220. num. 319. in 1. edit. & resol. 181. nu. 4. in 2. edit.* quo ad modum succedendi, vt post *Card. in clem. pluries col. fin. de iure patr. tenent Lambert. lib. 1. art. 8. q. 3. princ. 1 p. & Decian. conf. 32. n. 12 lib. 1.* Et è conuerso de iure patronatus ad feudum, *Menoch. conf. 161. n. 43.*
- 159 Argumentum de feudo ad fideicommissum valet, *Menoch. conf. 89. n. 65 & conf. 116. nu. 29 & conf. 124. n. 39. & conf. 161. n. 40. & conf. 315. nu. 38. vbi limitat.* Et è contra à fideicommissio ad feudum, *Menoch. consil. 16 n. 3. & consil. 104 n. 60. & conf. 400. n. 42. Surd. conf. 427 n. 37.*
- 160 Argumentum à fideicommissio ad maioratium valet, *Peralt. in l. 3. §. qui fideicommissa, n. 91. ad si. ff. de hered. instit. Mol. de primog. lib. 1. c. 1. n. 7. Valasc. de iure emph. q. 50. n. 29.* Fideicommissum enim familiæ relictum in omnibus fere assimilatur maioratui tanquam sanguinis successionem, vt ex omnibus Hispanis doct. tradit explicans *Mol. vbi proximè, & alij, vt per Ioan. Garfi. de expensis, c. 16. n. 3. in fine.*
- 161 Argumentum de fideicommissio ad regnum, vel aliam successionem debitam ex causa necessaria valet, vt per *Alex. Rauden. de succes. Regni Portugal. resp. 2 n. 36.*
- 162 Argumentum de fructuario ad emphyteutam validum

validum est, vt per *Cald. Pereira de renou. emph. q. 18. n. 15. D. Barb. in l. diuortio in princ. p. 2. n. 19. ff. sol. matr. Valasc. de partit. c. 31. n. 8. & 9.*

Argumentum à gabella ad laudemium valet, *Doct. in l. ab emptione. ff. de pact. Surd. decis. 31. n. 10. Steph Grat. discept. forens. c. 180. n. 10.*

Argumentum de genere ad speciem validum est, *l. 1. ff. si cert. pet. Euerard. in topic. legal. loco 6. Cantiunc. loco 7. Petr. And. Gammar. in Dialectica legal. lib. 1. loco 7.* Valet tamen affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè, ex *Ludou. Rodolph. var. quæst. lib. 2. q. 51. n. 22.* Et quod valeat negatiuè sumptum, non verò affirmatiuè resoluit *Thobias Nonius ad princip. instit. de test. n. 32.* Et è contra de specie ad genus valet argumentum, *Euerard. loco 7. Cantiunc. loco 8. Gammar. loco 8.*

Argumentum ab impossibili validum est, *l. si decesserit. ff. qui satisd. cog. Euerard. in topic. legal. loco 78. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 16. Menoch. cons. 332. n. 10. & cons. 339. n. 8.*

Argumentum ab inclusione vnius ad exclusionem alterius valet, *Menoc. cons. 14. num. 14. & cons. 98. num. 76.* nam inclusio vnius est exclusio alterius, vt notatum est *infra l. 1. num. 17.* Non procedit, vt absurdum euitetur, *Menoc. cons. 82. num. 49.*

Argumentum ab inconuenienti est efficax, vt per *Euerard. in topic. legal. loco 92. Marc. Anton. Genu. in pract. Eccl. q. 160.*

60 Principia, & loca comm.

- 168 Argumentum de iudiciis ad ultimas voluntates validum est, l. qui testamento, §. quæcunque vers. in omnibus ff. de testa. Cantiunc. in topic. legal. in 1. specie loci à simili. Menoch. cons. 162. nu. 10. Cald. Pereira de empt. c. 9. num. 14. Et è contra ab ultimis voluntatibus ad iudicia, l. 2. §. 1. ff. de tutel. dividen. Cantiunc. vbi proximè. Card. Fusc. tom. 1. lit. A. concl. 507. num. 3. Euerard in topic. loco 21. vbi intelligit si formetur affirmatiuè rationem adducens, quia quod potest testator, potest & iudex, ex text. in l. non est mirum, & ibi Bart. ff. de pig. act. l. solent, vbi gl. & Bart. ff. de alim. & cib. leg. l. seruus hac lege. ff. de manumiss.
- 169 Argumentum de iudiciis ad arbitria valet, l. 1. ff. de arbit. Cantiunc. in topic. legal. in 1. specie loci à simili. Euerard. loco à iudiciis ad arbitria.
- 170 Argumentum à iurisdictione temporali ad terminos ecclesiarum non procedit nouiss. Rota Rom. apud Farin. decis. 441. n. 8. Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 1422. n. 17.
- 171 Argumentum de iurisdictione territorij ad dominium rerum particularium non valet, Sbrozz. de Vicario Episcopi q. 55. n. 28. Narbona de appellat. Vicarij ad Episcopum, p. 1. nu. 92. nouissima Rotæ Rom. apud Farin. decis. 696.
- 172 Argumentum de legato ad donationem validum est, quia legatum est quædam donatio, l. legatum 119. ff. de legat. 1. §. 1. inst. de legat. Gilber. Costan. lib. 1. quæst. c. 14. à princip. Gom. vari. tom. 1.

Cap. 12. num. 3. Donel. comment. iur. ciuil. lib. 8. cap. 1.
 Cardin. Mantic. de coniect. ultim. volunt. lib. 1. tit. 4.
 num. 9. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 495. n. 3.
 & concl. 511. nu. 4. Mari. Anton. var. lib. 1. resol. 59.
 num. 5.

Argumentum à legato ad beneficium valet,
 l. legatum. ff. de legat. 2. cap. quia diuersitatem, de con-
 cess. præbend. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 506.
 num. 3.

Argumentum de legato libertatis ad lega-
 tum piæ causæ validum est, Menoch. de præsumpt.
 lib. 4. q. 116. n. 31.

Argumentum de legibus communibus Ro-
 manis ad ordinationem successione regno-
 rum valet, Alex. Rauden. de success. Regni Portugal.
 resp. 2. n. 63. & 64.

Argumentum de legitima ad debitum ex
 statuto validum est, vt per Surd. decis. 119. nu. 7.

Argumentum de legitimatione ad adoptio-
 nem valet, not. in l. in adoptionem la. 1. C. de adopt.
 & in l. 1. ff. ad municip. resoluunt Gom. l. 9. Tauri. n.
 62. vers. Secundo. Surd. conf. 317. nu. 33. D. Barb. in l.
 quæ dotis, n. 164. ff. sol. matrim.

Argumentum de libertate ad legitimo-
 nem validum est, vt per Tiraquell. in l. si vnquam
 verbo donatione largitus, num. 287. C. de reuocandis
 donat.

Argumentum de libertate ad piæ causas,
 & è contra procedit, l. 1. §. siu autem, C. de comm.
 seruo

62 Principia, & loca comm.

seruo manumisl. contra, C. de testamen manum. l. cum inter, C. de fideicom. libert. l. 2. tit. 22 par. 4. & ibi Gregor. & in l. 3. verbo raxon, tit. 12 par. 5. Euerard. in topic. legal. loco 23. Cantiun. in 13. specie loci à simili. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 17. num. 4. Tiraquell. de priuileg. pia causa in præfat. versic. Item legatum libertatis, pag. 15. & priuileg. 9. ad finem, & in l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 269. & num. 329. C. de reuocandis donat. & de iure mariti. glos. 8. num. 166. Benedict. Egid. in repet. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. par. 3. §. 2. n. 16. & par. 5. §. 3. num. 2. vers. Cuius text. Card. Tusc. tom. 1. lit. A. conclus. 507. num. 32.

- 180 Argumentum à locatione ad societatem non valet, vt per Menoch. cons. 122. n. 80.
- 181 Argumentum de loco ad personam, & è contra validum est, l. 1. §. offilius, ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi iunc. l. 2. eod. tit. cap. peruenit iunct. c. cum ecclesia, de immun. eccles. Euerard. in top. legal. loco 41. Cantiun. in 28. specie loci à simili. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 505. n. 3.
- 182 Argumentum de loco ad tempus valet, l. vinum, vbi Bart. num. 2. ff. si cert. pet. las. in l. admonendi, num. 201. ff. de iure iur. Euerard. in topic. legal. loco 48. Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 40. num. 8. & lib. 3. resolut. fin. num. 6. Menoch. cons. 132. num. 12. Ferrer. in conslit. Cathalon. glos. 2. num. 148. D. Barb. in l. heres absens in princip. n. 169. ff. de iudic. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conclus. 505. Non valet ta-

men, vbi subest ratio diuersitatis, *Ias. in l. etsi inu-
tiliter, num. 10. C. de fideicommiss. quem citat Mari.
Antonin. dict. resol. fin. num. 7.* Et è conuerso de
tempore ad locum validum est, *dict. l. vinum, &
ibi Bart. l. ratio. §. si per venditorem, vbi etiam Bart.
ff. de action. empt. Euerard. dict. loco 40. Cantiunc in
27. specie loci à simili. Surd. consil. 270. num. 14. Fa-
rinac. in praxi crimin. par. 1. quaest. 34. num. 171.
Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 128. num. 8.
Card. Tusch. dict. concl. 505. & conclus. 507. num. 24.
Barb. vbi proxime. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 30.
num. 6.*

Argumentum de maioratu ad Regnum va-
lidum est, vt per *Molin. de primogen. lib. 3. cap. 7.
num. 17. Alexand. Rauden. de success. Regni Portugal.
resp. 2. num. 114.* Et è contra de Regno ad ma-
ioratum ex multis citatis per *Cabed. Lusit. decis.
51. num. 9 par. 2. quibus adde Alexand. Rauden. vbi
proxime.*

Argumentum de maioratu ad vsumfructum
valet, vt per *Mol. de primog. lib. 1. cap. 7. n. 1. Gam.
Lusit. decis. 350. n. 1.*

Argumentum de maiori ad minus validum
est, *l. in suis in fin. ff. de lib. & post. l. nec in ea 22. ff.
de adult. auh. multo magis, C. de sacros. eccles. c. si ergo
8. q. 1. c. si Paulus, & ibi gl. 32 q. 5. c. per venerabi-
lem, qui filij sint legitimi. Euerard. in topic. legal. loco
66. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2.
loco à maiori ad minus, Roland. consil. 15. num. 41.*

64 Principia, & loca comm.

volum. 1. *Aym* conf. 290. num. 7. & conf. 326. num. 10. *Flamin. de resiguat. lib. 1. quæst. 13. num. 19.* & *de confidenti. quæst. 20. num. 4.* *Ceual. commun. contra comm. 9. 780. num. 205.* *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 9. §. 2. num. 24.* *P. Sanch. cum ab eo citatis de matr. lib. 8. disput. 1. num. 21.* *Farin. in praxi crimin. par. 4. conf. 60. num. 109.* Si enim id, de quo magis videtur inesse non inest, ergo nec id, de quo minus, vt tradit *Aristot. topic. lib. 2. cap. 2.* Intellige, quando sumitur negatiuè, non affirmatiuè, vt per *Surd. de alimen. tit. 9. quæst. 1. num. 11.* *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 53.* *Ignat. del Villar in sylua resp. resp. 16. cap. 4. num. 4.* *Card. Tusc. tom. 1. lit. A. conclus. 501. vbi num. 10.* declarat, quod valet affirmatiuè, quando maius, & minus sunt eiusdem qualitatis, secus si diuersæ. Et validum est in statutis, & etiam in correctoriis, quando verba possunt trahi ad casum, in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, ita *Anton. Monach. Lucens. decis. 64. num. 26.* & 27. *Flamin. d. q. 20. num. 6. vbi num. 5.* asserit locum habere etiam in materia odiosa. Non valet tamen in mandatis, *Tiraq. in l. si vquam, verbo libertis, num. 59.* *C. de reuoc. donat. Nau. de reddit. eccles. q. 3. monitu 10. num. 2.* Nec habet locum in dispensationibus, vt per *Couar. de sponsal. par. 2. cap. 2. cap. 8. §. 8. num. 11.* *Molin. de primog. lib. 5. cap. 4. num. 48.* & seq. *Nauarr. vbi proximè Brunor. à Sole in locis, commun. verbo dispensationes sunt odiosæ.*

*Surd. decis. 268. num. 20. & 21. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 21. n. 65. Guter. canon. lib. 2. cap. 15. nu. 124. Rendina in promptuar. recept. sentent. to. 1. tit. 29. num. 12. P. Molin. de iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 591. num. 2. Sanch. d. disp. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17. Dispensatio enim est odiosa, & strictam recipit interpretationem, cap. 1. in fin. de filiis presbyter in 6 cap. quod dilectio, de consanguin. & affin. Matiens. l. 10. glos. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ recop. Girond. de priuil. seu exempt. explicat. numer. 1111. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 2. nu. 18. & 21. & lib. 1. resol. 19. num. 14. Et è conuerso de minori ad maius validum, & receptissimum est argumentum, d. auth. multo magis Euerad. loco 65. *Gamma*. loco à minori ad maius, eod. lib. 2. *Surd. decis. 254. num. 15. & d. q. 1. nu. 12. Thomas de Thomasetus reg. 52. Farin. d. p. 4. conf. 65. num. 84. Et valet negatiuè sumptum, Surd. consil. 453. nu. 18. Ac locum habet in delictis, Mascard. de probat. concl. 1253. num. 2. si affirmatiuè concipiatur, ex eod. Farin. p. 1. q. 24. nu. 10. Non habet tamen locum in mandatis, vt per Tiracuell. vbi supra.**

Argumentum à maiori, vel paritate rationis, validum est, *Surd. consil. 383. nu. 14. etiam in correctoris ad declarandum dubium, non ad extendendum dispositionem, Anton. Monach. Lucens. decis. 64. à num. 35. Casar. Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 204. Non procedit ta-*

66 Principia, & loca comm.

men in statutis, *Farin in praxi crimin. p. 4. conf. 63. num. 123.* quando ratio non est expressa, *idem Anton. Monach. Lucens. deci. 66. num. 20.* Nec in pœnalibus, ex *Nicol. Garc. de benefic. p. 11. cap. 10. num. 206.* Nec denique procedit in priuilegijs, ex *tex. in l. quod verò, iunc. l. ius singulare. ff. de legi. cap. porro. de priuileg. cap. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6. P. Ioan. de Salas tract. de legib. disp. 17. §. 6. & 8. P. Suar. eod. tract. lib. 8. cap. 28. à num. 11. cum seqq. & alij de quibus P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. à nu. 31. cum seqq. quibus adde Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. n. 11. vbi n. 12. allerit, quod priuilegium extenditur, quando alias redderetur inutile, per *cap. in his, de priuileg. & nu. 13.* vel quando derogaret speciali statuto, & res reduceretur ad ius commune, per *glos. in cap. Statutum, vers. Numerandum, de præben. in 6. & nu. 14.* vel quando priuilegium contra ius iure suadente conceditur, & *num. 15.* aut quotiescunque constaret de mente principis volentis præiudicare tertio.*

187 Argumentum à mandato procuratorio ad mandatum iurisdictionis valet, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 2. q. 18. n. 32.*

188 Argumentum de inmatrimonio carnali ad spirituale validum est, *auth. nisi rogati, vbi notat C. ad Trebel. cap. cum inter canonicos, de elec. cap. pen. & vlt. de translatione prælati, Euerar. in topic. loco 33. Cantiunc. in 23. specie loci à simili, Hyppol. sing.*

215. incipit validum est. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 51. Gom. l. 29. Tauri num. 14. Vincent. de Franch. Neapol. decis. 46. nu. 2 p. 1. Viui. Neapol. decis. 255. nu. 39. lib. 2. Sarm. de reddit. p. 4. cap. 6. num. 11. Palat. in repet. cap. per vestras, de dona. inter vir. & vxor. §. 11. nu. 3. Boer. decis. 1. n. 18. Menchaq. illustr. cap. 35. n. 20. Menoch. de praesumpt. lib. 4. q. 83. nu. 21. & q. 189. nu. 90. & cons. 245. num. 8. Guter. in repetit. cap. quamuis pactum, verbo dum nuptui tradebatur nu. 1. de pact. lib. 6. Benedict. Agid. in repet. l. Titia p. 1. nu. 53 ff. de condit. & demonstrat. & in repet. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. p. 4. §. 2. num. 20. Marc. Anton. Genuen. in pract. Eccles. quaest. 138. num. 2. & quaest. 261. nu. 2. & q. 778. num. 2. Cened. canon. q. 35. nu. 2. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 3. num. 20. & different. 7. num. 69. & lib. 3. q. 99. num. 2. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 506. num. 2. & concl. 507. num. 18. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 171. num. 2. & decis. 45. num. 24. & nu. 51. vbi dicit non procedere in odium tertij.

Argumentum de milite armato ad aduocatum valet, in poenalibus tamen, & odiosis non procedit, ita Lusitanus noster Benedi. Agid. tract. de iure, & priuil. honestatis articul. 8. num. 28. Nam aduocati militibus, seu equitibus equiparantur, vt enim hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, text. est in l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iudic. re-

68 Principia, & loca comm.

Soluunt Cassan. in catal. gloria mundi p. 7. confid. 28. Tiraq. de nobilit. cap. 29. à nu. 11. Matienc in dialogo relatoris p. 1. cap. 9. n. 4. Ioan. Garf. de nobilit. glos. 35 n. 10. Baec. de inope debitore cap. 16. à nu. 148. Sayr. in clavi regia lib. 12. c. 22. Bernard. Graue ad praect. cam. imper. lib. 1. concl. 43. num. 7. Camill. Borrell. in sum. decis. tit. 65. nu. 20 & 21. Mendez à Castro in praxi Lusitaniae lib. 1. cap. 3. nu. 27.

190 Argumentum de milite armatae militiae ad militem coelestis militiae recipitur, & valet, *glos. & doct. in l. miles in princip. ff. de re iud glos. in l. milites, c. locati c. degradatio de poen lib. 6. Euerard. in topic. loco 22. Cantiunc. in 12 specie loci à simili Melchior Phœb. Lusit. decis. 88 num. 3. Benedict. Agid. in repet. l. 1. c. de sacrosanct. Eccles. p. 2. § 1. nu. 16. vbi n. 22. idē asserit in exorbitantibus, & n. seq. quod procedit in casibus eandem rationem habentibus. Non intelligitur in clerico minorum ordinum nec quando dissimilis ratio inter vtrumq; reperitur, vt per eundem Agid. tractat. de iure, & priuil. honestatis art. 8. nu. 27.*

191 Argumentum de morte ciuili ad naturalem validum est in casibus à iure expressis, in quibus eundem operatur effectum, vel quādo militat eadem ratio, vel mens disponētis ita suadet, *tex. in l. Deo nobis fin. C. de Episcop. & Cler. glos. in cap. placuit, verbo mortuus 16. q. 1. & in c. susceptum in vers. Non morte de rescript. in 6. Alex. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 2. ff. de liber. & posth.*

vbi

vbi Lusitanus noster Emmanuel à Costa p. 2. nu. 13.
Cassan in consuet. Burgund. rub. 4. §. 4. Xuar. allegat.
20. num. 20. Pelaez de maiorat. p. 2. q. 3. num. 36.
Boer. decis. 323. nu. 6. Molin de primog. lib. 1. cap. 13
nu. 94. Menchaq. de success. creat. §. 21. num. 172.
vers. Est tamen, Sebastian. Medic. in tract. mors om-
nia soluit. p. 1. num. 47. Menoch. conf. 388. num. 23.
& conf. 980. lib. 10. Anton. Robert. lib. 4. rerum iu-
dicat. cap. 16. Alexand. Trentasinq. de substit. p. 4.
cap. 6. num. 4. Auend. l. 4. Tauri glos. 4. num. 2. & 3.
Crass. §. fideicommissum q. 41 in fine, Höded. conf. 62.
vol. 1. Alexand. Rauden de analogis lib. 1. cap. 34.
num. 319. & num. 520. Guter. canon. lib. 2. cap. 1.
num. 44. & num. 60. cum seqq. & prac. lib. 3. q. 71.
num. 10. Spin. in speculo testam. glos. 12. num. 35.
Camil. Gallin. de verbor. signifi. lib. 3. cap. 20. nu. 34.
Flamin de resignat. lib. 1. quæst. 4. num. 6. & lib. 9.
quæst. 22. n. 2. Ceual. commun. contra com. quæst. 63.
num. 1. Doct. Barb. in l. 2. par. 1. num. 154. ff. solut.
matrim. Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom. 2.
quæst. 78. art. 12. vers. Nec minus, Surd. conf. 90.
num. 23. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5.
Præm nu. 26. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 393.
à princip & præcipuè num. 24. & 25. Joseph. de Sesse
Aragon. decis. 44. num. 2. cum multis seqq. Bernard.
Græu ad pract. cam. imper. lib. 2. cōclaf. 14. confid. 1.
num. 1. Aloys. Ricci in collec. decis. par. 3. collect. 531
Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 102. num. 7.
Cald. Percira de empt. cap. 15. num. 34. Rota Romana

70 Principia, & loca comm.

apud Farina. decis. 240. num. 7. tom. 1. par. 1. latè & eleganter Castil. quorid. lib. 1. de usufructu. cap. 64. num. 2. & cap. 67. num. 18. & lib. 3. cap. 12. nu. 23. cum multis seqq. An autem mortis appellatione simpliciter veniat mors ciuilib, sicut naturalis: quæstio est, quam doct. tractant in d. 6. & quid sit tantum, vbi Crot. nu. 5. cum seqq. Ioan. Corras. nu. 7. & num. 9. Lancelot. Galeaul. à num. 7. Ioan. Bolognet. num. 57. cum multis seqq. Fortun. Garc. à num. 40. vsq; ad nu. 54. Lusitan. Cost. à nu. 7. Sarmi. à nu. 41. Succin. iuni. à num. 13. vide tamen Carol. Tapiam in auth. ingressi C. de sacrosan. Eccles. verbo sua, cap. 17. Petr. Loriot. de iuris apicib. tract. 5. de morte axi. 1. 2. & 3. Menoch. dict. cons. 388. num. 23. & cons. 536. num. 4. & 5. Fachin. lib. 1. controuer. cap. 45. Surd. dict. cons. 90. Garc. reg. 456. Guter. dict. cap. 1. à num. 37. & dict. quæst. 71. num. 10. Matiens. l. 3. glos. 2. tit. 4. lib. 5. recopil. Medic. dict. par. 1. à nu. 22. Camil. Gallin. dict. cap. 20. à num. 33. Spin. glos. 13. princip. à num. 32. & glos. 27. à num. 24. Peregr. de fideicommiss. art. 28. num. 62. & seq. & de iure fisci tit. de deportatis, num. 21. Anton. Fab. lib. 9. coniect. cap. 3. Tusch. dict. lit. M. conclus. 394. plures doct. refert hanc quæstionem eleganter examinans Castil. dict. cap. 12. num. 2. cum multis seqq.

192

Argumentum de operis libertorum ad feuda deducitur, ita Card. Mantica. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 2. lib. 23. tit. 30. num. 8. & 21. Valet

Valet enim argumentum de liberto ad vasal-
lum, vt per Euerard. in topic. loco 59.

Argumentum ab oppositis validum est, Eue-
rard. in topic legal. loco 75. Mascard. de probat. concl.
312. num. 17. Menoch. cons. 97. nu. 67. & cons. 147.
num. 47. Non valet tamen vbi datur diuersa ra-
tio, Surd. cons. 450. nu. 40.

Argumentum ab ordine litteræ validum est,
l. quoties ff. de vsufr. Euerard. in topic. legal. loco 1. &
loco 57. Cantiunc. loco 10. Petr. Andr. Gammar. in
Dialectica legali lib. 2. loco 5. Burg. de Paz. cons. 43.
num. 32. Mandos. ad regul. Cancel. reg. 16. q. 48. n. 2.
Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. circa fi-
nem in miscellan. nu. 2. Et frequens in iure est vt
per Benedict. Egid. tract. de iure & priuil. honesta-
tis in initio nu. 5. Non procedit tamen, vbi ordo
litteræ non concurret cum intentione, ex Card.
Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 24. nu. 2. Vide ad or-
natum huius argumen. notata infra lit. O n. 16.
cum seqq.

Argumentum de pacto ad statutum vali-
dum est, l. fin. in fine, C. de fideiussor. Euerard.
in topic. legal. loco 89. Mascard. de probat. con-
clus. 1157. nam. 46. Mennoch. consil. 4. numer. 7.
Surd. de alim. tit. 1. quæst. 42. num. 29. & cons. 85.
num. 30. & cons. 220. num. 7. & cons. 260. nu. 14.
& cons. 401. nam. 7. & decis. 160. num. 17. nouiss.
Rota Romana apud Farin. decis. 256. num. 8. Fran-
cisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 44. nu. 2. Car-

72 Principia, & loca comm.

din. Tusch. tom. 1. littera A. concl. 497 num. 4. Pro-
 cedit solum affirmatiuè, & non negatiuè, ita
Cardin. Mantica. de tacitis & ambiguis conuentio. to. 2
lib. 18 tit. 6 num. 21. *Stephan. Gratian. discept. fo-*
rens cap. 300. num. 20. quamuis procedere non
 solum in affirmatiuo, sed etiam in negatiuo ar-
 gumento asserat *Tusch. dict. num. 4.* Non valet,
 quando agitur de præiudicando tertio, vt per
Surd. dict. consil. 85. num. 30. Et è contra valet
 argumentum de statuto ad pactum, ex *Menoch.*
consil. 335. num. 34. *Stephan. Gratian. cap. 348.*
num. 28.

196

Argumentum de pacto ad legem non valet,
l. non impossibile. ff. de pactis, Card. Tusch. to. 1. lit. A.
concl. 510. num. 18. Valet tamen quando bene
 formatur, vt per *Euerard. in topic. legal. loco 89.*
 Et è conuerso validum est argumentum de le-
 ge ad pactum, *l. 1. §. si conueniat ff. de positi, l. con-*
tractus ff. de regul. iur. cap. contractus, eod. tit. in 6.
 Quicquid enim potest fieri per pactum, potest
 etiam fieri per legem, *l. fin. vbi Bart. & Bald. C. de*
fideiussor glos. in cap. 2. verbo officiali in fine de con-
suetudine lib. 6. cum similibus infra notatis lit. P.
num. 1.

197

Argumentum de pacto ad consuetudinem,
 & è contra validum est, *l. non impossibile. ff. de*
pactis, Euerard. in topic. legal. loco 89. Cald. Pereira
in l. si curatorem, verbo sua facilitate, num. 6. vers. Et
quod minor, C. de integ. restitut. minor. Stephan. Gra-
tian.

tian. discept. forens. cap. 88. num. 20 cum seqq. Nam consuetudo habet vim pacti, imo est fortior pacto, vt per *Farinac. in praxi crimin. par. 6. quæst. 175. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 33. num. 4.* Et facere potest quicquid agere valet pactum. *Afflict. Neapol. decis. 91. num. 9. & decis. 258. num. 2.* quod intellige verum esse affirmatiuè, non negatiuè, ex *Cardin. Tusch. tom. 2. littera C. concl. 807.*

Argumentum de pacto ad præscriptionem valet, vt per *Surd. decis. 239. n. 9.* Quicquid enim potest pacto acquiri, potest, & præscriptione, vt notatum est *infra lit. P. n. 2.*

Argumentum de possibili ad esse non procedit, vt tradit *Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 71. n. 17.*

Argumentum de potentia ad actum non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 23. num. 9.* In materia tamen iurisdictionis, & iurium incorporalium validum est, vt resoluit *Ioseph. de Sesse tract. de inhibitio. cap. 30. n. 209.*

Argumentum de præsentatione ad Ecclesiam, ad nominationem emphyteusis non procedit, ita notat *Lusitan. noster Benedict. Agid. in repet. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. p. 1. §. 2. num. 20. & num. 21.*

Argumentum à præsentati ad præteritum non concludit, vt constat ex nouiss. *Rota Romana apud Farinac. decis. 524. num. 7.* Et non valet in

74 Principia, & loca comm.

his, quorum facies est tempore mutabilis, ex
Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1075. num. 7.
 Valet tamen, quando status præsens conueni-
 re potest cum origine rei, temporeq; præteri-
 to, vt per *Menoch. conf. 374. nu. 83. & conf. 378.*
num. 81. Procedit deinde argumentum à præ-
 teritis ad futura, vt tradit *Anton. Monach. Lucens.*
decis. 50. n. 37. Valet enim argumentum de tem-
 pore ad tempus, ex text. in l. omnes, §. à barbaris,
 ff. de re milit. l. non est necesse. ff. de probat. *Euerard in*
topic. legal. loco 43.

303 Argumentum de primo ad vltimum vali-
 dum est in iure, *Euerard. in topic. legal. loco 67. Petr.*
Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco 9.
Ludou. Rodolphin. tract. de brachio seculari, & eccles.
num. 55.

304 Argumentum ab eo, quod fit principaliter,
 ad id, quod fit in consequentiam non valet, vt
 per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 21. num. 11.*
 Valet tamen à principali ad accessorium, ita
Petr. Andr. Gammar in Dialectica legali lib. 2. loco 3.

305 Argumentum à priori, & à posteriori, & ab
 vtroque simul hactenot validissimum est secun-
 dum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 56. nu. 29.*

306 Argumentum de procuratore iudiciali ad
 delegatū validum est, vt notat *D. Barb. in l. cum*
prætor, §. 1. nu. 105. ff. de iudicijs.

307 Argumentum à proœmij generalitate vali-
 dum est, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. regul. 28.*
quæst. 1.

quæst. 1. num. 1. *Flamin. de confident. q. 27. nu. 160.*
 & vide in ornatum huius argum. notata infra
lit. P. num. 56.

Argumentum de promissione dotis ad tra-
 ditionem validum est ex *tex. in l. fin. C. ad leg.*
Falcid. notat Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 46.
num. 15.

Argumentum de pupillo ad Ecclesiam va-
 let, ita tradunt *Euerard in topic. legal. loco 31. Can-*
tiunc. in 21. specie loci à simili. Marc. Anto. Genu. in
pract. Eccles. q. 276. nu. 2. Mari. Antonin. vari. lib. 1.
resol. fin. casu 44. Ecclesia enim æquiparatur pu-
 pillo. *glos. fin. in l. si procurator. ff. de iure fisci. glos. in*
l. ciuitas, vbi Bald. & Bologn. ff. si cert. pet. glos. in l.
imperatores, verbo negotio, ff. de re iud. Barthol. Pe-
rett. ad extranag. ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien.
verbo quicquam, nu. 23. Et Ecclesia fungitur iu-
 re, seu vice minoris in restitutione consequen-
 da, *l. fin. C. de sacrosan. Eccles. cap. 1. cap. auditis, de in*
integ. restitut. Bernard. reg. 219. Falcon. reg. 316.
Sfort. de restitut. in integrum p. 1. q. 3. art. 4. Cald. Pe-
reira in l. si curatorem, verbo minoribus nu. 60. C. de
in integrum restitut. min. Cardoso. in praxi iudicum,
& aduocat. verbo Ecclesia n. 35. Aloys. Ricci in pra-
xii rerum fori Eccles. decis. 103. nu. 3. in 1. edit. & re-
solut. 88. in 2. edit.

Argumentum de pupillo ad rempublicam
 non solum probabile est, sed forte, frequens,
 & utile, vt per *Euerard. in topic. legal. loco 28.*

Cantiunc.

76 Principia, & loca comm.

Cantiunc in 18. specie loci à simili. Respublica enim æquiparatur minori, l. Rempublicam, cum ibi not. C. de iure Reipub. lib. 11. l. Respublica, C. ex quib. cau. maio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo Respublica 1.

211 Argumentum de re ad personam validum est, ita *Cantiunc. in topic. legal. in 25 specie loci à simili, Surd. conf. 262. nu. 38. & conf. 460. nu. 36. Escobar de ratiocin. comput. 15. n. 9. Hieron. Fernandez de Otero in repetit. cap. gratum de officio delegat. num. 68. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. conc. 502. nu. 4. vbi asserit procedere affirmatiuè. Et è contra valet argumentum de persona ad rem. l. qui furere. ff. de statu homin. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum ff. de legat. 1. cap. super quibusdam, de verb. significat. Euerard. in topic. loco 38. *Cantiunc vbi proximè Surd. conf. 380 nu. 20. Card. Tusch. to. 1. lit. A. cõcl. 502. vbi n. 2. ampliat procedere circa verborum interpretationem, & concl. 507. n. 25.**

213 Argumentum de re ad tempus valet, l. miles ita heredi, §. qui addiximus ff. de testam. milit. Euerard. in topic. legal. loco 39. *Cantiunc in 26 specie loci à simili Menoch. conf. 122 n. 62. Surd. cõf. 460. n. 36 Mandos. ad regul. Cancel. reg. 30. q. 3. n. 7. Card. Manric. de tacitis. & ambiguis conuent. to. 1. lib. 6. tit. 23. num. 22. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 128. num. 8. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 504. num. 1. vbi num. 2. asserit, quod è contra etiam valet de tempore ad rem.*

Argu-

Argumentum de re ad locum validum est, l. penult. ff. de instit. & iurè, Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 34. nu. 171. D. Barb. in l. hæres absens in princip. n. 70 ff. de iudicijs, Stepha. Gratian. discept. forens. cap. 128. n. 8.

Argumentum de recusatione ad appellationem, & è contra valet, vt per Boer. decis. 269 nu. 3. Guter. pract. lib. 1. q. 94. n. 4. Moral. in empor. iur. p. 1. tit. 2. q. 11. n. 4. Nam appellatio, recusatioq; à pari procedunt, l. apertissimi, vers. Cum post. C. de iudicijs, cap. super eo. 2. de appellat. Brunor. à Sole in locis commun. verbo appellatio 30.

Argumentum à Religiosis ad Clericos seculares non valet, vt per Card. Tusch. to. 1. lit. A. concl. 510. n. 13.

Argumentum à repetitione non concludit, quando etiam ea data vtrumque potest simul esse citra destructionem alterius, vt notat Anton. Monach. Lucens. decis. 55. n. 44.

Argumentum à rubrica optimum est in iure, Ioan. Petr. Monet. tract. de optione canon. cap. 2. num. 4. Et validum est, l. 1. vers. Quoniam, vbi Bart. ff. si cert. pet. Euerard. in topic. legal. loco 45. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco 7. Menoch. cons. 3. num. 15. & cons. 485. num. 2. 11. & 12. Aldouin. cons. 101. num. 6. Cabed. Lusitania decis. 1. n. 15. p. 1. Mandos. ad regul. Cancel. reg. 13 quæst. 1. num. 2. & reg. 20. quæst. 4. num. 8. Cened. canon. lib. 1. quæst. 21. num. 16. Et admitti solet,

78 Principia, & loca comm.

vt. concludens, *Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 118.* Non procedit tamen, quando rubrica non est per se clara, & ex omni, parte perfecta, sed indiget aliqua supplicatione, *Alder. Mascard. de generali Statuto interpretando concl. 2. nu. 202. cum seqq. Anton. Monach. Florent. decis. 46. num. 78.* Vnde rubricæ non possunt allegari ad decisionem causarum, nisi oratione perfectam contineant, vt per *Mich. Crass. tom. 1. comm. opin. lib. 1 tit. 17. de legibus nu. 245. pag. mihi. 232. Cortam. in memorab. verbo rubricæ pag. 740.* Et generalitas rubricæ est restringenda à congestis in nigro, si sequeretur absurdum, & iniquitas, *Truisan. Venetiæ decis. 50 n. 13 lib. 2. Alderan. Mascard. d. concl. 2. nu. 206. Anton. Monach. Florent. decis. 47. nu. 40.* Et in dubio ea interpretatio elegi debet, quæ rubricæ magis consona est, ex *Mascard. de probat. concl. 1284. n. 4.* Nota tamen, quod rubrica est terra rubri coloris, qua fabri materiarij lineas ducunt, quoniam verò librorum indices, & capita terra hac rubra, seu mino notabatur, effectum est, vt per metonimiam rubrica pro ipsis librorum, seu legum titulis acciperetur, quemadmodum purpura pro Rege, ea de causa quia Regū est insigne, ita *Lusitanus noster Petrus Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricar. iuris canon. ad tit. de summa Trinitate in Decretal. nu. 2.* Quare autem rubricæ inscribantur rubris litteris, vide *Raynald. lib. 2. suarum indagat. cap. 2.*

cap. 2. nam primi scribentes fuerunt secundum
Isidor. vocati senites, qui scribebant in rubro,
 & quia erant secundum quosdam adherentes
 mari rubro, litterarum inuectores fuisse phæ-
 nices constat ex *Lucano lib. 2.* dum inquit.

Phænices primi, si famæ creditur, ausi
 Mansuram rudibus vocem signare figuris.

Argumentum de sententia ad statutum,
 & è contra validum est, vt per *Card. Tusch. to. 1.*
lit. A. concl. 496. n. 5.

Argumentum de sententia ad testamentum
 valet, l. *seruus hac lege ff. de manumiss. Euerard. in*
topic legal. loco 71. Cantiunc. in 32. specie loci à simili.
Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. n. 2. vbi n. 4.
 ampliat etiam à sententia ad confessionem
 procuratoris. Et è conuerso procedit de tes-
 tamento ad sententiam, *Euerard. loco 72.* Testa-
 mentum enim dicitur sententia, ex *text. in l. hac*
consultiissima, §. at cum humana, C. qui testam. face.
poss.

Argumentum à seruo ad monachum pro-
 babile est frequens, & vtile, vt per *Euerard.*
in topic. legal. loco 58. Cantiunc. in 30. specie loci
à simili. Monachus enim æquiparatur seruo,
 iuxta resoluta per *Nau. tract. de regular. com-*
met. 2. num. 4. & 5. & nu. 30. & nu. 42. vers. 14.
& nu. 44. Clar. §. testamentum, quæst. 30. Cald. Pe-
reira de nominat. emphyt. quæst. 6. num. 1. P. Azor.
instit. moral. par. 1. lib. 12. cap. 10. colum. 1204.
 Melchior.

80 Principia, & loca comm.

Melchior. Phab. Lusitaniae decis. 13. num. 19. & decis. 63. nu. 6. to. 1. Scacci. de appellat. quæst. 5. nu. 54. Et quemadmodum seruus quicquid acquirit, domino suo acquirit, l. placet 78. ff. de acquir. hæred. §. item vobis instituit per quas personas nobis acquiritur cum plurib. alijs citatis per Pichar. ibidem. Ita etiam monachus omnia, quæ acquirit, monasterio acquirit iuxta vulgarem reg. tex. in auth. ingressi, C. de sacrosanct. Eccles. & in cap. in præsentia de probat. latè prosequitur post alios P. Azor. d. lib. 12. cap. 8. q. 1. Card. Tusch. to. 5. lit. M. coucl. 31. Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom. 3. q. 29. art. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1938. Spin. in speculo testam. in glos. rub. p. 6. nu. 3. Cabed. Lusitan. decis. 163. n. 1. p. 1. P. Molin. de instit. tractat. 2. disp. 140. Peregr. vari. lib. 6. à n. 68. cū seqq. Fr. Paulin. Beri. Lucens. in praxi crimin. regular. tit. 1. cap. 2. num. 17.

221

Argumentum à simili non multum vrget, Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 74. num. 185. Barthol. Perett. ad extrauagan. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien. pag. 100. num. 56. Nec tollit claram iuris dispositionem, vt per Garc. Girond. de priuilegiis, seu exemptionum explicat. num. 555. Et ideo fragile est, quoties diuersa decidendi ratio datur, Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 2. num. 26. Vel quando non probatur similitudo in eo, de quo agitur Socin. regul. 47. Surd. de alimen. tit. 9. quæst. 1. num. 7.

Seraph.

Seraph. d. priuil. 74. num. 103. & seq. data etiam parua dissimilitudine, ex Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 762. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. nu. 34. Vel etiam quando sequitur iuriū correctio, Menoch. de arbitr. casu 84. nu. 6. & conf. 180. nu. 51. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 1. confid. 48. vers. Quartus casus, Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis p. 3. num. 68. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex nu. 30. ff. de liber. agnosc. Surd. conf. 200. nu. 15. & conf. 259. nu. 27. & d. q. 1. n. 4. cum. seqq. Cald. de potest. eligendi cap. 16. num. 6. & d. cap. 2. nu. 26. Girond nu. 553. & seq. d. loco, Marc. Anton. Genuens. in præct. Eccles. q. 38. num. 3. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. num. 29. & 30. Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum 4. vbi asserit, quod valeat argumentum à simili oportet, quod per omnia sint conuenientia similia, vel saltem conueniāt in eo, de quo agitur, cui subscribit Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 43. Vnde non procedit, nisi in æquiparatis, vt per Bertazol. in repet. d. l. si quis maior. num. 761. Procedit tamen in delictis, ex Mascard de probat. concl. 1253. num. 4. Alia, quæ notari solent ad hoc argumentum vide per Euerard. in topic. legal. loco 10. Cantiunc. loco 11. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à simili.

Argumentum à simpliciter ad secundum quid non valet, vt per *Seraph. de priuileg. iuram. priuil.*

privil. 107. nu. 43. In argumento tamen è contra à secūdum quid ad simpliciter colligit vitium Petr. Andr. *Gamma* in *Dialectica legali* lib. 3. de vitio secundum quid ad simpliciter.

223 Argumentum à solitis validum est, l. si quis donaturus ff. de vsufr. l. quod si nolit. §. qui assidua, ff. de ædilit. edic. l. certi conditio, §. si nummos ff. si cert. pet. l. vel vniuersorum, ff. de pign. act. l. Titianus, ff. quod cum eo, l. certe in fi. ff. præca. l. vt liberis circa fin. C. de collatio. §. fin. instit. de satisfat. Euerard in topic. legal. loco 63. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 40. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 7. n. 5. & q. 14. n. 13. & conf. 121. n. 50. & conf. 122. num. 73. *Surd.* decis. 231. n. 18. & conf. 173. nu. 88. & conf. 452. nu. 45. & conf. 540. nu. 26. *Vgolin.* de offic. & potest. Episcopi, cap. 36. §. 6. nu. 1. *Seraphin.* de privil. iuram. privil. 1. nu. 35. & privil. 33. nu. 56. *Strach* de mercat. p. 2. num. 29. & tit. de nautis p. 3. nu. 28. *Cald.* *Pereira* de potest. eligendi cap. 6. nu. 2. *Farin.* in ptaxi crimin. p. 3. q. 103. nu. 160. *Rota Romana* apud eundem decis. 596. nu. 1. tom. 2. p. 1. *Cardin. Tusch.* tom. 1. lit. A. concl. 507. nu. 31. *Seraphin.* *Rota Romana* decis. 201. num. 8. Multum confert ad præsumendum, quod quid est, ex eod. *Farin.* p. 4. decis. 47. n. 3. Procedit in contractu emphyteutico, secundum *Brunor.* à Sole in locis commun. verbo argumentum. 5.

224 Argumentum ab speciali validissimum est, vt tradunt *Euerard.* in topic. legal. loco 68. *Cosm.* in pragmat.

pragmat. sanct. tit. de elect. cap. sicut. §. deinde verbo
 ordinibus nu. 2. pag. mibi 101. Menoch. cons. 9. n. 10.
 Joseph. de Sesse Aragon. decif. 97. n. 15.

Argumentum de statuto ad conventionem
 vel contractum validum est, quia parem stri-
 ctam significationem habent, ut secundum ius
 commune intelligantur, ex Cardin. Tusch. tom. 1.
 lit. A. concl. 496. nu. 2. ubi n. 3. dicit etiam valere
 è contra affirmatiuè.

Argumentum de substitutione pupillari
 ad exemplarem validum est, ut per Ferrer. in
 constit. Cathalon. glos. 5. n. 273. An autem, & quā-
 do procedat argumētum à substitutione vul-
 gari ad pupillarem, è contra, vide Menoch. de
 præsumpt. lib. 4 q. 34. n. 33.

Argumentum de successione ad accusatio-
 nem valet, ut prosequitur Farin. in praxi cri-
 min. p. 1. tit. 2. de accusat q. 13. nu. 55.

Argumentum à sufficienti partium enu-
 meratione validum est, l. patre furioso. ff. de his
 qui sunt sui, vel alieni iuris. l. ex maleficijs, §. hæ-
 res. & l. obligationum fere, §. placet. ff. de actionib.
 & oblig. princip. iunct. glos. instit. de oblig. quæ ex
 quasi contractu nascuntur, cap. cum dilectus de iu-
 re patron. cap. venerabilem, de elect. cap. 2. post
 medium de summa. Trinitate, cap. per tuas, de sen-
 tent. excommunic. cap. quanto, circa medium de iu-
 re iuran. Aristot. lib. 2. topic. Everard loco 51.
 Thomas de Thomasetis in floribus legum reg. 50.

84 Principia, & loca comm.

Roland. *conf.* 60. num. 48. volum. 4. Pichard. *ad dict.*
princip. instit. de oblig. *quæ ex quasi contractu nu.* 5.
 Ferrer. *in Constit.* Cathalon. *glos.* 5. num. 298. *Cæsar*
Argel. de *contradictore legitimo quæst.* 2. num. 55.
 & *quæst.* 5. num. 8. Anton Monach. *Florent. decis.* 1.
 num. 62. *Cardin. Tusch.* tom. 1. *litt.* A. *conclus.* 492.
 Et est fortissimum in iure, prout asserit *Ceual.*
commun. contra commun. tom. 4. *quæst. fin.* nu. 182.
 Intellige, quando enumerat omnes partes suf-
 ficienter, quia non procedit, nisi omnes enu-
 merentur, & euacuentur, *l. filius, §. filiusfam. mi-*
les, vbi glos. ff. de lib. & posth. d. cap. venerabilem de
elect. *Euerard. d. loco* 51. *Thomas de Thomasettis*
d. reg. 50. *Surd. de alim. tit.* 1. q. 35. num. 10. & *conf.*
 489 nu. 26.

229 Argumentum á superfluitate euitanda va-
 lidissimum est in iure, vt per *Stephan. Gratia.*
discept. forens. cap. 306. nu. 16. Lex enim super-
 flua remedia non inducit, *l. hæc stipulatio, §. di-*
uus. ff. vt lega. no. caue. l. qui his idem. ff. de verborum
oblig.

203 Argumentum ex tabulis depictis, & aris
 validum est, *glos. in cap. apostulus, 3. quæst.* 7. no-
 tat nouissime *Fr. Didacus Murillo en la fundacion*
milogrosa de la Capilla Angelica y Apostolica de
la madre de Dios del Pilar cap. 3. *prope finem*
pag. 22.

231 Argumentum de tempore ad personam
 valet, vt per *Surd. conf.* 247, num. 9. & *conf.* 568.
 num. 5.

num. 5. Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent.
tom. 2. lib. 14. tit. 34. num. 7. vbi intelligit, nisi di-
uerfa ratio reddi poffit. Et e contra procedit
de persona ad tempus, l. qui plures liberos in prin-
cip. ff. de vulg. cap. super quibusdam de verborum
fignificat. Euerard. in topic. legal. loco 37. Cantiunc. in
24. fpecie loci à simili, Surd. conf. 380. num. 20. Car-
din. Tufch. tom. 1. lit. A. concl. 502. & concl. 507.
num. 25.

Argumentum de testamento inter liberos
ad testamentum ad pias caufas non femper va-
let, ita Lusitan. Benediſt. Aegid. in repetit. l. 1. C. de
facrofan. Eccles. p. 3. in initio n. 21.

Argumentum de teſte ad notarium validum
eſt, vt per Mascard. de probat. concl. 711. nu. 6. Imo
notarij auctoritas habet vim duorum teſtium
ex eod. Mascard. concl. 1095. n. 3.

Argumentum de toto ad partem valet, l. que
de tota. ff. de rei vend. Euerard. in topic. legal. loco 80.
Cantiunc. loco 5. Petr. Andr. Gammar. in Dialeſtica
legali lib. 1. loco 4. Thomas de Thomafettis in flori-
bus legum reg. 46. Menoch. de præſumpt. lib. 3. q. 35.
num. 27. Surd. conf. 435. nu. 21. Card. Tufch. tom. 1.
lit. A. concl. 499. Flamin. de confident. q. 28. nu. 106.
Procedit vbi datur eadē ratio, Menoch. conf. 72.
num. 5. Surd. conf. 193. nu. 6. & d. conf. 4. 5. nu. 21.
Bertazol. tract. clauſular. inſtrum. clauſula 21. glof.
19. nu. 1. Tufch. d. concl. 499. n. 3. vbi aſſerit, quod
quando eſt eadem ratio in parte, quo ad par-
tem,

86 Principia, & loca comm.

tem, valet argumentum de ratione totius ad totum, & num. 4. quod è contra non valet argumentum de parte ad totum, quia qui potest partem non potest totum, Pichard. ad princip. instit. de heredit. quæ ab intest. defer. cap. de representat. n. 42. Cessat tamen ubi diuersa ratio reperitur, ex Surd. d. conf. 435. nu. 22. De argumento à partibus, vide Cantiunc. loco 6. & à parte integrali ad totum, Gammar. loco 5. d. lib. 1.

835 Argumentum à tributo ad decimam probabile est, fore frequens & vtile, cap. decimæ 16. q. 1. cap. tua nobis de decim. Euerard. in topic. leg. l. loco 72. Cantiunc. in 33. specie loci à simili. Decima enim est tributum animæ, ex Sigismund. Scacci. de appellat. q. 17. limi. 18. sub nu. 1. vers. Ratio.

836 Argumentum de venditionibus ad locationes validum est, l. fin. in fin. C. de contrab. empt. Fabian. de empt. q. 2. princip. nu. 30. vol. 1. Auil. ad cap. 33. prator. verb. à menos costa nu. 5. Escobar de ratiocin. cap. 16. n. 3. Verbum enim, vendere, aliquando exponitur pro, locare, vt notat Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 2. nu. 7.

837 Argumentum à verbis facti narratiuis tutum non est, vt arg. glos. magna vers. vel dic Tertio in l. vni. C. quando non petent. part. docuit Roman. in repet. au. h. similiter 10. speciali. C. ad leg. Falcid. & conf. 79. circa fin. & conf. 134. col. 2. & conf. 191. col. 1. cui est similis, glos. in cap. auditis 29. verbo ex post facto ad fin. de elec. & in cap. eum qui 2. ver-

bo non teneris ad medium de dolo, & contu. lib. 6. & altera glos. in cap. 1. verbo collationem de rerum permut. eod. lib. quod est omnium commune placitum, vt post And. Abb. Imol. Alexan. Cam. & alios quos longa serie recenset, resoluit Ius. in d.l. vni. n. 22. & in l. qui Romæ 122. §. Callimachus num. 6. & §. cohæredes n. 9. ff. verb. oblig. Bernard. reg. 781. probatque in optimo casu Alexand. cons. 74. n. 13. vol. 4. quos adducit Pichard. in disp. de mora nu. 60. vbi num. 62. asserit, quod quotiescunque legislatoris intentio nititur super narratis ex eis argumentum induci, sumique potest per tex. in cap. si papa, de priuil. lib. 6. & in clem. 1. eod. tit. Vnde verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter se, sed propter aliud, & incidenter, plenâ probationem non efficiunt, l. ex hac, vbi omnes notant ff. de donat. l. ex his verbis. C. de testamen. milit. cum similibus, de quibus Garc. reg. 165. & 483. Mascard. de probat. concl. 622. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 133. à princip. Guter. præct. lib. 3. quæst. 17. à nu. 63. Castil. lib. 2. controu. cap. 26. n. 76. Benedict. Egid. ad l. 1. C. de sacrosan. Eccles. in initio p. 1. n. 4. in princip. Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 12. Cald. Percira de nominat. emphyt. q. 1. à nu. 47. & quæst. forens. cons. 33. num. 58. in fine, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 81. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 60. n. 5.

Argumentum à verosimili validum est. l. non

88 Principia, & loca comm.

est verosimile, ff. de eo, quod met. cau. l. cum auus. ff. de condit. & demon. l. ex facto, §. si quis autem. ff. ad Trebel. l. Titius, §. Lucius Titius. ff. de liber. & posth. l. generaliter, §. cum autē, C. de instit. & substit. l. cum acutissimi, C. de fideicom. cap. quia verosimile de præsump. cap. requisisti, de testamen. Euerard. in topic. legal. loco 5. Cantuanc. loco 25. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 23. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. n. 25. Flamin. de confident. q. 29. n. 24. & q. 32. nu. 31. Anton. Monach. Bonon. decis. 10. nu. 16. Cardi. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 494. Et est optimum in iure, Farin. in praxi crimin. p. 4. decis. 47. num. 2. in fine. Et in qualibet materia est receptū, Cardi. Mantie. de tacitis, & ambiguis conuent. tom. 1. lib. 3. tit. 1. nu. 16. Et transfert onus probandi in aduersarium, tex. iunc. glos. in l. ex persona, & l. siue possidetis, C. de probat. & in l. circa ff. eod. Euerard. ubi supra, Surd. d. q. 12. num. 26. Mascard. de probat. concl. 1163. nu. 3. Menoch. cons. 13. n. 12. & cons. 122. num. 54. & cons. 306. nu. 16. & cons. 374. nu. 44. Non valet tamen ad condemnandum in criminalibus, Surd. cons. 132. nu. 57. Validum verò est ad conuincendum, quem de malitia proteruia, seu delicto, ex text. in cap. scribam, & d. cap. quia verosimile, de præsumpt. notat Euerard. in d. loco 5. Alia, quæ inferuiunt huic argumento, vide infra lit. V. nu. 43.

339 Argumentum ab vltimis voluntatibus ad beneficia valet, vt per Mandos, ad regul. Cancel. reg. 32.

reg. 32. quæst. 31. num. 7.

Argumentum ab vniuerso, si in vno reperitur falsum, in totum est falsum, l. si is, qui ducenta, §. vtrum, & ibi doct. ff. de rebus dubijs, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 64. nu. 62.

Argumentum ab vsu patrisfamilias validum est, l. heredes palam, §. si et si notam, ff. de testam. l. si seruus, §. fin. ff. de legat. 1. Rota Romana apud Farin. decis. 584 nu. 11. tom. 2. par. 1.

Armis arma repellere licet, l. 1. §. vim vi ff. de vi, & vi arm. l. 3. §. cum ego ff. eod. titul. quibus adde, quæ infra notauit lit. V. n. 56.

Ars imitatur naturam in quantum potest, §. minorē instit. de adopt. Menoch. de præsump. lib. 4. q. 2. num. 22. Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, l. vbi repugnantia, §. 1. ff. de reg. iuris,

Ars, & natura nihil faciunt frustra, l. qui bis idem ff. de verbor. oblig. l. non cogendum, §. Sabinus, ff. de procurat. l. hac stipulatio, §. diuus ff. vt legator. seu fideicommiss. nomine caueat. §. minore instit. de adopt. Aristot. lib. 2. Physic. q. 1. art. 1. & notauit infra lit. N. n. 1.

Asserenti incumbit probatio, l. verius, ff. de probat. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 117. num. 2. & tom. 6. lit. P. concl. 768. cum alijs suprà adductis hac lit. nu. 74.

Assueta fieri facile præsumuntur, l. certi conditio, §. si nummos, ff. si cert. pet. Et ab assuetis

90 Principia, & loca comm.

licitum est arguere, *l. si quis donaturus. ff. de usu-
fructu*, cum alijs infra adductis in argumento à
solitis. Et assuetum relinquere difficile est, *l.*
247 *præcipua, ff. de ædilit. edict.*

Auctoritates maiorum non sunt reprobanda, *l. Iulianus ff. de iudic. l. ad exhibendū, C. de exhib.*
sed quatenus rationi non repugnant. Expressum enim dicitur à lege, quod maiorū aucto-
ritate firmatur, vt per *Ioseph. Sesse Aragon. decis.*

248 230. n. 7.

Augmentum debet esse eiusdem qualitatatis cum suo principali, cui accedit *l. etiam, C. de iure doti. l. 3. ff. eod. l. inter socerum, ff. de pactis dotal. l. si conuenerit, §. si nuda. ff. de pignor. actior. Barthol. Perrett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccl. pag. 93. nu. 22. l. cum fundus ff. de leg. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 51. & 52. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 124. n. 28. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 555. Et beneficium, concessum principali trahitur ad augmentum, *Duenh. reg. 73.* Et augmentum fit cum omnibus suis qualitatibus, *l. item queritur, §. qui impleto, ff. locati, l. Labeo in 2. in princip. ff. de arbitr. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. q. 1. n. 17.**

249

Augmentum, & diminutio pari passu ambulant, iuxta reg. tex. in *l. si ex toto in princ. ff. de leg. 1. Stephan. Gratian. Marchia decis. 85. num. 6.* Et ad augmentum inducta non debent operari diminutionem, *l. si à milite, §. 1. ff. de milit. testam.*

l. si

l. si Rufinus, C. eod. tit. l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 3. ff. eod. tit. l. cum tale, ff. de condit. & demon. l. si mancipia in princip. ff. de fundo instruc. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. n. 4. & decis. 195. n. 5. & decis. 238. nu. 10. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 7. nu. 23. Ioseph. de Sesse tract. de inibitio. cap. 4. §. 1. n. 12. Escobar de ratiocin. cap. 30. n. 12. Anton. Monach. Bonon. decis. 40. puncto 3. n. 51. Bertazol. de clausul. instru. clausul. 21. glos. 23. n. 6.

B

Benefacere inuitus, nemo cogitur, *cap. de iudicis 45. dist. cap. ad fidem 23. q. 5. Dec. cōs. 319. n. 5. Marc. Anton. Genuens in pract. eccles. q. 147. num. 5.*

Benefacere tenemur beneficii. *l. sed si lege, §. consuluit ff. de petit. heredit. Card. Tusch. to. 1. lit. B. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 55. vbi asserit procedere de honestate, & consilio. Nam beneficium accipiens ab aliquo est ei obligatus, cap. cum in officijs de testam. Et ad remunerationem tenetur, d. §. consuluit. l. si vero non remunerandi, §. idem Papinianus ff. mand. l. si non sortem, §. libertus ff. de condit. & demon. Et nemo ex suo benefacto in periculum trahi debet, l. ne ex liberalitate ff. de re iudicata.*

Beneficia

92 Principia, & loca comm.

- 3 Beneficia dantur propter officia, Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 40. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 2. n. 60. & p. 7. c. 11. num. 1.
- 4 Beneficium non debet percipere, qui negligit officium, cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniug. Beneficium propter aliquem concessum in eundem minimè retorquendum, l. si iudex in fi. ff. de mino.
- 5 Beneficium non confertur in inuitum, l. fin. C. vnde legitimi. l. nec emere. C. de iur. deliber. l. hoc iure, §. non potest, ff. de donat. l. inuito, & l. inuitus, §. quod cuique ff. de reg. iur. Surd. conf. 167. nu. 15. Tiraq. de nobilit. cap. 6. nu. 40. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo beneficium num. 65. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 52. Thomas de Thomasettis in floribus legū reg. 60. vbi limitat, quando tractatur de publica salute, & vtilitate, de quo etiam reg. 151.
- 6 Beneficia principum latissimè sunt interpretanda, l. 3. ff. de constitut. principum l. quod vero, ff. de legibus, l. si quando, C. de inoffic. testam. l. 2. C. de noxal. action. l. cum multa, C. de bonis, qua liberis, cap. cum dilecti, de donat. cap. quia circa de priuileg. cap. olim, de verbor. sign. Menoch. de præsump. li. 3. q. 103 num. 31. Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 59. Valasc. conf. 58. num. 11. Cot. in memorab. verbo priuilegia pag. 704. P. Säch. de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 4. Card. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 49. & 50. Cardos. in praxi iudicum,

iudicum, & aduocat. verbo beneficium nu. 67. Ioann. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. n. 6. & nu. 39. Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimodo regularium exempt. p. 3. cap. 6. nu. 12. Thomas de Thomasettis reg. 56. Si tamē detur tertij præiudicium recipiunt strictā interpretationem, vt per Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 1. cap. 2. in princip. & nu. 8. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 21. nu. 56. Mol. de primog. lib. 1. cap. 42. num. 24. Non enim tribuuntur in alterius iniuriam, l. nec auus, C. de emancipa. libero.

Bona non dicuntur, nisi deducto ære alieno
l. mulier bona ff. de iure dot. l. non possunt, ff. de iure fisci, l. subsignatum, §. bona, ff. de verborum signific. l. fin. §. sin autem as alienum, C. de bonis, quæ liberis, Rebus. in comment. ad tit. ff. de verbor. significat. ad l. bonorum appellatio 49. vers. Et sic infertur, cū vers. Seq. pag. mihi 260. & ad l. venisse 165. pag. 566. Maxi. in tract. tassæ panis concl. 2. nu. 94. Surd. conf. 122. nu. 22. & nu. 81. & conf. 216. num. 12. Guter. pract. lib. 3. q. 43. num. 17. cum seqq. Cald. Pereira de empt. cap. 10. nu. 7. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo bona nu. 4. Pichard. ad §. cum autem 3. n. 2. instit. de lege Falcidia.

Bona, qui nō habet, luat in corpore, l. vlt. ff. de in ius vocando, l. 1. §. fin. ff. de pæn. Menoc. de arbitr. lib. 2. cēt. 5. casu 447. Farin. in praxi crimi. p. 1. q. 26 n. 1. Card. Tusch. to. 2. lit. D. post concl. 53. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol. 251. n. 1. in 2. edit.

94 Principia, & loca comm.

9

Bona fide non patitur, vt bis idein exigatur, l. bona fides ff. de positi glos. verbo sententia in cap. suscitata, vbi Abb. n. 7. de in integr. restit. l. 6. tit. 3. p. 5. in fi. Thomas de Thomasettis in floribus legu reg. 63 vbi asserit quandoque fallere in poenalibus, in §. vlt. instit. si quadrupes pauperie fecisse dicatur.

10

Bonus quilibet præsumitur, l. merito ff. pro socio. l. quoties §. qui dolo ff. de probat cap. vni de scrutinio cap. dudum, & cap. vlt. de præsumpt. Bernard. reg. 65. Duenh reg 75. Socin. reg. 39. Tiraq de præscript. §. 1. glos. 2. vers. Sed q pag. mihi 87. Mascard. de proba cõcl. 222. & 223 & cõcl. 878. & cõcl. 1003. Menchaq. illustri. quæs. cap. 70. n. 3. Flamin. de resig. nat tom. 2. lib. 10. q. 3. n. 63. Pet. Alphonsus de Vascancellos in harmonia rubricarum iuris canonici ad rubr. de scrutinio in ordine faciendo nu. 3. cum seqq. Brunor à Sole in locis commun. verbo bonus, Cardin. Tusch. to. 1. lit. B. cõcl. 123. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 1500 Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. nu. 64. Aloys Ricci. decis. curie Archiepisc. Neapol. p. 1. decis. 62. n. 6. alios refert Cened. ad sextum collec. 29. n. 1. Limita, quando agitur de salute animæ, vt per Menoch de præsumpt. lib. 5. q. 1. n. 29 Bonus quis præsumitur, qui de bono genere natus est, l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de adilit. edic. l. cum vnus, & ibi glos. ff. de adim. legat. Thomas de Thomas. reg. 67. Et ex educatione bona quis bonus præsumitur, Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 47. n. 282.

I Calliditas

C

Calliditas non debet alicui prodesse, & alteri nocere, l. sed si hereditas, §. interdum ff. ad exhib. l. si duo in princip. ff. si quis cautio. l. i. ff. de dolo. l. verum, & tempus ff. pro socio.

Casus omissus habetur pro omissio, l. commo-
dissime ff. de liber. & posthu. cap. inter corporalia, de
translat. Episc. cap. dilectus, de offic. ordin. cap. is qui,
de sentent. excom. Card. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 116
Ferrer. in instit. Cathalon. glos. 1. num. 104. Amplia
primo in lege statuto, vel consuetudine, Tiraq.
de iure primogen. q. 40. n. 194. Amplia secundo in
contractibus, l. i. & l. quicquid astringenda ff. de
verbor oblig. Surd. decis. 195. nu. 11. Francis Molin.
de ritu nuptiar. lib. 3. q. 24. nu. 277. & q. 34. nu. 6.
& 8. Rendina in proptuar. recept. sent. to. 1. tit. 100.
nu. 17. Intellige tamen, quod tacitum circa na-
turalia, vel accidentalia contractus pro ex-
presso habetur, quando tacite agitur ab vtra-
que parte, vt in l. cum quid ff. si cert. petat. si vero
ab vna tantum parte, pro expresse non habe-
bitur, vt in l. si repetendi, C. de cond. ob caus. & l. si
maiores, C. de transact. ita notat Rendina in prom-
ptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 24. nu. 2. & tit. 100.
nu. 19. vbi n. 18. asserit, quod si forma est serua-
ta in stipulatione, sed aliquid substantiale est
omissum, puta locus, vel quantitas rei non ob-
ligationem

96 Principia, & loca comm.

ligationem deductæ, tunc si illud, quod tacite agebatur probari potest; pro expresso habetur, *l. triticum, ff. de verbor. oblig.* quod si probari non potest; habetur pro omisso, *l. 3. §. si quis in insulâ ff. de eo, quod cert. loco, l. ita stipulatus in princ. & l. qui insulam ff. de verb. oblig.* Limita in vltimis voluntatibus, in quibus casus omissus habetur pro expresso, *l. si. C. de posthu. hered. instit. Valasc. cons. 45. n. 4. cū alijs, quos infra citauit lit. T. n. 3.*

3 Casus omissus à noua dispositione, intelligitur secundum ius antiquum, *l. si vero §. de viro; ff. soluto matrim. l. comodissimè ff. de liber. & posth. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu. 556. & n. 886.*

4 Casus omissus à partibus, intelligitur secundum dispositionem iuris communis, *l. commodissimè ff. de liber. & posth. l. cum prætor. ff. de iudicys, l. si extraneus ff. de cōdic. ob caus. l. si cum dotem, ff. solut. matrim. l. voluntatis, C. de fideiussor. Francif. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 54. nu. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. nu. 16. Rota Rom. apud. Farin. decif. 171. n. 2. to. 1. p. 1.*

5 Casus exceptus firmat regulā in contrarium *l. nam quod liquidè, §. si. primo responso ff. de penu. legat. l. quæsitum, §. idem respondit, & ibi notat gloss. verbo non potest ff. de fund. instruct. c. 2. de coniugio leproso. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 30. n. 4. & cōf. 4. nu. 23. & cons. 148. nu. 31. cum seq. Surd. cons. 303. num. 11. cum seq. Valasc. consult. 45. num. 1 in fine.*

Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 718. n. 7. & decis. 459. nu. 3 & decis. 1251. n. 11. & nu. 23. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 65. num. 74. Rota Romana apud eundem decis. 51. nu. 10. & decis. 189. num. 2. tom. 1. p. 1. & decis. 69. num. 4. Stephan. Gratian. digest. forens. tom. 3. cap. 522. n. 33. Gonzal. ad leg. 8. Cancel. glos. 51. nu. 2. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap. 20. disp. 96. num. 2. Marin. Antonin. vari. lib. 1. resol. 5. nu. 28.

6 Casus duo, quando sunt æquiparati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio glos. in l. mancipia, verbo aduocandum, C. de seru. fugitiu. glos. fin. in l. si quis seruo, C. de furtis glos. in cap. se postquam, de elect. lib. 6. Gom. vari. tom. 3. cap. 11. nu. 1. vers. Aduertendum tamen, Tiraq. de retract. lig. §. 15. glos. 1. nu. 10. Surd. de lim. tit. 2. q. 10. num. 2. Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. nu. 16. Flor. vari. q. 3. n. 27 & 29. Cald. Pereira de potest. elig. cap. 7. n. 5.

7 Causa debet præcedere effectum, l. Titius, §. ff. quæ res pignori, l. neq. C. de furtis. Causa sine effectu esse non potest, l. hæc stipulatio, §. diuus ff. vt lega. nomi. cauea. l. non cogendum, §. si. ff. de procurato. Et sublata causa tollitur effectus, l. tutores, §. curatores ff. de admin. tutor.

8 Causa cognoscitur ab effectu, l. non codicillum C. de testam. Causa finalis dicitur principium intentionis, Bald. in l. eam quam col. 1. C. de fideicom. & dicitur substantia, glos. in l. iuri gentium, §. quod fere ff. de pactis, Barthol. Perett. ad extrauag.

98° Principia, & loca comm.

ambitiosa, de rebus Eccles. non alienan. pag. 94. n. 27.
 & 28. Et diligenter est inspicienda. l. verum ff.
 de furt. l. fin. ff. de hered. instit. Et defectus causæ
 finalis vitiat dispositionem, l. fin. ff. de testam. tu-
 tel. l. fin. de hered. instit.

9 Causa secunda nihil potest, nisi quatenus
 vim, & robur capit à prima, l. peto, §. pradium,
 ff. de legat. 2. l. si quis domum, §. 1. ff. loca. Aristot.
 physic. lib. 2. cap. 7. q. 12. art. 2. Surd. conf. 420 n. 4.

10 Causa causæ est, causa causati l. manumissione,
 ff. de instit. & iure, Bart. in l. 4. §. actor nu. 2. ff. de re
 iudic. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. nu. 49. & conf. 196.
 nu. 13. & conf. 407. num. 34 Francisc. Molin. de riu
 nuptiar. lib. 3. q. 34 nu. 26. Cardin. Tusch. to. 1. lit. C.
 concl. 138. Item causæ, & causati idem est iu-
 dicium, l. quominus ff. de fluminibus, l. et si amicis ff.
 ad leg. Iuliam de adulter. l. si autem in fin. ff. de aqua
 plu. l. nō ideo, C. de hered. instit. l. maritus, vbi docto.
 C. de procurato. Et causa determinat suum causa-
 tum, Surd. conf. 454. n. 30. Deinde causa vbi pen-
 det, causatum pendet, l. sed etsi quis ff. de v. i. f.
 Causatum tanto dignus est, quanto à digniori
 causa procedit, cap. 2. de prob. in 6. l. restituenda
 in fin. cum glos. C. de advoca. diuerso. iudi. Favorabi-
 lius semper est causatum propinquius, quam
 remotius, l. suus quoq. ff. de hered. instit. l. Publi-
 cus, §. 1. ff. de condit. & demon. Omne ius poten-
 tius est in causa, quam in causato, l. digna vox,
 C. de legi. Paul. conf. 129. vol. 1.

Causa cessante, cessat eius effectus, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. l. si pater, ff. de hered. instit. l. generaliter, C. de Episcop. & Cler. l. cum te, C. de pactis inter emptorem, cap. magna in fine de voto, cap. cum cessante 60. de appellat. de cuius principij intellectu agunt, Tiraq. in speciali tract. cessante causa per totum, & de iure primog q. 40. num. 170. cum seq. Duenb. reg. 82. Thomas de Thomasettis reg. 71. & regul. 271. tradunt Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa 2. Cardos in praxi iudicum, & advocat. verbo causa num. 2. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 10. nu. 2. cum seqq. Pat. Sanch. de matr. n. lib. 8. disp. 30. num. 12. cum seqq. Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 35. num. 10. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 15. num. 3. Casar Argel. de contradictore legitimo q. 5. num. 13. & q. 10. num. 27. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 62. num. 17. Anto. Monach. Lucens. decis. 14. num. 18. & decis. 21. n. 22. & Florent. decis. 1. n. 61. Rota Romana apud Farin. decis. 437. num. 3. tom. 1. par. 1. Ioseph de Sesse Aragon. decis. 185. num. 102. Scac. de appellat. q. 5. num. 117. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. conclus. 202. Intellige de sola causa finali, P. Sanch. in præcepta decalogi lib. 4. cap. 2. num. 42. Euerard. in topic. legal. loco 85. Intellige etiam vbi causa expressa est in lege, vel statuto, Ludou. Rodolphin. d. quæst. 35. nu. 16. Amplia in foro animæ, Tiraq. d. tract. cessante causa p. 1. num. 18. Limita, quando causa produxerit effectum

perfectum, & consummatum, l. *fin. in princip. ff. unde liberi. l. sancimus, C. de administr. tuto. Tiraq. d. tract. cess. caus. limit. 12. num. 2. Gam. decis. 27. nu. 4. Valasc. conf. 57. nu. 1. Thomas de Thomasetis d. reg. 271. Francisc. Molin. d. lib. 3. q. 25. n. 34. vbi nu. 3. 4. idem allerit iure iam radicato Limita etiam in causa impulsiva, Tiraq. vbi proximè limit. 1. nu. 2. Hyppol. l. si quis iudicium n. 2. § 3. ff. de questio. Roderolphin. d. q. 35. n. 10. Euerard. d. loco Rota Rom. apud Fari. decis. 587. n. 6. to. 2. p. 1. Limita deinde quoties causa requiritur certo aliquo tempore, si eo enim tēpore fuit, licet postea cesset, non tamē cessat effectus, l. si quis heredem, C. de instit. & substit. latè Tiraq. d. tract. causa cess. in 4. limit. Galet. in margarita casuum conscient. verbo causa.*

12. Causa limitata limitatum producit effectū, l. in agris ff. de acquir. rer. domin. l. cancellauerat, ff. de his qui in testamen. delent. l. 2. vbi Bald. ff. de seru. uis export. l. ex facto, §. item quero, ff. de vulg. & pupil. substit. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. ge. cum Geminiano, C. de transact. cap. ea noscitur, de sentent. excomm. latè Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. num. 147. & de retract. lig. §. 32. glos. 1. num. 49. Surd. conf. 10. num. 49. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 57. §. 2. num. 6. ver. tertio Episcopus, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. procm. num. 6. Stephan. Gratian. Marchia decis. 56. num. 5. Aloys Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 518. n. 5. & decis. curie Archiepiscop. Neapol. part. 1. decis. 29. n. 7.

num. 7. Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa
 9. Cardoso in praxi iudicum & aduocat verbo causa
 num. 3. Caesar. Argel. de contradictore legitimo
 q. 10 num. 168. & num. 244. & q. 4. num. 52. &
 q. 8. num. 11. & q. 3 num. 108. Guten. pract. lib. 3.
 q. 31. mem. 7. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 108.
 num. 18. Rota Romana apud Farin. decis. 690. nu. 9.
 tom. 2. p. 1.

Causa proxima magis attenditur, quam re-
 mota, l. sed etsi plures, §. in arrogato ff. de vulg. &
 pupil. substit. l. ligni in fi. ff. de lega. 3. Tiraq. de retract.
 lig. §. 36. glos. 3. n. 19. Lusit. Benedict. Aegid. in repe-
 tit. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 6. n. 54.
 Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepisc. Neapol. p. 1. de-
 cis. 216. num. 3. Francisc. Galet. in margarita casuum
 conscien. verbo causa.

Causa remota, quæ non est immediata, non
 debet attendi. Joseph. de Sesse Aragon. decisio. 187.
 num. 68. Causa mediata non multum remota,
 æque consideratur, vt proxima, l. vxori quis in
 fi. ff. de auro & arg. leg. Aret. conf. 6 circa fin.

Causa naturalis potentior est, quam acci-
 dentalis, l. qui habent. ff. de tutel. l. filio quem pater,
 ff. de liber & postib. cap. presenti, §. idem, de præben.
 lib. sexto. Gom. vari. tom. 1. cap. 5. num. 34. & cap. 6.
 num. 8. Menoch. conf. 1. num. 16. Ceual. commun. con-
 tra commun. tom. 4. q. 905. num. 53. Cardin. Tusch.
 tom. 1. lit. C. conclus. 147. Mendez à Casiro in praxi
 Lusitan. lib. 2. cap. 3. num. 20. Francisc. Galet. in mar-

102 Principia, & loca comm.

garita casuum conscientiae verbo causa. Finita causa naturali, attenditur accidentalis, l. 1. C. de curato-
re furi.

- 16 Causa naturalis præualet civili, l. fin. C. de his qui veniam ætatis impetrauerunt, cum pluribus doctoribus, quos infra citauit lit. V. nu. 14.
- 17 Ex causa de nouo superueniente licitum est ab omni dispositione recedere, l. de ætate. § ex causa ff. de interrogator. action. cap. non debet, de consanguinit & affinit cap. suggestum de decimis, Ancha. cons. 83. prima facie, Deci. cons. 335. visò consilio, vol. 2. cum alijs, quæ notauit infra lit. E. num. 8.
- 18 Causa, quæ nocet inspicitur, non quæ prodest l. si quis in graui, §. vlt. cum l. seq. ff. ad Silan. l. 3. ff. de suspect. tutor, Felin. in cap. 1. col. 5. in 2. limit. de re iudicata, Surd. cons. 361. num. 16. Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa 14. vbi intelligit axiomata hoc procedere, quando ambæ causæ essent æqualis potentia, secus quando ea, quæ prodest esset potior, & per eam actus est factus principaliter, ad hoc est tex. in l. 3. §. si quis palam ff. de iure fisci.
- 19 Causæ continentia diuidi non debet, l. nulli, C. de iudic. cap. fin. de rescript. Bart. in l. eum quem temere in fine princip. ff. eod. tit. de iudic. & in l. à Diuo Pio, §. 1. nu. 2. ff. de re iudicata, Boer. decis. 69. n. 21. & 25. Menoch. de arbitr. iudicum casu 371. n. 2. cum seqq. & cons. 139. nu. 1. Bernard. Grau. ad pract. ca-

mera imper. lib. 1. concl. 32. & conci. 33. Cardin.
Tasch. tom. 1. lit. C. concl. 159. & tom. 2. concl. 976.
Trentasinq. vari. resol. lib. 2. tit. de iudicijs, resol. 3.
à nu. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 3.
num. 13.

Certus qui est, amplius certiorari non de-
bet. l. 1. ff. de act. empt. cap. eum qui, de reg. iur. in 6.
glos. cognouerunt in princip. in cap. cum inter 18. de
elect. Tiraq. de retract. lig. glos. 2. §. 36. n. 24. Rimin.
iur. cons. 238. nu. 37. vol. 3. Surd. cons. 272. nu. 12.
& decis. 288. nu. 44. Menoch. cons. 825. n. 11. vol. 9.
Thesaur. decis. 221. in fin. Paria sunt aliquid esse
certum per se, vel per relationē ad aliud, l. esse
toto ff. de hered. instit.

Charitas bene ordinata incipit à se ipso,
l. p. reses, C. de seruit. l. qui. seruandarum, ff. pr. script.
verbis, cap. si non licet, 23. q. 5. cap. nisi specialis, vbi
glos. verbo eligemus de auctorit. & vsu pallij, cap. di-
lecto de præben. cap. licet 3. vbi glos. verbo videamur,
de tempor. ordin. Duenb. reg. 33. Surd. de alim. tit. 1.
q. 94. n. 1. & tit. 7. q. 8. & q. 29. nu. 1. & decis. 236.
nu. 21. & cons. 205. n. 13. & cons. 345. n. 28. Guter.
de tutel. p. 3. cap. 12. n. 1. in fine, Flamin. de resignat.
to. 2. lib. 9. q. 17. n. 117. Petr. Alphonsus de Vascon-
tellos in harmonia rubricar. iuris canonici ad rub. de
auctorit. & vsu pallij nu. 14. Cald. Pereira quæst. fo-
res in cōment. ad tit. instit. de inoff. testa. in princip.
n. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerū fori eccles. decis. 131.
n. 1. in 1. edit. & reso. 116. n. 3. in 2. edit. & reso. 518.

n. 4 Iuan. Maria Bellet. di quist. clerical. p. 1. tit de
disciplina clericali, §. 27 n. 8. pag 159. & ead. p. 1.
tit. de bonis clericorum §. 13 n. 3. pag 533. Ioseph de
Sesse Arag. decis. 36 n. 6. Mari. Ant. vari. lib. 3. resol.
42. n. 9. Pichar ad §. iuris præcepta nu. 29. instit. de
iustit. Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 220 à n. 3. vbi
n. 5 & 6. ampliat in tantū, vt quis ex ordinata
charitate magis amet se in vngue pedis, quam
aduersariū in vertice capitis, quia quis magis
sibi, quā alteri providere debet. ex tex in l. si
quis liberis §. fin ff de liber agnosc. Vnde dolo fa-
cere nō videtur, qui se plus altero diligit, Crau.
conf 8 num. 18.

32 Circuitus inutiles sunt vitandi, clem. auditor,
de rescript. Menoch. conf. 68. nu. 19 Tiraq de retract.
tit. 2. §. 2. glos. 1 n. 24 & n. 71. Vincent de Franch.
decis. 273 ad finē. Card. Tusch tom. 1. lit. C. concl. 229.
Francisc. Molin de ritu nupt. lib 3 q. 81 n. 14 Caesar.
Argel de contradictore legitimo q 5. n. 5. & n. 94. &
q. 7 n. 113 & q 8. n. 5. & q. 10 nu. 135 & n. 223.
& q 17. num. 30. Anton. Monach. Lucens. decis. 25.
n. 87. Thomas de Thomasettis regul. 73.

23 Claris itandum est, Anton. Monach. Lucens. de-
cis. 55 num 16 Et cessant præsumptiones, idem
Anton. Monach. Florent decis 51. num. 49. Et non
est opus coniecturis, ex eod. Anton. Monach. Flo-
rent. decis. 1. num 20 & decis 23. num. 16. Bertazol.
in repet. l. si quis maior, C. de transac. num. 238. cum
alijs, quæ infra notantur, hac ead. lit. num. 45.

Commodum eius esse debet, cuius est periculum, *l. fin. §. sed cum C. de furtis. l. superuacua. C. de tempor. in integr. restit. l. Iulianus §. ex vendito. ff. de action. empti. l. secundum naturam. ff. de reg. iuris. §. item pretium. instit. de empt. & vendit. l. Thomas de Thoma. et reg. 105. Pichard ad §. placebat n. 33 instit. de leg. agnat. success. 55. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 23. n. 4 Et in ommoda illum sequi debent quem & comoda sequuntur, ut per Card. Tusch. tom. 8 lit. V. concl. 374. Escobar. de ratiocin. cap. 42. num. 12. & comput. 20. num. 14. Omne enim commodum cum suo onere pertransit, *l. cum si co. ff. ad Syllani.* & omne incommodum aliquo commodo compensandum, *l. 1. §. fin. ff. de aqua pluui.**

Commune quod est, meum non est *l. nemo ex socijs. ff. pro socio. Rebus in comment ad tit. ff. de verborum significat. ad l. litus est 96. verj non procedit pag. mibi. 413. Valasc. consult. 64 n. 12. Cald. Pereira de empt. cap. 10. n. 78. cum seqq. Benedict. Acgid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure cap. 3. n. 32. Limitatur in *l. recte dicimus ff. de verbor. signific. surd. decis. 263. n. 2. & n. 7. cum seqq. & decis. 273. num. 7. & 9.**

Communi in re melior est conditio prohibentis *l. Sabinus ff. de communi diuid. l. per fundum. ff. de seruit. rustic. præd. cap. in re communi, de reg. iur. lib. sexto. surd. cons. 43. nu. 3. Rendina in prompt. recept. sent. t. 9. l. tit. 36. num. 14.*

- 27 Communio solet excitare discordias, & nemo cogitur in communione persistere, l. si non sortem, §. si centum ff. de condit. indebiti, l. in re communi, vers. Propter inmensas, ff. de seruit. urbanor. præd. l. cum pater, §. dulcissimis ff. de legat. 2. l. sancimus, §. ne autem, c. de donat. l. 2. ibi natura turale quippe vitium, c. quando, & quibus 4. p. lib. 12. Mascard. de probat. concl. 328. nu. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 23. glos. 1. num. 17. Cenal. commun. contra commun. quæst. fin. n. 210 tom. 4. Cardin. Tusch. tom. 1. litt. C. concl. 535. Pichard. ad rubr. instit. de societate, n. 18.
- 28 Concessum dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur, l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus caus. maior. Campanil. in diuers. iur. can. rub. 7. cap. 5. n. 1. cum pluribus alijs infra citatis lit. P. n. 60.
- 29 Conclusio potius attenditur, quam facti narratio, Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 558.
- 30 Conditio inducit formam, qua omissa dispositio non sortitur effectum, l. Meuius, l. qui heredi, ff. de condit. & demon. Girond. de privilegiorum, seu exemptionum explicat. nu. 667. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 4. nu. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 515. n. 3. to. 2. p. 1. Et non leuem solemnitatem, & formam inducit, Tiraq. de retract. tit. 2. §. 2. glos. 1. n. 3. & 4. Menoch. cons. 60. n. 48. & cons. 69. nu. 72. Guter. præst. lib. 1. q. 17. nu. 11. Cald. ubi proximè cap. 2. n. 16. P. Säch. de matrim. lib. 3. disp. 5. num. 2.

Conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione. *l. si quis sub conditione. ff. si quis ommissa causa testa. l. cedere diem. ff. de verborum signific. l. si quis fundum. ff. de contrah. empt. l. ex facto. ff. de hered. instit. Afflict. decis. 355. n. 4. Menchaq. quæst. illustr. cap. 55. nu. 6. Surd. de alim. tit. 9. quæst. 29. num. 13. & decis. 209. num. 1. & cons. 38. num. 24. & consil. 298. num. 1 & cons. 322. num. 26. & cons. 423. num. 18. Francisc. Molin. de brachio seculari cap. 18. num. 14. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 593. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 56. num. 3. & resolut. 88. num. 4.*

In conditione positum, non est in dispositione. *l. si quis sub condit. ff. si quis omis. caus. testa. Brunor. à sole in locis comm. verbo conditio 3.*

Conditio debet impleri in forma specifica, *l. qui heredi. & l. Meuius. ff. de condit. & demon. Menoch. cons. 1. nu. 410 & cons. 35. à nu. 4. Brunor. à sole in locis commun. verbo conditio 5. Cardos. in praxi iudicium. & aduocatorum. verbo eod. num. 3. Surd. decis. 209. n. 2. & 3. Valasc. cons. 82. nu. 11. vers. Præterea. Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 3. nu. 15. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 56. num. 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. num. 56. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 595. nu. 4. Et non debet impleri per æquipollens, *Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 3. num. 16. Et si in minimo deficiat, non dicitur illi satisfactum, Flamin. d. q. 3. nu. 17.**

Item

108 Principia, & loca comm.

Item debet impleri antequam emolumentum
quærat, *Surd. de alim. tit. 9. q. 16. n. 55.* Et actus
habetur, ac si non esset factus, non purificata
conditione, *Flamin. d. lib. 1. q. 14. nu. 9.* Et condi-
tio sufficit esse semel impleta, licet non duret
impleta, *Brunor. d. verbo conditio 4.* Et habetur
pro impleta, quando stetit pro illo, cuius in-
terest adimpleri, *Cardos. d. verbo conditio num. 7.*
Rota Romana apud Farin. decis. 493. num. 3. & 6.
tom. 2. p. 1. Et qui dicit conditionem adimple-
tam debet probare, *Menoch. de præsumpt. lib. 4.*
q. 182. Flamin. d. q. 3. num. 40. & lib. 10. q. 3. n. 17.
Et impleta conditione, non datur actio, nisi
hoc prius iudici constet, *Surd. de alim. tit. 8. pri-
uil. 77. nu. 4.*

34 **Conditio impedita per tertium, legitimè
habetur pro impleta, l. si Titius 14. ubi doctor. ff.
de condit. & demon. l. nepos Procuro 125. in fine ff.
de verborum signific.**

35 **Conditio frustra expectatur, cuius euentus
nihil debet operari, l. si quis ita scripserit ff. de he-
red. instit. l. cū heres §. fin. ff. de acquir. heredit. Gom.
vari. to. 1. cap. 2. n. 12. prope finem, & cap. 10. n. 17.
in fine.**

36 **Conditione deficiente, contractus celebra-
tus censetur resolutus ab ipso initio, l. necessa-
rio, §. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecu-
niam, ubi Alex. num. 4. ff. si cert. pet. Menoch. cons.
134. n. 30. & 31. & cons. 139. & seq. & cons. 322.
num. 39.**

num. 39. *Surd. de alim. tit. 9. q. 4. n. 23. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 3. nu. 27.* Et defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis. *Tiraq. in l. si vnquā; verbo reuertatur n. 277. C. de reuocandis donat.*

17. Conditione pendente, actus non dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, *l. cedere diem ff. de verbor. signific. Menoch. conf. 63. à nu. 28. cum seq. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. n. 20.*

18. Conditio semel extincta non reuiuiscit, *Cerual. commun. contra comm. q. 905. n. 70. 10. 4.*

19. Connexorum idem est iudicium, *l. 3. §. iudicio contrario ff. de contraria act. tutel. l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cum actum ff. de negot. gest. cap. translato de constit. cap. praterea, de offic. deleg. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. num. 16. cum seqq. & conf. 196. nu. 9. & conf. 338. nu. 3. & decis. 199. nu. 13. Hieronym. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de partis nu. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 9. num. 2. Hyppol. sing. 251. num. 1. Cota in memorab. verbo connexorum pag. 166. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 3. cap. 7. nu. 71. Escobar de ratiocin. cap. 13. num. 11. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. num. 43. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus. 626. Et connexa dicuntur indiuidua, vt per *Surd. dist. decis. 199. num. 13. & connexa reputantur vnum, Scac. de appellat. q. 17. limit. 21. sub n. 25.**

170 Principia, & loca comm.

40

Confessio est probatio omnibus melior, l. cum te, C. de prob. l. cum à matre, C. de rei vendic. l. generaliter, C. de non numer. pecun. cap. per tuas de probat. cap. si cautio, de fid. instrumen. Sylu. conf. 62. num. 1. Menoch. consil. 21. num. 14. & de interdictis remed. 1. recuper. num. 217. & seq. Mascard. de probat. concl. 1326 num. 4. Surd. decis. 10. num. 12. & conf. 143. num. 39. Gam. decis. 105. num. 2. Joseph. de Sesse Aragon. decis. 125. nu. 31. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus. 645. Rota Rom. apud Farin. decis. 436. num. 2. to. 1. p. 1. Anton. Monach. Bonon. decis. 21. num. 8. & decis. 55. num. 25. vbi. num. 26. intelligit maximè facta in instrumento. Et facit maiorem probationem, quam publicum instrumentum, Scac. de appellat. q. 17. limit. 9. num. 20. vers. limita. Et plenè probat in his, quæ pendent à voluntate confitentis, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 30. nu. 11. Et confessio partis omne aliud genus probationis superat, & semper admittitur, etiam vbi aliæ probationes non admitterentur, vt per Marant. de ordine iudic. p. 6. art. 5. num. 25. Surd. conf. 60. num. 1. & conf. 143. num. 39. Anton. Monach. Florent. decis. 1. nu. 99. Et facit rem notoriam, Mascard. concl. 1326 nu. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 142. num. 9. & 10. Cardoso. in praxi iudicum & aduocatorum, verbo confessio iudicialis nu. 36. Farin. in praxi crimin. q. 21. num. 31. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. nu. 23. Item, habet vim publicæ scripturæ, l. cum te, C. de transact.

fact.

fact. Paris. cons. 99. num. 12. lib. 3. Roland. cons. 6. n. 26. lib. 3. Mascard. concl. 1326. num. 4. Flamin. de resignrt. lib. 11. q. 14. num. 73. cum preced. Cald. d. cap. 7. num. 21. Valasc. de iure emphyt. q. 7. num. 27. Gam. decis. 43. nu. 1. Et confessio partis est fortior ea, quæ fit per testes, vel instrumenta, Roland. cons. 71. n. 41. & cons. 75. n. 24. vol. 2. Mascard. de probat. in proem. q. 7. n. 3. Et vim conventionis habet, l. tale pactum. ff. de pactis.

Confessio erronea non nocet, & confiteri non videtur, qui errat, l. non fatetur, ff. de confessis, l. error, C. de iur. & fact. ignor. Gom. vari. to. 3. cap. 1. n. 66. Surd. cons. 345. n. 17. Mascard. de probat. concl. 378. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 1. n. 63.

Confiteri non censetur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, cap. exceptionem 63. de reg. iur. lib. sexto, Cou. vari. lib. 1. cap. 1. num. 2. vers. eodem iure, Gom. vari. tom. 3. cap. 12. nu. 16. Cacher. Pedam. decis. 178. nu. 9. Franciscus Milanens. Sicilia decis. 3. nu. 46. lib. 2. Bellon. Genu. decis. 38. nu. 8. & decis. 91. nu. 1. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 21. cap. 17. nu. 3. Stepha. Gratian. Marchia decis. 19. nu. 19. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio num. 26.

Coniecturis non est opus in claris, & præsumptio cedit veritati, l. ille, aut ille, §. cum in verbis. ff. de legat. 3. lege non aliter, ff. eodem titulo l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor. oblig. lege. 2.

212 Principia, & loca comm.

C. de legibus, Menoch de præsumpt. lib. 1 q. 31 nu. 4.
 Surd. cons. 242 nu. 9 & cons. 454 num 49. & decis.
 210. num. 1. cum seq. Flamin. de resignat. lib. 12. q. 5.
 n. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 3. n. 9 & resol.
 18. nu. 9. Rota Romana apud Farinac. decis. 21 nu. 5.
 tom. 1 p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 4. proæm nu.
 68. cum. seq. Ioan. Francis. Leo in thesauro fori eccles.
 p. 3. cap. 7. num. 63. Anton. Monach. Florent. deci. 1.
 nu. 20. & decis. 23. nu. 16. Brunor. à Sole in locis com-
 mun. verbo verbum num. 35 Rota Romana apud Fa-
 rin. decis. 45. nu. 5. tom. 1 p. 1. quibus adde, quæ
 notavi infra lit. P. n. 36.

44 Consentire non videntur errantes, & igno-
 rantes, l. si per errorem, ff. de iurisdic. omn. iudic. Cra-
 ueta cons. 257 nu. 2. Cardin. Tusch. to. 2. lit. C. conclus.
 754. Error enim excludit consensum, vt no-
 tatum est infra. lit. E. nu. 11.

45 Consentire non dicitur dolo deceptus, Fla-
 min. de resignat. lib. 13. q. 3. n. 5. cum seqq.

46 Non consentiens videtur contradicere, l. in-
 iurum 4. ff. de seruit. urban. præd. Et paria sunt cõ-
 sentire, vel non contradicere, l. in adoptionibus,
 ff. de adoptio.

47 Consequens qui vult, vult & antecedens.
 l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l.
 qui proprio, §. qui alium, ff. eodem titulo, l. illud.
 ff. de acquir. rerum domin. l. 2. §. inspectio. ff. quæ ad-
 modum testamentum. aper. l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus
 pet. lege denique, §. interdum, ff. de pecul. legat. lege
 legatio

legatis ff. de adim. legat. l. 2. ff. de iurisdic. om. iud.
 §. idem iuris inst. ex quib. cau. manum. non licet Eue-
 rard. in topic. legal. loco 95. Gom. vari. tom. 1. cap. 3.
 num. 23. Surd. decis. 70. num. 5. & decis. 194. nu. 6.
 & num. 32. & decis. 303. nu. 9. & cons. 447. nu. 3.
 Pichard. ad princip. inst. de acquisit. per arrogat.
 num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 53.
 Scac. de appellat. quæst. 2. num. 26. in fine, Scobar. de
 ratiocin. cap. 25. nu. 11. Cardin. Tusch tom. 2. lit. C.
 concl. 757. Vgolin de offic. & potest. Episcopi cap. 27.
 §. 1. num. 1. Rota Roman. apud Farinac. decis. 44.
 num. 2. tom. 1. par. 1. & decis. 105. num. 5. ibidem
 Ioan. Maria Bellet. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de fa-
 more Clericorum personali §. 14. num. 22. pag. 265.
 Et consequens vult, qui vult antecedens l. cui-
 cunq. §. pen. in fine ff. de instit. actio. Tusch. vbi pro-
 xime. Intellige de consequenti necessario l. cum
 lex ff. de fideiussor. Et de coniunctis, & vbi mi-
 litat eadem ratio, Thomas de Thomasettis re-
 gul. 254.

Consequens vbi est falsum, antecedens sub-
 sistere non potest, l. 2. §. mutui datio vbi glos. &
 doct. ff. si cer. pet. Euerard. in topic. loco 97. in prin-
 cip. Surd. cons. 428. num. 11. Nam ad positionem
 consequentis, sequitur positio antecedentis,
 illud ff. de acquir. hered. & destructo consequen-
 ti, destruitur & antecedens l. apud antiquos, C. de
 furtis Euerard. in topicis leg. loco 97.

In consequentiam quæ veniunt, non sunt

H

atten-

114 Principia, & loca comm.

attendenda, & ita attendendum est quod principaliter agitur, non quod incidenter, l. 1. ff. de auctorit. tutor. l. is qui ff. de liber. cau. l. verum. ff. de furt. l. si quis nec causam, vbi latè las. à nu. 3. ad 23. ff. si cert. pet. l. conditionibus pupillus ff. de condit. & demon. cum similibus, de quibus, Mant. dial. 47. Put. decis. 519 nu. 3. lib. 2. Mohed. decis. 2. num. 2. de præb. cum alijs adductis à Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 1. nu. 35. quos citat Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2 q. 5. nu. 23. multa enim incidenter fieri permittuntur, quæ principaliter denegantur, l. quoties, C. de iudic. l. cum creditor, §. qui furem, vbi Bart. ff. de furtis.

50 Consilij natura est, vt quamuis excitet ad deliberandam, non tamen obligat ad sequendum l. cum pater 77. §. mando. & ibi Bart. ff. de legat. 2. l. 1. §. idem Pomponius, vbi glos. verbo quia rem ff. de depositi l. 1. §. si verò suaseris, ff. de pænis, l. si enim ff. mand. cap. cum olim, de arbitr. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 34. nu. 25. cum seq. Cost. in l. cum tale. §. si arbitrato limit. 11. nu. 1. ff. de condit. & demon. ou. in repetit. cap. quamuis pactum. de pactis lib. 6. p. 2. §. 2. n. 6. & 7. vers. Secundum, & de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 8. num. 3. Pichard. ad §. 3. instit. de pupil. substit. nu. 9. Thomas de Thomasettis reg. 78. & 196. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 46. cum seq. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore num. 106. C. de integ. restit. minor. & de nominat. emphyt. quæst. 1. num. 39. Acaci. Anton. in comment. ad l. 5.

ad l. 5. num. 67 ff. de condit. & demonstr. & ad l. Titio centum, §. Titio centum num. 64. & 65. ff. eod. tit. plures refert Guter. de tutel. par. 1. cap. 8. num. 4. multo plures P. Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 34. num. 24.

Consilium mutare in melius sapientis est, l. non nunquam, vbi glos. ff. de collat. bonorum, instit. de legat. in princip. & ibi Angel. Aret. Rebuff. in tract. nominat. q. 17. nu. 4. Scac. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 1. nu. 33 Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 282. Et vnicuiq; licet, d. glos. l. non nunquam, auth. de nuptijs §. 1. collat. 4. cap. mutare de reg. iuris lib. 6. Surd. cons. 167. nu. 10. Card. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 435. Thomas de Thomasettis reg. 186. vbi intelligit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel nisi mutetur in alterius præiudicium, & damnum.

Consuetudo est altera natura, vt ex Philosopho aHerit Surd. de alim. tit. 1. n. 7. Frãcisco Nuñez de Velasco en los dialogos de contencion de la milicia y ciencia dialogo 3. pag. 76. ver.

Consuetudo parem vim habet cum lege, l. de quibus. ff. de legibus, §. ex non scripto instit. de iur. natural. gent. & ciuil. cap. fin. de consuet. l. 2. C. que sit longa consuetudo, cap. consuetudo 1. dist. Ioan. Maria Belleit. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 3. num. 10. pag. 232. Guid. sing. 803. Bernard. Graus. ad pract. camera imper. lib. 1. conclus. 36. Thomas de Thomasettis regul. 78.

116 Principia, & loca comm.

Vnde venit appellatione iuris, *Menchaq quæst. frequent. cap 3. num. 32.* Item consuetudo est optima legum interpretres, *cap. cum dilectus de consuetud. l. minimè, ff. de legibus, l. si de interpretatione, ff. eod. tit. Syluan. cons. 88. num. 27. Tiraq. de nobilit. cap 10. num. 9. Afflict. Neapol. decis. 166. num. 9 & decis. 173 num. 3. Menoch. cons. 32. n. 44. & cons. 390. num. 21. & cons. 577. num. 2. & 3. volum. 3. Mascard. de probat. conclus. 1415. num. 10. Brunor. à Sole in locis commun. verbo consuetudo 6. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. eodem verbo num. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem verbo contractum num. 29. C. de in integrum restit. min. Rota Roman. apud Farinac. decis. 642. num. 15. in fin. tom. 2. par. 1. Ioann. Maria Bellet. dict. par. 1. tit. de Clerico debitore, §. 12. num. 27. pag. 461. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap. 1. num. 12. plures alios referunt Cened. pract. quæst. 3. num. 11. Camil. Borrel. in sum. decis. tit. 14. num. 88. Et est interpretres priuilegiorum, ac scripturarum, quæ ex decennij lapsu interpretantur, *Molin. de primog. lib 2 c. 6. num. 57. Guter. pract. lib. 3. quæst. 62. nu. 26. P. Molin. de iustit. tom. 3. disp 590. coniect. 9.* Et consuetudine potest introduci, quicquid potest per priuilegium concedi, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus. 808* Item consuetudo habet vim pacti, exque fortior pacto, & facere potest quicquid agere valet pactum, vt notauit supra lit. a. num. 197. Deinde consuetudo est interpretatiua*

pretatiua contractuum, l. quod si nolit, §. qui assidua ff. de adilit. edic. Magon Florent. decis. 56. nu. 3. & Lucens. decis. 7. nu. 21. Menoch. de arbitr. casu 83. nu. 10 Camil. Borrel. d. tit. 14. nu. 93. Et facit partes contrahere secundum eam, Surd. decis. 223. à num. 11. Item quælibet dispositio recipit in te pretationem à consuetudine, ex Surd. de alim. tit. 1. q. 66 nu. 4. Item consuetudo potest, quicquid potest præscriptio, Tusch. di. lit. C. conclus. 809. Denique consuetudo facit licitum, quod aliàs est illicitum, Roland. cons. 58. num. 19. lib. 4. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 62. nu. 14. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 83. n. 56. Guter. præct. lib. 3. q. 29. num. 22. Maxi. in tract. tasse panis concl. 3. num. 25.

84 Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, l. 1 §. si conueniat, ff. de depositi, l. contractus, ff. de reg. iur. l. lege, ff. de pact. conuent. l. 1. C. de oper. libert. l. 1. C. commod. cap. contractus 85. de regulis iuris lib. 6. Surd. cons. 383. num. 6. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 11. nu. 19. & quæst. forens. cons. 38. nu. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo contractus num. 12. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 980. Card. Seraphin. Rotæ Romanae decis. 787. num. 2. Pichard. ad §. si quis alium, instit. de inuol. stipulat. num. 2. Thomas de Thomasettis regul. 83. vbi dicit procedere, quando contractus sunt legitimè facti. Amplia etiam si fuerit conuentum ultra, vel præter naturam contractus, Ro-

118 Principia, & loca comm.

ta Romana apud Farin. decis. 415. num. 4. to. 1. p. 1.
Et à partium conuentione recipit formam
contractus, Roza Roma. apud eund. decis. 669. nu. 4.
to. 2. p. 1.

55 Contractus claudicare non debet, l. Iulianus,
§. si quis ff. de actio. empti, l. si cum dies, §. pen. ff. de
recept. arbit. l. Labeo, ff. de verborum signific. Surd.
decis. 52. nu. 9. Menoch. conf. 122. nu. 39. Cald. Pereira
in l. si curatorem, verbo hunc contractum num. 4. C. de
in integ. restit. minor. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl.
982. Lusit. Francisc. à Sousa in reperit. §. actionum,
instit. de actio. p. 4. num. 27. Thomas de Thomasettis
reg. 84 vbi dicit procedere, quando militat ea-
dem ratio.

56 Contractus non debet operari vltra inten-
tionem agentium, l. non omnis, ff. si cert. pet. l. in
agris. ff. de acquir. rer. domin. l. 2. ff. de his, quæ in tes-
tam. delent. l. legata inutiliter. ff. de legat. 1. l. cum tale,
§. vlt. ff. de condit. & demon. l. age cum Geminiano,
C. de transact. Conan. cōment. iuris ciuiliis lib. 7. cap. 1.
nu. 13. Gom. l. 22. Tauri nu. 24. cum alijs supra ci-
tatis lit. A. nu. 47.

57 Contractus ab initio est voluntatis, ex post
facto necessitatis, l. sicut ab initio, C. de actio. &
oblig. l. in commodato, §. sicut, ff. commod. l. de con-
tractu, C. de rescind. vendit. l. quamuis, C. de transact.
l. non idcirco in fine, ff. de contrahen. empt. l. eo quod,
C. si cert. pet. l. si mandauero, §. sicut, ff. mand. §. pen.
instit. eod. tit. l. cuius bonis in princip. ff. de curatore
furiosis.

furiosi, l. si quis argentum. § fin. C. de donat. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 15. C. de reuocandis donat. Guter. pract. lib. 3. quaest. 43. num. 14. Flamin. de resignat. lib. 1. quaest. 13. nu. 7. Cardos in praxi iudicum & aduocat. verbo contractus num. 8. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus. 983. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanae decis. 427. num. 1. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 6. vbi dicit procedere, quando contractus iure sunt perfecti, secus verò si superueniat fraus, & dolus, vel ab eis de consensu vtriusque partis recedatur.

58 Contractus aut totus acceptandus, aut totus repudiandus, *l. cum queritur ff. de administrat. tutor. l. nam absurdum, ff. de bonis libert. Tiraq. de retract. conuent. ad finem tit. num. 4. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 301. nu. 57. Cald. Pereira quaest. forens. cons. 39.*

59 Contractus omnis, seu quælibet dispositio, promissio, vel pactum, etiam iuramento firmata intelliguntur rebus sic stantibus, *l. continuus, § cum quis ff. de verbor. oblig. l. quod seruus, vbi glos ff. de condict. ob causam, l. quero, § inter locatorem ff. locati, Hyppol. cons. 76. nu. 31, vol. 1. Tiraq. in l. si vnquam in princip. nu. 166. C. de reuocan. donat. Mascard. de probat. conclus. 1131. num. 27. & 1157. nu. 7. Surd. cons. 418. num. 8 & cons. 445. num. 35. & de alim. tit. 2. q. 15. num. 187. & tit. 8. priuil. 56. n. 61. & decis. 326 n. 31. Guter. pract. lib. 3. q. 42. num. 37. & 38. & de tutel. p. 1. cap. 1. nu. 23.*

Flamin. de resignat. lib. 1 quaest. 14. nu. 11. & lib. 3. quaest. 18. num. 123. Cald. Pereira in respon. pro Duce Pastrana num. 6. & in resp. pro D. Roderico & Sylva versicu. Ad haec, Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 96. num. 23. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1771. D. Marta de clausulis par. 1. claus. 127. num. 1. cum seqq. & par. 3. claus. 73. Rota Romana apud Farinac. decis. 606. nu. 3 in nouiss. Hieron. Fernandez de Otero select. interpret. lib. vni. in interpret. cap. fin. de consuetud. num. 77. Mari. Antonin. varia. lib. 2. resolu. 55. num. 29. & 31. & 32.

60 Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, l. in conuentionalibus. ff. de verbor. obligat. Perez tit. 7. lib. 5. ordin. pag. mihi 188. Et in contractibus potius mens, quam verba sunt attendenda, Molin. d. primog. lib. 1. cap. 4. nu. 20.

61 Contractus conclusi attenditur, l. si dominus, ff. praescript. verb. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115. nu. 35. Et vniuscuiusq; contractus initium spectandum est, & causa, l. si procuratorem in princip. ff. manda. l. 1. §. non solum, ff. depositi, l. si tamen. ff. ad Maced.

62 Contractibus omissum habetur pro omissio, l. quicquid astringenda ff. de verbor. oblig. Paris. consil. 117 nu. 6. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 76. & decis. 283. nu. 5. cum alijs supra adductis hac eadem lit. nu. 2.

Contrañentes videntur se conformare cū iure, idem procedit in testatore, *l. heredes mei. §. cum ita, ff. ad Trebel. l. quero, §. inter locatorem, ff. locati. Menoch. cons. 111. num. 17. Mascard. de probat. concl. 1415. à num. 2. Surd. decis. 2. nu. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 5. num. 81. Valasc. consult. 134 num. 11. Gam. Lusit. decis. 16 num. 4. & decis. 193. num. 6. Cald. Pereira de empt. cap 9 num. 10. Guter. pract. lib. 3. q. 70. num. 29. & q. 101. num. 3. & consil. 18. nu. 7. cum seqq. Et censentur se conformare cum statutis loci, in quo contrahitur. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 264. num. 15.*

64. Contraria simul esse non possunt, *l. mutuis ff. pro socio. l. 1. C. de furtis. Menoch. de interdict. remed. 3. retinen. possess. num. 516. Anton. Monach. Lucens. decis. 25. num. 6. Ideo ad positionem vnius, sequitur remotio alterius, *l. si inter, ff. de except. rei iudicatæ. Et se inuicem elidunt, & mutuo se expellunt, & vnoposito remouetur alterum, Surd. decis. 24. num. 10. & decis. 92. nu. 11. & cons. 211. num. 16. Item contraria non possunt esse sub eodem subiecto glos. in *l. fin. ff. de diuort. l. vbi repugnantia ff. de reg. iuris. Alciat. de presump. reg. 2. præf. 3. num. 5. Bernard. reg. 25. Casar. Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 59. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 1. cap. 15. numer. 22. Thomas de Thomasettis reg. 101. vbi asserit procedere simul, & eodem tempore, ac eodem subiecto***

H 5

122 Principia, & loca comm.

biecto vel secundum Logicos in habitibus moralibus, secus autem in speculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abstracto, & in imaginatione.

- 65 - Contraria duo possunt procedere diuersis respectibus, *Tiraq. de nobilit. cap. 28. nu. 13. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 30. n. 62.*
- 66 - Contraria plura in compatible si concurrant prævalent vltima, *Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1011.*
- 67 - Contraria allegans non est audiendus, l. 1. *C. de furtis. l. transactio. C. de transact. l. Titia, ff. de cond. & demon. cap. imputari, de fide instrum. cap. sollicitudinem de appellat. Menoch de præsumpt. lib. 2. q. 41. nu. 2. Gregor. l. 111. verbo ninguna tit. 18. part. 3. Cou. vari. lib. 2. cap. 2. nu. 2. in fine Cabed. Lusit. decis. 34. nu. 9. p. 1. Stephan Gratian. Marchie decis. 54. n. 18. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio. num. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 56. nu. 11. Anton. Monach. Bonon. decis. 34. nu. 1. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1005. Rendina in promtuar. recept. sentent. tit. 100. nu. 10. vbi cum antiquioribus, quos refert declarat regulam hanc locum non habere, quando quis vult contra diuersas personas experiri.*
- 68 - Contrarietas est vitanda in omni dispositione, l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. *Surd. decis. 276. num. 3. Farinac. in praxi crimin. p. 4. cons. 95. num. 7. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1008.*

Contrariorum contraria est ratio, & contrarius effectus, l. fin. ff. de edendo, l. qui accusare, ff. de accusat. Euerard. in topic. legal. loco. 75. Surd. conf. 350. num. 22. Casar. Argel. de contradictore legitimo 9. 3. nu. 79.

Contrariorum eadem est disciplina, l. i. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. fin. ff. de legat. 3. l. in fundo, ff. de rei vend. l. inter stipulantem, § sacram, ff. de verbor. oblig. l. 1. § si quis ultro, ff. de questio. l. & si contra in fine. ff. de vulg. & pupil. substit. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. §. 1. & ibi glos. verbo intelligemus instit. eod. tit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. §. 1. instit. de tutel. cap. intellectum de iure iur. cap. translato. de constit. Euerard. in topic. legal. loco 73. Aristot. lib. 7 topic. cap. 1. Surd. conf. 1. num. 92. & conf. 151 nu. 27. & conf. 301 nu. 22. Acacius Anton. in comment. ad rub. ff. de condit. & demon. cap. 1. nu. 56. Brunor. à Sole in locis commun. verbo contrarietas 2. Ceual. commun. contra. commun. tom. 4. q. 897. nu. 884. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 52. nu. 38. Pichard. ad princip. instit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris nu. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. fin. casu 51. Galganet. de condit. & demon. p. 2. cap. 1. q. 19. nu. 1. vbi agit de intellectu huius axiomatis.

Contrarium effectum non debent operari in ducta ad vnum finem, l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 2. ante fin. C. de iuram. cal. l. qui hominem, §. fin. & ibi notat, ff. de solu. cap. maiores, §. sed

124 Principia, & loca comm.

sed adhuc, & ibi not. de baptis. Cardin. Tusch. to. 2.
lit. C. concl. 1010. Casar. Argel. de contradicatore legi-
timo q. 3. nu. 136.

72. Contrarium effectum non debent operari
inducta in fauorem, l. legatum, ff. de adim. leg. l.
quod fauore, C. de legib. cap. quod ob gratiam, de reg.
iur. in 6. Casar. Argel. de contradicatore legitimo q. 2.
num. 101. & q. 3. nu. 191.
73. Copulata plura, si requirantur ad aliquit
disponendum, non sufficit vnum tantum in-
teruenire, l. si heredi ff. de condit. instit. Card. Tusch.
tom. 2. lit. C. concl. 1035.
74. Correctio legum est vitanda, vide infra vbi
notatum est lit. L. num. 18.
75. Correctum, quod non est, stare non prohi-
betur, l. precipimus, C. de appellat. l. sancimus, C. de
testam. Surd. decis. 195. num. 6. Lex vna correcta,
alia, quæ veniunt ad declarationem illius, cor-
riguntur ex toto, Castro in l. fin. num. 3. C. de edicto
Diui. Adri.
76. Correlatiuorum idem est iudicium, &
de vno dispositum trahitur ad alterum, l. fin. ff.
de acceptilat. l. fin. C. de indicta viduit. tol. l. si quis
seruo, C. de furtis, l. 1. C. de transact. l. 1. C. de cupress.
lib. 11. Cursus Conimbricensis in comment. ad. Logi-
cam ad cap. 7. de relatis in commento attributo 3.
Euerard. in topic. loco à correlatiuis num. 8. Bellon. to.
1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. de legibus n. 57. & ibi
Vini. n. 203. idem Vini. d. 1. tom. tit. 28. quæ res ex-
portari

portari non debet n. 11. *Osasc. decis. 115 n. 10. Ioan. Maria Bellet disquisit. cleric. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum à statutis secularium, §. 4. n. 5 pag. 397. Surd. decis. 218. n. 10. & de alim. tit. 1. q. 19. nu. 3. & nu. 10. & tit. 4. q. 18. nu. 54. & seq. & tit. 6. q. 9. n. 6. & conf. 34. n. 26 & conf. 150. n. 120. & conf. 201. nu. 3. & conf. 338. n. 4. Con. in cap. Raynuntius. §. 3. n. 6. de testam. Valasc. de iure emphyt. q. 29 in fine. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 2. à nu. 1. Boer. decis. 48. num. 3. & 4. Medic. reg. 9. Aldouin. cōf. 74. n. 14. Alphan. collect. 862. Gara. reg. 110. & 141. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 9. nu. 171. & seq. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 54. num. 1. & lib. 6. disp. 19. num. 10. Farin. in praxi cri. p. 7 in fragm. lit. E. nu. 235. cum. seqq. Melchior. Pha. Lusit. decis. 72. num. 8. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 8. nu. 4. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 6. n. 2. Card. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1041. Bertazol. in rep. l. si quis maior. C. de transact. n. 800. & 803. Et correlatiuorum vnum non potest esse sine alio, Nau. comment. 3. de regular. n. 44. Et in correlatiuis si quid est prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, Menoch. conf. 136. num. 10. & 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 50. num. 12. Et ex correlatiuis sublato vno, & alterum censetur tacite sublatum, d. l. fin. ff. de acceptilat. l. alteri. ff. de adim. legat. D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p. 1. num. 37. Surd. decis. 52. num. 5. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 56. nu. 6. Et vno expr. llo dicitur expres-*

126 Principia, & loca comm.

expressum alterū ex eod. *Mari. Anton.* cum ab eo citatis *lib. 3. resol. 9. nu. 2.* Regula enim correlatiuorum est regula pariū, *l. Julia. §. si procurator ff. de act. emp. Bertaz vbi proxime. n. 801.*

77

Corporis deformitas, animi deformitatem ostendit argum. *tex. in cap. cum infirmitas, de pœnit. cap. fin. 41. distin. tradunt Tiraq. l. 2. connub. glos. 1. p. 2. n. 55. D. August. epis. 209. ad Monachos. Escobar. de ratiocin. cap. 32. n. 1. Plaza in epitome delict. c. 25. subscribit q̄ sentētia Cyni relata ab Alex. a. cōs. 209. p̄deratis n. 10. vers. dictus vero iuuenis lib. 6. quod in pulchro corpore pulchra residet anima, Nā D. Amb. lib. 2. de Virg. affirmat speciē corporis simulacrum esse mentis, figuramque probitatis, & refert Lucas de Penna in l. 1. vers. 2. queritur, C. qui. etat. vel profess. se excus. lib. 10. c. l. 1. C. de profess. qui in vrbe. Constantinop. lib. 12. ac Math. de Fano in tract. de modo studiendi cap. 30. Facies nanque sepe indicat quale est cor, *l. obseruandum, ff. de offic. prasid. l. 3. ff. de testibus*, & impudicus oculus impudici cordis est nuncius, *cap. nec solo 32. q. 5.* & per exteriora cognoscuntur interiora, *§. seruos instit. de rer. diuis. l. natura-lem, §. in his ff. de acquir. rerum domin. l. Fulcinus, §. illud sciendū ff. ex quib. causa in possess. eat. cap. fin. de renunc. in. 6.* & per signa corporis nobis nota, inquirūt Logici, syllogizamus dispositiones anime nobis ignotas. *Arist. 2. Prior. vnde Propert.**

Ex operū specie clarescunt intima cordis
& ad

& ad stipulantur, quæ *Ouid lib. 2. Fastorum* Lucretiæ pudicitiam collaudas scripsit, ita illam facie pudicitiam præportasse, sicuti eius erat pudicus animus; nam qualis erat interius, cognoscebatur in vultu; dum inquit,

Et facies animo, digna quæ; par quæ; fuit at quæ; iterum *lib. 6. Fast. in fine* Martie venustatem, virtutesque extollens, subscripta prodidit carmina.

Par animo quoque forma suo, respondit in illa
Et genus, & facies, ingeniumque simul.

& *Martial. lib. 12. epigram in Zoilum*, ex corporis deformitate illum opinabatur in improbum, remque mirandam esse subiungit, si fortasse bonus esset

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine
lefus

Rem magnam præstas, Zoile si bonus es.

Medici tandem ex corporis turpitudine, animi deformitatem præsumunt, ut scribit *Rasis lib. 2. ad Almanforem cap. 33. & cap. 54. Galenus* insuper, faciē sedē, malos mores ostendere affirmat *lib. 2. de temperam. cap. 6. & lib. 1. & 2. de usu part. Bald. etiā in l. observare, C. quorū appellation. nō recipiatur* affirmat; quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem proclivē ad scelera, ita pulchra ad virtutes. Hinc etiā nomē turpe habet sinistra suspensionē, sicut per contrariū, pulchrū nomen, & honestū honestatis, & totius probitatis est indicium, ut per *Doct. in cap. 1. de deposito,*

128 Principia, & loca comm.

- posito, Bernard. in praxi cap. 7. vbi Salzed. lit. A. plures refert Cened. ad. decretal. collect. 24. nu. 3. Vnde licet arguere à nomine, cum talis quis credatur, & presumatur, qualis nominatur secundum Menoch de præsumpt. lib. 6. q. 30. nu. 10. Et aliquos effectus ex eo, quod quis turpe nomē habeat colligit idē Menoch lib. 1. præsumpt. 89. n. 131.
- 78 Crimina suos debent habere authores, l. crimen, ff. de pœnis l. sancimus, C. eod. tit. cap. 2. de constit. cap. quæsiuit de his quæ fiunt à maiori parte capituli, cap. Romana in fine de sentent. excom. lib. 6. Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunctorum p. 3. nu. 8. quibus adde, quæ notauit infra lit. P. n. 12.
- 79 Culpa vbi maior est, ibi grauior debet esse pœna, cap. cum bonæ. de etate. & qualitat. cap. tanta, de excessibus prælatorum Perez ad l. 1. vers. in oppositum prope finem tit. 1. lib. 5. odin. pag. mihi 31.
- 80 Culpa suos debet tenere actores, l. sancimus, C. de pœn. Surd. de alim. tit. 1. q. 38. num. 30 Farin. in praxi crim. p. 1. q. 23. n. 1.
- 81 Culpa non caret, qui se immiscet rei alterius artis, & professionis, l. idem iuris. §. vlt. ff. ad leg. aquil. l. illicitas, §. pen. ff. de offic. præsi. reg. non est sine culpa, de reg. iuris lib. sexto, cap. tua de homicidio, Thomas de Thomasettis reg. 203. Tractent eam fabrilis fabri, & quam quisque norit artem eam exercent, Strach. de mercat. p. 3. tit. de nautis nu. 33. Car. Tusc. to. 2. lit. F. concl. 2.

82 Culpa non potest imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur *Surd. cons. 345 num. 31.*

83 Culpa non imputatur ei, qui non fecit, quod factum non pro fuisset *Surd. decis. 87 n. 6. & decis. 260 n. 5. cum seqq. & decis. 326 n. 69.*

84 Culpa ubi non est, ibi non debet esse onus, ut per *Ludou. Rodolphin. vari. quaest. lib. 2. q. 44 n. 7* Et culpa quod caret in damnum reuocari non potest *l. Grachus C. de adulte.*

85 Culpa ubi non est, nec poena esse potest *l. si putator ff. ad l. Aquil. cap. sine culpa de reg. iur. in 6. Thomas de Thomasettis regul. 283. Ioseph. Alarete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 10. num. 8.* Nam ubi non est culpa, ibi non est delictum *cap. cum voluntate de sentent. excom. Bartholae Perret. ad extrauag. ambitiosa de rebus Ecclesiae non alienandis pag. 94. num. 30.*

D

86 Damnum dedisse videtur, qui occasionem damni dat *l. ante § si cum seruum ff. de vi bonor. raptor. l. videamus § fin l. qui domum in sine ff. locati l. nihil interest ff. ad leg. Cornet. de sicar. l. qui occidit § in hac ff. ad leg. Aquil. cap. saepe 50. dist. cap. fin. de iniur. cap. de caetero de homicid. Dec. cons. 218 nu. 4. Surd. decis. 326. nu. 23. & 24. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 5. nu. 287 Cardin. Tusch.*

130 Principia, & loca comm.

tom. 1. lit. C. conclus. 138. num. 4. & tom. 2. litera D. conclus. 6. Thomas de Thomasettis reg. 244. vbi explicat procedere quādo causam propinquam dedit.

- 2 Damnum qui sentit, debet, & sentire lucrum, & è contra l. secundum naturam ff. de reg. iuris Cardin. Tusch tom. 2. lit. D. conclus. 13. In pari causa damno magis, quam lucro consulendum l. si. §. licentia C. de in. delibe. l. atsi quis §. sed etsi ff. de religio. & sump. fun. vnde non debet quis ex alieno damno lucrari l. itaq. §. 1 ff. de dolo.
- 3 Dare beatius est, quam accipere cap. prædicator 16. quæst. 1. cap. 1. vbi glos. verbo, vt debere de donat.
- 4 Dare, & remittere paria sunt l. si fundum §. Titio ff. de legat. 1. l. contra §. si filius ff. de pact. l. 1. ff. de transact. l. si mulier ff. de condict. ob caus. l. sicut §. an pacisci ff. quib. mod. pig. vel hypothec. soluat. l. in ædibus vers. Potest ff. de dona. l. 3. §. fin. cum l. seq. vbi glos. verbo habere in fine ff. de donat. inter virum, & uxorem cum pluribus alijs iuribus, quæ adducit Tirac. in l. si vnquam verbo donatione largitus n. 173. C. de reuoc. donat. notant Gom. vari. to. 2. cap. 4. nu. 9. Com. vari. lib. 2. cap. 4. n. 8. Valasc. cons. vlt. 135. n. 16 cum seq. Gam. lusit. decis. 118. n. 1. vbi alios referunt. Et paria sunt dare, vel non adimere l. conficiuntur in princip. ff. de iure codicil. l. 1. §. sciendum ff. de legat. 3.
- 5 Dat nemo, quod non habet notavi infra lit. N.

num 15. Paria sunt non dare, vel dare inutile
 l. quamuis §. si conuenerit ff. ad Velleia. Et paria sunt
 rem non reddere, vel reddere deteriorem l. 3.
 §. 1. ff. commodati.

6 Debitor nemo potest esse sui ipsius l. Vra-
 nius 8 l. ff. de fideiussor. cum traditis per Cald.
 Pereira de extinct. emphyt. cap. 14. numer. 33.
 Nihil enim agit in se ipsum l. ille à quo §. tem-
 pestiuum ff. ad Trebel. vel actio, & passio in eo-
 dem subiecto non concurrunt ex tex. ind. l. Vra-
 nius.

7 Declarare voluntatem verbis, vel factis
 paria sunt l. de quibus ff. de legibus l. Paulus ff. rem
 ratam haberi l. recusari ff. de acquir. heredit.

8 Declaratio facta à principe, non confert
 aliquod ius de nouo l. adeo §. cum quis ff. de ac-
 quir. rer. domin. Cardin. Tusch. tom. 2. tit. D. concl. 86.
 Nam declarans nihil ponit, nec facit de nouo
 l. heredes palam §. si quid post ff. de testam. d. l. adeo
 §. videtur elem. exiuit §. harum declarationum de
 verbor. signific. glos. in cap. per tuas verb. de nouo de
 donat. Girond. de privilegiorum, seu exemptionum
 explicat. num. 579. Brunor. à Sole in locis commun.
 verbo declaratio 1. Bertazol. de clausulis instrum.
 claus. 30. glos. 4. num. 1. Socin sen. cons. 49. num. 5.
 volum. 1. Rolan. consil. 15. num. 27. volum. 3. Gabr.
 de reg. iur. lib. 3. conclus. 3. num. 1. Et 48. quos citat
 Mar. Ant. vari. lib. 1. resol. 3. num. 12. Francisc. Ga-
 let. in Margarita. casuum conscientie verbo declara-

132 Principia, & loca comm.

re Rota Romana apud Farinac. decis. 454. num. 2.
tom. 1. p. 1.

- 9 Definitio debet cum suo definitio conuerti
l. 1 §. dolum ff. de dolo malo l. omnis definitio ff. de
reg. iuris Doct. in l. 1. in princ. ff. de acqu. possess. Cic.
lib. 4. academic. quæst. nu. 79. pag. 17. Tiraq. de iure
primog. q. 1. n. 1. Pichard. ad rub. inst. de obligat. n. 9.
& in disp. de Mora. nu. 25 Flamin. de resignat. lib. 1.
q. 1. nu. 31. cum seqq. Cesar. Argel. de contradictore
legitimo q. 10. nu. 161. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. con-
clus. 418. Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p. 1.
q. 4. n. 3. vbi n. 2. asserit, quod substantiam, & na-
turam rei explicat, & nu. 5. quod quælibet de-
finitio in iure est periculosa, & num. 6. quod
cauti esse debent, qui rem aliquam definiunt,
& num. 7. quod definitio perfecta debet habe-
re genus, ac propriam, & completam differ-
entiam, quod etiam asserit Pichard n. 26. vbi n. 24.
dicit quod cuiusq; rei definitio, vt bona sit ni-
hil superfluum nihilq; diminutum continere
debet, citans Philosoph. Top. lib. 6. cap. 1. Et à de-
finitione incipiendum est Flamin. d. q. 1. num. 1.
Et est initium omnis disputationis Monet. dict.
p. 1. q. 1. à nu. 1. Et cuiusq; non conuenit defi-
nitio, non etiam conuenit definitum l. 2. §. ap-
pellata, & ibi Doct. ff. si cert. petat.

- 10 Delicta puniri publice interest, & expedit
Reipub. ne maneant impunita l. ita vulneratus
§. quod si quis vers. Cum neque impunita ff. ad leg.
aquil.

aquil. l. licitatio §. quod illicite ff. de publican. l. con-
gruit 13. ff. de officio præsid. l. Stichum §. tamen si ff.
de solut. cap. est iniusta 23. q. 4. cap. vt fama 25. §. 1.
de sentent. excommun. Grammat. decis. 36. Thomas
de Thomasettis reg. 103. Azeu. l. 14. n. 1. tit. 9. lib. 3.
nouæ recopil. pag. mihi 359. Flamin. de resignat. to 2.
lib. 14. q. 1. nu. 17. Cabed. Lusit. decis. 75. num. 1. p. 1.
Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum
nu. 9 & 10. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1.
tit. de disciplina clericali §. 15. à num. 86. pag. 121.
Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 157. Et iuxta de-
licti mensuram futurus est plagarum modus
cap. non afferamus 24. q. 1. iunctis traditis per Me-
noch de arbitr. lib. 1. q. 90. nu. 38. Menchaq. illustri.
quæst. cap. 8. nu. 51. & cap. 24. nu. 17. cum alijs in-
fra citatis lit. P. nu. 11. Paritas enim delicti pari-
tatem poenæ requirit l. nihil interest ff. de adulte-
rijs l. si quinquam in fin. C. de Episcop. & Cler. Vt sci-
licet delicti poena timeatur, & supplicium
vnius, exemplum possit esse multorum, vt ait
tex. in l. 1. Cod. ad leg. Iuliam repetund. Cardos. d. ver-
bo delictum num. 8. Vnde oderunt peccare mali
formidine poenæ cap. irrefragabili §. ceterum vbi
glos. verbo metu poenæ de officio ordin.

Delicta ex voluntate, & proposito distin-
guntur l. diuus ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. qui iniuriæ
ff. de furtis Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. conclus. 160.
Farinac. in praxi crimin. p. 4. conf. 65. & ibi additio
lit. K.

134 Principia, & loca comm.

12 Delicta debent tenere suos auctores, vt per Ludou. Rodolphin. vari. quaest. lib. 2. quaest. 44. num. 5. Ioan. Maria Bellett disquisit. clerical. par. 1. tit. de fauore clericorum canonis. §. 1. numer. 43. pag. 177. iunctis multis infra adductis lit. P. num. 12.

13 Delicta paria mutua compensatione tolluntur notauit infra lit. P. n. 6.

14 Delictum continuatum grauius punitur Hyppol. in l. 1. nu. 47. cum seq. C. de Sicar. Menchaq. quaest. frequent. cap. 10. num. 47. Perez tit. 1. lib. 5. ordiu. pag. 49. Sebastian. Naui. ad l. capitalium nu. 6. ff. de pœnis Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. pag. mihi 45. verso & 46. Farin. c. in praxi crimin. p. 4. conf. 30. nu. 67. & ibi addit. lit. R. & num. 129. Et delictum saepius reiteratum fit maius, & solitus delinquere grauius peccat Anton. Monach. Lucen. decis. 34. nu. 8 & 9.

15 Delictum clam commissum grauius punitur, quam quod palam patratum fuit Bernard. Graeu. ad pract. camerae imper. lib. 2. concl. 110. confid. 1. num. 18. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 18. à nu. 67

16 Delictum non praesumitur Mascard. de probat. concl. 495. nu. 1. Flamin. de resignat. to. 2. lib. 13. q. 1. nu. 72. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 114. n. 25. & decis. 128. num. 4. Et delictum minus praesumitur l. prator §. docere ff. de vi bonor. raptor. Mascard. de probat. concl. 1418. num. 2. Farin. in praxi crimin.

crimin. p. 3 q. 85. nu. 26 & p. 4. conf. 61. num. 12. & conf. 63. n. 6 & decis. 56. & ibi addit. & p. 5. q. 126. nu. 106. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 165. Et ubi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum *Flamin. d. tom. 2. lib. 14. q. 7. n. 55. cum seq.* Et interpretatio est facienda exclusiua delicti *Abb. in cap. cū tu de testib. late Farin. d. q. 85. nu. 1. cum seq. Mascard. de probat. cōcl. 496. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 161. nu. 26 Nat. cōs. 549. n. 11.* Et delictum in dubio non præsumitur *l. merito ff. pro socio cap. estote de reg. iur. in antiquis Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum nu. 20.*

17 Delictum in omitendo lenius est, quam in committendo *l. metrodorum ff. de pœn. Tiraq. de pœnis tēper. causa 44. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 8. nu. 13. Hyppol. in l. infans nu. 6. C. de sicar. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. num. 25. & resol. 28. nu. 1. D. Barb. in l. si mora nu. 29. ff. soluto matrim. Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum nu. 3. Nam in committente dolus, in omitente culpa, præsumitur *l. vtrum ff. ad leg. Pompe. de parricid. l. pen. C. de paganis.* Dolus autem grauiorem exigit pœnam, quam culpa *l. Iulianus in prin. iunc. l. si sterilis §. cum per venditorem ff. de actio. empt.**

18 Delictum non imputatur, vbi dolus non est *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 192. num. 65.* Et lex pœnalis subaudit dolum debere interuenire in eo, qui delinquit contra disposita per

136 Principia, & loca comm.

caim Ceph. al. consil. 110. num. 10. volum. 1. Alexander consil. 109. num. 9. volum. 1. Armendar. in proæmo additio. ad recopilat. legum Navarra. num. 58.

19 Delictum alterius non debet alteri nocere l. eleganter in princip. ff. de dolo Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 313. nu. 7

20 Delictis, & fraudibus non est via aperienda Caesar. Argel. de contradictore legitimo quæst. 10. num. 104. Barthol. Pereit. ad extrava. ambrosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis verbo illis exceptis num. 3. Et dolis ac fraudibus modis omnibus occurrendum l. 1 ff. de dolo cap. sedes de rescrip. & maleficijs minime indulgendum l. in fundo ff. de rei vend.

21 Demonstrari aliquam rem, vel personam in præsentia, vel proprio, & vero nomine nuncupari paria sunt l. nemo ff. de hered. instit. l. certum ff. si cert. pet. Gom. vari. tom. 1. cap. 12. nu. 9.

22 Denominatio semper fit à digniori, & potentiori l. cum ex aliqua ff. de acquir. rerum domin. l. quaritur. ff. de statu hominum, l. 1. in princip. vbi glos. & doct. ff. de verbor. obligat. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 7. nu. 133. & glos. 14. n. 66. Joseph. de Sesse de inhibit. cap. 1. §. 3. n. 13. Thomas de Thomas. in florib. legum reg. 2. vbi dicit fallere in matrimonio, quod denominatur à matre quæ nobilior non est, per §. 1. & ibi doct. instit. de patria potest. Prior enim nominatio maiorem dignitatem,

tem arguit Tiraq. de iureprim. q. 19. n. 2.

23 Denominatio sepe probat qualitatem rei, D. Barb. in l. cum. prator §. ult. nu. 243. ff. de iudicijs, quibus adde, quæ infra notauit. N. nu. 23.

24 Denominatio diuersa significat res esse in substantia diuersas, vt ex tex. in l. si. idem, C. de codicillis. notant Crau. cons. 6. nu. 1. Paris. cons. 110. nu. 45. lib. 1. cum alijs infra citatis haclit. numero. 47.

25 Dictum vnius, dictum nullius, Liurjurandi. C. de testib. & cum dilecti in fin. de accusat. Mascard. de probat. concl. 347 nu. 30. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 60, num. 15. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 307. cum alijs infra adductis lit. V. nu. 77.

26 Dies termini non computatur in termino; l. vbi lex. ff. de reg. iuris cap. 1. de restit. spoliat. lib. 6. ordinat. regia Lusitanorum lib. 3. tit. 13. in princip. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 11. num. 18. cum seqq. Vant de nullit. tit. ex defectu. iurisdic. ordinari. nu. 160. Perez. l. 2. tit. 2. lib. 3. ordin. pag. mihi. 494. & l. 22. vers. sed est dubium in med. tit. 2. lib. 7. pag. 408 Pichard. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 14. nu. 131. pag. mihi. 274. Azeu. ad curiam. Pisan. lib. 4. cap. 6. num. 58 Flamin. de resignat. lib. 12. q. 8. num. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 161. à princip. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo dies num. 5. & 6. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de dilatio. resol. 1. Aloys. Ricci. decis.

138 Principia, & loca comm.

curia. Archiepiscop. Neapol. decis. 76. nu. 1 p. 2. Car-
din Tusch. tom. 2. lit. D. cont. 409. Rota Romana apud
Farin. decis. 333. in nouissimis.

- 27 Dignum magis trahit ad se minus dignum,
l. quæ religiosis ff. de rei vend. l. si communē. ff. quem-
adm. seruit. amit. l. iustissime ff. de adilit. edict. § si in
aliena, & § litteræ, instit. de rer. diuis. l. per minor-
rem, ff. de iudic. cap. quod in dubijs de consecrat. ec-
cles. cap. 1 eod. tit. lib. sexto, glos. in cap. vnic. de iur.
patron. eod. lib. cap. quanto de iudic. cap. si duo. de of-
ficio delegati, cap. sacris de sepulturis, cap. per tuas de
arbitr. Gom. vari. tom. 3. cap. 10 num. 6. Menoch.
cons. 2. num. 127. Tiraq. de retract. lig. § 1 glos. 7.
num. 82. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29 num. 8.
Hieron. Grach. cons. syndicatus num. 329 Lusit. Be-
nedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacres. eccl. p. 3. § 1.
num. 14 Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9.
q. 5. num. 285. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 2.
num. 56 Aloys. Ricci decis. curia. Archiepiscop. Nea-
pol. decis. 228. num. 9. p. 2. Pichard. ad §. 7. instit.
de fideicom. heredit. numer. 3. & ad princip. de
empt. & vendit. numer. 17. Ioan. Maria Bellett.
disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum per-
sonal. 1. §. 16. numer. 4. pag. 268. Quod axioma
intelligitur, quando eque principaliter da-
tur concursus, secus, verò, quando vna res
principalis est, & altera accessoria, l. cum in di-
uersis 44 ff. de religiof. & sumptib. funer. cap. vno
ibi, principale ad se trahere videatur, 10. q. 3. Fran-
cisc.

eise. Galett. in margarita casuum conscientia verbo
accessorii. Dignum enim præfertur minus dig-
no, l. 1. & 2. ff. de alb. scrib. cap. solita, de maicrit.
& obed. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 16. §. 1.
num. 1.

Dispositio omnis intelligitur rebus sic stan-
tibus, & in eodem statu permanentibus, l. quod
seruius ff. de condi. ob caus. cap. in parrochia. 16 q.
1. glos. in cap. 2. de rescript. Mari. Amonin. vari. lib. 1.
resol. 56. nu. 2. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 502.
Joseph. de Sesse Aragon. decis. 187. n. 23. Cardin. Se-
raph. Rotæ Romanæ decis. 129. nu. 1. & 3. vbi secus
asserit in his, quæ recipiunt augmentum, & di-
minutionem. Et mutatione conditionis, & sta-
tus variatur dispositio, l. si quis. ff. de solut. l. si cum
Cornelius ff. eod. tit. cap. quem admodum. de iurciur. &
speciatim in iuramento constat, ex Rota Roma-
na apud Farin. decis. 51 n. 3. tom. 1. p. 1. cui regulæ
adde plures Doctores supra citatos. lit. C. n. 61.

Dispositio omnis intelligitur, vt conue-
niat nature actus, qui celebratur, Surd. de alim.
tit. 5. q. 1. nu. 4. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 503.
Dispositio de aliquo actu facta non ad neces-
sarium, sed voluntarium actum refertur, l. pe-
to. §. prædium ff. de legat. 2.

Dispositio non habet locum vbi verba non
conveniunt dispositioni, l. 4. §. toties. ff. de
dam. infec. l. quod constitutum, ff. de milit. testa.
Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. conclus. 493. Brunor.
à sole

140 Principia, & loca comm.

- à Sole in locis commun. verbo dispositio 16.
- 31 Dispositio regulatur secundum ius vigens tempore dispositionis, *Auend. l. 40. Tauri, glos. 1. num. 28.*
- 32 Dispositione principali nulla existente, quæcunque sibi accessoria vitiantur, *Brunor à Sole in locis commun. verbo dispositio num. 22.* Dispositio non debet esse elusoria, *l. si prator, ff. de iudic. l. fin. ff. ne quid in loco publ.* Dispositio ne reddatur superflua interpretatio est sumenda, *Crau. conf. 35. nu. 25. Becc. conf. 41. nu. 20. Surd. conf. 29. nu. 13. & conf. 71. nu. 3. quos adducit Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 18. nu. 13.*
- 33 Dispositio aliquid supponens, non verificatur, nisi in casu, in quo verificatur præsuppositum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 160. num. 24.* Disponens, & dispositum se sub eodem genere non compatiuntur, *l. fin. ff. de fund. instruct.* Dispositio loquens in casu verò extenditur etiam ad casum fictum, *l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. l. 1. §. lex falcid. ff. ad leg. falcid.*
- 34 Dispositio vna, & eadem non debet diuerso iure censeri, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 187. num. 24.* quia vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, vt infra dicitur *lit. 1. nu. 48.*
- 35 Dispositio omnis inspicitur & interpretatur, prout verba diriguntur, *Cardin. Tusch. to. 2. lit. D. concl. 497.*
- 36 Dispositio omnis intelligitur de prima, &

vnica vice, l. boues, §. hoc sermone, & ibi doct. præsertim Tiraq. ff. de verborū signific. Surd. conf. 18. n. 9. Azor. instit. mor. lib. 5. capit. 23. q. 5. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 499. Gabr. lib. 6. commun. tit. de legibus concl. 2. Armendariz in proæmio ad recopil. legum Nauarre num. 169. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 74. nu. 4. Rota Romana apud Farin. decis. 423. num. 4. tom. 1. p. 1.

37 Dispositio omnis simpliciter prolata intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundum ius commune, vt per Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 501. Tiraq. in tract. le mort p. 2. declarat. 2. nu. 2. Valasc. consult. 42. nu. 7. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. p. 1. nu. 61.

38 Dispositio omnis semper intelligi debet de actu valido, Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 504. quibus adde notata infra tit. A. num. 62. & lit. 1. num. 32.

39 Dispositio omnis intelligi debet de habili, l. 1. vbi glos. C. de sacros. eccles. Cardin. Tusch. to. 2. lit. D. concl. 505. & recipit restrictionem de habilitate, Bart. in auth. de nuptijs num. 3. collat. 4. Armendariz in proæm. addit. ad recopil. legum Nauarre nu. 38. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 40. num. 5. vbi num. 6. secus asserit in contractibus.

40 Dispositio redigitur semper ad actum possibilem, & licitum, Brunor. à Sole in locis commun. verbo. dispositio num. 20. Dispositio simpliciter facta, intelligitur facta eo casu, quo
de iure

142 Principia, & loca comm.

de iure fieri potest, l. Gellus, § quidam rectè & ibi
Iafon in 2. not. ff. de lib. & posthu.

41 Dispositio generalis generaliter est intelli-
genda, Cardin. Tusc. tom. 2. lit. D. concl. 448. & com-
prehendit omnes casus, etiam quod in vno sit
maior ratio, quam in alio, l. 1. § quod autem, ff.
de aleat. l. in fraudem in fin. & ibi. Bald. ff. de test.
milit. Aym. cons. 92. num. 4. Non extenditur ad
incogitatum, l. cū. aquiliana. ff. de transact. Rom. cons.
29. hęc cōfessio, circa fin. Includit tamē casus etiā
priuilegiato, l. in fraudē, §. fin. ff. de milit. testa.

42 Dispositio generalis restringitur ex ratio-
ne particulari, l. cū. pater, §. dulcissimis, ff. de legat.
2. l. si de certa re. C. de transact. Girond. de priuilegiorū,
seu exempt. explicat. n. 277. Et non cōprehendit
casum specialiter definitum, l. doli clausula ff. de
verb. oblig. l. cum in testamento. §. fin. ff. de hered.
instit. l. seruo manumisso. ff. de pecul. leg.

43 Dispositio limitata limitatum parit effectū
Cardin. Seraphin. Rota. Romanæ decis. 911. nu. 2. Et
dispositio limitata nō extenditur, Cardin. Tusc.
to. 2. lit. D. concl. 474. Extenditur tamen secundū
limites adiectę, rationis, l. nomen, §. fin. ff. de legat.
3. l. regula, §. fin. ff. de iur. & fac. igno. Dispositio
specialis derogat generali, l. Titia. 1. §. pen. ff. de
legat. 2.

44 Dispositio legis facilius tollitur, quam
hominis, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 74. nu. 51.
Dispositio legis, & hominis equiparantur, l. si
in

in testamento in si ff. de vulga. Dispositio hominis non equè facile extenditur, ac dispositio legis, *cap. susceptum de rescript. in. 6. cap. cum illis de præb. eod. lib.*

45 Distinguens proximus est veritati, *Surd. decis. 58. num. 5.*

46 Diuersitas circa eandem rem non debet induci. *l. eum qui a les. ff. de vsucap. Card. Tusc. tom. 2. lit. D. concl. 518.*

47 Diuersitas nominum, diuersitatem rerum, & locorum inducit, *l. si idem. C. de codicil. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 517. Seraph. Rotæ Romane decis. 1137 nu. 3.* Diuersitas rationis, diuersitatem iuris inducit *l. fin. ff. de rit. nuptia.* Diuersitas causarum, diuersitatem specierum inducit, *l. cõventionum in princip. ff. de pact. l. 3. §. genera. ff. de acquir. possess.* Et quæ diuersos habent tractatus, diuersam quoque habeant substantiam. *l. 2. §. quartus, C. de veter. iur. enucl. l. 2. ff. de milit. testam.* Diuersitas tamen effectuum, diuersitatem substantiæ non inducit *l. fin. ff. de fundo instruc.*

48 A diuersis non fit illatio, notauit infra *lit. I. num. 6.* Diuersa ratio reformat actum, *l. interpositas, C. de transact.*

49 Diuersorum diuersum est, iudicium, *l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verborum oblig. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 32. nu. 8. & decis. 42. n. 10.*

50 Diuinare nemo tenetur, *l. si putator. ff. ad legem Aquil. l. si fideiussor vers. ignoscendum, ff. mand.*

144 Principia, & loca comm.

mand. apud Celsum & ibi Sebast. Næui. num. 47. ff. de doli mali except. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloj. 45.

51 §. 3 nu. 20.

Dolo facere præsumitur, qui fecit, quod facere non debuit, l. tutor, qui repertorium ff. de administrat. tutor. l. dolo ff. ad leg. Falcidiam, l. si procuratorem, §. dolo ff. mandati. Menoch con. 98. nu. 30. Farin. in praxi crimin. p. 3 q. 89. nu. 92. & p. 4 conf. 60 nu. 18. vbi addit. lit. l.

52 Dolo facit, qui petit, quod restituere tenetur cap. dolo facit 59. de regul. iur. lib. 6. Cardos. in praxi iudicium, & aduocat. verbo dolus nu. 8. Duenh. reg. 290. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 3. num. 88. Mascard. de probat. conclu. 531. num. 81.

53 Dolo non videtur fecisse, qui fraudem alterius excludit l. cum pater. 79. §. Titio in fine ff. de legit. 2.

54 Dolus præsumitur in eo, qui facit, quod tenetur non facere l. si procuratorem §. dolo ff. mand. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 55. num. 10. Et in faciente rem prohibitam à lege semper præsumitur dolus, & malus animus l. 1. c. de Sicar. Paris. conf. 52. num. 33. & conf. 78. num. 16. cum seq. vol. 4. late Mascard. de probat. concl. 495. num. 4. & concl. 531. num. 50. & 102. Farin. de delictis q. 18. num. 71. & q. 89. num. 77. cum seq.

55 Dolus casu non purgatur l. si hæres 16 ff. de noxal. actio.

56 Dolus nemini debet patrocinari l. nec ex do-

lo ff. de dolo, l. 3. ff. de transact. l. is qui dolo ff. de rei vend. cap. audiimus de collus. deteg. l. pen. in fin ff. de iur. dot. l. si ex dolo, ff. de re iud. l. etiam §. 1. ff. solut. matrim. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos 9 n. 62. Surd. cons. 15. num. 13 Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 31. nu. 155. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 2. nu. 5. pag. 420.

57 Dolus ubi non adest, ibi non est delictum poena dignum, Menoch. cons. 28. nu. 13. Hinc falsum sine dolo non committitur Cott. in memorabil. verbo periurium pag. 683. Menoch. de arbitr. casu 194 nu. 58. & casu 309. Mascard de prob. conclus. 739. nu. 12. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 11. nu. 14. Cened. ad decretum collect. 139. nu. 6. Campanil. in diuers. iur. canon. rub. 11. cap. 28. num. 5. ubi asserit quod non sufficit quilibet dolus, sed ille tantum, qui fit in lege expressus per Menoch. cons. 221. nu. 15. & quod nec praesumptus satis erit, sed verus dumtaxat per l. nec exemplum, C. de falsis, Hier. Gabr. cons. 169 n. 16 & seq.

58 Dolus praeponderat culpa, l. item si obsterix §. fin ff. ad leg. Aquil. Car. Tusch. to. 2. lit. D. conclus. 579. ubi nu. 2. declarat procedere in ciuilibus, secus in criminalibus, quia dolus vnus non tollit dolum, vel culpam alterius, & nu. 3. restringit, quia dolus, & culpa vnus circa vnum factum, nunquam tollit, vel praeponderat dolum, vel factum alterius circa diuersum factum.

- 59 Dolus vnus non debet nocere alteri *l. electanter in princip. ff. de dolo cum ibi notat. l. electio in fin. ff. de noxal. l. 2. l. 51. procurator ff. de dol. except. Card. Tusch. to. 2. lit. D. concl. 582. vbi nu. 2. limitat in dolo administratoris, vel tutoris, qui nocet domino, & pupillo, quando ex tali dolo sentiunt commodum.*
- 60 Dolus non fit volenti, & scienti, *l. nemo ff. de reg. iur. l. cum donationis. C. de transact. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. conclus. 589. Thomas de Thomasettis reg. 192 vbi intelligit procedere, quando sciens & consentiens liberè, & spontè consentit, se- cu autem, quando necessitate impulsus ali- quis consensum præstat.*
- 61 Dolus cum dolo compensatur, *l. viro 40. ff. solut. matrim. l. si ambo ff. de cõpensat. l. si duo 36. ff. de dolo, l. quidam Titium, ff. si quis omi. caus. testam. l. si filium, C. de liberali causa, l. quoniam, C. de heretic. cap. vlt. de adulter. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum nu. 37. vbi intelligit, quando agitur ciuilitè, non autem, quando agitur criminaliter, de quo vide notata infra lit. P. nu. 6.*
- 62 Donare est perdere, *l. filiusfamilias, ff. de donatio l. cum de indebito. vers. Qui non soluit. ff. de probat. Surd de alim. tit. 6 q. 1. nu. 4. cum seqq. & q. 5. nu. 7 cum seqq. & cons. 5. nu. 72. scilicet cum do- natur indignis.*
- 63 Donare suum nemo præsumitur *l. cum de in- debito 25. vers. Si verò, ff. de probat. l. fin. C. de nouat. l. Cam-*

l. Campanus, ff. de oper. libert. Mascard. de probat. conclus. 554. nu. 1. Surd. de alim. tit. 6. q. 5. nu. 7. Flamin. de resignat. lib. 8. q. 1. nu. 5. Flor. vari. q. 23. n. 90. Farin. in praxi crimin. p. 4. decis. 136. in addit. lit. C. vbi plures refert Brunor. à Sole in locis commun. verbo donatio n. 15. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 182. n. 6. Pichard. ad princip. instit. quibus non est permiss. fac. test. nu. 66. vbi adducit Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 206. C. de reuocand. donat. Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 1. casu. 88. per totum, Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 23. num. 11. & 12. Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum, § 9. nu. 7. pag. 519. Et donatio non præsumitur, sed potius error, Menoch. conf. 1. nu. 215. Mascard. de probat. concl. 554. num. 5. & concl. 639. nu. 10. & concl. 1173. n. 4. Flamin. de resignat. lib. 9. q. 19. nu. 5. Ioseph. de Sesse d. decis. 182. num. 5. Lusit. Benedict. Egid. in repet. l. ex hoc iure ff. de instit. & iure p. 1. cap. 11. nu. 25. Et præsumitur error in donatione, si esset in facto proprio, Mascard. d. concl. 554. n. 6. & concl. 1263. nu. 6. & 7. Et donatio potius præsumitur, quam delictum, Menoch. de præsump. lib. 5. q. 2. nu. 23. Farin. d. p. 4. conf. 60. vbi addit. lit. G.

64 Dubia in meliorem partem sunt interpretanda, l. cum creditor, ff. de furtis, l. proximè, ff. de his, quæ in testamen. delent. cap. esote de regul. iuris in antiquis, Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 4. num. 23. Francisc. Molin.

148 Principia, & loca comm.

de ritu nupt lib. 1. comparat. 16 nu. 2. Limita cum
Farinac. in praxi crimin. p. 3. q. 85. nu. 27 cum seqq.

65 In dubio tutior pars est eligenda, l. si fuerit.
§. ult. ff. de rebus dubijs cap. iuuenis de sponsal. cap.
ad audientiam de homicid. Cou. in cap. alma mater, de
sententia excommun. p. 1. §. 2. num. 5. casu. 1. & de
sponsal p. 1. c. 4. §. 1. n. 9. Fr. Eman. Roderic. in Sum.
tom. 2. cap. 51. nu. 6. concl. 4. Vasq. 1. 2. q. 19. art. 6.
disp. 65 cap. 3. & disp. 66. cap. 1. P. Salas 1. 2. q. 21.
tract. 8. disp. vni. sect. 17. n. 152. P. Sanch. de matrim.
lib. 2. disp. 41. nu. 9. Flor. vari lib. 1. q. 9. nu. 18. Sayr.
de censur. lib. 1. cap. 16. n. 30. casu. 1. & lib. 6. cap. 2.
num. 16. Præcipue vbi agitur de salute animæ,
Nauar. in man. cap. 27. nu. 193.

66 In dubio benignior interpretatio est facien-
da, l. semper. ff. de reg. iur. cap. ult. de transact. Tho-
mas de Thomasetis reg. 154. Et in dubijs media
via est eligenda, l. antiqui, ff. si pars heredit. pet. §.
fin. instit. quib. manu. non licet.

67 Dubijs conuentionibus contra dantem fit
interpretatio l. veteribus 40. vbi Bart. ff. de pactis
l. stipulatio ista §. alteri vers. In stipulationibus ff. de
verbor. oblig. l. Labeo scribit, ff. de contrah. empt. cla-
rus tex. in l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. oblig.
apud Hispanos est l. 2. tit. 33 p. 7. Menoch. cons. 110.
nu. 36. & cons. 179. nu. 19. Surd. de alim. tit. 6. q. 1.
nu. 26. & decis. 322. nu. 63. D Barb. in l. si quis in-
tentione ambigua 66. nu. 28. ff. de iudicijs.

68 Dubius ab ignorante non distat, l. manifest-
tissimi,

tissimi, §. *sin autem nescius*, C. de furtis, Gam. Lusit. decis. 91. nu. 1 in princip. notatur infra lit. l. nu. 4.

69 Duplex funiculus, seu duplex vinculum magis ligat, & difficilius rumpitur, l. *si non lex*, ff. de hered. instit. l. *discretum*, C. qui testa. facere poss. l. *pen. §. si verò*, C. de adoptio aub. itaq; C. *communia de successio*, §. *sed hodie vers. si verò pater in fin. instit. de actio*, §. *affinitatis*, instit. de nupt. cap. 1. de treuga & pace, Surd de alim. tit 6 q 13. nu. 2. & decis. 154. nu. 9 & cons. 61. nu. 6. & cons. 173. num. 28. & cons. 175. num. 39. & cons 329. num. 18. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap 9. num. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 13. à num. 90. Cardin. Tusch. tom. 2. litera D conclus. 810. cum tribus seqq. alios refert Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 81. nu. 3.

70 Duo specialia non possunt concurrere circa idem, l. *cum post §. gener. iuncta glos. ff. de iure dot. l. 1. C. de dotis promissione. cap. singula 89. dist. Pichard. ad §. 1. instit. de militari testam. n. 8. & 11. Thomas de Thomasettis regul. 102. vbi dicit fallere, quando vnum venit in consequentiam alterius, & in casibus à iure expressis, & privilegiatis, ex tex in l. *sub conditione*, ff. de solut. l. *qui in vtero*, ff. de sta. hom. §. *si ab hostibus instit. quib. mod ius patri. pot. sol. qui allegari solent ad hoc, quod plura specialia simul concurrere possunt, non quidem principaliter, sed in consequentiam, quod etiam asserit Thobias Nonius ad rub. instit. de testam. nu. 20.**

E

- 1 Effectus cognosci solent per suas causas, *l. veterum la. 2. ff. de furtis*. Et effectus est aliquando dignior sua causa, *l. quod ex liberta. ff. de operis libert. §. 1. instit. de ingen. & manumis*. Et effectus à causa regulatur, & causam demonstrat *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 49.*
- 2 Effectus durat durante causa, *l. semper, §. negotiatores, ff. de iure immunit. Tiraq. tract. cess. caus. p. 1. nu. 17. Surd. cons. 302. nu. 5.*
- 3 Effectus diuersi non debent oriri ex vna re, eademque causa, *l. meminerit, C. vnde vi, l. quod Labeo, vbi Bart. not. ff. de compensat. l. qui hominem, §. fin. ff. de solutio. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. conclus. 55.* Diuersis tamen respectibus vna, & eadem causa diuersos, vel etiam contrarios operatur effectus, *l. si finita, §. Iulianus, ff. de damn. infec.*
- 4 Effectus in omnibus consideratur, *l. 2. C. de alim. pupil. præst. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 3. num. 5, & glos. 55. num. 11. cum seqq.* Et effectus principalis agentium attenditur, *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. conclus. 48.* Et effectus contingens præter intentionem agentis non consideratur, *l. qui foueas, & l. si putator, ff. ad leg. Aquil. l. 2. in fin. ff. de condit. & demon.* Hinc dicitur, quicquid agunt homines intentio iudicat omnes,

omnes, l. 1. vbi glos. & Doctores, C. ad l. Cornel.
de sicar.

5 Effectus attenditur potius, quam verba,
cap. in tantum de simon. Socin. sen. conf. 36. num. 6.
völ. 1. Surd. conf. 3. num. 26. cum seq. quos citat Mari.
Antonin. vari. lib. 1. resol. 1. nu. 7. Cardin. Tusch. 10 3.
lit. E. conclus. 50. Et magis attenditur, quam na-
tura rei, Tusch. dict. lit. E. conclus. 56. Et effectus
attenditur nō modus, Tusch. vbi proximè cōcl. 51.

6 Electio vnius, est aliorum reprobatio, l. cum
ita legatum, §. 1. ff. de condit. & demonstr. Surd. con-
sil. 428. nu. 8. Et reprobatio, vnius ex duobus
propositis videtur includere approbationem
alterius cap. non ne de præsump. Surd. decis. 195. n. 3.
vide infra lit. R. n. 16.

7 Eligere nemo potest se ipsum, cap. cum in iu-
re peritus, & ibi glos. de elect. cap. cum ana, vbi glos.
verbo ad maiorem eod. tit. cap. per nostras de iure
patron. cap. fin. de instit. Mari. Antonin. vari. lib. 1.
resol. 51. num. 1. Put. decis. 253. num. 2. p. 3. Lamb.
de iurep. lib. 2. p. 1. q. 5. princ. art. 5. num. 2. Ioan. Ma-
ria Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorum,
§. 11. num. 23. pag. 327. Azou. ad cur. Pisan. lib. 2.
cap. 11. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 72.
Cened. ad decretal. collect. 99. num. 3. Amplia
in præsentatione, ex tex. in dict. cap. per nostras,
Campanili in diuers. iur. canon. rub. 11. cap. 13.
num. 398. Limita, quando electio fit à pluri-
bus, tunc enim potest vnus se ipsum eligere

152 Principia, & loca comm.

cum alijs, vt ex tex. in dict. cap. cum in iure, cum ab eo citatis notat Mari. Antonin. in dict. resol. 51. num. 5.

8 Emergunt, quæ de nouo, nouo indigent auxilio, & in rebus nouis nouum est remedium, & consilium suggerendum, l. 1. in princip. ff. de ventre inspic. l. de etate, §. ex causa, ff. de interrogat. actio. l. si iure ff. de rei vend. l. iure decedens ff. de inoffic. testam. l. oratione ff. de ferijs cap. fin. de in integr. restit. min. Surd. cons. 418. nu. 9. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. n. 97. Anton. Monach. Lucens. decis. 21. num. 32. Cardin. Tusch. tom. 3. litera E. conclus. 45. Et nouis morbis noua conuenit antidota præparari, cap. cæterum de iuram. calumniæ, Thesaur. Pedamon. decis. 239 à num. 11. Intellige, quando accidentaliter, & inopinato aliquid nouum emergit, ita Thomas de Thomasettis reg. 240.

9 Errans non amittit rem suam, l. si procurator 35. ff. de acquir. rer. domin. Tiraq. de retrac. lig. §. 1. glos. 2. nu. 20. Menoch. cons. 162. à nu. 28. cum seqq. Et nihil fatetur, vt notatum est supra lit. C. n. 43.

10 Errantibus, non decipientibus iura subueniunt, l. si is qui, C. si minor se maiorem dixerit.

11 Error excludit consensum, l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. ind. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1190. num. 2. Anton. Monach. Lucens. decis. 59. num. 10. Bertazol. tract. clausularum instrument. clausula vndecima glos. 3. num. 2. Thomas de Thomasettis regul. 198. Surd. cons. 28.

nu. 122 Paris. conf. 150. n. 22. vol. 4. Mari. Antonin.
vari. lib. 1. resol. 2. nu. 6.

12 Error in facto proprio allegari non potest,
& non releuat, Card. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 317.
Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error
nu. 2. Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo nu. 5.
non enim præsumitur nisi probetur, l. si heres,
§. fin. ff. ad Trebel. Limita si agatur de damno vi-
tando, Mari. Anton. cum ab eo citatis vari. lib. 3.
resol. 21. num. 4. Et error, & ignorantia in facto
alieno excusat, l. fin. ff. pro sua Ioseph. de Sesse Ara-
gon decis. 138. nu. 15. vbi nu. 16. resoluit, quod si
tractatur de lucro captando, vel damno vi-
tando error in facto proprio excusat, cui sub-
scribit Brunor. nu. 1. vbi proximè. Et error iuris
non nocet, vbi agitur de damno, l. iuris. la 2. ff.
de in. & fac. igno.

13 Error nominis nõ vitiat dispositionē, si con-
stat de intentione. l. si quis in fundi vocabulo, ff. de
leg. 1. l. si me in vacuum 34. in princip. ff. de acquir.
possess. & ibi doct. Duenh. reg. 256. Azen. l. 13. à nu.
10. tit. 25. lib. 4. nouæ recopil. Cardos. in praxi iudi-
cum, & aduocat. verbo error nu. 4. Card. Tusch. to. 3.
lit. E. concl. 324. Rota Romana apud Farin. decis. 156.
à nu. 3. in nouissimis, & decis. 687. nu. 5. tom. 2. p. 1.

14 Erubescimus cum sine lege loquimur, l. illā
C. de collat. auth. de trien. & semis. §. considerare
mus collat. 3. extrauag. execrabilis, Ioan. 22. col.

13. de præben. cum similibus de quibus Eue-
rard.

154 Principia, & loca comm.

vard. in topic. legal. loco 64. Surd. conf. 158. num. 13. & conf. 308. nu. 3. & conf. 374. nu. 12. Ioa. Petr. Monet. tract. de option. cap. 3. num. 2. Francisc. Molin de ritu nupt. lib. 3. q. 39. num. 2. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 331. vbi nu. 2. intelligitur cum loquimur sine lege communi vel municipali, quia sufficit alteram legem allegare, & num. 3. quod imò etiam procedit, quando loquimur sine lege, sine statuto, & sine consuetudine. Procedit etiam, nisi allegaretur ratio naturalis, Thomas de Thomasettis reg. 109.

15 Essentia rei debet dari, vt qualitati sit locus *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 334. Esse vel esse debere paria sunt, l. qui cum alio, vbi Deci. in fin. ff. de reg. iur.*

16 Exceptio datur facilius, quam actio, *l. 1. §. cui damus, ff. de superfi. Card. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 374. quibus adde, quæ notauit supra lit. A. num. 20.*

17 Exceptio debet esse de regula, *l. quæsitum §. denique ff. de fund. instruc. glos. in rub. de regul. iur. in 6. Euerard. in topic. loco 3. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. nu. 186. Rota Romana apud Farin. decis. 144. n. 6. tom. 1. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 423. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 980. n. 7. Intellige verū esse hoc quo ad vim comprehensiuam, sed non quo ad iuris determinationem, l. in his iuncta glos. C. de reuoc. donat. Euerard. vbi proximè. Et declarat regulam, Surd. conj. 352. num. 12. Euerard. d. loco*

d. loco. vbi allegat tex. in l. nam. quod liquide §. fi. in fin. ff. de penu. legat. 6 Rot. Ro. vbi proxime Card. Tusc. d. lit. E. concl. 424. vbi etiã asserit, quod non ampliatur, vt comprehendat ea, quę non sunt de genere regule.

18 Exceptio vbi non reperitur posita, non est à regula recedendum l. in prauaricationis §. vlt. ff. de prauaricat. l. dissentientem C. de diuort. l. illam. C. de collat. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 7. num. 45.

19 Exceptio repellit eundem, quem de iure tenet actio l. vendicantem 17. cum. l. seq. ff. de exceptio. l. exceptione doli C. de euiet. Tiraq. de retract. lig §. 1. glos 9. num. 33. Boer. decis. 23. num. 13. Neguzant. de pignor. p. 5. memb. 1. num. 53. Mol. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 20. & 28. Gom. l. 50. Tauri num. 63. Gam. Lusit. decis. 67. D. Barb. l. 1. p. 5. n. 20. ff. solut. matrim. Portol. de consortib. & fideicommiss. cap. 22. numer. 18. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 375.

20 Exceptus casus firmat regulam in contrarium notauit supra lit. C. nu. 5.

21 Excipiendo quis potest allegare contraria, ad se defendendum cap. nullus pluribus de reg. iur. lib. sexto Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 428.

22 Excipiens non videtur fateri Surd. decis. 24. num. 5. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de exceptio. resolut. 2. numer. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 427. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 50. num. 31. Intellige quo ad fundadam intentionem

156 Principia, & loca comm.

nem actoris *l. non utique ff. de exceptio. cap. exceptionem de reg. iur. lib. sexto Gom vari. tom. 3 cap. 12. nu. 16. Cou. vari. lib. 1. cap. 1. num. 2. vers. eodem iure Cacher. Pedam. decis. 178 num. 9 Francisc. Milanens. Siciliae decis. 3. num. 46. lib. 2. Bellon. Genu. decis. 38. nu. 8 & decis. 91. nu. 1. Petr. Gregor. syntag. iur. lib. 21. cap. 17 nu. 3. Card. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio nu. 26. Steph. Gratian. Marchia. decis. 19. nu. 19. Et excipiens non videtur fateri ea, quae exceptione includuntur cap. cum venerabilis de exceptio.*

23 Executio iuris nec metum, nec iniuriam infert *l. nullus videtur, & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Surd. decis. 21. num. 14. cum seqq. Gam. Lusit. decis. 35. nu. 1. Executio non facienda iuris ordine praetermissio *l. si cum nulla. ff. de re iudica. l. 1. C. de executio. rei iudica.**

24 Exempla declarant regulam, & aperiunt *l. praeter alias Iulianus § quoties ff. de collat. benef. ibi quod dico exemplo ut manifestus fiat Cardin. Tusch. 103. lit. E. concl. 548. & ut dicit Bald. conf. 53. col. pen. vol. 5. exempla sicut digitus rem ostendunt, & tactui quodammodo subijciunt *l. 1. ff. de praescript. verb. & §. sed cum magis instit. de gradibus. Unde extat illud vulgo tributum adagiū, quod exempla magis mouent, quam verba, relatū à D. Thom. 1. 2. q. 34. art. 1 in corpore cū magis veritas oculata fide, quā per aures animis infigatur instit. de gradibus cognat. in fin., iuxta illud sapientissimi**

pietissimi *Seneca epist. 6.* Homines amplius oculis, quam auribus credere, ac longum esse iter per præcepta, sed breue, & efficax per exempla. Nam scientia per visum certior est ea, quæ sit per auditum, vt constat ex Horatij arte poet.

Segnius irritant animos demissa per aures
Quæ quæ sunt oculis subiecta fidelibus, atqui
Certior aure arbiter est oculus, &c.

Et vt dicitur in Herodoto. Magis incredulæ sunt hominum aures, quam oculi, &c. Et dispositio clara dicitur, quæ oculis cernitur, & non mente secundum *Anton. Monach. Florent. decis. 46. n. 86.* Deinde ocularis inspectio excellentissima probatio est, vt per *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 111. num. 13. Affl. decis. 23. nu. 6. Nat. conf. 235. n. 13. late Mascard. de probat. vol. 1. q. 8. n. 1. & quæst. 17. nu. 58* Licitum enim est allegare dicta poetarum vbi iuri non contradicunt *cap. quemadmodum, & ibi Panor. not. de iureiur.* Et similiter loco iurium allegari possunt vulgaria prouerbia *cap. & si iudeos, & ibi lo. And. not. de iudeis cap. ne tales de consecra. dist. 5. l. solent. circa ff. de off. procon. & leg. & l. si chorus §. 1. ff. de leg. 3. & d. cap. quemadmodum.*

25 Exempla non restringunt regulam l. damni infecti stipulatio ff. de damno infect. l. pen. §. vlt. ff. de iur. & facti ignor. l. 1. §. quod vulgo ff. de vi. & vi arm. l. scire oportet §. oportet ff. de excusat. tutor. Ti-

158 Principia, & loca comm.

raq. in l. si vnquam verbo libertis num. 37. C. de re-
uoc. donat. Surd. conf. 308. num. 10. Mol. de primog.
lib. 2. cap. 8. num. 4. Stephan. Gratian. discept. forens.
tom. 3. cap. 563. nu. 73. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E.
concl. 547. Flamin. de confident. q. 9. nu. 75. & q. 27.
nu. 68. & q. 32. num. 28.

26 Exempla non excludūt similia l. i. §. quod di-
citur ff. de vi & vi arm. l. regula §. vlt ff. de iuris, &
facti ignorant. §. haftenus inst. de gradibus. Sym.
conf. 544. num. 25. Azeu. l. 4. num. 24. tit. 20. lib. 8.
nouæ recopil.

27 Exempla non est iudicandū, sed legibus l. sed
licet ff. de officio praesid. l. nemo C. de sentent. & inter-
loquit. omn. ind. cap. 1. de postulat. pralat. Surd. conf.
34. nu. 21. Menoch. conf. 996. nu. 27. vol. 10. Ludou-
uic. Rodolphin. tract. de diuersis conclus. concl. 10.
pag. 153. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 549.
Anton. Monach. Flor. decis. 1. num. 93. cum seq. Tho-
mas de Thomasettis reg. 110. vbi asserit proce-
dere in malis exemplis, & in practica erronea
iudiciorum.

28 Exitus acta probat l. quidam ff. de rebus du-
bjs l. cum silanianum C. de his quibus vt indi-
cis l. rem non nouam in fine C. de iudicijs l. si mater vbi
Bald. C. ne de sta. defuncto. cap. quatuor. 12 q. 3. cap.
quod autē 22. q. 2. Surd. decis. 288. n. 8. & conf. 181.
nu. 24. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. n. 23. Aloys.
Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 631. num. 3.

29 Experientia omnium rerum est mater, &
ma-

magistra, §. que omnia inst. de fideiussor. §. pen. inst. de satisfat. cap. quare sit de elect. lib. sexto Surd. conf. 61. num. 36. & conf. 132. num. 23. Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 35. n. 24. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 648. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 33. num. 10.

Expressum dicitur illud, quod subintelligitur à iure licet imperator ff. de legat. 1. l. 1. C. de testam. milit. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 158. C. de reuoc. donat.

Expressum dicitur, quod ex mente, & coniecturis necessario colligitur Surd. decis. 254. nu. 37. Flor. vari. q. 21. nu. 26. Gam. Lusit. decis. 51. n. 8. Cald. Pereira de empt. cap. 9. n. 8. & n. 12. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 36. nu. 19.

Expressum dicitur, quod continetur sub generalitate verborum glos. in l. vlt. verbo specialiter C. quod cum eo secundum primam opin. ibi relatam l. Lucius ff. de vulga. Flor. vari. q. 21. nu. 26. Brunor. à sole in locis commun. verbo expressum q. Flamin. de resignat. lib. 6. q. 2. num. 54. & lib. 8. q. 10. num. 23. Anton. Monach. Lucen. decis. 62. n. 13. & Flor. decis. 69. nu. 17. Rendina in promptuar. recept. sentent. to. 1. tit. 100. num. 15. vbi asserit esse doctrinam Bart. communiter approbatam in l. prator ait in prin. num. 1. ff. de oper. nou. nunciat. & in l. 1. col. 2. nu. 7. vers. ad quod sciendum ff. de vulg. & pupil. & communem regulam appellare, Curt. iun. in rub. C. de collat. col. 3. numer. 9. & ibi plures alios

alios antiquiores citat. Limita quando requiritur aliquid expresse vel specialiter fieri in aliqua dispositione correctorio iuris communis, nam tunc non sufficit id contineri sub verbis generalibus *Menoch. conf. 331. nu. 24*. Et exprellum dicitur, quod continetur ex vi verborum *Flor. d. q. 21. nu. 26. Flamin. d. q. 2. num. 55. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. nu. 8. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 65. nu. 29. & decis. 113. nu. 170 Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 4. num. 52.* Exprellum enim dicitur, quod ex consequentia verborum necessario colligitur *Ioseph. de Sesse d. decis. 113. num. 170. & decis. 189. num. 52.* Et exprellum cēsetur proprie, & totaliter, quod per relationem exprimitur *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 202. nu. 31. Anton. Monach. Lucen. decis. 33. num. 10.*

- 33 Exprellum dicitur, quod sub ratione comprehenditur *l. quæsitum scio. ff. de testib. l. si postulauerit §. sed si negauerit ff. de adult. Tiraq. in l. si unquam verbo susceperit liberos nu. 37. C. de reuoc. don. Rot. Roma. apud Farin. decis. 10. num. 3. tom. 1. par. 1. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5. n. 11. & 12. Guter pract. lib. 3. q. 17. nu. 82.* Et quod ex eadem ratione deducitur *Surd. decis. 254. nu. 40. & decis. 255. num. 23. Cald. Pereira de resol. emphit. c. 1. num. 20. & 21.* Et exprellum censetur, quod virtualiter inest *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. Lucena, & 30. nu. 22. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 4. n. 61.*

34 Expressum ubi requiritur, non sufficit tacitum, neque præsumptum *cap. 2. de præbendis cap. fin. de procurator lib. sexto Cabed. Lusit. decis. 12. num. 7. p. 2. Card. Tusch. to 3. lit. E. concl. 654. & alij relati per Valasc. de partit. cap. 14. nu. 18.*

35 Expressi maior est vis, quam taciti *l. non nunquam ff. de condit. & demon. l. expressa nocent ubi Dec. nu. 5. ff. de reg. iur. l. precibus C. de impube. Surd. cons. 10. nu. 24. & cons. 310. n. 14. Card. Tusch. to. 3. lit. E. cõcl. 655. Sacac. de appellat. q. 12. n. 87. Pichard. ad. §. 1. inst. de vulgari substitut. nu. 9.*

36 Expressum facit cessare tacitum *l. cum ex filio §. filio impuberi ff. de vulg. & pupil. substit. l. maritus C. de procurat. Surd. cons. 157. nu. 22. Francisc. Molin. de ritu. nupt. lib. 3. q. 15. nu. 49. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 656. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 13. §. 1. nu. 5. Armendariz in præmio addit. ad recopilum Navar. nu. 13.*

37 Expreslo vitiato, vitiatur tacitum in eo comprehensum *l. 3. §. fin. in fin. ff. de seruit. vstic. præd. l. cum vnus §. plane ff. de bonis auctorit. iud. possid. l. 1. §. hæc verba vers. Proinde ff. ne vis fiat ei l. per seruum §. fin. ff. de vsu, & habitat. l. fin. ff. de constit. pecun. l. non dubium C. de legibus, quæ iura adducit. Gom. vari. tom. 1. cap. 3. num. 29. Non tamen vitiatur tacitum æquæ principale *l. si fideiussor in princ. ff. de legat. 1.**

38 Extrema omnia sunt vitiosa *l. solent §. fin. ff. de offic. proconsul. Card. Tusch. to. 3. lit. E. concl. 683.*

462 Principia, & loca comm.

Flamin. de confident. q. 7. num. 39. vbi etiam dicit,
quod ex duobus contrarijs fit medium opti-
mum, & citat Paul. de Castr. per text. ibi in l. conti-
nua §. cum ita ff. de verb. oblig.

F

FAcere per se videtur, qui per alium facit,
l. 1. §. deiecisse ff. de vi, & vi arm. l. ita §. quod si
quis ff. de administrat. tutor. l. si per alium ff. ne
quis cum l. is damnum dat vbi Dec. & Cagnol. ff. de
reg. iur. l. non ideo C. de accusat. cap. qui per alium 72.
de reg. iuris lib. sexto cap. mulieres §. illi verò de sen-
tent. ex comm. Menoch. de interditt. remed. 1. recuper.
possess. nu. 407 & cons. 1. nu. 304. Flamin. de confi-
dent. q. 28. nu. 83. & q. 31. nu. 12. Duenh. reg. 378.
ampl. 3. Corras. lib. 2. miscel. cap. 22. Clar. §. vlt. q. 38.
nu. 6. Gom. vari. tom. 3. cap. 3. nu. 39. & l. 45. Tauri
nu. 91 Plac. de delictis lib. 1. cap. 15 nu. 17. Decian.
in tract. crim. lib. 4. cap. 17 nu. 2. Ioan. Maria Bellett.
disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cl. can. §. 1. nu. 6 pag.
172. Thomas de Thomasettis reg. 249. Surd. cōs 360
nu. 19. Card. Tusch tom. 3. lit. F. concl. 7. Aloys. Ricci.
in praxi rerum fori Eccles. resolut. 564 n. 3. in 2. edit.
Et qui non potest per se, non potest per alium
l. neq. per se C. de hered. instit. Thomas de Thoma-
settis reg. 246. Et paria sunt aliquid facere, vel
per se, vel per interpositam personam l. hac
edictali

edictali §. si verò plus C. de secun. nupt. Et facere, vel factò auctoritatem præbere paria sunt, vt notatum est infra lit. N. nu. 37.

Facere non dicitur, qui causam ad finem non perduxit, l. qui cum natu maior, §. accusasse, ff. de bonis libert. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. num. 61. Farinac. in praxi crimin. par. 4. cons. 75. num. 83. Facere dicitur, qui cum possit non prohibet, l. adigere in princip. vbi glos. ff. de iur. patron.

Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet, l. si non fuerit, vbi glos. ff. de iure iuran. Menoch. de interdikt. remed. 1. recuper. possess. num. 89. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 53. nu. 10.

Qui non facit, quod facere tenetur, præsumitur dolosus, Farin. in praxi crimi. p. 3. q. 89. nu. 92. cum seqq. Cald. Pereira de empt. cap. 19. n. 18.

Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur, l. patre furioso, vbi las. latè exornat. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. circa, ff. de inoffic. test. l. 1. §. biduum, ff. quando appellan. sit, cap. ad apostolicam 46. de regular. cap. 1. de matrim. contracto contra interdiktum Ecclesiæ cap. fin. de diuort. cap. rursus qui cler. vel vouen. Lambert. de iure patron. p. 1. lib. 10. art. 7. Surd. cons. 174. n. 12. & cons. 175. n. 41. & cons. 360. nu. 14. Card. Tusch tom. 3. lib. F. concl. 12. Stephan. Gratian. Marchia decis. 64. num. 11. Casar Argel de contradictore legitimo q. 3. num. 98. Anton. Monach. Bonon. decis. 19. num. 22.

164 Principia, & loca comm.

Escobar de ratiocin. cap. 6. nu. 38. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 29. num. 6 pag. 163. & tit. de clerico teste, §. 4. num. 7. pag. 482. quod axioma intelligitur, quando prohibitio fit in accidentalibus, secus verò si forma, & actus substantialis prohibeatur, iuxta doctrinam glos. verbo sacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbit. probat Sor. in 2. 4. dist. 28. q. 1. art. 1. Procedit etiam quando à principio actus non est omninò inualidus, ita Thomas de Thomasettis reg. 185.

- 6 Facta non præsumuntur, nisi probentur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiu. & post lim. reuers. l. si emâcipati 9. vbi Ias. C. de collat. l. 1. C. de probat. l. quacumq; §. si. ff. de publican. l. asseueratio, C. de non numer. pecun. cap. cum Ioannes, §. verù de fide instrum. cap. licet, de conslit. lib. sexto, Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 14. num. 1. & per totam Caputaq; decis. 11. num. 1. p. 1. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 320. n. 49. Thomas de Thomasettis regul. 118. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 732. Cardin. Mantie. de coniectur. vltim. volun. lib. 2. tit. 1. nu. 4. & tit. 12. num. 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 43. num. 95. & glos. 62. num. 28. Cardin. Tusch. tom. 3. litera F. conclus. 10. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. decis. 407. nu. 1. & decis. 681. nu. 3. in 1. edit. & resolut. 580. num. 3. in 2. edit. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 98. num. 8. Ioan. Maria Bellet. disquisit. cleric. par. 1. tit. de bonis clericorum, §. 15. n. 6. pag. 539.*

pag. 539. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 9. num. 2. Flam. de resignat. tom. 2. lib. 10. q. 8. num. 43. vbi nu 44 cum seq. reddit rationem huius axiomatis. Quomodo autem facta præsumantur, Vide *Surd. cons. 164. n. 24* Flamin. d. tom. 2. lib. 11. q. 14. n. 7. 8. & 20. cum seqq.

7 Facta pro infectis haberi non possunt, l. in bello, §. facta. ff. de captiu. & post lim. reuers. l. verum, vbi Dec. ff. de reg. iuris, *Surd. cons. 93. nu. 8.* Ferrer. in *Constit. Cathalon. glos. 6. num. 121.* Anton. Monach. Bonon. *decis. 28. nu. 51.* & *decis. 30. n. 25.* Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 1. nu. 27. Cardin. Seraphin. *Rotæ Romanæ decis. 365. num. 7.* Thomas de Thomasettis *regul. 117.* vbi aliter procedere, nisi aliquid contra leges, vel bonos mores fit.

8 Facta de facto, etiam sunt reuocanda de facto, iuxta not. in l. 1. §. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. cap. 1. vt lite pend. *Lancell. de attentat. p. 3. cap. 25. num. 46.* Vant. de nullit. in rub. quid sit null. num. 16. quos citat Mari. Anton. *vari. lib. 2. resol. 29. n. 6.* Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 11. vbi n. 2. declarat procedere in ijs, quæ facta sunt non debito modo, & contra ius, secus si ius permittat. Facta sunt potiora verbis l. de pupillo §. meminisse ff. de oper. no. nuntia.

9 Facti narratio non facit ius cap. ex litteris de fide instrum. *Tiraq. in l. si vnquam vero libertis n. 37. C. de reuoc. donat.*

166 Principia, & loca comm.

- 10 Facti series iuris dispositionem inducit. *l. quidam referunt ff. de iure codicil. Card. Tusch. to. 3. lit. F. concl. 13.*
- 11 Facto alterius nemo debet pregrauari *l. si quis in suo §. legis C. de inoffic. testam. Surd. conf. 173. num. 84.* Alieno facto nullus oneratur *l. in cause ff. de procurator.* Et alieno facto ius alterius non mutatur. *l. nam satis §. fin. ff. quemadmod. seruit. amitt.*
- 12 Facto ex eodem non debet quis præmium, & poenam habere *l. siue hereditaria ff. de negot. gest. l. relocatorum §. fin. ff. de interdicitis.* Pro facto habetur, quod proxime futurum est *l. penul. ff. de milu. testam. notauit supra lit. A. nu. 14.*
- 13 Ex facto ius oritur *l. si ex plagis §. 3. §. in cliuo ff. ad leg. Aquil. l. fin. in princip. ff. de iure iur. Menoch. conf. 2. n. 208. D. Barb. in l. Tutia nu. 25. ff. solut. matrim. Anton. Monach. Flor. decis. 48. nu. 7.*
- 14 Facto non minus, quam verbo consensus elicitur, & ratificatio *l. non tantum ff. rem rat. haber. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 15.*
- 15 Factorum diuersitas exigit diuersitatē poenarum *l. si seruus 49. ff. ad leg. Aquil.* Et à diuersitate, temporum sequitur diuersitas factorum *l. nunquam plura ff. de priua. deli. cap. nihilominus vbi glos. 3 q. 9. cum alijs de quibus Euerard. in topic. legal. loco 87.*
- 16 Factum vnius non debet alteri nocere *l. si vnus §. ante omnia ff. de pactis l. de pupillo §. si plu-*

rium ff. de nou. oper. nunciat. l. paterfam. ff. de hered. instit. l. non debet alteri, & ibi Dec. ff. de reg. iuris l. cohæredi, C. familia hercisc. l. hæredes, §. in illa ff. eod. l. debitorum pactionibus, C. de pactis, & argum. tex. in l. id quod nostrum ff. de reg. iuris facit l. transactio-
ne matris, C. de transact. l. post certis, C. de liberali causa, Thomas de Thomaſettis reg. 125. Menoch. con-
sil. 346. n. 26. Surd. decis. 102. n. 1. & cons. 22. n. 29. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 40. n. 45. Et f. Etiam
alterius non debet nocere ei, qui nihil fecit,
d. de pupillo, §. si plurium, Farinac. d. p. 4. cons. 65.
num. 100.

17 Factum proprium nemo impugnare potest,
l. post mortem ff. de adoptio. l. & per fundum ff. de
seruit. rustic. præd. l. sicut, C. de actio. & obligat l. cum
à matre, & ibi notatur, C. de rei vendicat. l. generali-
ter, §. fin. C. de non num. pecun. l. non idcirco, C. de con-
trah. empt. l. si creditoribus, C. de seruo communi pig-
nori dato, l. cum profitearis, C. de reuocand. donat. l. i.
C. de remis. pignor. cap. veniens, de filijs presbyt. cap.
cum super, de concess. præben. Menoch. cons. 160. nu. 5.
Surd. cons. 284. nu. 5. & 8. Cardos. in praxi iudicum,
& aduocat. verbo factum nu. 3. Joseph de Sesse Ara-
gon. decis. 230. nu. 69. Portol. in tract. de consortibus,
& fideicommiss. legali cap. 22. nu. 13. Mari. Antonis.
vari. lib. 1. resol. 5. n. 2. Casar Argel. de contradic. l. ore
legitimo q. 2. nu. 256. & q. 4. nu. 43. & q. 8. num. 4.
& q. 10. nu. 80. Cardin. Seraphir. Rotæ Romanæ de-
cis. 334. n. 1. Thomas de Thomaſettis reg. 26. vbi as-

168 Principia, & loca comm.

ferit procedere, nisi ex iuxta, & concessa causa deueniat. Declara etiam quemlibet posse venire contra actum à se gestum, quando ille esset ipso iure nullus, *cap. magna 22. q. 4. Caputa. decis. 170 n. 6 cum seq. 3. p. Vagon. Florent. decis. 69. num 6. Surd. cons. 183. nu 43 & cons. 284. num. 1. & 14 vbi decl. Gram decis. 12. nu 14. & decis. 79. num 3 quos refert Mari. Anton. vari. lib. 1. resol 5. num. 23.*

18 Factum iudicis reputatur factum partis, l. si ob causam, vbi Bart. Bald. & alij, c. de euictio. Menoch. de interdictis remed. 8. recuper. possess. num. 44. Surd. decis 266. nu. vlt. & cons. 36 n. 17. & cons. 49. n. 1. & nu. 37. & cons. 374. num. 9 Iosep. Ludou. Perus. decis. 65. num. 5. p. 2. Guter. canon. quæst. lib. 1. cap. 2. num. 2. & nu. 16. Cald. Pereira de resol. emphyt. cap. 5. nu. 52. & cap. 6. num. 5. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 184. nu. 2. to. 1. p. 1.

19 Factum non reputatur id, quod non habuit effectum, l. 1. § nihil, ff. de inoffic. testam. l. si quis sub cōditione ff. de testam. tutel. l. 2 § sed etsi sint sui, ff. de suis, & legitim hæred. l. ex consensu, §. 1. ff. de appellat. Surd. cons. 436. n. 14.

20 Factum nihil videtur, quādo aliquid superest ad agendum, notauit supra lit. A. n. 34.

21 Factum non egreditur personam facientis, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo quæst. 7. num. 85.*

Factum præsumitur, quod fieri consuevit
l. si cui cum ibi nota. ff. de ann. leg. Brunor. à Sole in lo-
cis commun. verbo factum nu. 14. Salic. in l. excepto
num. 1. & 3. C. locati. Bero. cons. 48. num. 11. lib. 2.
Surd. decis. 199. nu. 4. latè Euerard. in loco ab vsitato
nu. 6. & seqq.

Factum impugnare non debet, qui aduersus
 alios illud defendere tenetur, *Cesar Argel. de*
contradictore legitimo q. 7. nu. 111.

Factum attenditur, non quod potuit fieri,
Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 23.

Factum non attenditur, sed quod fieri de-
 buit, *cap. peruenit de decimis, Card. Tusch. tom. 3.*
lit. F. concl. 24. Paria enim sunt non facere, vel
 facere non tamen debito modo, *l. 1. §. penult ff.*
quorum legatorum. Non factum, sed faciendi cau-
 sa inspicienda, *l. verum ff. de furtis.*

Factum non dicitur, quod non durat factum,
l. si pro parte. §. versum, ff. de in rem ver. Angel. cons.
34. Surd. de alim. tit. 7. q. 20. num. 9 cum seqq. Gon-
zal. ad reg. 8. Cancel. glos 63. num. 24. cum seqq. Ste-
phan. Gratian. discept. forens. cap. 115. num. 33. &
cap. 132. num. 25. cum seqq. Brunor. à sole in locis
commun. verbo factum n. 16. Farin. in praxi crimin.
p. 4. cons. 60. num. 72. Quod axioma intelligitur,
 quando actus habet tractum successiuum, *Me-*
noch. cons. 334. num. 19. Paria enim sunt non fa-
 cere, vel in facto non perseverare *l. quicquid ca-*
lore ff. de regul. iur.

170 Principia, & loca comm.

- 27 Factum alicuius ipsum iudicat, *l. cum probatio ff. de probat.*
- 28 Factum, quod non releuat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probat. Surd. decis. 260. nu. 5. cum seqq.*
- 29 Factum contra ius, pro non facto habetur, *l. iubemus, § prædia, C. de sacrosanc. eccl. cap. qua cōtra iuris 64. de reg. iuris lib sexto, Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo fallum n. 2. P. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 5. cap. 16. quæst. 17.*
- 30 Factum fora iuris, & statuti non seruata, est nullum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum n. 12. notauit supra lit. A. n. 45. & infra verbo forma num. 49.*
- 31 Factum quid non fuisse, vel nulliter factum, paria sunt, *l. quoties, ff. qui satisd. cog. Surd. cons. 359. nu. 1. cū alijs, quæ infra notatur lit. N. n. 32.*
- 32 Falsam in mellem alienam quis ponere non debet, *Cardin. Tusch tom. 3. lit. F. concl. 35.*
- 33 Falsum quod est, nihil est, *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. actio glos. inl. 2. in verbo non habent. C. de hæreti. Paria sunt falsum exprimere, vel suppressere veritatē, l. 1. in princip ff. de falsis. cap. super litteris de rescrip. qui enim verū tacet, falsum committit, l. presbyteri C. de episcop. & cler.*
- 34 Falsum non dicitur, quod iuuatur primordio veritatis, *l. cum filius, §. hæres ff. de legat. 2. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 109. numer. 5. Et verum esse non potest, quod falso principio*

infirmatur vide infra lit. V. num. 49. Falſitas enim nihil aliud eſt, quam immutatio veritatis, *auth. de inſtrum. cautel. & fide in princip. collat. 6.*

Fama bona eſt theſaurus in inestimabilis *Flamin de reſignat. lib. 5 q. 3. num. 92.* Et eſt maximum bonum *Lusit. Fr. Anton à Souja in relect. de cenſuris bullæ cenæ cap. 13. diſp. 70. num. 3.* Et melius eſt nomen bonum, quam diuitiæ multæ *Prou. 22. Mascard de prob. t. concl. 234. cum. ſeq. & concl. 1219. nu. 9. & 10. Sayr, in clau. regia lib. 11, cap. 3. nu. 1.*

Familiaritas nimia parit contemptum *l. obſeruandum ff. de officio præſidis cap. quando 86. diſt. cap. nullam 18. q. 2.*

Fauore, quod conceditur, non retorquetur in odium, *l. nulla iuris ratio 24 ff. de legibus 1. quod fauore, C. eod. tit. cap. quod ob gratiam 61. de reg. iuris lib. ſexto. Surd. deciſ. 195. n. 5 Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. nu. 27. Ioan. Petr. Monett. tract. de option. cap. 3. nu. 142. Thomas de Thomasettis reg. 143. vbi aſſerit procedere, niſi aliquis in legem ipſam peccauerit, & reg. 258. intelligi, niſi ſua culpa retorqueatur. Et in ducta in odium, in fauorem redundare non debent, *l. relegatorum in fin. ff. de interd. & relega.**

Fauori ſuo quilibet renuntiare poteſt, *l. cum pater §. libertis, ff. de legat. 2. l. ſi iudex circumuen- to, ff. de minor. l. poteſt, ff. ad leg. Falcid. l. ſi quis*

172 Principia, & loca comm.

quis in conscribendo, C. de pactis, l. quoties, C. de fideic.
 l. 2. C. ut in possess. legat. l. pe. C. de Episcop. & cleric.
 cap. ad apostolicam, de regular. cap. si de terra in fine
 de privileg. Bart. in l. 1. C. de pactis. Gom. vari. tom. 2.
 cap. 13. num. 17. Menoch. conf. 89. num. 97. Surd.
 conf. 198 nu. 2. Cardin. Mantica. de tacitis, & ambig.
 conuent. lib. 12. tit. 18. n. 20. Ioan. Petr. Menet. tract.
 de option cap. 3. nu. 107. & cap. 6. num. 4. Ferrer. in
 const. Cathalon glos. 4. num. 86. Vitalis de Cambanis.
 tract. clausularum pag. 241. num. 9. Rota Rom. apud
 Farin. decis. 265 n. 3. to. 1. p. 1. Mari. Anton. vari. lib.
 1. resol. fin. casu 13.

39 Fictio naturam imitatur Francis. Mol. de ritu
 nupt. lib. 1. comparat. 26. nu. 22. Pichard. ad princip.
 instit. quib. mod. testam. infirm. num. 5.

40 Fictio idem operatur, quod veritas, l. 1. ff. de
 adoptione. l. cum ex oratione, ff. de excusat. tutor. Pi-
 chard. ad princip. instit. quib. mod. testam. infir. nu. 8.
 Et tantum operatur in casu ficto, quantum ve-
 ritas in casu verò, l. 1. in princip. C. de rei uxoria
 actio l. 1. §. hoc Senat. ff. ad Trebel. capit. ad au-
 dientiam de clericis non resid. Pichard. ubi proximè
 num. 5. Rota Romana apud Farinac. decis. 104. nu. 3.
 tom. 1. p. 1. & decis. 266. num. 8. ibid. & decis. 319.
 nu. 3. Gonz. glos. 51. nu. 28. Et ubi veritas locum
 habere potest, cessat fictio, l. nec ei, §. primum.
 ff. eod. tit. de adopt.

41 Fides non seruator ei, qui eandem fidem fran-
 git. l. eum qui, §. 1. ff. de inoffic. testa. l. quero 56. §.
 inter

inter locatorem ff locati, l. qui fidem, ff. de transl. cum
 proponans 21. ad finem, vbi glos. vlt. Bart. Bald. &
 Alex. C. de pactis, l. pollicitatione 3. C. de sponsal. cap.
 esto subiectus vbi glos. verbo deferatur 95. dist. cap.
 peruenit 3. vers. nec tu, vbi glos. vlt. de iureiuran. cap.
 frustra 75. vbi glos. 1. de regul. iur. lib. sexto, Ioseph.
 Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de probat. concl. vni.
 vers. qualibet enim pag. mihi 473. Tiraq. de retract.
 conuent. §. 3. glos. vni. num. 19. Menoch. conf. 1. num.
 364. Thomas de Thomasettis reg. 129. Maria. Anto-
 nin. vari. lib. 2. resol. 17. n. 11. & 13. Surd. conf. 359.
 n. 9. Christophor. de Paz in schol. ad leges Stylli. l. 41.
 n. 26 Seraphin. de priuil. iuramenti, priuil. 64. n. 154.
 Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo fides nu. 2.
 Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 29. nu. 65. Trentasinq.
 vari. lib. 3. tit. de verbor. oblig. resol. 2. Cardin. Tusch-
 to 3. lit. F. concl. 337. vbi n. 3. ampliatur etiam si in-
 teruenerit iuramentum, cui ampliatiōni subs-
 cribit cum ab eo citatis Mari. Anton. vari. lib. 1.
 resol. 87. n. 22. Quod axioma habet locū etiam si
 in minimo fides deficiat, Surd. de alim. tit. 8. pri-
 uil. 61. num. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 27.
 Sebastian. Naui. ad l. 2. ff. de iure immunit. nu. 2. cum
 seqq. & ad l. si pater, C. de nouatio. Nam graue est
 fidem fallere, & promissa non adimplere. l. 1. in
 princip. ff. de constit. pecun. Thomas de Thomasettis
 reg. 135. Flamin. de confident. q. 6. num. 3. Hippol.
 sing. 42. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 4. num. 14. Ti-
 raq. l. 13. connub. num. 42. Lara in l. si quis à liberis,
 §. si ma-

174 Principia, & loca comm.

§. si mater n. 23. ff. de liber. agnosc. Menoch. conf. 156. nu. 22. Matien. l. 2. glos. 1. à. nu. 1. tit. 16. lib. 5. noue recopil. plures refert Cened. ad decretal. collect. 110. num. 1. Non est tamen fides seruanda in malis promissis, cap. in malis promissis, & cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. Thomas de Thomasettis reg. 156. vbi declarat procedere in malis promissis, quæ seruari non possunt sine peccato mortali.

42 Fides hosti est seruanda l. conuentionum, ff. de pactis. cap. noli 23 q. 1. Duben. reg. 16. vers. fin. Menoch. conf. 100. num. 187. & num. 218. cum seqq. Cardin. Tusch tom 3. lit. F. concl. 335. Intellige de personis publicis, non de priuatis, Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 2. different. 13. num. 4. Et vbi minus offenditur Deus seruando, quam frangendo.

43 Fieri aliquid contra legem, vel non seruata forma legis paria sunt, auth. qui res, cū ibi not. C. de sacrosanctis ecclesiis. Forma enim dat esse rei, vt infra dicitur num. 49.

44 Fieri aliquid tempore prohibitio, vel conferri in tempus prohibitū paria sunt, l. in tempus, ff. de hered. instit. l. Stichus seruus meus ff. de manu testam. l. quod sponsæ 4. C. de donat. ante nuptias. Tiraq. tract. de iure cōstituti p. 3. limit. 2. n. 3. cū seqq. & de iure mariti. glos. 1. & de iure primog. q. 40. n. 178. Mascard. de probat. concl. 1076 nu. 1. Valasc. consult. 77 nu. 4. Conan comment. lib. 8. cap. 2. nu. 7.

Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile paria sunt, *l. in tempus ff. de hered. instit. Cald. Pereira quasi. forens. consil. 17 n. 12.*

Finis est primus in intentione, & vltimus in executione *l. 1. C. de execuc. rei iudi. Aristot. lib. 3. physic. cap. 7 q. 20. art. 2. Tiraq. tract. cessante causa limit. 1. nu. 6. Surd. cons. 67. nu. 30.* Et finis est nobilior omnibus, quæ sunt ad finem, *l. etsi non sint. §. perueniamus. ff. de aur. & arg. leg. Aristot. 3. topic.*

De fine cui competit iudicare, conuenit etiam iudicare de medijs, *Philosop. lib. 1. ethic. cap. 1. text. in cap. præterea de officio delegati.* Media enim sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, *l. oratio ff. de sponsali.* Et habito fine, de medijs nõ curatur, *l. si sui natura, ff. quemad. testa. aperi.*

Finis actus est expectandus, *l. diximus. ff. de excusat. tutor. cum alijs, de quibus Euerard. in topic. legal. loco 100. Tiraq. de retract. lign. ad finem tit. nu. 18. 19. & 23.* Et à fine res de nominatur, *l. ex imperfecto. ff. de legat. 3. l. rem non nouam. §. fin. C. de iud. cijs. l. sed & si quis §. 1. ff. de vsufruct. §. omne autem ius instit. de iur. nat. gent. & ciuil. cap. fraternitatis. §. si. de frigid. & malefi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambiciosæ de rebus ecclesiæ non alienand. pag. 93. num. 23. & 24.* Et finis intelligi debet, vt conueniat suo principio, *Surd. decis. 43. num. 15.* Vnde non datur finis, vbi principium nõ præcessit,

176 Principia, & loca comm.

celsit, & non dicitur desinere, quod nunquam
cepit, l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demon-
strat.

49 Forma dat esse rei, l. Diuus, ff. de integrum
restit. l. Iulianus 9. § si quis rem, ff. ad exhibi. l. qui
heredi, l. Mæuius ff. de condit. & demon. l. cum hi, § si
prætor aditus, ff. de transact. l. qui per salutem, ff. de
iure iuran. l. in conuentionibus, ff. ad municip. l. is
qui quadraginta, §. quedam, ff. ad l. falcid. l. cum
antiquitas §. cum autem, C. de testam. clemen. 1. de
rebus eccles. non alien. Aristot. physic. lib. 1. cap. 9.
quæst. 10. art. 1. cum alijs, quæ latè explicat Eue-
rard. in topic. legalibus loco 53. Tiraq. de retract.
lig §. 2. glos. 21. à num. 11. & §. 36. glos. 2. num. 28.
& de retract. conuent §. 4. glos. 6. num. 31. Gom. vari-
tom. 1. cap. 2. n. 7. Escobar de ratiocin. cap. 6. n. 39. &
capit. 11. num. 18. & cap. 31. nu. 16. Thomas de Tho-
massettis reg. 130. Vnde mutata forma, tota res
mutata, & extincta censetur, ex d. § si quis rem, l.
Seia 6. ff. de aur. & arg. leg.

50 Forma ad vnguem est seruanda, & si defi-
ciat in minimo actus corrumpit. l. cum hi, § si præ-
tor ff. de transac. l. non dubium, C. de legibus, Tiraq.
tract. de iudicio in rebus exiguis, versic. hoc tamen
intellige pag. mihi 51. Azeu. ad l. 18. n. 4. tit. 21. lib. 4.
noue recopil. Guter. pract. lib. 3. q. 15. nu. 5. cura seqq.
Rendina in promptuar. recept. sent. to. 1. tit. 100. nu. 5.
& 6. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. num. 227. Gon-
zal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. numer. 137. Card.

Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 415. Mari. Antonin. vari.
 lib. 1. resol. 11. nu. 4. & resol. 92. nu. 4. Valasc. consult.
 133 nu. 3. & consult. 149. n. 6. & consult. 183. n. 2.
 Gam. Lusit. decis. 45. n. 3. Cald. Pereira de empt. cap. 3
 num. 15. Farin. in praxi crimin. p. 4. conf. 76. nu. 13.
 Rota Romana apud eund. decis. 671. nu. 2. tom. 2. p. 1.
 Et formæ nihil addi, vel detrahi potest, l. 1. §.
 opus nouum ff. de nou. ope. nunt. Nam forma est de
 genere indivisibilium not. in l. si veritas, Cod. de si-
 deicom. Tiraq. de iure mariti. glos. 6. num. 4. Molin. de
 primog. lib. 1. cap. 9. nu. 17. Flamin. d. tract. de resig-
 nat. lib. 8. q. 8. nu. 94. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos.
 18. nu. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligend.
 cap. 7. nu. 13. prope finē, Escobar. de raticcin. cap. 11.
 nu. 19. Anton. Monach. Lucen. decis. 18. num. 2. & 3.
 Rendina d. tit. 100. nu. 5. Rota Romana apud Farina.
 decis. 30. nu. 3. p. 1. to. 1.

11 Forma legis omissa corrumpit actus, notavi
 supra lit. A. num. 45. In formis non admittitur
 æquipollens, l. 3. §. fin. cum duabus seqq. l. qui per
 salutem ff. de iure iur.

12 Forum sortiri, & statutis ligari paria sunt
 glos. in l. 2. ff. de eo, quod cert. loco, & in cap. quod cle-
 ricis de foro compet. Alexan. cons. 157. nu. 15. vol. 2.
 Thesaur. Pedam. decis. 123. n. 11. Menoch. cons. 351.
 num. 14. Surd. cons. 343. nu. 33. Bruner. à Sole in lo-
 cis commun. verbo forum 1. Cardin. Tusch. to. 4. tit. F.
 concl. 444. Bell. dis. 3. cl. p. 1. tit. de exemp. cl. à statutis
 secul. §. 1. n. 7. p. 373. Vnde forensis contrahens

178 Principia, & loca comm.

in loco tenetur seruare solemnitates eius loci,
Brunor. à Sole ver. forensis nu. 5.

53 Fraudibus via non est aperienda, l. in fundo,
ff. de rei vend. clemen. 1. vbi Card. de vsur. clemen. 1.
§ fin. vbi etiam Card. de concess. praben. cap. porro de
dinort. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 50. num. 31.
& resol. 62. n. 5. Cardin. Tusch. to. 4 lit. F. concl. 475.
cum alijs suprâ citatis lit. D. nu. 20.

54 Fraus, & dolus nemini debent patrocinari,
l. itaq; sullo, ff. de furt. cap. dictum 30. q. 1. cap. intelle-
ximus de iudic. cap. tua 12. de cleric. non resid. cap. se-
des, cap. ex tenore de rescript. cap. 2. de dolo cap. 2. de
cognat. spirituali, cap. 1. de collusione detegenda, cap.
tuas de vsur. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 182. n. 60.
& conf. 121. nu. 5. & conf. 136. nu. 8. & conf. 198.
nu. 13. Cou. vari. lib. 1. cap. 18. n. 5. Tiraq. de retract.
lig. §. 1. glos. 9. num. 67. Cardos. in praxi iudicum, &
aduocat. verbo dolus 3. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F.
concl. 474.

55 Frustra expectatur alicuius rei euentus, cu-
ius effectus nihil operatur l. aliquando § fin ff. ad
Velleian. l. si quis ita scripserit ff. de heredibus instir.
l. cum haeres §. 1 ff. de acquir. hered. l. non videtur ff.
de iudicijs l. fin. C. qui admitti l. ad probationem C. de
probat. cap. cum contingat, de offic. deleg. Surd. decis.
184 nu. 8 Fran. Jsc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compa-
rat. 10. nu. 57.

56 Frustra legis auxilium inuocat, qui commit-
tit in legem l. auxilium § in delictis ff. de min. l. san-
cimus

*cimus C. de iudic. cap. vlt. de immun. eccles. cap. bonæ
 in 1. de elect. cap. contingit 45. de sentent. excom. cap.
 in audientia eod. tit. cap. quia frustra de vsur. Surd.
 cons. 37. nu. 3. Acacius Anton. in comment. ad l. Ti-
 tio centum 71. nu. 47. ff. de condit. & demon. Ioannes
 Francisc Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 11. n. 3.
 & p. 2. cap. 3. nu. 8. Scac. de appellat. quæst. 5. nu. 74.
 Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disci-
 plina clerical. §. 16. num. 9. pag. 125. Cardin. Tusch.
 tom. 2. lit. C. conclus. 954. & tom. 5. lit. L. concl. 270.
 Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact.
 num. 276. & num. 646. Aloys. Ricci. in praxi rerum
 fori eccles. resolut. 250. nu. 2. in 2. edit. nam in 1. erat
 decis. 291. Neq; gaudere debet beneficio legis;
 qui delinquit in legem l. isti quidem ff. quod met.
 cau. cap. 2. ne cler. vel monac. d. cap. quia frustra de
 vsu.*

Frustra fieri dicitur omne illud, quod ali-
 quo iure valere non potuit Ferrer. in conslit.
 Cathalon glos. 7. nu. 133 Frustra queritur de eo,
 quod nullum operatur effectum l. 3. ff. quando
 dies lega. ced. l. non oportet ff. de leg. 2. Et frustra
 disputatur de validitate actus, cuius nullus est
 effectus l. 1. C. de vxor. pro mari.

Frustra precibus impetratur, quod à iure
 communi conceditur l. 1. ff. ad municip. l. impera-
 tores ff. de priuil. credit. l. 1. C. de thesauris lib. 10.
 Surd. decis. 173. nu. 18. & cons. 216. nu. 23. & con-
 sil. 298. n. 26. Escobar. de ratiocin. cap. 6. n. 29. in fin.

180 Principia, & loca comm.

59 Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora l. 1. ff. quod met. cau. l. 1. §. in refutat orijs C. de appellat. l. generaliter C. de instit. sub cond fact. l. in donatione C. de donat. princip. inst. quod cum eo qui in aliena potest. Arist. lib. 8. topico. Thomas de Thomasettis reg. 73.

60 Frustratoria, & elusoria non debet esse lex, neq; prouisio legis, Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 520.

61 Fundamento destructo corruiat ædificatum l. nam origo ff. quod vi aut clam, l. egi tecum ff. de except. rei iudic. cap. cum Paulus 1 q. 1. Flamin. de resignat. lib. 9. q. 25. nu. 36. Anton. Monach. Lucen. decis. 13. nu. 24. & Florent. decis. 48. num. 3. & Bonon. decis. 18. nu. 45.

62 Funiculus triplex magis ligat, & difficilius rumpitur, notauit supra lit. D. nu. 69.

63 De futuris contingentibus non est determinata veritas l. venire ff. de acqu. hered. l. si putator ff. ad leg. Aquil. l. qui bona §. cum inter ff. de damn. infect. D. Thom. 1. p. q. 14. art. 13. & lib. 1. contra gentes cap. 67. & de malo q. 16. art. 7. & de veritate q. 2. art. 12. Conimbricenses in comment. ad Logicam Aristot. de interpretat. lib. 1. c. 8. art. 3. q. vni. Surd. de alim. tit. 8. q. 1. nu. 8. & cons. 454 nu. 14. Roma. cons. 503. incipit diligenter num. 12. vers. Non enim scire poterat. quem adducit Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 568.

G

1 **G**eminatio verborum inducit enixam voluntatem legislatorum *argum. l. Balista ff. ad Trebel. Decian. cons. 1. n. 42. & 43. vol. 3. Guter. pract. lib. 3. q. 17. nu. 134. Aym. cons. 20. num. 2. & cons. 54. n. 7. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 230. n. 14. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 1. n. 123. Franc. Becc. cons. 70. n. 10. Surd. cons. 10. n. 54. & cons. 73. n. 64. quos refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 3. num. 7. quem etiam vide lib. 2. resol. 35. nu. 9. Rota Rom. apud Farin. decis. 266. n. 11. p. 1. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num. 260. vbi num. seq. idem asserit etiam si sit facta in vno instanti.*

2 Geminatio actus maiorem firmitatem affert, notavi suprâ lit. A. nu. 59.

3 Generalis locutio comprehendit omnia *l. cum querebatur ff. de verbor. significat. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 48. nu. 12. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 54. nu. 4.*

4 Generalis locutio personam loquentis non comprehendit *l. inquisitio C. de solut. cap. 1. vbi glos. vlt. de prohibita feudi alienat per Federicum, & argum. tex. in l. quicquid ff. commun. prædior. Cardin. Tusch tom 4. lit. G. concl. 33. Non procedit vbi subiecta materia aliud suadet Cyn. in d. l. inquisitio C. de solut. Aym. cons. 274. post nu. 12. cum alijs per Menoch. præsumpt. 44. nu. 27. lib. 3. & quando est*

eadem ratio in persona loquentis, quæ in alia
Salic. in d. l. inquisitio, Cagnol. in l. frater à fratre n. 114
ff. de condict. indebiti, Gabr. de verb. signifi. cōcl. 9. n. 7.
Menoch. ibid. nu. 28.

5 Generalis mentio idem operatur quoad
 omnia, quod specialis quoad singula, *l. si chorus*
ff. de legatis 3. l. si duo ff. de administrat. tutor.

6 Generalis dispositio omnes species sub se
 contentas continet *l. si chorus ff. de legat. 3. Fran-*
cisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 87. nu. 17. Car-
din. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 29.

7 Generalis dispositio non comprehendit ea,
 quæ non esset quis in specie comprehe- surus
l. obligatione generali ff. de pignor. l. 3. ff. de euid. l. qui
peculij ff. de pecul. cap. veniens, & cap. Quintavallis de
iure iur. cap. vlt. de offic. vicar. lib. sexto Surd. cons. 73.
n. 17. Et generalis dispositio non extenditur ad
non verisimilia, non cognita, non cogitata, illi-
cita, neq; ad ea, quæ specialiter quis non ex-
pressisset l. quod seruus ff. de acquir. possess. l. si pater
ff. de his quæ in frau. credit. l. si procurator ff. de con-
dic. indeb. Card. Tusch. to. 4. lit. G. concl. 31.

8 Generalis prohibitio etiam minima com-
 prehendit *cap. maioribus de præben. D. Barb. in l.*
cum prætor §. 1. nu. 112. ff. de iudic.

9 Generi per speciem derogatur *cap. generi 34.*
de regul. iur. lib. sexto Menoch. cons. 141. nu. 26. cum
seqq. & nu. 37. Armendar. in procem. addit. ad reco-
pil. legum Navar. nu. 5. Surd. de alim. tit. 2. quæst. 15.

num. 130. & tit. 9 q. 8. & decis. 255. num. 21. & conf. 352. num. 1. Guter. pract. lib. 3. q. 24. num. 6. Casar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 212. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 7. num. 26. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 32. & conclus. 36. Amplia in legatis Surd. dict. quest. 15. num. 130. Limita primo in iurisdictionalibus favore publico Guter. dict. quest. 24. num. 6. Limita secundo quando genus est certum, determinatum, & præcisum ex Surd. dict. conf. 352. num. 11. Limita deniq; quando genus exprimitur per verba dispositiua, species autem per verba enuntiatiua Surd. dict. conf. 352. num. 17. Vel quando lex in aliquo casu declarat, quod derogari non possit vt per l. legata ff. de suppl. leg. asserit Thomas de Thomasettis reg. 132.

10 Genus includit omnes species l. omnes, vbi Angel. notat. C. de præscript. 30. ann. l. semper ff. de regul. iur. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resolu. 33. num. 2. vbi num. 3. intelligit verum esse etiam si in vna specie maior sit ratio, quam in alia per tex. in l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. Surd. decis. 255. num. 20. & conf. 359. num. 19. Et genus, quod non potest nisi in vna specie verificari, pro specie reputatur l. 2. ff. de lib. & posth. l. si optio ff. de optio. leg. Et de genere, quæ prædicantur, debent prædicari de singulis speciebus l. iuris gentium, §. sed si fraudandi in fine, ff. de pact. l. si quid earum 45. §. interemptum, ff. de le-

184 Principia, & loca comm.

gat. 3. cum alijs de quibus *Euerard. in Topicis legal. loco 61.* Et genus vere, & proprie repræsentatur in qualibet specie d. §. *interemptū Surd. conf. 121. n. 3* Et tantum operatur genus in suo genere, quantum species in sua specie l. *si chorus in princip. ff. de lega. 3 l. si duo ff. de adm. tuto. l. omnes C. de præscript. 30. an.*

11 Genere licet, quod non licet in specie cap. *si sacerdos vbi glos. not. de offic. ordin. Io. Maria Bellet. disquisi. clerical. par. 1. tit. de disciplina clerical. §. 26. num. 12.* Non permittitur in genere, quod in specie denegatur l. *spem præmiorum C. quæ res pigno. obl. pos.*

12 Genere remoto remouentur species l. *iurifgentium §. sed & si fraudandi, vbi Bart. ff. de pactis l. fundi. §. fin. ff. de fund. instru. l. sancimus vbi Bart. C. de vsu. rei iudi. l. 1. §. quod autem ff. de aleat. l. 1. in fin. ff. de suis. & legit. hæred. l. si causa cognita iuncta glos. verbo peremisti quam sequuntur Bart. & Bald. C. de transac. §. vulgo inst. de success. cogn. cum alijs de quibus *Euerard. in topic. legal. loco 62. sigismund. Scac. de appellat. q. 19. remed. 1. cõcl. 2. n. 11* Etposito genere, ponitur & qualibet eius species l. *1. ff. de au. & arg. leg. l. itẽ legato §. 1. ff. de legat. 3.**

13 Genus perire non potest l. *in ratione §. in certis ff. ad leg. falcid. l. si te bonis C. de iure deliber. l. incendium C. si cert. pet. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. nu. 32. col. 3. Surd. de alim. tit. 4 q. 16. n. 16 cum seqq. & cõs. 391. n. 3. Mari. Antonin vari. lib. 2. resol. 13. n. 3.*

14 Gratis quod si, non debet ad necessitatem deduci l. solen ubi glos. verbo qualitatem ff. de offic. procons.

15 Grauari non possum, quē non honoro l. ab eo. C. de fideicom. l. si adrogator ff. de adopt. l. vnum ex familia §. 1. ff. de legat. 2. l. 1. §. sciendum ff. de legat. 3. Menoch. cons. 707. num. 1. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 14. num. 1. & cons. 236. num. 16. Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priuil. 37. Donel. comment. iur. civil. lib. 8. cap. 7. Pereg. de fideicom. art. 33. num. 33 & lib. 4. cons. 63. Cardin. Mantica. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit. 1. num. 33. Mol. de primog. l. 1. cap. 1. num. 8. & lib. 2. cap. 4. num. 15. cum seqq. Lusit. Benedictus Pinel. selectar. iuris interpret. lib. 1. cap. 1. num. 13. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 31. num. 3. Ratio huius principij consistit in eo, quia succedit in onore, qui in honore substituitur cap. aduersus de immunit. eccles. Et onus sentit, qui sentit lucrum cap. 1. de eccles. ædific.

16 Grauari non dicitur iuste faciens cap. pastoralis 53. in fi. princip. de appellat.

17 Grauari nemo debet facto alterius vide supra lit. F. num. 11.

18 Grauari nemo debet onore duplici, vide infra lit. O. n. 7.

19 Grauari nemo debet alterius odio l. quis in suo in fine C. de inoffic. testam. l. non debet alteri ff. de reg. iur. cap. nobis de simon. cap. non

186 Principia, & loca comm.

debet. 22. de reg. iur. in. 6. Rebus. in commentar. ad tit. ff. de verbor. signific. ad. l. vrbis appellatio 2. vers. in quantum prope finem pag. mihi 19. Surd. decis. 102. num. 1. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 40. num. 45. Et iniquum est alium alterius odio pregrauari, d. l. si quis in suo § legis cap. si compromissarius §. porro de elect. lib. sexto cap. non debet de reg. iur. eod. lib. Palat. in repetit. c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. §. 8. nu. 6. 7. & 8. Liraq. de iur. mar. glos. 8. num. 141. Rebus. tract. de except. num. 138. Farin. d. p. 4. cons. 65. num. 98. Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam sentire, l. si quando C. de testib. Surd. de alim. tit. 7. q. 37. nu. 55.

- 20 Grauatius in vno, in alio debet releuari, l. eum qui. 30. ff. de iure iur. l. iure succursum, ff. de iure doti. l. secundum naturam, ff. de reg. iur. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 15. num. 57. Thomas de Thomasettis reg. 135. vbi dicit fallere si vnum veniat in consequentiam alterius.

H

- 1 H Abere dicitur, qui facit quominus habeat, vt per Surd. de alim. tit. 9. q. 4. numer. 31. Paria sunt habere, vel habere posse, l. item veniunt, §. petitam, vbi Angel ff. de petit. hered. Et habere, vel habere debere paria sunt, l. pen. §. 1. vbi Bart. ff. de aur. & arg. leg. Et paria sunt

Sunt remi non habere, vel habere inutilem, *cap-inter corporalia*, §. *sicut de translat. episcop.* Et non habere remedium, vel habere inane paria sunt, *l. nam is ff. de dolo.*

2 Habitatus non facit monachum, sed monachus facit habitum, & sola professio regularis §. *si quando. versic. tondi eam auth. vt nulli iud. collat. 9 cap. consuluit. qui cler. vel vouen. cap. vt clerici. & cap. porrectum 13. regular. vbi glos. in vers. habitus subnecti expressam non modo, sed tacitam quoque professionem, id operari, ac monachum facere, & comprobant illic Doctores maxime Hostiens. num. 13. & tradunt Campanili in diuersorio iuris canon. rubr. 12. cap. 4. num. 5. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. de disciplina clericali, §. 15. num. 10. pag. 111.*

3 Hominis ministerium frustra requiritur, vbi natura, vel ars operatur, *l. si in duobus, §. 1. ff. quemadmodum testam. aper.* Et vbi lex ipso iure operatur, hominum ministerium non requiritur, *l. ea qua, C. famul. erciscund.* Et vbi homo non prouidet, lex supplet, *l. si se, §. quaesitum, ff. de re iudi.*

4 Hominis dispositio facit cessare dispositionem legis, *l. si maritus, C. de procur. l. vlt. C. de pact. conuent. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. Gom. vari. tom. 1. c. 9. n. 50. Mol. de primog. lib. 1. cap. 2. n. 27. Ceual. commun. contra commun. q. 265. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forensi cap.*

188. Principia, & loca comm.

cap. 376. num. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. num. 8. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis 829. num. 3. Vitalis de Cambanis tract. clau- sular. pag. 4. nu. 5. Limita, quando hominis pro- uisio potest concurrere cum prouisione legis, Rota Romana apud Farin. decis. 392. n. 4. tom. 1. p. 1.

- 5 Honoris causæ, & vitæ æquiparantur, l. iusta causa. ff. de manum. vin. Gr. l. 4. verbo las leis tit. 13. part. 1. Cordub. in l. si quis à liberis in princip. nu. 34. ff. de liber. agnosc. Menoch. conf. 96. num. 15. & conf. 98. num. 8. & conf. 302. à princip. Cassan. in catal. gloriæ mundi p. 1. consid. 2. Surd. decis. 89. n. 21. Cald. Pereira in l. si curatorem; verbo cum non absimilis num. 10. C. de integrum restit. minor. Menchaq. illu- str. quæst. cap. 18. num. 13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo honor. n. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 11. nu. 2. Et honor lucro, imò etiam vitæ præfertur, l. isti quidē ff. quod met cau. l. reprehenda. C. de instit. & substit. l. quisquis, C. de postulan. cap. nolo 12. q. 1. Menoch. de arbitrar. casu 277. n. 19. Surd. conf. 426. nu. 57. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 15. nu. 6. Et honor est maximum bonorum glos. 1. in extrau. ad conditorem in vers. honorem, de ver- borum. signific. Philosoph. ethic lib. 4. Nauar. in tract. de finibus bonorum actuum n. 45. D. Thom. 1. 2. q. 2. art. 2.

- 6 Honor rebus cunctis proferendus est, ad l. Iulianus si quis omiffa cau. testam. col. reprehendenda c. de institu. & substiti. Pregri. de fideic. art. 11. n. 70.

I

- 1 **I** Actare suum nullus præsumitur, *l. cum de in debito 25. versi. qui non soluit, ff. de probat. quod axioma exornant Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus à num. 206. C. de reuocandis donat. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 88. à princip. Masc. car. de probat. concl. 554 nu. 2. Surd. conf. 7. num. 44. & conf. 80. D. Barbof. in l. quæ dotis nu. 17. cum seqq. ff. solt. matrim. Brunor. à Sole in locis commun. verbo lactatio latè Nicol. Mozzi. de contract. b. tit. de donat. in art. de naturalibus donationis nu. 2. cum seqq.*
- 2 Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius suum, *l. nec ignorans, C. de dona. Surd. decis. 25. num. 30. & conf. 7. nu. 15. cum. seq. & conf. 454. nu. 51. Farin. in praxi crim. p. 4. conf. 96. nu. 33. Et ignorans non dicitur ratificare, Menoch. conf. 120. num. 37.*
- 3 Ignoranti non currit tempus, *l. quandiu, C. qui admittit ad bon. posse. pos. Flamin. de resigna. lib. 11. q. 4. nu. 38. cum. seq. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 7. nu. 13. cum seqq.*
- 4 Ignoranti dubius comparatur, *Surd. decis. 265. num. 17. vbi nu. 47. & nu. 62. limitat, quando dubitans tenetur inquirere, & de facili potuit certificari.*
- 5 Ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur, *l. verius. ff. de probat. cap. præsumitur*

47. de reg. iuris lib. sexto, Anton. Gabr. tom. 3. commu. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 5. Meno. de interd. remed. 16. recuper. possess. n. 28. & de præsump. lib. 6. q. 23. num. 51. Mascard. de probat. concl. 879. Surd. decis. 221. in princip. & num. 14. & decis. 246. num. 8. & cons. 7 num. 35. & cons. 73. num. 42. Elor. varia. q. 3. num. 5. Sayr. in clavi regia lib. 3. cap. 5. num. 4. cum seqq. Pat. Sanch. de matrimo. lib. 9. dispu. 32. num. 4. Azue. l. 2. num. 10. cum seqq. tit. 20. lib. 6. nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ignorantia num. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 1015. Ozasac. decis. 71. nu. 23. Anton. Monach. Florent. decis. 7. num. 15. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 29 num. 12.

6 Illatio non fit à diuersis, l. vlt. in fine. & ibi Bart. ff. de calumniator. l. Papinianus exuli, vbi etiam Bart. ff. de min. l. inter stipulantem, & sacram ibi, sed hæc dissimilia sunt, ff. de verbor. oblig. l. naturalem, & nihilominus, ff. de acquir. possess. Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 2. num. 2. Paris. cons. 18. num. 10. vol. 1. Socin. sen. cons. 18. numer. 41. vol. 1. quos refert Mar. Antonin. vari. lib. 106. numer. 42. & lib. 2. resol. 1. numer. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 516. num. 6. & cap. 524. nu. 58. Anton. Monach. Bonon. decis. 5. n. 17. & decis. 6. n. 5. & decs. 19. nu. 34. Et consequentia non fit à remotis, l. non hoc, C. vnde cognata.

7 Impedimentum non præstat, quod de iure non

non fortitur effectum, c. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. num. 5. P. Sanc. de matrim. lib. 8. disp. 22. nu. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 57. num. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. num. 6. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 139. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 205.

8 Impedimentum scire, & scire posse paria sunt cap. fin. de clandestina desponsat.

9 Impedito non currit tempus, l. i. §. final. C. de annali except. cap. quia diversitatem. concess. praben. cap. si. de elect. Menoc. cons. 38. num. 35. Surd. decis. 151. num. 4. Kalasc. consult. 130. num. 31. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. num. 11. Gu- ter pract. lib. 3. q. 34. d. num. 21. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 84. num. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 2. num. 17. Cardoso. in praxi iudicum & advocat. verbo impedimentum num. 2. Cardin. Serapin. Rotæ Romane decis. 997. num. 3. decis. 1066. nu. 1. Aloys. Ricci in praxi rerum fori eccles. resolut. 550. num. 5. in 2. edit. Tiraq. de retract. lig. §. 3. glo. 4. num. 6. & de retract. conuent. §. 2. glof. vni. num. 78. quem ci- tat Monet. de option cap. 6. q. 5. n. 40. vbi cum cod. Tiraq. d. tract. de retract. lig. §. 35. glof. 4. num. 29. intelligit dummodo impedimentum non sit affectatum.

10 Imperare nemo potest sibi ipsi, l. prætor, l. penul. ff. de tutor. & curat. dat. ab his, l. ille à quo §. tempestivum, ff. ad Trebell. l. penul. ff. de arbit. l. prin-

l. princeps, ff. de legib. Surd. conf. 152. nu. 46. Cardin. Tusch. tom. 4 lit. i. concl. 47.

- 11 **Impossibile allegans non auditur**, *l. confessio-
nibus cum allegatis in glos. ff. de interrogat. actio. l.
inde Neratius, §. fin. in glos. ff. ad leg. Aquil. Anton.
Monach Bonon. decis. 34 n 8.*
- 12 **Ad impossibile nemo tenetur**, *l. si quis in gra-
ui in princip ubi Bart. ff. ad Silanian. l. si. stipuler. ff.
de verbor. oblig. l. Paulus. ff. quæ sent. fin. appell. res-
cind. l. impossibile. ff. de regul. iuris. §. impossibilis
instit. de hered. instit. cap. nemo potest ad impossibile
6. de reg. iur. lib. sexto, Surd. decis. 289. num. 21. Fla-
min de resignat. tom. 2 lib. 11. q. 13. num. 8. Thomas
de thomasettis reg. 194. Ioan. Maria Bellett. di. quisit.
cleric. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 1. num. 4. pag. 415.*
- 13 **Impossibile censetur**, *quod pendet à prin-
cipis voluntate, l. apud Iulianum, §. constat. ff. de
legat. 1. l. continuus, §. cum quis, & ibi glo. verbo re-
lictè ff. de verbor. oblig. Ioan. Petr. Monet. tract. de
distribut. quotid. p. 2. q. 3. num. 13. Escobar. de
ratiocin. cap. 25. num. 5. Francisc. Molin. de ritu
nupt. lib. 2. different. 2 num 15. & different. 3. num.
36. Intellige, quando princeps regulariter
illud concedere non consuevit, quamvis
ex plenitudine potestatis potuisset; longe
quidem aliter si consueuisset princeps illud
de facili indulgere, tunc enim id venit consi-
derandum, & possibile iudicabitur, adeò quod
alicui imputari poterit, si illud non impetrauit*

per l. quidam relegatus in princip. ff. de rub. dub. l. 1.
 §. permittitur ff. de aqua quotid. & astit. tradit Raph.
 Guma in d. §. constat nu. 5. & in d. §. cum quis col. 1.
 nu. 7. cum alios refert Rendina in prompuar. re-
 cep. sentent. tit. 91. nu. 8. tom. 1.

14 Impossibile, & valde difficile idem
 est iudiciū, l. apud Iulianum, §. constat ff. de legat. 1.
 cum ibi notatis.

15 Inanis est actio, quam excludit inopia debi-
 torum, l. nam is ff. de dolo. glos. in l. 1. verbo non est,
 ff. si ventr. nom. mul. cap. olim. 2. de restit. spol. Mar-
 chesan. de commissio. p. 3. cap. 1. §. 1. nu. 49. pag. mihi
 315. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par. 1. tit. de
 clerico debitore, §. 1. nu. 3 pag. 415.

16 Incertitudine rei vitiat actum, l. idem Pom-
 pon. §. fin. ff. de rei vend. l. duo sunt Titij. ff. de testam.
 tut. l. tutor incertus, ff. eod. l. ita stipulatus, & ibi
 Bart. l. vbi autem non apparet. ff. de verb. oblig. l. si sic,
 §. 1. ff. de leg. 1. l. cum post, §. gener. ff. de iur. dori. §.
 incertis, vbi Pichard. instit. de legat. Thomas de Tho-
 masettis regul. 146. vbi asserit procedere, quan-
 do actus est omninò incertus. Intellige regu-
 lam hanc procedere secundum iuris civilis ri-
 gorem, sed attenda æquitate canonica, incerti-
 tudine non obstante actus valebit, & agi po-
 terit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta
 qualitatem personæ, & patrimonij, dictum
 fuit elegans Archid. quod Doct. miris laudibus
 prosequuntur in cap. sunt nonnulli nu. 2. vers. Si res

494 Principia, & loca comm.

alia 1. quæst. 1. refert, & sequitur Bald. in l. qui
 mutuum, §. salarium in lectu. antiqua num. 2. versic.
 Item vide ff. mand. sequitur etiam Anton de Butr.
 dicens esse notabile verbum, & perpetuo
 menti tenendum in cap ex parte num. 7. de censib.
 Panorm. in cap. 1. nu. 5. de decim. Afflict. decis. 337.
 num. 10. firmat Gom. vari. tom. 2. cap. 11. in tit. de
 qualit. contract pag. 217 col. 4. vers. Aduertendum,
 Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 69 n. 6. quos cum
 alijs adducit Rendina in promptuar. recept. sentent.
 tom. 1. tit. 100. nu. 7. Limita regulam hanc non
 nullis casibus, vt per Thobi. Noni ad princip. instit.
 de verbor. oblig. nu. 27.

- 17 Inclusio vnius est exclusio alterius, l. cum
 prator. ff. de iudic. l. cum maritus, C. de procurator.
 l. quamuis, C. de pignor. l. au prator, §. sed quod Papi.
 ff. de min. cap. non ne de præsum. Menoch. cons. 106.
 num. 314. cum seqq. & cons. 141. à num. 9. & con-
 sil. 406. num. 44. & cons. 452. nu. 27. & cons. 583.
 num. 11. & cons. 1148. à nu. 13. & de arbitr. lib. 2.
 casu 37. nu. 22. Surd. decis. 195. n. 12. & decis. 291.
 num. 20. & cons. 25. nu. 3. & cons. 56. nu. 2. & con-
 sil. 137. num. 55. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 1.
 nu. 10. Vgolin. de offic. & potest. Episcop. cap. 13. §. 23.
 vers. Hac regula. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 4.
 num. 20. & cons. 50. num. 2. Casar. Argel. de contra-
 dictore legitimo quæst. 5. nu. 32. & quæst. 10. nu. 47.
 Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 71. Pichar. ad prin-
 cip. instit. de exheredat. liberorum num. 10. Thomas

de Thomasettis regul. 148. vbi asserit procedere, nisi vnius, & alterius eadem sit ratio. Limita etiam, quando aliquid includitur ratione maioris frequentia, *Flamin. de confident. quaest. 29. num. 52.*

8 Incommoda cum sequi oportet, quem commoda, & utilitates sequuntur *clemen. 1. de censibus, Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 3. num. 89. Escobar de ratiocin. cap. 42. num. 12. & comput. 20. num. 14.*

19 Incontinenti, quae fiunt, à iure inesse creduntur, *l. lecta 40. §. dicebam ff. si cert. pet. l. petens, C. de pact. cap. officij 38. de elect. Gonzal. cum ab eo citatis ad reg. 8. Cancel. glos. 43. nu. 54. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 81. Mari. Antonin. vari lib. 1. resol. 69. nu. 5. & resol. fin. casu 62.*

20 Indefinita aequipollet vniuersali, *l. si seruitus 22. ff. de seruit. urban. praed. l. si ita relictum, & l. si pluribus 44. ff. de legat. 2. l. si plures 98. ff. de legat. 3. l. Iulianus ff. eod. tit. l. si quis filio. §. 1. ff. de testam. tut. l. 2. ff. de liber. & posth. l. Caesar. ff. de publica. l. si quis, §. idem Iulian. ff. de lib. leg. cap. solita de maiorit. & obed. cap. quia circa de priuileg. glos. verbo aliorum in cap. vt circa de elect. lib. sexto, Menoch. consil. 97. à num. 154. & consil. 173. num. 16. cum seqq. & consil. 329. num. 24. & de praesumpt. lib. 4. quaest. 21. nu. 5. & quaest. 62. nu. 7. Mascard. de probat. conclus. 1181. num. 38. cum seqq. Pichard. ad §. si eadem res, Instit. de legat. num. 43. Thomas de*

196 Principia, & loca comm.

Themascensis regul. 150. Mari. Antonin. vari. lib. 3.
resol. 29. num. 6. Surd. de alim. tit. 5. q. 1. num. 13.
& 16. & tit. 8. priuil. 27 & tit. 9. quæst. 13. n. 10.
13. & 17 & decis. 188. nu. 4. & cons. 216. nu. 25.
& cons. 244. nu. 21. & cons. 308. num. 48. Cou. vari.
lib. 1. cap. 13. nu. 6. Menchaq. quæst. frequent. lib. 2.
cap. 30. a. nu. 28. Cardin. Mantie. de coniectur. vltim.
volunt. lib. 3. tit. 4. nu. 12. & lib. 7. tit. 5. nu. 1. & 10.
D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p. 4. num. 49. Lusit.
Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct. vltim.
volunt. lib. 1. cap. 11. num. 37. Brunor. à Sole in locis
com. mun. verbo indefinita 2. plenè Cardin. Tusch.
ren. 4. lit. I. conclus. 26. cum seq. Francisc. Molin. de
ritu nupt. lib. 3. quæst. 40. num. 8. Farinac. in praxi
crimin. par. 4. decis. 69. num. 8. & ibi addit. & decis.
458. nu. 1. Ioan. Francisc. Leo in thesaur. fori Eccles.
par. 1. cap. 9. nu. 24. Intellige vt indefinita æqui-
polleat vniuersali distributiue, non collecti-
ue, Cardin. Seraphin. Rotæ Romana decis. 409. nu. 7.
Intellige etiam, vt indefinita vniuersalis signi-
ficationis vim obtineat, non ex propria voca-
buli significatione, sed ex æquitate, & benigni-
tate quadam ita Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de reg. iur. &
elle communem sententiam proclamant Con-
d. cap. 13. num. 5. Menoch. d. cons. 97. num. 155. quos
refert Rendina in promptuar. recept. sent. tit. 82. nu. 1.
tom. 1. Amplia primo, vt posita circa perso-
nas in favorabilibus æquipolleat vniuersali,
Francisc. Molin. d. lib. 3. q. 11. n. 17. Amplia secun-
dò

dō in alimentis, *Francisc. Molin. d. lib. 3 q. 46. n. 12.*
 Amplia tertio in contractibus, *Seraphin. decis.*
1008. nu. 2. Amplia quarto in statutis, *Cou. d. cap.*
13. num. 8. & esse communem sententiam pro-
 fitetur, *Menoch. conf. 4. num. 28.* quos ultra alios
 citat *Rendina*, ubi proximè. Amplia deinde in
 oratione indefinite à lege, vel canone prolata
 ex *Rendina d. tit. 82. nu. 3.* Limita in odiosis, *Fran-*
cisc. Molin. d. lib. 3. q. 85. num. 39. Limita etiam in
 probationibus, *Mascard. de probat. conclus. 1199.*
à nu. 19. & concl. 1205. n. 20. Surd. decis. 263. n. 10.
Cou. d. cap. 13. nu. 10. *Rebuff. tractat. de reprob. tes-*
tium num. 100. *Menchaq. d. cap. 30. nu. 27.* *Brunor.*
d. verbo indefinita 1. *Morl. in empor. iuris tit. 11. in*
pralud. nu. 55. *Card. Tusch. d. concl. 86. nu. 31. & 39.*
Seraphin. decis. 490. n. 31. *Rendina d. tit. 82. num. 2.*
Rota Romana apud Farin. decis. 509. nu. 5. to. 2. p. 1.
 An autem indefinita æquipolleat vniuersali
 in confessione, vide eundem *Seraphin. decis. 544.*
num. 1.

Inferior non potest tollere legem superio-
 ris, *l. formam, C. de offic. præf. præf. cap. cum inferior*
de maior. & obed. glos. in cap. fin. in vers. Figura de
heretic. lib. sexto, clemen. ne Romani de elect. glos. in
clemen. sæpè in princip. in vers. Mandamus de verbo-
rum signific. Bart. in l. omnes populi col. 4. vers. Sed
hic dubitatur ff. de iustit. & iur. Surd. conf. 58. nu. 6.
Menchaq. quæst. illustr. cap. 35. num. 10. cum seqq.
Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 45. §. 1. num. 69.

198 Principia, & loca comm.

Azeu. l. 2. nu. 56. tit. 14. lib. 4. noua recopil. Brunor.
à Sole in locis commun. verbo inferior 4. Cardoso. in
praxi iudicum, & aduocat. verbo lex n. 9. Thomas de
Thomasettis reg. 147. vbi allerit procedere, nisi
maior subiiceret se iurisdictioni minoris, & ab
eo iudicari vellet.

22 Infinitas est vitanda, l. qui bona §. vlt. ff. de dān.
infest. l. fideicommissa §. si quis decem. ff. de legat. 3.
l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. l. vni. C. de sentent. quæ pro
eo quod inter. Valasc. consult. 51. nu. 49. & de parit.
cap. 9. num. 50 & 51. Cald. Pereira de potest. eli-
gendi cap. 3. num. 18. Stephan. Gratian. discept. fo. ens.
tom. 3. cap. 600 nu. 30. Girond. de priuilegiorum, seu
exemptionum explicat. n. 1392. Escobar. de ratiocin.
cap. 18. num. 4. Vitalis de Cambanis tract. clausular.
pag. 56. nu. 3.

23 Iniuriæ inde nasci non debent, vnde iura
nascuntur, l. meminerint. C. vnde vi. cap. qualiter, &
quando de accusat. Aymo. de antiquit. par. 1. cap. 2.
ampliat. 13. nu. 10. cum seqq.

24 Iniuria nō fit sciēti, & volenti l. 1. §. vsq³ adeo,
ff. de iniur. l. 1. ff. de act. empt. l. nemo præsumitur,
ff. de regul. iur. cap. scienti eod. tit. in 6. l. cum dona-
tionis, C. de transact. Surd. cum ab eo citatis decis.
194 num. 1. Sebastian. Neui. ad dict. l. 1. num. 15.
Casar Argel. de contradictore legitimo quaest. 10.
num. 66. & num. 97. Ioseph. de Sesse Aragon. decis.
189 num. 15. Thomas de Thomesettis regul. 275.
vbi allerit procedere, quando spontē, & li-
bero

bero animo consentit, secus autem si per vim, aut metum, vel importunitatem, seu persuasionem dolosam quis consensum praestauerit.

25. Instituire qui potest, destituere valet, *Flamin. de resignat. lib. 7. q. 10. nu. 11 & q. 14. nu. 5.*
26. Intellectus absurdus est vitandus, *Girond. de priuilegiis seu exemptiorum explicat. nu. 284.* Et ille debet recipi, per quem iura cum iuribus concordentur *Alex. in l. si cum dotem, §. maritus nu. 7 ff. soluto matrim. Armendariz in proem. addit ad recopil. legum Navarra nu. 60. notauit supra lit. A nu. 5.*
27. Intentionis suae fundamentum quilibet probare tenetur *l. actor, C. de prob. l. qui accusare, C. de eden. Ioseph. Ludou. tom. 3. comun. opin. tit. de probat. concl. vni. Brunor. à Sole in locis comun. verbo actor. 3. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. nu. 15. & resol. 106. nu. 21. & lib. 3. resol. 1. num. 13. & resol. 9. nu. 9. & Caesar Argel. de contradictore legitimo q. 13. nu. 64. Nam qualitas, ubi est fundamentum intentionis alicuius, debet prius probari, glos. recepta in l. si verò, §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cog. Menoch. conf. 301. nu. 10 & de praesumpt. lib. 2. q. 49. Cou. vari. lib. 2. cap. 6. num. 2. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. nu. 22. & pract. lib. 5. q. 40. nu. 5. Rebus. tract. nomin. q. 12. n. 13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas 6. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 1. nu. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 48. n. 12.*

200 Principia, & loca comm.

- 28 Intentionem suam, qui non probat, dicitur carere iure. *l. argentarius, §. cum autem ff. de edendo, Cardin. Tusch. tom. 1. littera A. conclus. 117. num. 19.*
- 29 Interesse cessante non auditur agens, vel ex-cipiens. *l. si vnus, §. ante omnia, vbi Bart ff. de pact. l. 1. vbi Bart. & alij ff. de apel. recip. Sui d. de alim. tit. 1. q. 33. nu. 13. & decis. 120 nu 11 & decis. 260. num. 3 Bernar. Græu. ad pract. camera imper. lib. 1. conclus. 69. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 302. num. 30. & cap 387. Cardin. Tusch. tom. 4. littera I. conclus. 315. Mari. Antonin. vari lib 1. resol. 110. nu. 18 & lib. 2. resol. 1. nu. 6 & lib. 3. re-sol. 41. nu. 2.*
- 30 Interpretari eius est, cuius est condere, & gratiam facere, *l. si imperialis maiestas, C. de legi-bus, l. leges sacratissimæ, C. eod l. non ambigitur ff. eod. tit cap inter alia, de sentent. excommun. cap cum ve-nissent, de iudic. Gom. l. 1. Tauri num 6. Surd. decis. 2. num. 5. Guter. pract. lib 4 q. 28. à num. 2. Morl. in emporio iuris par. 1. tit. de legibus num. 20. Vgol. de offic. & potest. Episcopi cap. 36. num. 1. Fr. Lu-dovicus de Miranda de ordine iudiciar quæst. 3. art. 2 conclus. 1. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num. 6. Mari. Antonin. vari. lib 1. re-solu. 103. num. 19. Dom. Christophorus de Paz in schol. ad leges Stylli l. 39. num. 22. Cardin. Scraphin. Rotæ Romanae. decis. 892. nu. 3. Thomas de Thoma-settis regul. 142, vbi asserit procedere in substi-dium,*

dium, & quando non potest ex consuetudine, & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis.

31 Interpretatio sumenda est, cui verba respondent *l. non aliter ff. de legat. 3. l. 3. §. toties, ff. de damno infecto, Anton. Monach. Florent. decis. 16. num. 11.*

32 Interpretatio illa semper sumenda est, quæ inducat validitatem actus, *l. quoties ff. de verbor. oblig. l. si quando in princip. ff. de legat. 1. Ferrer in constit. Cathalon glos. 1. n. 151. Scacci. de appellat. q. 2. nu. 29. & q. 3. n. 4 & q. 7. sub n. 5. & q. 15. n. 225. in fine notatum est supra lit. A num. 62.*

33 Interpretatio facienda est, ne dispositio fiat illusoria, *addit. ad Castr. cons. 255. in fin. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. nu. 30. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 86. Ferrer in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 152.*

34 Interrogatus non respondens pro confesso habetur *cap. 1. de postulat. prelatorum, præcipue in positionibus, vt probat tex. in cap. 2. de confessis lib. 6. constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia lib. 3. tit. 53 §. 13. & apud Hispanos l. 2. tit. 7. lib. 4. nouæ recopil. Bellacomb. & Don. à Fina tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 20. à nu. 285. Soarez de Paz in pract. p. 1. tom. 1. temp. 8. num. 80. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 46. num. 28.*

35 Iudex debet iudicare secundum allegata, & probata, non autem secundum propriam

202 Principia, & loca comm.

conscientiam, l. *illicitas* § *veritas* ff. de officio praesid. Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. D. Thomas 2. 2. q. 67 art. 2 Ojasch. decis. 1. num. 39. Viui Neapol. decis. 178. Tiber. Decian tract. crimin. lib. 2. cap. 14. Menoch. conf. 92. num. 80. cum seqq. & conf. 786. num. vlt. Mascard. de probat. concl. 948. Cauat. decis. 25. nu. 5. p. 1. & decis. 19. num. 61. & decis. 23. num. 10. p. 3. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 2. in princ. Clar. receptarum sentent. lib. 5. § fin. q. 66. numer. 2. P. Lessi. de iusit. lib. 2. cap. 29. dub. 10. numer. 84. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. q. 28. art. 3. Sayr. in clauis regia lib. 12. cap. 8. num. 6. cum seqq. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo iudex num. 7. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. numer. 163. cum seq. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. l. concl. 398. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 73. num. 7. Vgol. de offic. & potest. episcop. cap. 26. nu. 3. plures refert Cened. ad decretal. collect.

36 101. nu. 11.

Iudex non potest condemnare ultra petita Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. & tit. 66. § 1. Valasc. conf. 145. à nu. 8. D. Barb. in l. si cum dotem in princip. nu. 44. ff. solut. matrim. Aliàs fatuus reputatur iudex, qui ultra petita iudicat, vt inquit Imperator in l. vlt. C. de fideicom. libert. l. vt fundus, vbi notatur ff. communi diuid. Azen. l. 10. nu. 115. cum seqq. tit. 17. lib. 4. noua

37 recopil.

Iudicatus in senatu stādū est, l. 1. §. ait l. 1. sextus

tus

ius ibi sic esse sapius iudicatū, ff. ad Silanian. l. 1. ibi extarentque exēpla, ff. de officio præf. prætor l. filius ibi, sic en im inueni senatum censuisse, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Valasc. consult. 148. num. 34. Gam. Lusit. decis. 228. Cabed. Lusit. decis. 112 num. 5 p. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap 127. num 49. cū seqq. Nam sententia senatus facit ius, quoad omnes similes casus, vt resoluunt Cabed. vbi proximè. num. 1. Bernard. Graeu. ad præct. cameræ imper. in proæm num. 5. 19. & 20. cum seqq. & num. 26. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 1. num. 27. & conf. 59 à num. 10. & conf. 180. num. 30. & conf. 671. num. 21. & conf. 676. num. 2. Gam. decis. 33. in fin. & decis. 174. num. 10. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 4. num. 2. Vincent. de Franch. decis. 238. num. 3. Guter præct. lib. 3. q. 16. num. 74. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 15. num. 27. Afflict. Neapol. decis. 169. nu. 9. Ioseph. Ludouic. Perus. decis. 90. num. 8. p. 2. Surd. conf. 310. nu. 17. & conf. 403. num. 83. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 13. de legibus nu. 15. Et de decisionibus Rotæ idem resoluunt Mascard. de probat. concl. 484. Bernard. Graeu. vbi proximè num. 60. cum seqq.

38 Pro iudice semper iura præsumunt, l. 1. in fine, ff. de officio præsid. l. 2. §. si publicanus, ff. de vi bonorum raptor. l. nimis, C. de acquir. possess. cap. in præsentia de renunciat. Marant. de ordine iudic. 2. p. 6. princip. tit. 9. numer. 21. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 12. vers. ex quibus pri-

204 Principia, & loca comm.

mo Menoc *cons.* 10. nu. 1. cum seqq. & de *presumpt.* lib. 3. q. 67. Procedit etiam si à sententia sit appellatum, *Surd de alim. titul.* 1. q. 120. num. 11.

39 Iudicijs quasi contrahitur, l. 3. § *idem scribit ff. de pecul. l. 2 ff. de prator. stip.* Ioan. Maria Bellett. *disquisitione clerical. p. 1. tit. de favore cler. reali §. 1. num. 8. pag. 275. Ceual. comm. contra comm. tom. 4. q. 897 n. 887* Et in iudicijs debet seruari equalitas l. non debet, *ff. de reg. iur. l. fin. C. de fruct. & lit. expens. cap. ult. 3. q. 5. Thomas de Thomasettis reg. 155.* Nec facienda est exceptio personarum, vt infra notatum est *lit. P. num. 20.*

40 Iudicium ibi debet finiri, vbi fuit inceptum, l. vbi captum, *ff. de iudicijs, Surd. cons. 57. num. 2. & cons. 222. num. 11. Cardoso in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo lis num. 35. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 596. num. 3. in. 1. edit. & resol. 523. num. 3. in. 2. edit. Hieronim. Fernandez de Otero in interpretat. cap. gratum de offic. deleg. num. 18.*

41 Iudicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem, l. qua de tota *ff. de rei vend. l. a Titio ff. de verbor. oblig. l. iuris gentium §. adeo ff. de pac. l. qui scit ff. de vsur. cap. pastoralis §. 1. & glos. verb. citationis de offic. deleg. l. an in totum ff. pro derelicto cum alijs de quibus per Euerard. in Topic. legal. loco 80. Limitatur hoc axioma quando da:ur diuersa ratio *Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 6. q. 2. numer. III.**

Ioan.

Ioan Pet. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14. num. 32.

42 Iura iuribus expedit concordari l. sed & posteriores ff. de legibus l. non est nouum ff. eod. tit. l. precipimus in fine C. de appellat. l. vnic. C. de inoffic. doti cap. cum expediat de elect. lib. sexto Mant. lib. 3. dial. 59. à princip. & dial. 71. D. Barb. in l. 1. ff. solut. matrimon. p. 1. num. 7. cum seq.

43 Iura potius sed adaptant ad ea, quæ frequenter quam ad ea, quæ raro eueniunt l. nam ad ea ff. de legib. l. iura cum l. seq. C. de postul. Thomas de Thomasettis reg. 14. de cuius principij intellectu agit Menoch. de interdictis rem. 2. adipisc. poss. num. 111.

44 Iuramentum non adimit naturam actus cui adijcitur probat tex. in l. vlt. C. de nō numer. pecun. vbi communiter doct. l. sed & si possessori. §. item si iurauero vbi las. notab. 9. ff. de iure iur. l. fin. ff. qui satisf. cognat. cap. quem admodum vbi Abb. notab. 7. de iure in. resoluunt Bellac. to. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de reb. credit. num. 72. pag. mibi 438. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 2. tit. de iure iur. concl. 10. pag. mibi 121. Dec. conf. 240. & conf. 351. nu. 8. Menoch. conf. 24. num. 7. Burg. de Paz conf. 14. n. 21. Cacher. decis. 49 n. 9. Tho. de Tho. reg. 164. Pichard. in disp. de mora n. 76. & ad princip. in sit. de adempt. legat. num. 18. Tiraquell. de iure constit. p. 3. limit. 7. num. 35. & in prefat. l. si vnquam num. 165. C. de reuocandis donat. Menchaq. de successionum creat. §. 9.

§. 9. à num. 19. Cou. in repet. cap. quamuis pactum de pact lib. sexto p. 1. §. 4. num. 1. & in rub. de testam p. 2. num. 9. & vari. lib. 3. cap. 17. num. 5. Cost. in l. si. ex cautione fallent. 9. pag. mihi 108. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis. §. parens num. 85. ff. de liberis agnos. Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 56. Com. l. 22. Tauri nu. 10. col. antepen. Guter. de iuram. confirm. p. 1 cap 37 num 2. & in repet. auth sacramenta puberum nu. 26. C. si aduersus venditionem, Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 8 num. 14. & tom. 2. lib 13 q. 1. num. 21. & q 5. num. 17. cum seqq. valasc. cons. 5. num. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 2. num. 35. & in resp. pro Duce Pastrane vers. quæ sententia, Brunor. à sole in locis commun. verbo iuramentū 19. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 1. num. 51. vers. qua de causa, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 32. num. 89. P. Soar. de relig tract de iuramento cap. 32. num. 2. cum seq. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 151. vers. ad quartum dicendum, Ceual commun. contra commun. tom. 4 q. 900. numer. 7. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit 60. numer. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. numer. 281. & numer. 651. & num. 710.

- 45 Iuramentum debet impleri in forma specifica. cap. ad nostram in 1. de iure iur. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. numer. 723. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 255. n. 3. in. 2. edit. Thomas de Thomasettis. reg. 155.

- 46 Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis l. cum vir ff. de vsucap. l. rem alienam ff. de pignorat. actio. l. si quis alienam ff. de actio. empt. Gomez. vari. tom. 2. cap. 2. numer. 35. in fine.
- 47 Iure dantis resolutio, resoluitur, & ius accipientis vide infra lit. R. num. 23.
- 48 Iure diuerso vna eademque res censi non debet l. cum qui ades ff. de vsucap. cap. cognouimus 12. q. 2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decimis Surd. de alim. tit. 2. q. 15. num. 150. cum seq. & cons. 152. num. 39. Mexi. in tract. tasse panis concl. 2. num. 63. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 20. §. 10. num. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 23. & §. 8. glos. 5. num. 14. ante finem & de nobilit. cap. 28 n. 11. cum seqq. Ceu. al. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. num. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 6. proem. nu. 64. & 69. cum seq. & glos. 43. num. 160. Ludouic. Rodolphin. vari. quest. lib. 2. q. 42. num. 48. Narbona. de appell. a vicario ad episcopum p. 1. num. 81. Rota Romana. apud Farin. decisi. 669. num. 3. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 54. Anton. Monach. Lucen. di. cis. 21. num. 23. & decisi. 67. num. 9. Respectu tamen diuersorum diuerso iure censi debet idem Monach. Florent. decisi. 28. num. 12.
- 49 Iure suo, qui vititur nemini facit iniuriam l. iniuriarum §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. is tamen ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum §. is qui

qui ff. de iure iur. l. iure iurando ff. eo tit. de iniur. l. fluminum §. vlt. ff. de damn. infect. l. Proculus ff. eod. tit. l. si donaturus §. si quis indebitam ff. de condict. ob causam l. si in meo ff. de aqua plu. ar. cap. cum ecclesia 31. vers. quia de elect. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 29. Mascard. de probat. concl. 1051. n. 31. Surd. cons. 374. num. 17. Mari. Ant. vari. lib. 3. resol. 12. nu. 2. vbi citat Farin. q. 105. num. 130. Nau. lib. 3. tit. de præbendis cons. 32. num. 4. Flamin. de resignat. to. 2. lib. 13. q. 1. num. 164. Ioan. Francisc. Leo in Thesaur. fori eccles. p. 2. cap. 3. num. 75. Thomas de Thoma. sertis reg. 251. Iniuriam nemini facere videtur, qui sue consulit indemnitati l. filio pater ff. de lega. 1. d. l. si in meo ff. de aqua pluui. arcen. Et in dubio præsumitur quis ius suum tueri, non iniuriam committere d. l. fluminum in fi. & l. Proculus ff. de damn. infect.

30 Iure suo nullus priuandus est absque culpa sua l. crimen ff. de pœnis l. sancimus C. eod. tit. cap. 2. ad finem de his quæ fiunt à maiori parte capituli, ca. 2. in princip. de constit. cap. non debet 22. de reg. iuris lib. sexto.

31 Iure eius vti debet, qui in ius succedit alterius l. si aqueductus ff. de contrah. empt. cap. is qui in ius 46. de reg. iur. lib. sexto Rebus tract. nominat. q. 8. nu. 12. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 15. §. 1. nu. 79. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1784. Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 8. q. 4. num. 50.

- 52 Iure quod expresse sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumendum *l. si verò, §. de viro ff. solut. matrim. cap. consulisti 2. q. 5. Surd. de alim. tit. 1. q. 44 num. 2. & decis. 87 & decis. 255. nu. 2. & cons. 158. num. 13. & cons. 308. nu. 3.*
- 53 Iure communi quod competit, frustra precibus impetratur vide suprâ *lit. F. num. 58. Deceptus non videtur, qui iure communi vsus est l. inter eos §. cum inter ff. de fideius.*
- 54 Iuri suo quilibet renunciare potest *l. si quis in conscribendo C. de Episcop. & Cleric. l. pen. C. de pact. cap. si de terra de priuil. cap. tuis vers. Nisi de testib. Thomas de Thomasettis reg. 58. Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 4. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 170. cum seqq. D. Barb. in l. alia §. eleganter nu. 12. cum seqq. ff. solut. matrim. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 203. num. 5. Hieronym. Fernandez de Otero in interpretat. cap. 1. de ordine cognit. nu. 27. Morl. in emporio iuris tit. 10. de locato q. 2. nu. 12. P. Azor. instit. moral p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10. P. Suar. de legib. lib. 8. cap. 33. Io. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 7. nu. 49. Iuri vero publico, cuius vterq; finis primus tam secundum ordinem intensionis, quam secundum ordinem executionis est publica utilitas, nõ potest renũtiari, vt post Nau. to. 2. de finib. hum. act. nu. 29. resoluit Armendariz in proem. addit. ad recop legum Nauarræ num. 23. Non videtur tan en*

210 Principia, & loca comm.

quis renuntiare iuri, quod ignorauit *l. mater decedens ff. de inoffic. testam. l. eum qui in princip. ff. eod. l. fin. de furtis.* Et iuri non dicitur renuntiatum nisi expresse *Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 100 num. 9.*

55 Iuri suo cedere nemo tenetur *cap. quam periculosum 7. q. 1.* Ius suum remittenti amplius non datur regressus vt notatum est *suprà lit. A. num. 26.*

56 Iuris beneficium nemini est denegandum *c. frequens §. solet de restitut. spoliatorum glos. & doct. in l. 1. C. si aduer. vendi. facit tex. in l. ex asse ff. ad Trebellia.*

57 Iuris executio nec metum, nec iniuriam infert vide *suprà lit. E. n. 23.* Tueri ius suum quis debet, non iniuriam committere *l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam.*

58 Ius metimur ex persona actoris, non ex persona rei *Surd. de alim. tit. 6. q. 4. n. 9. & cōs. 150 nu. 89. Card. Tusch to. 1. lit. A. concl. 117. nu. 13. vbi nu. 14.* asserit procedere etiam respectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia si non est probata reus absoluitur.

59 Ius ex facto oritur vide *suprà lit. F. num. 13.* Ius singulare non trahitur in consequentiam *l. quod verò ff. de legib.*

60 Ius quæritum est fortius, quam ius quærendum *l. si ita scriptum §. 1. l. si ita scripsisset ff. de legat. 2. Er uxor. à Sole in locis commun. verbo ius n. 21.*

Vnde

Vnde quando acquisitum est ius alicui, ab eo etiam sibi inuito auferri non potest *l. fin. ff. de pactis l. id quod nostrum ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg. 239. vbi asserit procedere quando acquisitum est in re, & ad rem, vel irrevocabiliter, secus autem si in re tantum, & revocabiliter acquisitum sit.*

61 Ius proprium difficilius amittitur, quã quærendum *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 67. n. 3.*

62 Ius quærendum facilius remittitur, quam quæsitum *l. fin. C. de acqu. pos. glos. & doct. in l. servus ff. de pactis l. qui autem in princip. ff. quæ in fraudem creditorum Surd. conf. 351. nu. 38.*

63 Ius quærendũ facilius impeditur, quã quod tollatur ius iam quæsitum *Alexand. conf. 196. incip. visis nu. 5. lib. 7. quem citat Card. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 12. nu. 7. Ius speciale facilius tollitur, quam commune l. eius §. 1. ff. de mili. testa.*

64 Iuste faciens non dicitur gravare vide *supra lit. G. nu. 16. Damnum iuste illatum nemini imputatur l. si ex plagis §. tabernarius ff. ad leg. Aquili.*

65 Iuste petita non sunt deneganda *Cæsar Arg. de contradictore legitimo q. 2. num. 15. Et iusta petenti facile assentiendum l. 2. ff. de his qui sunt sui l. & Attilicinus ff. de servit. rustico prædior.*

66 Iuste possidet, qui auctoritate iudicis possidet *l. iuste possidet l. 1. ff. de acquir. possess. las. in l. clam possidere §. qui ad nundinas num. 20. ff. eod. tit.*

212 Principia, & loca comm.

Et in l. si quis id quod nu. 33. ff. de iurisdic. omn. iudic. Tiraq l. 9. connub. in princip.

- 67 Iuste fit, quod lege permittente fit, de quo notatur infra lit. L. nu. 3.
- 68 Iuste quod fit, poenam non meretur l. Graebus C. ad leg. Iuliam de adulter. §. iniuria instit. ad leg. Aquil. Thomas de Thomasettis reg. 260.

L

1 **L** Argius expendit, qui sperat sibi aliqua evenire l. sed & si 25. ff. de petit. hereditatis.

2 Lege quod non cauetur, in practica non habetur Bald. in cap. nihil circa si de elect. Ludovic. Rodolphin vari quaest. lib. 2. q. 42. nu. 39.

3 Lege permittente quod fit, recte fieri dicitur l. quis sit fugitivus §. apud Labeonem ibi quia id facit quod publice facere licere arbitratur ff. de adilit. edict. Auctoritate enim legis quod fit, dicitur iuste, & bene fieri cap. quid dicam 14. q. 4. Marc. Anton. Genuens in pract. Eccles. q. 46. nu. 4. Pichard. ad rub. inst. de inoffic. testamento num. 9. Et ea quae fiunt contra legem, pro infectis habentur l. non dubium C. de legibus Thomas de Thomasettis regul. 107. Et supra notatum est lit. F. nu. 29.

4 Legem quaerere ubi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus Philosoph. lib. 8. Physi cap. 2.

citati per Surd. de alim. tit. 1. q. 28. n. 9. & quest. 44. num. 12. & quest. 45. num. 58. Quia naturalis ratio vim, & robur legis habet l. cum ratio ff. de bonis damnatorum l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tutor. notat Cald. Pereira de empt. cap. 1. nu. 7. Et allegari potest pro lege Surd. dict. quest. 28. num. 7.

5 Legem superioris non potest tollere inferior vide supra lit. I. nu. 21.

6 Per legem potest fieri, quod fieri potest per pactum l. ult. C. de fideiussor. nam pacta æquiparantur legi vt dictum est infra lit. P. nu. 1. in fine.

7 Leges nihil frustra faciunt *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 200. & q. 13. nu. 48. & q. 18. nu. 18. Ias. in l. ait. prætor nu. 1. de iure iur. Ar-mendariz in proemio addit. ad recopil. legum Nauar. nu. 50. Lex enim non debet habere vnã syllabam superfluam, & vacuam Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 22. nu. 5. Omne enim superfluam est à iure reprobatum vt per eundem glos. 13. n. 72. & eadem glos. 22. nu. 4. iunctis quæ supra notauit lit. A. nu. 229.*

8 Leges non solent quem duplici onere gra-uare vide infra lit. O. n. 7.

9 Legibus, non exemplis est iudicandum vide supra lit. E. nu. 27.

10 Legis præcepto obtemperans consulte agit l. in ciuilem C. de furtis l. filix licet C. de collat. Nam legis factum excusat hominis negligentiam

214 Principia, & loca comm.

l. si puellam C. si mancip. fue. alie. Et sub clypeo legis nemo decipi dicitur l. Paulus ff. de praeo. stipul.

- 11** Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem vide supra *lit. F. nu. 56.*
- 12** Legis quod sub generalitate continetur, dicitur esse in lege expressum *l. fin. ff. quod cura eo Farinac. in praxi crimina. par. 4. consil. 30. num. 216.*
- 13** Legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio *l. 4. §. toties ubi Paul. ff. de damno infect. l. quod constitutum ff. de mili. test. l. Meua ff. de manum. testam. l. ita autem in princip. & ibi Bart. ff. de administ. tutor. l. hos accusare. §. omnibus ff. de accusat. l. 1. §. loquitur ff. de aqua quotid. & asti. l. si ancillas omnes ff. de legat. 1. l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. l. 2. C. commun. de legat. cap. indemnitatibus §. sed cum eas de elect. lib. sexto Hyppol. cons. 25. nu. 10. & cons. 40. num. 12. Tiraq. in l. si unquam verbo libertis num. 2. C. de reuocandis donat. Surd. decis. 122. nu. 13. & cons. 152. num. 38. & cons. 174. nu. 8. & cons. 179. nu. 38. Guter. pract. lib. 3. q. 17. nu. 227. & cons. 1. nu. 8. & cons. 21. n. 1. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. num. 24. & glos. 45. §. 1. nu. 51. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. decis. 518. nu. 6 in 1 edit & resolut. 445. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 57. §. 2. num. 6. vers. Tertio Episcopus Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio 14. Anton.*

Monach. Lucen. decis. 13. num. 23. Escobar. de ratio-
cin. cap. 28. num. 17. Mari. Antonin. vari. lib. 3. re-
sol. 9. nu. 4. Rot. Roman. apud Farina. decis. 697. nu. 7.
tom. 2. p. 1.

14 Legis ratione cessante, cessat quoque eius
dispositio l. in omni vbi Bart. ff. de adoptio. l. quod
dictum ff. de pactis l. fin. ff. de ad Silanian. l. si mari-
tus §. scripsi ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. adigere §.
quamuis ff. de iur. patr. cap. cum cessante de appellat.
cap. & si Christus de iure iur. Euerard. in topic. legal.
loco 85. late Tiraq. tract. cessante causa p. 1. num. 11.
Surd. cons. 375. num. 24. Bertazol. in repetit. l. si quis
maior C. de transact. nu. 263. Mari. Antonin. variar.
lib. 2. resol. 35. nu. 8. Pichard. ad princip. inst. de mi-
litari testam. nu. 4. & in princip. inst. de lege falcidia
num. 28. & ad princip. inst. de eo cui libertatis causa
bona addicuntur num. 41. vbi dicit quod cessante
vna ratione legis, non cessat lex, & n. 42. quod
cessante ratione legis negatiue, & contrarie
cessat lex. Et legis ratione cessante in casu
particulari, non cessat eius dispositio l. prospere-
xit ff. qui & à quibus d. l. adigere ff. de iure patron.

15 Legis casus vbi est, cessat omnis disputatio
glos. vlt. in l. ancilla C. de furtis Surd. cons. 58. num. 3.
Mago. Lucen. decis. 12. num. 18. quos cum alijs ci-
tat Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 46. n. 1 & lib. 2.
resol. 51. num. 5. Flamin. de resignat. lib. 9. in princip.
nu. 2. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15.
num. 9. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 153. num. 25.

216 Principia, & loca comm.

Et deficiente lege, vel canone sola ratio potest allegari l. scire oportet § consequens vers. Sufficit ff. de excusat. tuto. cap. frustra dist. 8.

16 Legitimè factum, nullam poenam meretur l. nemo damnnum ff. de iure iur. l. qui seruum ff. de verbor. oblig. l. Grachus C. ad legem Iuliam de adulter. l. sancimus C. de ministr. tutor. cum alijs supra adductis lit. l. nu. 68.

17 Legis mens magis est attendenda, quam verba l. scire leges ff. de legibus l. non aliter. ff. de legat. 3. l. nominis, & rei § verbum ex legibus ff. de verborum signific. Surd. decis. 35. nu. 14 March. Anton. Genuens. in pract. Eccles. q. 144 n. 3. Lex enim, & legis mens idem sunt Surd. decis. 43. num. 9. A verbis tamen legis non est recedendum d. l. non aliter ff. de legat. 3. cap. ult. & ibi glos. de verbor. signifi. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 5. vbi ait procedere nisi constaret voluntatem loquentis aliter voluisse.

18 Legum correctio est vitanda Surd. decis. 21. num. 19. Cardin. Tusch. tom. 2. littera C. concl. 1036. & seq. Pichard. ad princip. inst. de lege falcidia num. 34. Armendariz in proemio addit. ad recop. legum Navarrae num. 51. Cephal. consil. 323. à num. 18. volum. 3. Ioan. Pet. Monet. de destribu. quotid. p. 2. q. 11. nu. 29. Et in dubio legum correctio non est facienda l. si quando C. de inofficioso testam. l. 1. C. de inoffic. doti. l. precipimus in fin. C. de appellat. cap. 1. de noni operis nunciat. cap. cum

expe-

expediat de elect lib sexto Menoch de adipisc. poss.
rem 4 num. 21. Franc. Becc. cons. 1. nu. 13. quos citat
Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 18. num. 12.

19 Legum interpretatatione molliendæ sunt
potius pene, quam nimis exasperandæ cap.
pene de panit. dist. 1. quia in poenis benignior
fit interpretatio vide infra lit. P. num. 16. Mi-
tius agitur cum lege, quam cum homine glo. fi.
in cap. illa de elect l. Celsus ff. de arbit. plene Bar. in l.
amplius ff. rem ra. habe Borgh. de irregul. p. 6. num.
19 fol. 423. quem citat Mari. Antonin. vari. lib. 1.
resol. 19. num. 5. Cald. Pereira de emp. cap. 9 nu. 7.

20 Lex non ad verborum formulam, & ri-
tum, sed ad effectum solum attendere debet
Ferrer in const. Cathalon. glos. 4 nu. 66. Ratio enim
generalis legis restringitur ex mente legis
Surd. decis. 9. num. 13. Armendariz in proæm. addit.
ad recopil. legum Navarrae num. 131.

21 Lex non est imposita verbis, sed rebus l. 2.
in fine C. commu. de legat. l. fin. C. de usur. cap. secun-
do requiris de appellat. Surd. de alim. tit. 9 q. 21.
num. 20. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 156.
num. 17. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 5 num. 160.
Soacci. de appel. q. 17. limit. 10. numer. 14. Cardin.
Tusch. tom. 5. lit. L. concl. 272. Armendariz in
proæm. addit. ad recopil. legum Navarrae numer.
104.

22 Lex quod negat, natura non audet l. 2. §. vit.
ff. de usufr. earum rerum quæ usu consumuntur.

218 Principia, & loca comm.

- Et lex naturam semper imitatur l. adoptio.
16. ff. de adoptionib. § minore natu instit. eod. Pi-
chard. ad rub. instit. quibus modis testam. infir. nu. 1.
- 23 Lex quamvis dura seruari debet, & casus le-
gis attenditur l. prospexit ff. qui & à quibus Car-
din. Tusch. tom 5. lit. L. concl. 262. Scacci. de appellat.
q. 17. limit. 48. num. 11. Armendarix in proem. addit.
ad recopilat. legum. Nauarra. num. 152.
- 24 Lex potest plus, quam pactum l. dudum C.
de contrah. empt. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P.
concl. 8.
- 25 Lex non debet esse iniquitatis vinculum,
Casar Argel. de contradictore legitimo q. 19. numer.
72. Non debet alijs legem imponere, qui ip-
sam negligit obseruari, cap. pro illorum de præ-
ben. & legem quam quis alijs prescripsit, ipse
eandem seruare tenetur, l. ante pen. ff. de admi-
tuto.
- 26 Lex semper in potiori significato est acci-
pienda ex reg. l. queritur ff. de statu hominum l. non
aliter ff. de legat. 3. Surd. decis. 283. num. 5. & conf.
288. num. 27.
- 27 Lex disponere non dicitur illud, quod
presupponit, l. ex facto in 1. ff. de hered. instit. Surd.
decis. 195. nu. 8. & notatum est infra lit. V. nu. 38.
- 28 Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere
debemus, l. de prætio, ff. de public. in rem act. l.
non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. præses, ff.
de offic. præsid. l. 2. §. conuenire, ff. de iudic. l.
quos

quos prohibet, ff. de postul. l. 1. §. generaliter. vbi
 glos. verbum in infinitum, ff. de legat. præstand. l. quã-
 uis, ff. de in ius vocando l. si seruum, §. non dixit, ff.
 de acquir. hered. l. 1. §. quod autem, & ibi glos. verbo
 simpliciter ff. de aleator. l. vni. C. qui pro sua iurisdict.
 l. illam, C. de Collat. cap. Romanorum 9. dist. cap. con-
 sulusti 2. q. 5. capit. solita de maiorit. & obedient. cap.
 quia circa 22. de privileg. clem. ult. de rescript. Surd.
 consil. 51. num. 7. & cons. 182. num. 15 & cons.
 301. num. 50. & cons. 308. num. 3 & cons. 340.
 num. 2. & decis. 195. num. 4. Bertazol. in repetit. l. si
 quis maior C. de transact. num. 354. Ioseph. Aldre-
 re de religiosa. disciplina tuenda lib. 2. cap. 28. num.
 11. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum
 p. 1. num. 27. Ias. in l. non dubium num. 38. C. de le-
 gibus, Thomas de Thomasettis reg. 300. Flamin. de
 resignat. tom. 2. lib. 12. q. 5. num. 22. Gam. Lusit. de-
 cis. 105. num. 2. Escoba. de ratiocin. cap. 18. num. 42.
 Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. §. 1. tit. de
 bonis clericorum num. 19. in fin. pag. 489. Cardin.
 Tusch tom. 2. lit. D. conclus. 508. Lusit. Fr. Anton. à
 Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ cap. 2. disp. 8.
 num. 1. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quo-
 tid. p. 2. q. 2. num. 37. Cesar Argel. de contradictore
 legitimo q. 20. nu. 14. vbi nu. 24. declarat si nul-
 lo modo dicat nec virtualiter, nec realiter,
 secus si saltem virtualiter, Armédariz in proæm.
 addit. ad recop. legum Nauar. num. 27. vbi li-
 mitat cum alia lex distinguit, vel cum ratio

ex illa, vel alijs legibus desumpta id facit. Et quod lex non dicit, non est ab homine præsumendum, l. dissentientis. C. de repudijs cap. illane sede vacante, Surd. conf. 219. num. 21. Et lex vna in distinctè loquens, per aliam distinguitur, & limitatur, l. sciendum. ff. qui satisd cog. l. quamuis, ff. de in ius voc. auth offeratur C. de litis contest. l. filius fam. ff. de actio. & oblig. iunc. l. 1. ff. ad Maced. l. iurifigentium, §. si paciscar. ff. de pact. iunc. l. transigere, & ibi glos. magna in fi. C. de transact. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de bonis clericorum, §. 1. num. 20. pag. 489.

- 29 Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, l. de pretio. ff. de public. in rem actio. l. in fraudem, §. ult. de testam. milit. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstā. l. 1. §. quod autē ff. de aleator. l. fin. in fin. vbi Angel. C. de dotis promissione cap. solita. §. fin. de maior. & obed. Surd. conf. 271. num. 28. Valasc. conf. 113. num. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 419. numer. 1. & decis. 605. num. 2. in 1. edit. & resol. 529. num. 2. in 2. edit. Thomas de Thomasettis reg. 172. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 18. num. 3. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 213. Ioan. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p. 1. num. 27. Barthol. Perett. ad extranag. ambitiosa de rebus ecclesie num. 9. pag. 85. Restrigitur tamen ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel nequis damnum indebitè patiat, Armendariz in proœm. addit. recopil. de

zum Navarra num. 76. Et non refertur ad casus specialiter notatos, l. sanctio legum ff. de poen. l. doli clausula ff. de verbor oblig.

30 Lex, vel dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, l. cum pater, §. dulcissimis, de legat. 3 l. si de certa re, C. de transact. Flaminde resig tom. 2. lib. 9. q. 4. num. 19. Garc. Girond. de privilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 526. & num. 276. Et recipit restrictionem de habilitate, l. ut gradatim §. et si ff. de muner. & bonor. cum alijs de quibus Bertazol. in repetit. l. si quis maior num. 216. C. de transact.

31 Lex si duplici nititur ratione, quamvis alia deficiat, sustinetur tamen decisio propter alteram, §. affinitatis institut. de nupt. Valasc. cons. 60. num. 6.

32 Lex si aliud voluisset, expresse iuxta regul. l. vni. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tol. l. si seruus, §. prator ait verj. non dixit, ff. de acquir. hered. cap. ad audientiam 2. de decim cap. 2. de translat. prelati, cum traditis per Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 3. C. de reuocandis donat. Menoch. cons. 1. num. 178. & cons. 140. num. 4. Surd. decis. 88. n. 4. & decis. 322. n. 22. & cons. 245. n. 45. vol. 2. Guter. pract. lib. 3. q. 22. numer. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. numer. 33. & glos. 42. num. 11. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex numer. 28. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 89. numer. 5. Mari. Antonin. vari. lib. 1. rcsol. 1.

222 Principia, & loca comm.

resol. 1. num. 10. Lex id noluisse presumitur; cum facile id exprimere potuisset, neque expressit, Menoch. conf. 30. numer. 8. Armendariz in proemio addit. ad recopil. legum Navarrae n. 150.

- 33 Libera quaelibet res presumitur a seruitute, l. fluminum, §. ult. l. Proculus, ff. de damn. infect. l. altius, & l. adibus, C. de seruit. & aqua, & instit. de liberti. in princip. Menoch. de presumpt. lib. 3. q. 89. n. 1. & q. 91. & lib. 6. q. 29. & conf. 2. nu. 43. & conf. 127. num. 17. & de arbitr. iudicium lib. 2. casus 156. & conf. 395. num. 2. cum seqq. Mascard. de probat. concl. 79. & concl. 209. & concl. 1214. num. 17. & concl. 1305. Bertaz. tract. clausular. instrum. claus. 21. glos. 1. nu. 1. Bonac. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 21. communia seruitutum nu. 56. pag. 425. Alciat. de presumpt. regul. 2. presump. 3. Rebus. in tract. congrue portionis nu. 127. Valasc. consult. 82. nu. 6. & de iure emphyt. q. 51. Surd. decis. 177. nu. 1. The-saur. decis. Pedam. 216. Mysing. cent. 5. obseruat. 35. Castil. lib. 1. contron. cap. 7. nu. 10. Brunor. à sole in locis commun. verbo res 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 95. n. 8. Amplia etiam extante quasi possessione seruitutis, Menoch. d. q. 89. nu. 6. & conf. 75. num. 4.

- 34 Liberalis nemo existit in necessitatibus, l. rem legatam, ff. de adimend. legat. cum familiis, de quibus per Tiraq. in l. si unquam verbo donatione largitus nu. 106. C. de reuocandis donat. cum alijs infra citatis lit. N. num. 9.

35 Liberalitatem non dicitur exercere, qui debitum soluit, l. proxime, ff. de ritu nupt. l. si seruo, ff. de hered. instit. Surd. de alim. tit. 1 q. 108. num. 5.

36 Limitata causa limitatū producit effectum, vide supra lit. C. num. 12.

37 Locupletari nemo debet cum alterius iactura l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. l. natura liter, §. fin. l. hac condictio 66. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de actio emptio. l. iure natura 206. ff. de reg. iur. l. ult. C. de vsucap. pro empt. cap. suam de pan. cap. locupletari 47. de reg. iur. libro sexto. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi. 15. num. 11. Casar Argel. de contradictore legitimo q. 20. num. 48. Anton. Monach. Lucens. decis. 23. num. 23. Richard. ad §. sed. naturalia instit. de iure naturali num. 3. & in disp. de nobilit. communicat. num. 73. Thomas de Thomasettis reg. 24. Maria. Antonin. vari. lib. 1. resol. 23. num. 3 & lib. 2. resol. 41. nu. 13. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 18. §. 2. num. 4.

M

1 **M**Agis, & minus non differunt specie, l. ult. ff. de fundo instruet. l. sed etsi manente ff. de preca. l. suis cui ff. quemadm. seruit. amit. Surd. conf. 305. num. 66. & conf. 368. num. 13. cum alijs intra citatis lit. P. nu. 24.

2 Maior ratio elidit minorē l. si debitori in fine ff. de fid. inssor. l. cui pacto ff. de seruis exportandis.

3 Maiori summa in est minor l. 7. §. si stipulan-
 ti ff. de verbor. oblig. cap. 1 vbi latissime canonista
 de arbitrar. in 6. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl.
 885. Pichard. ad §. praterea. num. 8. instit. de inutil.
 stipul. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ. decis. 267.
 num. 4. vbi asserit, quod fallit, quando summæ
 diuersitas constituit specierum diuersitatem.
 Verum huic regulæ oponi videtur *tex. in l. si
 decem 54. in princip. ff. locati*, vbi dispositio con-
 cepta super maiori summa non verificatur in
 minori. Cōmunis intellectus est secundū *Bart.
 in d. §. si stipulanti*, propterea ibi dispositionem
 conceptā super maiori summa, nō verificari in
 minori quia agitur de causa onerosa, in qua
 nō procedit principiū sed tantum in causa lu-
 cratiua, sequuntur *Gom. de contractib. cap. 9. n. 4.
 Cost. lib. 1. select. cap. 2. num. 1. Conan. comment. lib.
 7. cap. 11. num. 4.* Conuincitur tamen ex *eod. tex.
 in d. l. si decem secundo casu*. vbi probatur ma-
 iorem summam prolatam à conductore ve-
 rificari in minori per se. Vnde reiecto hoc in-
 tellectu considero dispositionem conceptam
 super maiori summa non verificari in minori
 nili appareat verosimiliter disponentem in-
 tendisse quamcunque summam contentam
 sub maiori, cum verò primo casu *d. l. si decem*
 maior summa proferatur à petente, scilicet à
 domino rei locatæ, ideo non videtur consen-
 tire in minori summa, quia est ei præiudicia-
 le,

le, attamen secundo casu maior summa proferitur à promittente, scilicet conductore, & ideo in minori consensisse videtur, nam verosimiliter præsumitur conductorem, qui in maiori summa consensit à fortiori consentire in minori, si intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipsius. Sensus autem *tex. in d. § si stipulanti*, ex quo desumitur regula hæc (omissis varijs intellectibus, de quibus *Menchaq. de creat. success. §. 10. numer. 142.*) potest verificari legendo illū continuatiuè ad *vers. Nisi stipulatori* suprâ proximè præcedentem, & ita loquitur casu quo diuersitas promittentis maiorem, vel minorem summam incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo, quod fuit sequuta complacentia stipulatoris in diuersitate summæ promissæ, propterquam valet stipulatio in minori summa.

4 Maius cui conceditur, & minus concedi videtur, *l. filiusfam. § fin. ff. de donat. l. Marcellus. ff. de donat. causa mortis, l. non debet, ff. de regulis iuris, cap. ex parte 27. de decim.* nam minus semper inest in eo, quod plus est, *l. in eo, ff. de regulis iuris, Farina. in praxi crim. p. 4. decis. 10. num. 6.* Regula hæc non habet locum in dispensationibus, vt per *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. resolut. 227. num. 4. in 2. edit.* Et maius, cui licet, non debet quod minus est non licere, vt notatum est *infra lit. P. nu. 23.*

226 Principia, & loca comm.

5 Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona, ex D. Paulo ad Rom. 13 refertur in cap. ex tuarum de sortileg. cap. super eo de vsur. Tiraq. de pœnis temper. causa 52. num. 8. Palat. in repetit. cap. notab. 6. num. 2. & 3.

6 Male agens odit lucem ex auctoritate Christi Domini Ioan. 3. & probant text. in l. 1. §. tria luminaria, vbi glos ff. de ventr. inspici l. donator, vbi glos. verbo occultè, C. de donat. refertur in cap. consuluit 24. vbi glos. verbo qui malè de offic. deleg. cap. perniciosam 18 quæst. 2. cap. 1. vers. Porrò vt Ecclesiastica beneficia, cap. cum ex iniuncto de hæreticis, Surd. consil. 132. num. 24. Vnde Horat. epistol. lib. 1. epist. 2.

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones

& tenebræ aptæ sunt ad fabricandum falsum, l. 1. §. tria, ff. de ventr. inspici. & quæ occultè, & clanceltiæ sunt suspitione non carent cap. 1. §. cum enim, & ibi glos verbo occulta, vt Eccles benef sine diminut. conf. d. cap. consuluit, §. ne verò l. ff. de ritu nupt. cum similibus de quibus Tiraq. de pœn causa 11. nu. 11. & plenius de retract. tit. 2. in præfat. à n. 13. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 12. n. 7. Mascard. de probat. concl. 815. nu. 33. Sicut à contrario ea, quæ in conspectu aliorum, & palam sunt, sunt ab omni sinistra suspitione aliena, l. non existimo vers. Et multum refert ff. de administrat. tut. l. cum ipse tutor, §. fit quæsitum, & ibi Rip. ff. de

ff. de contrab. empt. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 244. nu. 1. & per totum.

7 Male parta, male dilabuntur, *Card. Tusch. to. 5. lit. M. concl. 25.*

Malitia crescente, crescere debet & poena l. quicumq; *Cod. de seruis fugitiuis.*

9 Ex malitia sua nemo debet commodum reportare l. in fundo *ff. de rei vend. l. itaq; fullo ff. de furtis cap. cognoscentes de constitut. cap. sedes, cap. plerunq; de rescript. cap. intelleximus de indic. Cardos. in praxi iudicū, & aduocat. verbo delictum n. 7. Intellege directè, & principaliter, nā indirectè, per accidēs, & in cōsequentia potest quis ex malitia sua cōmodū reportare argum. tex. in l. sed & milites 10. §. scribit ibi, tutelis excusabūtur, quia vrbe eis ingredi nō licet *ff. de excusat. tutor. l. decreto 10. ff. de suspect. tutor. c. quia diuersitatē vers. si tamē, de cōcess. praben. notat Tiraq. de iure mariti glos. 8. n. 279.**

10 Malitijs non est via aperienda, *Cæsar Argel. de contradiclore legitimo q. 13. nu. 90. Flamin. de confident q. 35. nu. 70.*

11 Malitijs est occurrendum *Flamin. de confident. q. 32. num. 61. Et malitijs non est indulgendum Escobar de rotioein. cap. 1 §. nu. 3.*

12 Malorum mores infirmitas animi non excusat l. 1. c. si aduersus delictum.

13 Malorum consortia sæpe bonos corrūpunt *cap. sæpè 28. q. 1. Camill. Borrell. in addit. ad Bellugam in speculo principum rub. 11. §. viso, lit. C.*

228 Principia, & loca comm.

vers. Item hereticus, Tiraq. l. 5. connub glos. 1 par. 5. num. 29.

- 14 Malum sub specie boni non est admittendum *Farina. in praxi crimin. par. 4. cons. 30 nu. 62.* Malum omne nascens facile opprimitur, inueteratum fit plerumquè robustius ex *Cicerone veteri, nouoq; testamento multis exemplis probat Campanili in diuersorio iuris canon. rub. 12 c. 8. num. 8.*
- 15 Malum maius minori est consideratione præferendum *cap. omnes 7. quaest. 1. cap. si quis 7. quaest. 3.* Malum minus toleratur, vt grauius euitetur *l. absentem ff. de pæn. l. 1. §. sanctius ff. de vent. in posse mitt.*
- 16 Malum minus eligendum de duobus malis *cap. duo dist. 13. cap. iuravit c. p. non solum 23 q. 3. l. quoties ff. de regul. iur. Cardin. Tusch tom. 5. li. M. concl. 26. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 2. num. 24. Menchaq. illustr. cap. 48 n. 2. Tiraq. de nobilit. cap. 31. nu. 547. Thomas de Thomaſettis reg. 93. P. Azer. in sit moral. p. 1. lib. 2. cap. 18 q. 5. Sayr. in clau. regia lib. 1. cap. 13 nu. 30. P. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 11. nu. 15.* Nam respectu maioris mali minus habet rationem boni ex citatis per *P. Henric. in sum. lib. 12. cap. 6. §. 7. lit. F.* Item accidentaliter, & secundum quid perplexus inter duo, quorū alterum necessario est facturus, vtrunq; arbitratur esse peccatum, iuste potest, & tenetur eligere, quod sibi videtur minus, vt maius euitet,

euitet, ita colligitur, ex *tex in d. cap. duo mala*, in idem est *tex in cap. 2. ead. dist. 13. vers. Est tamen, & vers. Sed cum, & in cap. si aliquid 22 q. 3.* obseruant *Archid. Dom. Præposit Bellam. & Turrecrem. post glos. in d. cap. duo mala, D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 6. ad tertium, vbi Medin. q. 1. Cordub. in suo quæstion. lib. 3. q. 4 ad fin. Valent. 1. 2 q. 14. puncto 5. ad 2 Vasq. ad d. q. 19. disput. 60. cap. 2. num. 6. & ex omnium sententia resoluit P. Molin. de iustit. tom. 2. disp. 335 sub nu. 10. Fr. Emman. in sum. to. 2. cap. 51. num. 6. P. Suar. tom. 4. de pœnit. disp. 4. sect. 10. nu. 4.* An autem sit licitum consulere alteri minus malum, vt maius euitet, vide *Thomas de Thomasettis d. reg. 93. P. Azor. instit. moral p. 2. lib. 12. cap. 16. quæst. 8. P. Lessi. de iustit. lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 34.*

17 Malus semel, semper præsumitur esse malus, *cap. semel malus 8 de regulis iuris lib. sexto, præsequuntur Duenh reg. 303. Hyppol. cons. 44. num. 3. & 4. Menoch de præsumpt. lib. 5. q. 32. Mascard. de probat. concl. 1003. nu. 37 Fr. Emman. Roderic. to. 2. regular. q. 12. art. 3. Cot. in memorab. verbo malus semel pag. 559. Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 23. nu. 21. alios refert Cened. ad sextum collect. 29 nu. 2.* Intellige vt habeat tantum locum in eodem, vel simili genere mali, secus est in diuerso, vt docent *Greg. l. 1. verbo procurado tit. 18. p. 6 Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 2. nu. 215. Grammat. decis. 25. nu. 7. Hyppol. cons. 15 num. 9. & d. cons. 44.*

230 Principia, & loca comm.

num. 18. cum seq. Mascard concl. 222. num. 20. & d. concl. 1003. nu. 38. Clar. lib. 5. §. fin. q. 21. num. 1. ad finem. Farinac. d. q. 23. num. 30. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis. 4. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 28. Thomas de Thomasettis regul. 278. Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo præsumere.

18 Mandatum speciale detrahit generali, Steph. Gratian. discept. forens. cap. 95. nu. 9. Cardoso. in praxi iudicum. & aduocat. verbo mandatum nu. 4. Mandare, vel ratum habere paria sunt cap. rati habitationem, vbi Din de reg. iur. in 6. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cœnæ cap. 3. disput. 22. num. 4. & cap. 12. disput. 64. nu. 11.

19 Media præsumuntur probatis extremis, l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pig. vel hypothe. Scacci. de appellat. quæst. 18. remed. 1. concl. 5. n. 56. Media tempora non nocent, Richard. ad §. in extraneis 4. nu. 11. instit. de hered. qualit. Media via est eligenda, §. pen. instit. quib. ex cau. manumit. non licet, §. cum ex aliena instit. de rerum diuis. Thomas de Thomasettis regul. 178. vbi declarat procedere, quando ius, vel sententia non potest magis adaptari ad vnam partem, quam ad aliam.

20 Medium inhabile impedit extrema habilia posse coniungi, l. si. ff. de flumin. l. qui sella, §. fin. ff. de seruit. rusti. l. tria prædia, ff. de seruit. urbanorum prædiorum, Surd. cons. 8. nu. 17. & cons. 136. nu. 34.

Anton.

Anton. Monach. Floren. decis. 62. n. 18. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 684.

21 Melius est intacta iura seruare, quam post vulneratam causam remedium quærere, seu melius est occurrere in tempore, quam post illatum vulnus remedium quærere, vel principijs obta, ser ò medicina paratur, l. vlt. in fine, C. in quib. cau. in integrum restitutio non est neces. l. 1. C. quando liceat vnicuiq; sine iudice se vendicare, Cardin. Mant. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 21. tit. 8. nu. 30. in fine, Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 648. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. nu. 105. pag. 68.

22 Melius est pauca cautè agere, quam multis interesse periculosè, authen. de tabellion. circa medium collat. 4. Et melius est pauca verba idonea effundere, quam multis inutilibus homines prægrauari, l. tanta, §. contrariu, C. de vet. iur. enucl. quare scripsit ille sapiens

Pauca loqui prudens, audireque plurima debet,

Os vnum, binasque aures idcirco tenemus.

23 Melius est nocentem dimittere, quam innocentem punire, l. absentem, ff. de pœnis, Cardin. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. a. conclus. 41. num. 3. Exemplum enim graue est prætextu nocentis infontem periclitari, l. fin. in fi. C. de his qui latro. occulta.

24 Membrorum suorum nemo est dominus,

232 Principia, & loca comm.

l. liber. homo ff. ad leg. Aquilianam, cap. si non licet cum plurib. seqq 23 q. 5. Ioan. Maria Bellett. di. quisit. clerical. tit. de favore clericorum canonis p. 1 §. 1 nu. 15. pag. 174 cum huiusmodi dominium sit soli Deo reseruatum, iuxta illud sacræ paginæ Sapient, 16. tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem, & Deuter. cap. 32. Ego occidam. & ego vivere faciam & quintum Decalogi præceptum, non occides, intelligitur non solum de alio, sed etiam de se ipso iuxta text. in dict. cap. si non licet 23. quæst. 5. Vnde nemo potest tam in foro interno, quam externo vitam suam, aut propria membra impune dissipare, & iactare sine legitima causa, per ea quæ tradunt D. Thom. 2. 2 q. 64. art. 5. Cou. lib. 1. vari. cap. 2. à num. 8. & lib. 2. cap. 1. num. 11. col. vlt. Gom. vari. tom. 3. cap. 3. num. 13. Simanch. de catholic. cap. 18. à num. 21. Tiraquell. de nobilit. cap. 31. à num. 559. Clar. in pract. lib. 5. §. fin. quæst. 68. num. 37. Menoch. de arbit. casu 284 P. Molin. de instit. tom. 4. tract. 3. disput. 1. P. Lessi. de instit. lib. 2. c. 9. à n. 98 & n. 101. refert plures Cened. ad decretum collect. 29 nu. 4.

25 *Mendacium in vno dicens, in omnibus præsumitur dixisse Anton. Monach. Lucen. decis. 38. n. 11. Stephan. Gratian. Marchie decis. 227. n. 8. & 9 Bartho. Peret. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap. 3. n. 51.*

26 *Mens magis debet attendi, quam verba, Scacci. de appellat. quæst. 4. num. 21. Armendariz in proæm.*

procem. addit. ad recopil legum Navarrae num. 19.
 quibus adde, quæ infra notantur *lit. V. num. 5.*
 Mens enim est potentior verbis, ex *in l. Labeo*
in fine ff. de suppl. lega. l. nominis, & rei, §. verbum.
ff. de verb. signifi.

27 Mentiri plus est, quam lenocinium facere,
cap. postulasti de rescriptis. Mendacium enim est
 delictum, & turpitude, *Farin in praxi crimin.*
p. 4 conf. 60 num. 130.

28 Meum quod est, amplius meum fieri non
 potest, *l. si rem meam. ff. de verbor. oblig. l. 4. §. 1 ff.*
de acquirenda possess. §. si cui fundus vers. sed si rem
legatarij instit. de legat. §. sic itaque. instit. de action.
cap. inter dilectos de fide instru. Surd. conf. 305. nu.
56. Joseph de Sesse Aragon decis. 46. nu. 23. & 24.
& decis. 87. num. 3. Cardin. Tusch tom. 5. lit. M. concl.
226. Bertazol de clausulis instrum. clausula 19.
glos. 2. n. 9. Tichard. ad d. vers. sed si rem legatarij n. 2.

29 Minima non sunt in consideratione. *l. scio, ff.*
de in integr. restit. l. 4. in fine, ff. de ædi. edic. Brunor. à
sole in locis commun. verbo minima, Aloys. Ricci. in
praxi rerum fori eccles. decis. 691. in 1. edit. & resol.
585. à num. 7. in 2. edit. Cardin. Tusch, tom. 5. lit. M.
concl. 239 Intellige quando agitur de iure spe-
 ciali contra iuris communis regulas, putà per
 viam restitutionis in integrum, & ita procedit
tex in d. l. scio & in l. si oleū, §. vlt ff. de dolo, & l. res
bona, ff. de contrab. empt. quia vbi agitur de iure
cōmuni, de minimis curatur, & procedit tex. in

234 Principia, & loca comm.

l. 1. §. illud, ff. de coniung. cum emancip. liber. l. quamvis, ff. vt in possess. legat. l. 1. §. cum dicitur ff. si cui Plusq; per leg. Falcid. etiam si finus in penalibus, puta in furto, quod committitur in anser, vel gallina, vel in vno ouo, l. naturalem, §. gallinarum, ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, & vtrobi- que glos. & Doct. instit. de rer. diuis. ita distinguit Bart in d. l. scio num. 1. vers. nota quod de minimis, & in l. proprietarius col. 2. in princip. num. 2. vers. sed dic aut agitur ff. de damn. infect. quæ distinctio communiter ab omnibus recepta est, vt per citatos à Rendina in promptuar. recept. sentent. to. 1. tit. 100. num. 13.

30 Minus cui prohibetur, multo magis id, quod maius est interdicitur cap. nulli 44. dist. nam minus semper inest in eo, quod plus est, l. in eo ff. de regulis iuris, Farin. in praxi crim. p. 4. decis. 10 num. 6.

31 De modico non est curandum, l. si oleum, §. si cum l. seq. ff. de dolo, l. in rebus, §. possunt, ff. com. modati, l. res, ff. de contrah. empt. l. scio; ff. de in integr. restit. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 39. num. 3 in 1. edit. & resol. 36. in 2. edit. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 422. Thomas de Thomasettis reg. 94. vbi asserit pro- cedere, nisi modica essent essentialia, vel multa.

32 Modica non nocet, cap. si proponente 42. vbi- glos. 1. de rescript. Tiraq. in l. si. vnquam verbo donatione largitus num. 107. C. de reuocandis do-
nat.

- nat. & in tract. de iudicio in rebus exiguis vers. 29.
 P. Azor. instit. moral. lib. 6. cap. 10. versic. tertio
 queritur. Hinc in odica mora non nocet, Tiraq.
 vbi proximè num. 77. & de retract. lig. §. 8. num. 9.
 33 Mora vltima nocet, l. illud 17. ff. de peric. &
 commod. rei vend. l. si mora, & l. semel mora, ff. solu-
 to matrimo. l. cum prator, §. si aliquando, ff. de noui
 operis nunciat. l. si & per emptorem 53. ff. de actio.
 empt. l. si seruum 91. §. sequitur ff. de verb. oblig. cap.
 si iudex laicus 12. vbi glos. verbo clericali de sentent.
 excom. lib. sexto, Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3.
 q. 29. num. 86. Cassan. in catal. glor. mund. par. 12.
 consid. 100. num. 16. Medic. in tract. de nouation. 2. p.
 verbo mora. Saport. tract. de mora cap. 1. num. 41.
 Forcatul. eod. tract. 3. p. num. 13. quos refert Pi-
 char in disp. de mora. num. 212.
 34 Morem antiquorum, qui non seruat, non
 seruat honorem eorum, Bald. cons. 318. incipit
 quidam nobilis lib. 2. refert, & sequitur Aymo.
 Crauet cons. 238 num. 10.
 35 Moriens nunquam presumitur immemor
 salutis æternæ l. fin. C. ad l. Iuliam repetund. cap.
 sancimus 1. q. 7. Menoch. cons. 350. num. 9. Escobar
 de ratiocin. cap. 11. num. 30. Francisc. Molin. de ritu
 nup. lib. 1. comparat. 18. num. 66. Thomas de Tho-
 masettis reg. 193. Cou. vari. lib. 2. cap. 13. num. 8.
 Flamin. de resignat. lib. 12. q. 1. à nura. 7. Bertaz.
 cons. 118. num. 13. Anton. Monach. Florent. decis. 2.
 num. 27.

236 Principia, & loca comm.

- 36 Mors omnia soluit *auth de nap. §. deinceps col-
lat. 4. Cesar Argel. de contradictore legitimo q 7.
nu. 82. Cardin Tusch. tom. 5 lit. M. concl. 391. Sebas-
tian. Medic. in speciali tract. mors omnia soluit. Pi-
chard. ad §. recte quoq; 5. num. 8 instit. de mandato.
Gonzal. ad reg. 8. Cancel glos. 15. à num. 3.*

N

- 1 **N**atura, & ars frustra nihil agunt *Aristot.
lib. 2. de cælo tex. 59. & lib. 3. de anima tex.
45. probatur in l. qui bis idem ff. de verbor.
oblig. l. hac stipulatio §. diuus ff. vt lega. no. cauea.
cum citatis per Brunor. à Sole in locis commun.
verbo natura. Et natura non deficit in necessa-
rijs, neque abundat in superfluis Arist. d. lib. 3.
de anima cap. 5.*
- 2 Natura rei potius attendi debet, quam sim-
plex nominatio *argum. tex. in l. si vno ff. locati
cap. ea que. de simon. Gonzal. ad reg. 8. Cancel glos. 5.
num. 18.*
- 3 Naturalis coniectura præualere debet ac-
cidentalibus *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q 85.
num. 55.*
- 4 Naturaliter quod non potest fieri, non po-
test fieri secundum legem positivam, & eius
ordinationem *l. qui ad certum ff. locati. l. lex Corne-
lia in fine ff. de vulgari, & pupil. substit. l. Gallus §. si
eius, ff. de liber. & posth. Vnde paria sunt aliquid
esse*

esse impossibile naturaliter, vel de iure l. 1. vbi glos. & l. filius ff. de condit. institut.

5 Necessaria omnia ad vnum conceduntur illi, cui conceditur illud vnum l. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. l. ad rem mobilē §. qui procuratorem ff. de procurator. l. 1. §. 1. ff. si vsufr. pet. l. 3. §. qui habet ff. de seruit. rustic. præd l. 3 ff. pro socio l. 1. §. fin ff. de officio eius cui manda est iurisdict. §. minorem instit. de adopti cap. præterea de offic. deleg. cum his quæ ad hoc principium exornandum tradunt Euerard. in topic. legal. in loco à concessione antecedentis, & in loco à concessione consequentis, Nau. in princip. de penit. dist. 5. num. 24. & lib. 4. de sponsal. cons. 14. num. 2. Surd. cons. 347. n. 20. Rendina in promptuar. recept. sentent. tit. 100. num. 3. tom. 1. Gam. Lusit. decis. 206. nu. 9. Thomas de Thomassetis reg. 29. Vbi asserit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio. Vel intellige quando illud concessum non potest stare sine illis ex Francisc. Gallet. in margarita casuum conscient verbo concedere.

6 Necessitas legi non subiacet l. tutor qui repretorium ff. de administr. tutor. l. vt gradatim §. 1. ff. de muner. & honor. l. non solum §. fin. ff. de excusat. tutor. l. aliquando ff. de offic. proconsul. l. si quis filio ff. de iniust. testam. l. 1. C. de oper. libert. l. pro. tyronibus C. de priuileg. domus Augustalis lib. 11. cap. licet de ferijs cap. quanto in fin. de consuetud. c. exijt col. 4. in fi. de verbor. signific. lib. sexto Thomas de Thomassetis reg. 189.

238 Principia, & loca comm.

reg. 189. *Surd. decis.* 86. num. 8. *Gail. pract. lib. 1.*
obseruat. 102. num. 8. *Plac. de delictis lib. 1. cap. 28.*
 num. 3. *Matien. l. 1. glos. 21. tit. 10. lib. 5. noue reco-*
pil. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 10. num. 27. Ce-
ual commun. contra commun. tom. 4. q. fin. num. 50.
Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 711. in
 1 edit. & *resol.* 602. num. 3. in 2. edit. *Cardin. Tusch.*
tom. 5. lit. N. concl. 19. Lusit. Benedict. Aegid. in repe-
tit. l. ex hoc iure ff. de iust. & iure. p. 1. cap. 8. nu. 26.
in fine elegantissime Muñoz de Escobar qui mul-
ta ex sacra pagina refert, de ratiocin. administr.
cap. 14. à num. 10. Bartho. Perett. ad extrauag. am-
bitiosae de rebus ecclesiae non alien. verbo præterquam
nu. 4 pag. 176. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut.
quotid. p. 2. q. 11. num. 38. Io. Maria Bellet. disquisit.
clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 4. n. 55. pag. 41.
 & §. 20. num. 13. pag. 135.

- 7 *Necessitas facit licitum, quod de iure non*
est licitum cap. quod non est licitum de reg. iur. Ti-
raq. de pœnis tempera. causa. 33. num. 3. Ceual. com-
mun. contra commun. q. fin. num. 6. tom. 4. Cardoso. in
praxi iudicum. & aduocat. verbo necessitas num. 2.
Anton. Oliban. de iure fisci cap. 4. num. 36. Escobar
de ratiocin. cap. 14. num. 13. Ioan. Petr. Monet. de
distribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 38. Beltett. d. §. 20.
 num. 13.

- 8 *Ex necessitate quæ fiunt, non dicuntur fie-*
ri in fraudem Gozadin. cons. 87. num. 15. quem
refert, & sequitur Flamin. de resignat. to. 1. lib. 2.

q. 3. num. 40.

9 Necessitatibus nemo liberalis existit l. rem legatam ff. de adimend. legat. Tiraq. in l. si. vnquam verbo donatione largitus num. 106. C. de reuocandis donat. Valasc. cons. 153. n. 24. Gam. Lusit. decis. 71. num. 3. Pichard. ad rub. instit. de adopt. nu. 43. Necessitatibus leges non seruantur l. vt gradatim §. 1. ff. de mu. & hono.

10 Negantis factum per rerum naturam nulla est probatio cap. bona de elect. cap. super hoc de renunciat. Hieronim. Fernandez de Otero in repetit. cap. fin. de consuetud. num. 30 Negatiua enim probari non potest vt per Anton. Gabri. tom. 3. commun. tit. de probat. concl. 6. Mascard. de probat. concl. 187. Fului. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 38. Donat. à. Fin. tom. 1. commun. opin. lib. 4 tit. 9. nu. 35. & num. 20 & 28. Menoch de presumpt. lib. 2. q. 50. num. 8. cum seqq. Vincent. Carot. tract. de locato, & conducto. tit. de negatiua probanda p. 3. Cardos in praxi iudicium verbo probatio num. 29. Rebuf. de except. num. 160. cum seqq.

11 Negaatio facit rem dubiam cap. veniens 13. de supplenda negligent. praelato. Felin. in cap. super eo à num. 2. de testibus cogendis Surd. cons. 4. num. 28. Guter. pract. lib. 3. quæst. 9. num. 10.

12 Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet glos. in cap. cum dilectus de consuetud. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. N. concl. 26. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 20. num. 7. Surd. decis.

240 Principia, & loca comm.

243. num. 7. vbi num. 6 asserit quod negatiua dispositio nullum casum excipit. Et negatio plus tollit, quam ponit affirmatio, quia malignantis naturæ est, & quidquid sequitur negat l. filius fam. §. 1. C. de donat. glos. 1. in l. iurisdictionum §. sed si fraudandi ff. de pact. glos. verbo à suspensis in cap. cum dilectus de consuetud. glos. verbo non potest in cap. 1. de reg. iuris lib. 6. quas sequuntur frequentissime scribentes per tex. ibi, in l. si is qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dubijs cum multis alijs quæ latè prosequitur Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 12. Cou. vari. lib. 1. cap. 13. nu. 7.

13 Negligentia imputari non debet ignorantibus l. si quis in graui §. si quis ignorans ff. ad Silan. cap. apostol. de excep. Negligentia alterius ei, qui diligens est nocere non debet l. si non expedierit §. si pupillus ff. de bon. auct. iud. possid. Et negligentia numquam alicui debet imputari, vbi diligentia nihil proficeret l. si §. si ea conditione ff. ad leg. Rhod. de iactu. 16. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 20. num. 14.

14 Negligentia vnus alteri nocere non debet l. rem hæreditariam in fine ff. de euct. l. 3. ff. de transfact. l. fin. ff. ad Silaniam. l. non debet ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg. 190.

15 Nemo dat, quod non habet l. traditio ff. de acquir. rerum domin. l. nemo plus vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iuris l. si filius C. de donation. cap. quomodo de consecrat. dist. 4. cap. quod autem de iure patron. cap.

cap. nemo plus de reg. iuris lib. 6. Surd. cons. 194. n. 17
 & cons. 247. n. 10. & cons. 265. n. 6. Caesar Argel.
 de contradictore legitimo q. 5. nu. 28. Anton. Monab.
 Bonon. decis. 19. num. 4. Francisc. Molin. de ritu nupt.
 lib. 3 q. 10. nu. 19. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 17.
 Thomas de Thomasettis regul. 191. vbi exponit
 procedere de per se; secus autem auctoritate
 legis.

16 Nemo plus iuris in alium transferre potest,
 quam ipse in se habeat l. 2. C. de pœnis l. 1. C. qui
 pro sua iurisd. cap. nemo potest 79. de reg. iuris lib.
 sexto Ioseph de Sesse Aragon decis. 188. n. 15. & 23.
 Caesar. Argel. de contradictore legitimo q. 9. num. 58.
 Pichard. ad princip. instit. de acquisit. per arrogat.
 nu. 49 Surd. cons. 126. nu. 31.

17 Nemo videtur eligere viam, per quam iu-
 dicium suum subuertatur l. 3. vers. Nec creden-
 dus ff. de milit. testam. l. quoties 13. ff. de rebus dubijs
 l. quoties ff. de verbor. obligat. tex. optimus in cap. ab-
 bate iuncta glos. verbo potius de verbor. signific. cum
 alijs de quibus Menoch. de præsump. lib. 6. q. 4 à prin-
 cip. Cardin. Manic. de coniect. vltimar. volunt. lib. 2.
 tit. 1.

18 Nemo tenetur ad impossibile vide supra
 lit. I. nu. 12. Nemini consulendum est cum alte-
 rius detrimento l. nec auus C. de emancip. libero.
 cap. 1. 22. q. 2.

19 Nescire, & dubitare paria sunt l. manifestissi-
 mi C. de furtis Tiraq. in l. si vnquam in princip. n. 96.

242 Principia, & loca comm.

C. de reuocandis donat. Sarm. lib. 2. select. cap. 10. n. 5.
Menoch. de arbitr. casu. 75. nu. 7. Et nescire, vel non
posse paria sunt l. in actione vers. Plans ff. de fur-
tis.

20 Nihil & inutile æquiparantur l. 4. §. condem-
natum ff. de re iudic. cap. sicut vigeri l. q. 1.

21 Ex nihilo nihil fit l. Seia ff. de tutor. & curator.
leius ff. de reb. credit. facit l. si Maenia ff. de hered.
instit. Aristot. lib. 1. de gene. & corrup. Cald. Pereira
de empt. cap. 3. nu. 15. Farin. in praxi crimin. par. 4.
cons. 60 nu. 90. & ibi addit.

22 Nolle, & non posse paria sunt l. 1. §. vsus ff.
de procurator. l. 3 C. de heredibus instit.

23 Nominatio sæpe probat qualitatem rei,
D Barb. in l. cum prætor §. vlt nu. 243. ff. de iudicijs.
Vnde contractus talis præsumitur, qualis fuit
denominatus Honded. cons. 35. nu. 4. lib. 2. Menoch.
de præsumpt. lib. 3. q. 105. nu. 2. Anton. Monach. Flo-
rent. decis 51. num 5.

24 Non entis nullæ sunt qualitates leius qui in
provincia vers. Quoniam ff. si cert pet. l. 4. §. condem-
natum ff. de re iudic. l. 2. ff. de vsufr. l. Pomponius §.
fin. ff. de acquir. possess. l. si seruum §. fin. ff. de action.
empt. l. nec vllam §. si quis absentis ff. de petit hære-
dit. l. qui superstitis ff. de acquir. hæredit. l. 1. ff. de hæ-
red. vend. cap. bonæ de elect. cap. ad dissoluendum de
despon. impub Tiraq. de iure primog. q. 55. num. 10.
& tract. cessante causa p. 1 nu. 212. Gom. vari. to. 1.
cap. 1. nu. 9 & cap. 10. nu. 43. & l. 17. Tauri nu. 19.
vers. Primo

vers. Primo late Remig. tract. de immunit. Eccles. ampliat. 20. à num. 5. Thomas de Thomaſettis reg. 202. Guter. pract. lib. 3. q. 35. nu. 10. Surd. decis. 316. n. 6. & cons. 61. nu. 57. & cons. 246. n. 15. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas 9. Card. Tusch. to. 6. lit. Q. concl. 6. Hieronym. Fernandez de Otero in interpretat. cap. gratum nu. 73. de officio delegati, Escobar. de ratiocin. cap. 15. nu. 17 & cap. 19. nu. 26. Anton Monach. Florent. decis. 56. nu. 5. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 905. nu. 80. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 15. nu. 50. Joseph. de Sesse. Aragon. decis. 188. nu. 14 & 24. Caesar Argel. de contradictore legitimo q. 4. n. 13. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 26. nu. 4. & lib. 3. resol. 48. nu. 18. Vnde ens magis imprimitur in hominum memoria, quam non ens, vt allerit Farina. in praxi crimin. p. 4. cons. 55. num. 76.

25 Non entis, & non appaerentis idem est iudicium, & paria sunt rem non esse, & non appaerere l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. in lege 77. ff. de contrab. empt. l. cum res §. itaq. ff. de legat. 1. Surd. decis. 149. nu. 2. & decis. 306. n. 13. & cons. 245. nu. 13. & cons. 377. num. 23. Rota Rom. apud Farina. decis. 167. nu. 35. tom. 1. par. 1.

26 Non esse, & non posse probari paria sunt, vt per Surd. decis. 149. num. 2. Et paria sunt non esse, vel reperiri non posse l. cum vnus §. fin. ff. de bon. aucto. ind. possid. not. Bald. per illum tex. in l. cum ita §. species ff. de legat. 2.

244 Principia, & loca comm.

- 27 Non esse, vel esse nullum paria sunt l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. nō putavit §. nō quauis ff. de honor. possess. contra tab. Surd. decis. 51. num. 14. & decis. 222. nu. 2. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 8. q. 8. nu. 34. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 5. nu. 8. Farina. in praxi crimin. p. 1. q. 15. n. 45. cum seqq. & p. 4. cons. 60. nu. 90. & p. 5. quæst. 114. num. 128.
- 28 Non fieri, vel non sortiri effectum paria sunt l. 1. §. nihil ff. de inoffic. testam. l. si quis sub conditione ff. de testam. tutel. l. ex consensu §. 1. ff. de appellat. Surd. cons. 245. nu. 14.
- 29 Non fieri, vel ita fieri, quod factum non dureret paria sunt Anton. Monach. Bonon. decis. 40. puncto 7. nu. 18. Nam factum non dicitur, quod non durat factum, vt suprā notatum est lit. F. num. 26.
- 30 Non fieri, & inutiliter fieri paria sunt argu. tex. in l. pen. in princip. ff. de suis. & legitimis hered. l. quoties vbi glos. & doct. ff. qui satisf. cog. §. sciendum in st. de satisf. dat. tutor. glos. verbo inutilem in cap. 2. de translat. prelati, Tiraq. ad l. connub. glos. 1. p. 6. à nu. 12. Palat. in repetit. rub. de donat. inter virum, & uxorem §. 70. num. 29. Cou. pract. cap. 7. nu. 2. vers. est & in hoc, Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 9. nu. 22. Surd. cons. 28. nu. 89.
- 31 Non fieri, vel minus legitime fieri, seu aliter fieri, quam debeat de iure paria sunt l. quoties vbi l. ff. qui satisf. cog. l. si autem nullum C. de leg. t. hered.

hered. cap. inter corporalia de translat. Episcop. cap. veniens de presbyt. non battiz. cap. si. de restit. spoliator. Surd. cons. 45. nu. 42. & cons. 88. n. 16. & cons. 3. nu. 12. & decis. 122. nu. 6. & decis. 269. nu. 12. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 7. num. 8. Valasc. de partit. cap. 8. nu. 44. Brunor. à sole in locis commun. verbo factum n. 17. Anton. Monach. Florent. decis. 26. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 117. in fine. & reg. 220. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 19. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 8. num. 8.

32 Non fieri, vel inualidè fieri paria sunt, l non putauit, § non quæuis, vbi Bart. ff. de bonorum possess. cont. tab. l. 1. § quod autem, vbi Bald. ff. de officio pres. vrb. l. quoties, vbi las. ff. qui satisd. cog. Surd. consil. 157. num. 13. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 10.

33 Non omnia, quæ licent honesta sunt, l in causa 16. § idem Pompon. ff. de minor. l. 1. in princip. ff. de aqua quotid. & æsti. l. non omne, ff. de reg. iuris, Pinel in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 1. nu. 35.

34 Non posse reperiri, vel non posse possideri paria sunt, l. cum vnus, §. vlt. ff. de rebus auctorit. iudic. possid.

35 Non præstat impedimentum, quod de iure non fortitur effectum cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cardin. Tusch. tom. 5. lit. N. concl. 66. de quo vide etiam supra lit. I. nu. 7.

36 Non succedere, vel non esse in rerum natu-

246 Principia, & loca comm.

ra paria sunt, l. pater filium ff. de inoffic. testam. l. 3.
 §. sed si sunt sui, vbi Bart. ff. ad Tertul. cum pluribus
 alijs apud Tiraq. de iure primog. q. 53. num. 16. Surd.
 conf. 237. nu. 3.

37 Notra omnia facimus, quibus auctorita-
 tem nostram impartimur, l. 1. §. omnia, C. de ve-
 ter. iur. enuclean. glos. instit. de iure nat. §. plebiscitum
 in vers. Consule, Gom. l. 40. Tauri nu. 89. vers. Tertio,
 & l. 48 n. 3. Rebus. in praxi p. 3 tit. de infirm. resign.
 glos. 2. nu. 3. pag. 204. Valasc. consult. 105. num. 63.
 Melchior Phab. Lusit. decis. 28 num. 12. to. 1. Cardin.
 Tuscb. to. 5. lit. N. concl. 67.

38 Nullum quod est, nullum producit effectum,
 l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit,
 §. non quauis, ff. de honorum possess. cont. tab. l. 2 ff. de
 auctor. tutor. l. si aut nullum, C. de legitimis hered. l.
 non dubium, C. de legi. l. fin. C. de sentent. ex breuilo. re-
 citan. cap. illud de iure patron. facit cap. quod nullum,
 & cap. non prestat. 52. de regul. iuris lib. sexto, pro-
 sequuntur Surd. decis. 40. num. 8. & conf. 3. num. 11.
 & conf. 373. nu. 24. Bartol. Perett. de rebus Ecclesie
 non alien. ad extrauag. ambitiose verbo infringere
 nu. 4. Flamin. de resignat. lib. 7 q. 1. nu. 26. Cot. in me-
 morab. verbo adius nullus, Mendez à Castro, cum ab
 eo citatis, in praxi Lusit. lib. 3. cap. 21. nu. 43. Cæsar
 Argel. de contradicatore legitimo q. 7. nu. 146. Aloys.
 Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 623. Et paria sunt
 nullum esse, vel esse sine effectum, Surd. decis. 51.
 num. 21. & 22. & conf. 3. à num. 8. & conf. 157.
 à num. 13.

à num. 13. & cons. 179. à num. 49. & cons. 381.

à num. 13. Anton. Monach Bonon. decis. 40 puncto 7.

num. 20. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 61. num. 24.

Nec ius aliquod tribuere potest. quod nullum

est, Rota Romana apud Farin. decis. 572. nu. 9 to. 2.

par. 1.

39 Nullum ipso iure non præstat impedimen-

tum l. 4. §. condemnatum cum ibi not. ff. de re iudic.

cap. considerauimus de elect. cap. qui contra ius, &

cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cardia.

Tusch. to. 5. lit. N. concl. 140. præsertim quatenus

concernit præiudicium tertij, Vant. de nullit. in

rub. quoties, & intra quod tempus & c. num. 53.

quem adducit Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 18.

num. 3.

40 Nullum ab initio, non conualescit ex tem-

poire, cap. quod sicut, de elect. cap. non firmatur 18.

de reg. iuris lib. sexto. l. quod in initio ff. eod. tit. Cardin.

Tusch. tom. 5. lit. N. concl. 122. cum seq. Thomas de

Thomasettis reg. 255. vbi intelligit, quando ab

initio actus omninò inualidus erat. Amplia fa-

uore animæ, Fracis. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 12.

nu. 13. Limita in actu conditionali, D. Barb. in l. 1.

ff. solut. matrim. p. 4. nu. 96. Et quod ab initio inu-

tile est, ex euentu non confirmatur, l. si tutoris,

ff. quod iussu.

41 Nullum quod est, confirmari non potest

Mench. cōs. 351. n. 19. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22.

num. 34. & decis. 33. num. 11. & decis. 289. num. 8.

248 Principia, & loca comm.

Molin de primog. lib 2. cap. 7 num. 7. Cald. Pereira de potesi. nemin. in resp. pro Duce Pastranae vers. Quae sententia, Bernard. Graeu. ad pract. camerae imper. lib. 2. concl. 1. nu. 32 cum seqq. Nam confirmatio semper refertur ad id, quod est validum, ita Surd. decis. 289. nu. 8 cum seq.

42 Nullum quod est ab initio, ipso iure ratificari non potest, glos. vlt. in cap. cum nos de his quae fiunt à praelatis, Tiraq. in l. si unquam verbo reuertatur n. 415 C. de reuocandis donat. Rota Romana apud Farina. decis. 492. nu. 9 & decis. 535. nu. 11. tom. 2. par. 1.

43 Nullum quod est, rescindi non potest. l. nam etsi sub conditione. ff. de iniusto rupto, irritoq. facto testam. l. obligare, §. tutor ff. de auctorit. tutor. l. si tutor. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, cap. ad dissoluendum de desponsat. impuberum, Surd. cons. 52. nu. 58. & cons. 73. nu. 77. & consil. 160. nu. 61.

44 Nulla, & non facta parificantur vt per Flami. de confident. q. 46 nu. 30. Nullum quod est, nihil est, l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. Alex. cons. 33. in princip. vol. 1. Franc. Becc. cons. 12. nu. 54. quos refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 78. nu. 10.

O

1 O Bscure respondere, & nihil respondere paria sunt, l. de etate 12, §. nihil interest, ff. de

ff. de interrogat. act. faciunt notata per Soar. to 1. commun. opin. lib. 7 tit. 19. num. 139. pag. 293. vbi Bellacomb. num. 285. Anton. Del Re. Tiburt. in tract. de iuram. calum. cap. 14. num. 73.

2 Odia restringenda sunt, & fauores amplian-
di. *l. cum quidam ff. de lib. & posth. cap. renouantes*
22 *dist. cap. odia 15. de reg. iuris lib. sexto, cap. ne*
aliqui de priuil. eod. lib. Ioseph. Aldrete de religiosa
disciplina tuenda lib. 2. cap. 14. num. 6. Ioann. Petr.
Monet de distribut. quotid. p. 1. q. 10. titul. 1. Ioseph.
de Sesse Aragon. decis. 18. num. 102. & decis. 45.
num. 27. Thomas de Thomasettis in floribus legum
reg. 209. vbi dicit procedere, quando aliquid
est omninò odiosum. Ecclesie tamen fauore
non restringuntur, sed ampliantur, vt per
Marc. Anton. Genuens in pract. eccles. q. 541.

3 Officium suum ne nini debet esse damno-
sum, *l. sed etsi quis, ff. quemadmodum testam. ape-*
riant l. inter officium, ff. de rei vendicat. l. post lega-
tum. §. aduocatum. ff. de his quibus vt indignis, l. vi-
delicet ff. ex quib. caus. maior. l. si seruus. §. quod verò,
ff. de furtis. l. cum quidam C. de administr. tutel. cap.
per venit de fideiussor. cap. cum non deceat 30. de
elect. lib. 6. facit cap. cum dilecto, vbi glos. de re-
nunciat. in antiquis, Surd. cons. 19. num. 12. Cardin.
Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 94. Escobar. de ratiocin.
comput. 17. num. 5. & cap. 7. num. 57. Thomas de
Thomasettis reg. 211. Ioan. Petr. Monet. tract. de di-
stribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 8.

4 Omne qui dicit, nihil excludit, l. Iulianus in princip. ff. de legat. 3. l. hoc articulo, ff. de hered. instit. l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argen. leg. l. fin. ff. de pen. leg. l. si quis, ff. de peculio legat. l. si cui seruo omnes, ff. de legat. 1. l. pœnales, §. fin. ff. ad leg. falcid. l. à procuratore, c. mand. cap. solita de maior. & obed. l. té Burg. de Paz cons. 25, num. 28. Tiraq. in l. si unquam verbo totam n. 1. C. de reuocandis donat. Menoc. cons. 156. num. 23. Surd. decis. 265. num. 30. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 3. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 21. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 5. Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 47. & cap. 18. nu. 3. Bertazol. tract. clausular. instrum. clausula 4. glos. 3. num. 1. & clausula 21. glos. 3. num. 1. & in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num. 205. & n. 707. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesie non alien. pag. 92. num. 17. Thomas de Thomas. reg. 252. Pichard. ad princip. instit. de adempt. legat. numer. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. numer. 18.

5 Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, vide supra lit. N. num. 37.

6 Onera plura quis subire non debet eodem tempore, l. si cum dotem, §. si pater ff. solut. matrim. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 137.

7 Onere duplici nemo grauari debet, l. nauis onusta, §. cum autem ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho in fin. ff. de vsufr. leg. l. Titio cum testamento 35, §. qui in vita ff. de legat. 2. l. vnum ex familia

§ si rem, ff. eod. tit. glos. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco, Aym. Crau. conf. 111. nu. 8. & conf. 201. n. 23. Franchis decis. 87. num. 5. Menoch conf. 9. num. 4. & conf. 14. num. 1. & conf. 21. num. 13. & conf. 32. num. 40. cum seq. & conf. 75. nu. 9. Surd. conf. 115. num. 14. cum seq. Pereg. de fideicom. art. 1. num. 33. & art. 34. nu. 72. Mol. de primog. lib. 1. cap. 4. n. 10. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 136. Rota Romana apud Farin. decis. 672. num. 3. in fi. tom. 2. p. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 97. n. 4. & resol. 111. n. 40.

8 Onus qui sentit, debet sentire etiam commodum, l. secundum naturam, ff. de reg. iuris, l. 1. ff. de instit. actio. facitque tritum, & vulgare illud, commoda, qui sentis iungas onus emolumentis, Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 144. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 15. 10. Maria Bellett. disquisitione clerical p. 1. tit. de favore clericorum canonis §. 2. num. 28. pag. 184.

9 Onus adiectum rei facit vt res transeat cum illo vide infra lit. R. num. 17.

10 Onus extrinsecum non minuitur, etiam diminuto emolumento, l. liberto, §. 1. de annu leg. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 143.

11 Operarius dignus est mercede sua cap. quicumq. 12. q. 2. & vnusquisque secundum laborem suum mercedem accipiet, ex Paul. ad Corinth. 1. cap. 3. & constat Deuter. cap. 24. & Thobia 4. & iuxta illud Math. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem, Surd. de alim. tit. 1. q.

252 Principia, & loca comm.

59 num. 2. *Rebuf in repet. l. Barbarius num. 8. ff. de offic. prator. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 9. num. 197. Azin in praxi §. 3. cap 31. num. 35. Valasc. 125. num. 2. Bouadil. in sua polit. lib. 1. cap. 13. n. 48. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 17. Mexi. in trac. tassa panis concl. 2. num. 87. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. pag. mihi 36. & l. 1. tit. 5. lib. 7. ordin. pag. 427.*

12 **O**pposita iuxta se posita, magis elucescunt, l. vni. §. & cum triplici, in princ. C. de cadu. tollen. *Aristot. 2. de Cælo, latius Bald. in l. 1. Cod. quando lic. ab empt. disc.*

13 **O**ppositum idem operatur in oppositio, quod propositum in proposito, l. fin. §. fin. ff. de legat. 3. l. qui quartam, ff. de legat. 1. l. si ex toto in princip. ff. eod. l. si vt proponis 2. C. de nupt. l. iulianus §. si venditor, & §. si procurator, ff. de actio. empti. *Petr. Andr. Gammar. in dialectica legali lib. 2. loco de proposito ad oppositum, Dec. conf. 382. nu. 5. Mari. Antonin. var. lib. 2. resol. 52. num. 12.*

14 **O**rdo verborum designat ordinem intellectus, *Surd. de alim. tit. 5. q. 4. num. 17. Melchior Phab. Lusit. decis. 38. num. 10. Aloys. Ricci. decis. curiæ archiepiscop. Neapol. decis. 275. num. 4. p. 2. Et ordo scripturæ reducitur ad ordinem intellectus, l. 2. §. prius, ff. de vulga. & pupil. l. talem, ff. de hered. instit.*

15 **O**rdo de nominationis designat ordinem dilectionis, & charitatis, l. qui soluendo la 2. ff. de hered. instit. l. quoties, ff. de vsufr. *Escobar de ratiocin.*

ratiocin. tract. de computat. cap. 10. num. 2. Et ex ordine honoris colligitur ordo affectionis l. *Pupillus in fin. ff. de condit. & demon.*

16 Ordo scripturę semper attenditur in dispositionibus, l. *generaliter, §. si quid, ff. de fideicom. libert. l. quoties ff. de vsuf. cap. pen. de rescript. lib. 6. cap. mandato de præben. eod. lib. Garc. Girond. de privilegiorum seu exemptionum explicat. num. 177. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 196. Pichard. ad §. ante hæredis 33. num. 5. in sit. de legat.*

17 Ordo seu series scripturę, ordinem voluntatis demonstrat, *Bald. post. tex. in l. quoties, ff. de vsufr. l. hæredes mei, §. fin. ff. ad Trebel. l. generaliter, §. quod si legatum, vbi glos. ff. de fideicom. libert. cap. mandato de præben. lib. sexto, Anton. Monach. Lucensi decis. 13. num. 51.* Nisi aliter constaret de certa intentione scribentis per *tex. expressum cap. auctoritate Martini de concess. præben. in 6.*

18 Ordo scripturę denotat affectionem, & ordinem mentis *Anton. Monach. Lucen. decis. 64. nam. 38. vbi num. 39. dicit, quod vltimi vocati censentur in subsidium priorum nominati.*

19 Ex ordine scripturę intentio dignoscitur disponentis, l. *quoties, ff. de vsufruc. cap. mandato in fin. de præben. in 6. cap. pen. in princip. de elect. eod. lib. Anton. Monach. Florent. dccij. 1. num. 63.*

I

P

Pacta sunt seruanda, l. 1. §. si conueniat, ff. de
 posit. l. 1. ff. de pactis. l. iuris gentium. §. prætor ait,
 ff. eod. tit. l. fin. ff. naut. caup. stabul. l. 1. ff. de con-
 stit. pecun. l. cum amplius in fin. ff. de reg. iuris. cap. 1.
 eod. tit. Menoch. cons. 1. n. 226. cum seq. & cons. 92.
 num. 33. & cons. 93. num. 30. & cons. 156. nu. 46.
 & num. 54. & de arbitr. lib. 1. q. 57. num. 6. Com.
 vari. tom. 2. cap. 8. num. 4. col. 2. Surd. de alim. tit. 7.
 q. 18. num. 12. & decis. 259. num. 5. & decis. 260.
 num. 12. & cons. 345. num. 9. Cald. Pereira de reno-
 uat. emphyt. q. 11. num. 3. ad. fin. Mari. Antonin. va-
 ri. lib. 2. resol. 53. num. 5. Hieronym. Giach. consil. de
 moneta Marchesana à num. 33. Card. Tusch. tom. 6.
 lit. P. concl. 3. & 4. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect.
 de censur. bullæ cænæ cap. 26. disput. 102. num. 1. Et
 æquitate nihil magis conuenit, quam pacta
 seruare, l. 1. ff. de ædil. ædic. dict. l. 1. ff. de consti-
 tit. pec. Surd. cons. 183. numer. 11. Et nulla est ma-
 ior iustitia, quam seruare pacta d. l. 1. ff. de con-
 stit. pec. Surd. cons. 183. nu. 11. Et nulla est maior
 iustitia, quam seruare pacta d. §. si conueniat c. p.
 1. §. si id propter, quod, quæ fuit prima causa benef-
 amit. Et rumpere pacta graue est apud Deum,
 ne dū apud homines, ex d. l. 1. ff. de pactis. Nam
 pacta dant legem contractui, Cald. d. q. 11. n. 19.
 Et æquiparantur legi l. ult. C. de rebus alienis non
 alien. l. ult. C. de fideiuss. Imò rumpūt leges, ex glos.

in cap. 1. de regul. iuris lib. sexto. Cagn. in l. 2. col. 2. vers. 2. limitata, C. de pact. inter empt. & in d. l. contractus, ff. de reg. iur. quem citat Mari. Antonin. d. resol. 53. nu. 6. Procedit nisi sint contra leges, & bonos mores, ita Thomas de Thomasettis reg. 216.

2 Pacto quidquid potest acquiri, potest & præscriptione, l. alienationis verbum ff. de verbor. significat. & ibi Alciat. & Rebus. Surd. decis. 3. n. 23. & decis. 236. numer. 9. Valasc. consil. 132. num. 32. Gam. Lusit. decis. 379. incipit. inter fratrem num. 5. Nam præscriptio habet vim pacti, Surd. decis. 24. d. num. 1. Gam. decis. 276. num. 2.

3 Par in parem non habet imperium, l. nam & magistratus, ff. de recep. arbitr. l. ille à quo §. temp. stium ff. ad Trebel. cap. inferior. cap. denique 21. dist. cap. innotuit. 20 §. quamuis de elec. cap. 1. de locato. probat apud Hispanos l. 2. tit. 7. par. 3. vbi glos. 1. q. 6 & glos. 2. & l. 15. tit. 1. p. 7. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosa de rebus eccles. non alien. verbo prædecessorum num. 5. pag. 226. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu. 438. num. 9. Rebus tom. 1. ad leg. Gallie. tract. de euocat num. 46. pag. 265. Cot. in memorab. verbo par pag. mihi 637. Surd. cons. 47. numer. 10. & cons. 106. num. 12. & cons. 167. num. 16. Aloys. Ricci in collect. decis. p. 5. collect. 1094. Sigismund. Scacci. de appellat. q. 2. num. 10. Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omni moda regularium exempt. par. 3 cap. 4. nu. 28. Intelligi nisi par se subijciat iurisdictioni alterius paris vel etiam minoris, vel

256 Principia, & loca comm.

- vel procedit, nisi tractetur de publica salute, & vtilitate, *Thomas de Thomasetis regul. 218.* Multo minus minor in maiorem non habet imperium, *l. minor, ff. de minor. d. cap. inferior cap. denique cap. nunc autē, & cap. in tantum 21 dist. cap. cum inferior, & ibi Abb. in princip. & num. 1. de maior. & obed. iunctis supra notatis lit. l. num. 21.*
- 4 Pares cum paribus vteri prouerbio facile congregantur, *l. pupillo, §. 1. ff. de tutor & curator. dat. ab his l. 1. §. 1. ff. de excusat. tutor.*
- 5 Pares in tempore, sunt pares in iure, *l. aliena §. 1. ff. de pignorat. act.* Et qui prior est tempore, potior est iure, vide infra hac lit. num. 43.
- 6 Paria delicta mutata compensatione tolluntur, *l. viro, atque vxore 40. ff. solut. matrim. l. 2. ff. ne quis eum, l. cum proponas in 2. vbi doct. C. de pact. cap. nihil 32. q. 6 cap. significasti. de diuort. cap. intelleximus, & cap. fin. de adulter. Hyppol. sing. 234. Palat. in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem. §. 20. num. 4. Bertozol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. n. 430. P. Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 8. num. 29. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 489 num. 15. & seq. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 10. num. 101. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 142. numer. 39. & p. 7. in fragment. lit. D. numer. 110. Intellige in ciuilibus, iue sit circa idem, siue circa diuersa, *Farin. d. lit. D. numer. 114. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo delictum numer. 37. Etiam si poena sit parti aplicanda,**

Cesar Argel. d. q. 10. nu. 102. Amplia in spolio,
Farin. d. lit. D. n. 127. Limita, quando delicta sunt
 cōmissa crica diuersa, & separata, *Farin. d. lit. D.*
num. 128. *Thomas de Thomasettis reg. 219* Limita
 deinde, quando agitur criminaliter, & ad pœ-
 nam, *Cardos. vbi proximè, Farinac. dict. littera D.*
num. 139.

7 Parium est eadem iuris dispositio, & iudi-
 cium, *cap. inter corporalia, cap. sicut ergo, de translat.*
Episcopi. Et eadem est natura *l. si socer, in fin. ff. so-*
lut. matrim. Et eadem est potentia, nec maior,
l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. l. si reus, ff. de duo-
re. quæ regula est eadem cum reg. correlati-
uorum, vt per Bertazol. in repet. l. si quis maior,
C. de transact. num. 801. de qua vide littera C.
num. 78.

8 Parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis,*
ff. de condit. & demon. glos. in l. si pupillus, §. si ego, in
verbo ex contrario ff. ad leg. falcid. cap. coram dilecto
34. de offic. deleg. Hyppol. sin. 276. Tiraq. in tract. de
iudicio in rebus exiguis vers. Octauo pag. 53. & in
consuet. Pictau. tit. 6. §. 5. glos. 5. Surd. cons. 197 n. 2.
Sebastian. Naui. ad l. minus 32. nu. 2. ff. de verbor sig-
nific. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 18. n. 6 Limita,
 quando datur diuersa ratio, *Surd. cons. 197 n. 2.*

9 Pecuniam retinere satius est, quam iolutam
 repetere, *l. 3. ff. de compensat. l. si stipulatus 15 in*
princip. ff. de fideiussor. Tiraq. de retract. lig. §. 19.
glos. 2. num. 3.

258 Principia, & loca comm.

10 Poena praesupponit culpam, D. Thom. 2. 2. q. 108. art. 4. in solut. art. 1. 2. q. 87. art. 7. & 8. sot. de instit. lib. 1. q. 6. art. 5. col. 2. vers. Proficito, & vers. sic. Verumtamen, Sylu. in sum. verbo poena num. 25. Cou. vari lib. 2. cap. 8. in princip. & nu. 1. vers. Tertio, Surd. decis. 277. num. 19. Guter. canon lib. 2. cap. 30. num. 12 cum seqq. plures refert Cened. ad sextum collec. 1. nu. 2. Et poena debet culpae respondere, l. sancimus 22. C. de poen. cap. non offeramus 24. q. 1. cap. 2. de his, quae fiunt à maiori parte capituli, Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 90. num. 38. Menchaq. quaest. illustr. cap. 8. nu. 51 & cap. 24. nu. 17. Nam poena proprie non dicitur nisi, quae imponitur propter culpam, ita D. August. lib. 1. retractat. cap. 9. quem sequitur Lud. Carbon. in tractat. de legibus lib. 8. disp. 1. vers. Tertium notandum, & ante eum Alphons. de Cast. de potest. leg. poenal. lib. 1. cap. 3. Et propter frequentiam delinquendi augetur poena, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 97. n. 7. Et publice interest poenam delinquentibus non remitti, l. si operis, C. de poen.

11 Poena debet commensurari delicto, de quo Deuter. cap. 25. pro mensura delicti erit, & plagorum modus refertur in cap. felicitis vers. Caterum de poen. lib. 6. & Apocal. cap. 18. quantum se gloriauit, & in delictis fuit tantum date illi tormenti, cap. quaesivit de his quae fiunt à maiori parte capituli, d. cap. felicitis, & illud autem in fi. cap. non offeramus Stateras in fin. 24. q. 1. Bertaxol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact.

fact. num. 68. Cardin. Tusch tom. 6. lit. P. concl. 211.
 Thomas de Thomasettis regul. 216. Farina. in praxi
 crimin. tit. de inquisit. quest. 4 num. 10. & quest. 17.
 num. 9.

12 Pœna debet tenere solos auctores, & delin-
 quentes, l. sancimus. C. de pœn. l. absentem ff. eod. Ber-
 tazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. nu. 111.
 Escobar de ratiocin. cap. 42. nu. 7. Cardin. Tusch. to. 6.
 lit. P. concl. 212. Noxa enim caput sequitur l. cri-
 men. ff. eod. tit. de pœn. l. rem mibi ff. cõmodati, §. om-
 nis instit. de noxa. act. cap. 1. de iniur. & dam. dat.
 cum alijs, quæ adducit Surd. de alim. tit. 1. q. 38.
 nu. 30 Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 23. n. 1. Escobar
 d. loco. Vnde nullus pro alterius delicto pu-
 niendus est, vt constat ex testimonio Exech.
 cap. 18. anima, quæ peccauerit ipsa morietur relato
 in cap. iam itaq. 1. q. 4. & in cap. si habes 24. q. 3.
 & in cap. queris de consecrat. dist. 4. & ex illo
 Exod. cap. 23. infontem, & iustum non occides, &
 Daniel. cap. 13. innocentem & iustum non interficies,
 & Iob. c. 4. quis enim vnquã innocens perijt. aut quã-
 do recti deleri sunt, Nau. de pœnit. & remiss. lib. 5. cõs.
 26. n. 1. Farin. de delict. q. 24. n. 1. cum seq. Intellige
 verũ hoc esse accepta pœna, prout est culpæ
 correlatiua, & prout importat rationẽ pœne,
 per quam iustitiæ æqualitas reparatur, nam si
 pœna accipiatur sub ratione medicine, vt quis
 minori bono priuetur, & in maiori augeatur,
 vel data iusta causa ad maiorem reipubl. utili-
 tatem

260 Principia, & loca comm.

tatem, vt dum vnusquisque torquetur, ceteri
cautius, & promptius à criminibus abstineant,
non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur
pœna temporali, non tamen æterna, neq; spi-
rituali ad salutem animæ pertinente, ita notat
glos. verbo de quarta in sum. 1. q. 4. & distinguen-
tes tenent D. Thom 1. 2. q. 87. art. 8. in solut. articul.
& in resp. ad 1. & 2. 2. q. 108. art. 4. in solut. etiam
art. in princip. Thomas de Thomassetis reg. 228. Cou.
vari. lib. 2. cap. 8. n. 1. vers. Quarta, iuncto vers. Quin-
ta, Castr. de iusta heretic. punit. cap. 11. Guter. canon.
lib. 2. cap. 30. nu. 25.

13 Pœna non irrogatur, nisi expressè iure ca-
ueatur, iuxta auth. de non elig. secundo nub. §. fin
autem, & quæ notantur in l. cum quidam, ff. de li-
ber. & posth. glos. in cap. fin. de iure patr. plures re-
fert Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. n. 11. & 32
Garc. Girond. de privilegiorum, seu exemptionum ex-
plicat num. 563. Pœna vnius, alterius præmium
esse non debet, l. si sequens ff. ad Sillania.

14 Pœnam non meretur, qui facit lege permit-
tente, l. Grachus, C. ad leg. Iuliam de adulter. l. illud,
ff. quod quisq; iuris, Card. Tusch. to. 6. lit. P. concl. 208
Campanili in diuersorio iuris canon. rub. 11. cap. 33.
num. 26. vers. Insuper, Flamin. de confident. quæst. 5.
num. 47. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 42.
num. 2.

15 Pœnæ non sunt extendendæ, sed restringen-
dæ, Burg. cons. 8. num. 2. Nec debent extendi ad
alios

alios casus, l. factum cuiq; §. in pœnalibus vbi Dec. ff. de regul. iuris, cap. in pœnis eod. tit. lib. 6. Thomas de Thomassetis reg. 227. Surd. cum multis per eum relatis de alim. tit. 1. q. 51. nu. 12. Etiam si extensio fiat ex similitudine rationis, loã. Andr. in reg. odia. de reg. iuris lib. 6. Imol. in l. si vero, §. de viro col. 8 ff. solut. matr. Duenb. reg. 287. Garc. Girond. de privilegiis seu exemptionum explicat. num. §. 40. Ut autem extensio fiat in pœnalibus, oportet esse in omnibus æquiparationem, glos. verbo sane in cap. 1. de voto lib. 6. glos. verbo prorogamus in cap. constitutus, de regular. Girond. nu. 539 & 561. dicto loco.

16 Pœnis benignior fit interpretatio, l. pen. ff. de pœn. cap. in pœnis 49. de reg. iuris lib. 6. cap. ex literis de constit. Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur, num. 246. C. de renouandis donation. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. resol. 303 num. 2 in 2. edit. Thomas de Thomassetis reg. 158. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi. cap. 6. §. 1. nu. 3.

17 Periculum vbi maius intenditur, ibi plenius est consulendum, l. 1 §. sed etsi quis ff. de Carb. edic. l. manifestissimi, C. de furtis, l. addictos, C. de appellat. cap. vbi periculum, de elect. lib. sexto, Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. nu. 6. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 281. Stephan. Gratian. Marchia decis. 133. n. 19. Farina. in praxi crimin. p. 4. conf. 65. num. 115.

18 Permissum ad tempus, post illud censetur
R 3 prohi-

prohibitum, l. si vnus, §. 1. vbi Bald. ff. de pact. l. epistola, §. fin. vbi Castr. ff. eod. tit. l. imperator. ff. de postulan. l. cum pater, §. à filia, vbi Bart. ff. de legat. 2. l. statuliberum. §. Stichum & l. Tuiia cum testamento, §. vlt. ff. eod. l. pater filium, §. fundum ff. de legat. 3. l. 2. C. de iure emphyt. cap. vlt. §. in alijs vers. Si verò, vt lite non contest. decis. Pedam. 83. num. 13. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 44. Menoch. cons. 68. num. 10. Surd. de alim. tit. 5. q. 3. num. 9. & 10. & decis. 75. nu. 1. & decis. 189. nu. 9. & decis. 244. num. 10. & cons. 57. num. 9. & consil. 354. num. 18. Bertazol. tractat. clausular. instrumentum. clausul. 15. glos. 2. num. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. num. 3. Cald. Pereira de extinct. emphyt. q. 1. num. 8. & de renouat. emphyt. q. 10. n. 1. D. Barb. in l. cum prator in princip. nu. 45. ff. de iudic. Rota Romana apud Farin. decis. 617. num. 2. tom. 2. par. 1.

19 Permissum post tempus, ante illud censetur prohibitum, l. promissor. ff. de constit. pecun. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. nu. 48.

30 Personarum acceptio non est habenda in iudicijs, l. si cum dies, §. si arbiter, ff. de arbit. cap. in iudicio, de reg. iuris lib. 6. cap. nouit de iudicijs. Multa de hoc vitio tradunt Abb. in cap. de multa nu. 8. de praben. Aldobrandin. in §. iustitia num. 4. instit. de iustitia, & iure. D. Thomas 2. 2. quaest. 63. vbi post Caiet. optime, & plene Aragon. & Salon. Gabr. in 4. dist. 15. q. 7. Soto lib. 3. de iustit. q. 6. D. Antonin. 2. p.

tit 1. cap. 19. & 20. *Abulens. super cap. 25. Matthæi q. 108. cum seqq. Alexand. Alens. 2. p. q. 119.*

21 Pluralis locutio in duobus ad minus verificatur, l. ubi numerus, ff. de testib. l. libertas, §. vit. ff. de manum. testam. l. inter illa. §. fin. ff. de verborum oblig. cap. pluralis locutio 40. de regul. iuris lib. sexto, *Euerard. in topicis legal. loco 54. Mascard. de probat. concl. 838. nu. 12. Cened. pract. quæst. sing. 80. nu. 3. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 109. num. 37. Escobar. de ratiocin. cap. 18. num. 43.* Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. conc. 333. num. 1. & lit. P. concl. 367.*

22 Pluralitas actuum non præsumitur, l. omnium C. de testam. ubi glos. l. fin. C. de rebus creditis, cap. in præsentia vers. Verum in 2. de probat. *Euerard. in topic. legal. loco 86. Mascard. de probat. conclus. 1174. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 93. nu. 32. Gom. vari. tom. 3. cap. 11. num. 6. in fin. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actuum num. 31. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 93. num. 12. Farin. in praxi crimin. p. 2. quæst. 64. num. 319. & par. 4. decis. 98. & Rota Romana apud eund. decis. 119. num. 7. to. 1. p. 1. Nec etiam præsumitur pluralitas personarum, nisi probetur ab allegante, l. 1. C. de probat. surd. conf. 61. nu. 74. vol. 1. Rota Romana in nouiss. decis. 5. n. 4. p. 1. Menoch. de præsump. lib. 6. q. 15. n. 36. cum seq. Limita in rebus, in quibus præsumitur pluralitas, *Afflic. decis. 23. n. 3.**

264 Principia, & loca comm.

*Crau. consil. 112. num. 4. Sard. cons. 61. num. 13.
& num. 74.*

33 Plus si licet, quod est minus, licitum est, l. non
debet, ff. de reg. iuris, aub. multo magis, C. de sacro-
sanct. Eccles. cap. cui licet 33 de reg. iuris lib. 6. l. Mar-
cellus ff. de donat. causa mortis, Fari. in praxi crimin.
p. 4. cons. 60. n. 109. Thomas de Thomasettis reg. 85.
Limita in dispensationibus *Surd. decis. 268. n. 20
& 21. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. nu. 32. Cald.
Pereira de nominat. emphyt. q. 21. n. 65.* Et cui non
licet, quod est minus, nec licere debet, quod est
plus, ita Ferrer in constit. Cathalon glos. 4. nu. 43.

34 Plus, & minus non mutant substantiam rei,
nec eam faciunt differre specie, l. fin ff. de fundo
instru. & instrum. leg. l. legato generaliter, ff. de le-
gat. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. num. 4.
Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 8. num. 155 Thomas
de Thomasettis regul. 225. ubi dicit procedere,
quando differunt accidentaliter, secus autem
esse si differant essentialiter.

35 Plus est facto exprimere, quam verbō, Sigis-
mund. Sccac. de appellat. q. 6. nu. 41. Nam voluntas
facto magis, quam verbis declaratur, vt dictum
est infra lit. V. nu. 68.

36 Plus iuris nemo transferre potest in alium,
quam ipse in se habeat, vide supra lit. N. nu. 16.

37 Posse videtur, qui facit quominus possit,
l. si bona fide 12. ff. de noxa. act. Et paria sunt
quem aliquid facere, vel per se non stare quo-
minus

minus fiat, l. vter in fin. ff. de condit. instit.

28 Posse quis non dicitur, quod contra ius potest, cum verba sint intelligenda secundum ius, l. quero, §. inter locatorem ff. locati l. nepos Proculo, ff. de verborum significat. cap. causam quæ, de rescript. cap. cum dilectus, de consuetud. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 13. num. 34.

29 Posse non dicitur quis ea, quæ honestè non potest, l. nepos Proculo ff. de verborum signifi. Surd. conf. 203. num. 44.

30 Possessor olim, & hodie possessor præsumitur, glos. Bart. & Doct. in l. siuè possidetis, C. de probat. cap. cum ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet. cap. olim in 3. de restit. spoliatorum, Gratian. reg. 375. Anton. Gabr. commun. tit. de præsumpt. concl. 10. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 21. Menoch conf. 21. n. 7. & de præsumpt. lib. 6. q. 62. & q. 64. n. 1. & de interdictis remed. 15. recuper. possess. n. 386. Mascard. de probat. concl. 540. & concl. 1195. nu. 45. & concl. 1321. nu. 5. Couar. in regul. possessor. 2. p. §. 1. in princip. & in cap. Rainuntius §. 11. nu. 2. Menchaq. quæst. illustr. cap. 58. nu. 5. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 13. q. 5. nu. 115. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 310. nu. 57. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. cap. 3. n. 75. Rota Romana apud Fari. decis. 419. nu. 1. tom. 1. p. 1. & decis. 634. num. 6. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 417. à princ. Intellige si allegatur. Tiraq. de præscrip. §. 1. glos. 5. vers. imo, Gabr. d. concl. 10. n. 13. Menoch. d. q. 64. n. 35.

266 Principia, & loca comm.

Mascard. concl. 1201. à nu. 36. Proccedit non solum in ipso possessore allegante possessionem de presenti, sed etiam in successore vniuersali, vel singulari, qui potest allegare possessionem defuncti, vel auctoris sui, quem constat semel possedisse, continuatam fuisse vsque ad mortem, *Alciat. d. præsumpt. 21. nu. 5. Gabr. d. concl. 10. num. 11. Mascard. concl. 170. num. 17. & d. concl. 1201. nu. 4. Menoch. d. q. 64. num. 17. Garc. d. cap. 3. num. 76.* Amplia in eo, qui probat initium possessionis, vt præsumatur etiam hodie possessor, *Alciat. d. præsumpt. 21. à princip. Gom. l. 50. Tauri n. 37. Rebus. tract. de pacificis possessor. n. 269. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 6. nu. 76.* Amplia etiam in eo, qui probatur semel dominus, vt semper præsumatur retinuisse dominium etiam post mille annos, *Fichard. tom. 1. commun. opin. lib. 4.*

31 tit. 9 num. 340. pag. 510

Possidentis melior est conditio, l. si debitor ff. de pignor. l. is qui destinavit, ff. de rei vend. l. fin. C. eod. tit. l. qui accusare, C. de eadendo, §. retinenda vers. commodum, in tit. de interdictis cap. pro possessore 36. de reg. iuris lib. sexto. Tiraq. de iure primog. q. 17 opin. 11. num. 20. cum seq. *Surd. conf. 73. num. 36.* Etiam impari causa per tex in l. apud Celsum, §. Marcellus ff. de dol. mal. & met. except. l. si seruum, §. sequitur ff. de verbor. oblig. Et in pari delicto potior est pars possidentis, l. cum par delictum ff. de reg. iuris cap. in pari eod. tit. n. 6. Tho-

mas de Thomasettis reg. 157. Et in pari causa turpitudinis potior est possidentis conditio, *cap. lator de iure iudic.* Vnde qui possidet dicitur beatus, ut ait *glos. verbo requirat, in cap. 1. de pace tenenda, & eius violator, in vsibus feudorum.*

32 Posteriora prioribus derogant, *l. pacta nouissima, ubi latè exornat Dec. C. de pact. l. si vnus, §. pactus ne poteret ff. eod. tit. l. sed & posteriores, ff. de legibus. l. cū in plures, §. locator horrei ff. locati, l. 1. in fine, ff. de stipul. seruorum, l. clari, ubi Bald. C. de fideicom. §. posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. ubi Pichard. num. 11. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosa de rebus ecclesie, verbo predecessorum nu. 6. Surd. decis. 195. num. 7. & cons. 202. nu. 1. & cons. 359. num. 34. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 3. q. 7. num. 10. Brunor. à Sole in locis commun. verbo vltima, Gam. Lusit. decis. 50. num. 3 Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 164. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 451. Seraphian. Rotæ Romanæ decis. 1271. num. 1. ubi intelligit maximè, quando priorum mentio fit in posterioribus, Licent. Armendariz in proem. addit. ad leges Regias Regni Nauarræ num. 7. Thomas de Thomasettis reg. 230. ubi intelligit in testamentis, & legibus, limitat tamen in sententia, ampliaciones adducit ad hanc reg. Aloys. Ricci in collec. decis. p. 3. collect. 676. per totum,*

33 Potentia, in habitu idem operatur, quod
potens

268 Principia, & loca comm.

potentia in actu. Hyppol. cons. 18. num. 10. & in l. si quis percussorem nu. 2. C. ad leg. Cornel. de sicar. Potentia propinqua actui actus est, vt dictum est supra lit. A. num. 14.

34 Potentia quæ non reducitur ad actum, vana est, l. hæ enim, §. si prætor. ff. de suspect. tuto. l. multum interest, C. si quis alte. vel si cap. pastoralis, §. quoniam, vbi Dec. in 2 notab. de rescriptis. Surd. cons. 375. num. 2. Actus, & potentia simul esse non possunt, §. sic itaque discretis, vers. quia quod meum est, in l. tit. de actio. Et potentia impedit actum, d. l. multum. C. si quis alte. vel sibi. Et actus potentiam excludit, l. si ita fuerit, vers. nõ enim ff. de manum. testam.

35 Præscriptum tantum censetur, quantum possessum reg. sine possessione de reg. iu. in. 6. Ausrer. in add. ad capel. Tholos. q. 323. Paris. cons. 27. n. 150. vol. 1. & cons. 73. n. 13. vol. 4. Put. decis. 107. p. 1. vbi plura cumulat, Mascard de probat. concl. 14. nu. 23. & concl. 946. n. 8. Capic. decis. 209. n. 32. vbi decl. quos adducit. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. n. 20. quibus adde. Honded. cons. 79. n. 47 lib. 1. Boer. dccis. 58. n. 6. Anton. Monach. Lucens. decis. 14. n. 56. Joseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p. 2. cap. 4. num. 12.

36 Præsumptio cedit veritati, l. nuptura filio ff. de iure dot. l. fin. in princip ff. quod met. cau. l. cum de in debito. ff. de probat. Surd. cons. 37. nu. 17 & cons. 80. num. 19. & cons. 423. num. 12.

37 Præsumptio vna tollit aliam, l. Diuus, ff. de in inte-

in integr. restit. l. quidam. testamento. ff. de vulg. & pupil. substit. l. 1. C. qui & aduersus quos, l. fin. C. de instit. & substit. cap. tuam, de sponsal. cap. afferte de praesumpt. Hyppol. conf. 8. nu. 6. Menoch. de interdictis remed. 15 recuper. possess. num. 353. & nu. 387. & de arbitrar. lib. 1. q. 76. nu. 19. & conf. 343. nu. 38. & de praesumpt. lib. 1. q. 30. Mascard. de probat. conclus. 405. num. 5. & concl. 882. num. 15. & conclus. 1147. nu. 27. & concl. 1224. & concl. 1377. nu. 73. cum seqq. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 150. C. de reuocandis donat. Surd. conf. 361. num. 35. Valasc. de partit. cap. 38. num. 9. Farin. in praxi crimin. par. 3. q. 86. num. 102. cum seqq. & p. 4. conf. 102. num. 49. Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 11. num. 17. Et praesumptio fortior tollit debilitatem, d. l. Diuus. ff. de in integr. rest. l. non solum, ff. de ritu nupt. latè. Menoch. de praesumpt. lib. 1. q. 30. n. 1. cum seq. & lib. 6 q. 64. nu. 64.

38 Presumptio vna cedit pluribus, l. 3. §. 1. ff. de testib. l. cum de indebito in princip. ff. de probat. auth. itaque, C. commun. de succession. Surd. conf. 1. num. 60.

39 A primordio tituli in posterum formatur euentus, l. 1. C. de liber. praeterit. l. vnic. vers. nulla, & ibi glos. in verbo primordium, C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Surd. conf. 32. num. 12. & conf. 459. num. 14. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 1. num. 221. Rota Romana apud Farin. decis.

456 numer. 9. tom. 1. part. 1.

40 Principium cuiusque rei est spectandum,
*l. Pomponius, ff. de negot. gest. l. si procuratorem, ff. mand. l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. qui id quod in princip. ff. de donat. l. si tamen, ff. ad Maced. l. si filius fam. C. cod. tit. l. vni. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num. 257. C. de reuocandis donat. Surd. de alim. tit. 7. q. 34. & decis. 102. num. 10. & decis. 297. num. 12. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 11. num. 7. & 8. Auend. iunior ad l. 44. Tauri glos. 15. num. 5. D. Barb. in l. post dotem num. 75. ff. solut. matrim. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 10. num. 41. & quest. forens. conf. 8. num. 19. & conf. 43. nu. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 202. num. 15. cum seq. Cardin. Tusc. tom. 6. lit. P. concl. 703. Hinc recte dicit *tex. in cap. principatus 1. q. 1. quod vix bono peraguntur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, notat Moli. de primog. lib. 1. cap. 2. n. 8. Itē eleganter asserit *tex. in l. 1. ff. de orig. iur. quod cuiusque rei potentissima pars principium est, & ibi glos. recte adducit illum versum Horatij.*
 Dimidium facti, qui bene cepit habet.**

Propterea Christum rebus cunctis principium dicimus, *cap. cum Paulus 1. q. 1.*

41 Principium, & initium a Deo est, *cap. in nomine Domini 23. dist. auth. de hered. & falcid. in princip. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 705. Steph. Gratian. Marchie decis. 1. per totam Nicol.*

Nicol. Mozzi. de contractib. tit. quomodo contractus
deficiat à nu. 27. cum seqq. Fr. Paulin. Berti Lucens.
in praxi crimin. regular. tit. 4 in princip. num. 6, Cald.
Pereira de empt. cap. 1. num. 1. & nu. 14.

42 Principia est de essentia principiati Card.
Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 702. Quod iuris est de
aliquo idem est de eius principio l. non ideo mi-
nus. C. de hered. instit.

43 Prior qui es tempore potior est iure l. qui
balneum in princip. l. potior in princip. ff. qui potio-
res in pign. hab. l. si fundum C. eod. tit. l. distr. Etis cum
seqq. C. de pignor. cap. qui prior 54 de reg. iuris lib.
sexto l. 27. & 29 tit. 13. part. 5. Duenb. reg. 198.
Mascard. de probat. concl. 1228. Cott. in memob.
verbo creditor 7 Capol. cautela 122. & 124. Neguz.
de pignor. p. 5. princ. memb. 2. num. 11. & num. 39.
Barthol. Peretti. ad extrauag. ambizioso de rebus ec-
clesie verbo datum num. 16. Balb. in tract. de pignor.
cap. 19. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 45. num. 7. Surd.
de alim. tit. 1. q. 54. numer. 15 & decis. 255. numer.
1. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 3. tit. 16. lib. 5. no-
ua recepit. Gomez de Leon in cent. cap. 85. & 86.
Rebus. tom. 2. ad leges Gallie tit. de constitut. red-
dituum glos. 8. Felician. tom. 1. de censibus lib. 3.
cap. 5. num. 12. Cassan. in Catal. gloria mundi p.
12. consid. 99. Flor. vari. q. 6. art. 3. num. 24.
Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 465. Gon-
zal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. precam. numer. 22. Va-
lasc. conf. 179. numer. 2. Cardin. Montic. de taci-
tis.

272 Principia, & loca comm.

ris & ambiguis conuent lib. 11. tit. 22. num. 1. Car-
dos. in praxi iudicum, & aduocat verbo ius n. 15. &
verbo pignus nu. 26. Mari. Ant. var. lib. 1. resol 81.
nu. 7. & lib 2. resol 50. num. 32. Vitalis de Cambanis
tract. clausularum pag. mihi. 37. num. 14. Bertazol.
tract. clausularum instrum. clausula 1. glos. 5. num. 42.
Garc. Girond. de priuilegiis seu exemptionum ex-
plicat num. 357. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.
187. num. 1. Principium hoc verum est tam in
agendo, quam in excipiendo, & replicando l.
creditor qui prior la 2. in princ. ff. qui potiores in pign.
Ripa in l. priuilegia num. 18. ampl. 13. ff. de priuileg.
cred. Neguz. vbi supra ampl. 2. num. 2. Girond. num.
358. d. loco, Limita in legibus, testamentis, & hu-
iusmodi, ita Thomas de Thomasettis reg. 250. Am-
plia, & limita hanc regulam pluribus alijs mō-
dis cum Aloys. Ric. in collect. decis. p. 3. collec. 473.

44. Prior nominatio maiorem dignitatem ar-
 guit Tiraq. de iure primog. q. 19. nu. 2. Et prior des-
 criptus dicitur dignior, & precedere debet l. 1.
 ff. de albo scriben. Pereg. cons. 3. nu. 60. Paris. cons. 38.
 nu. 1. vol. 4. quos cum alijs refert Mari. Antonin.
 vari. lib. 1. resol. 81. num. 1. Et prior in dignitate est
 prior in honore l. qui balneum ff. qui potiores in
 pignore habeantur Barthol. Perett. ad extrauag. am-
 bitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. verbo datū Romæ
 nu. 21. Et prior nominatus censetur magis dile-
 ctus l. si communis seruus 2. ff. de stipulat. seruo. cap.
 si quis de elect. in. 6. Thomas de Thomasettis reg.

235. cui adde Cardin. Mantica. de coniectur. ultim.
 volunt. lib. 6. tit. 11. num. 13. & lib. 8. tit. 4. num. 12.
 & tit. 9. num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf.
 16. num. 3. cum seq. iunctis supra notatis littera O.
 num. 15.

45 Priuatio præsupponit habitum l. decem 117.
 ff. de verbor. obligat. l. 4. § condemnatum ff. de re
 iud. l. nec vtilem 20 ff. ex quib. cau. maior. l. Titio
 vsusfructus ff. de condit. & demonstr. l. remittit ff.
 de iure iur. l. manumissiones ff. de iustit. & iure l. non
 potest videri ff. de regul. iuris § seruus inst. de capitis
 diminut. cap. ad dissoluendum de desponsat. impuber.
 Cursus Conimbricensis in comment. ad Logicam tit. de
 oppositis cap. 10. q. vni. art. 5. Euerard in topic. legal.
 loco 60. Surd. de alim. tit. 6 q. 23. & cons. 52 nu. 57.
 & cons. 73. nu. 76 & cons. 160. nu. 38. & cons. 305.
 nu. 64. Pichard. ad d. § seruus nu. 2. Mari. Antonin.
 vari. lib. 2. resolut. 59. casu 15. Vitalis de Cambanis
 tract. clausularum pag. mihi 224. num. 12. Bertazol.
 in repetit. l. si quis maior C. de transact. nu. 571. Cald.
 Pereira quæst. forens. cons. 16 n. 3. Ioan. Monet. tract.
 de decimis cap. 9. q. 2. nu. 18. Anton. Monach. Bonon.
 decis. 30. nu. 5. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 715.
 A priuatione ad habitum non est regressus,
 l. qui res. § aream ff. de solutio. l. post diem ff. de leg.
 commissio.

46 Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum
 non vitur priuilegio suo, probatur, ex tex in
 l. sed. & milites in principio ff. de excusat. tutor. l. assi-
 S
 dnis

274 Principia, & loca comm.

*duis vers. In duabus C. qui potiores in pign. hab l. scire
 vni vbi glos. verbo ad heredem C. de priuileg. dotis,
 resoluunt Doct. in auth. quas actiones C. de sacrosanct.
 Eccles. surd. de alim. tit. 8. priuil. 18. num. 5. & 7. &
 priuil. 61. nu. 11. Cou. in reg. possessor. 2. p. 6. 2. nu. 4.
 & pract. cap. 7. n. 4. Peregr. de fideicom. art. 3. n. 70.
 Azcu l. 10. tit. 3. nu. 15. 17. & 18. lib. 5. noua reco-
 pil. Maurit. de restit. in integr. cap. 21. 8. s. for eod. tract.
 q. 18. art. 4. nu. 31. & art. 5. Curi. Philip. p. 2. §. 17.
 num. 32. Cost. in cap. si pater verbo si absq. liberis
 nu. 2. de testam. lib. 6. Cald. Pereira in l. si curatorem
 verbo laesis nu. 169. C. de in integr. restit. minor. Ale-
 xand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 1. tit. de rescriptis
 resolut. 1. Cenal. commun. contra commun. q. 756.
 num. 45. & q. 822. num. 46. Stephan. Gratian. Mar-
 chia decis. 196. num. 18. & 19. Cardin. Mantis. de
 coniecturis vltimarum voluntatum lib. 6. tit. 2. n. 11.
 & de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 11. tit. 26. n. 6.
 Castil. quotid. lib. 3. cap. 25. num. 27. D. Barb. in l. 2.
 §. legatis n. 252. ff. de iudicijs Cardos. in praxi iudi-
 cum, & aduocat. verbo priuilegium num. 46. Cardin.
 Tusch. tom. 5. lit. P. conclus. 760. Mari. Antonin. va-
 ri. lib. 2. resol. 8. nu. 58. Ex quorum mente colli-
 gitur principium hoc procedere vbi vtrunq;
 priuilegium æquale est, & æque fauorabile, &
 insuper concurrat in actu, & exercitio iuxta
 terminos d. l. assiduis vers. In duabus. Non ita ta-
 men regula hæc erit admittenda, si alterum
 priuilegium fortius sit, vt in terminis d. l. sed, &*

militēs ibi fortior: vel si alterum favorabiliorem causam habeat, quia agit de damno vitando iuxta *tex. in l. vlt. ff. ex quib. cau. maior. l. verum §. vlt. vers. Proinde ff. de minor. ex Bald. in l. 5. nu. 5. C. de repud. hered. Sfor. q. 4. art. 4. & q. 18. art. 5. dict. loco, notat Mari Antonin. dict. resolut. 8. nu. 59. vbi num. 60. asserit quod magis fauendum est ei, qui tractat de damno; vel si alterum in genere, aliud in specie, seu exercitio concurrat, vt in terminis *cap. auditis de in integrum restitut.**

47 Priuilegium personale personam sequitur; & cū ea extinguitur *cap. priuilegium. & ibi doct. de regul. iuris lib. sexto, Tiraq. de retract. lig. §. 26. glos. 1. nu. 60. & de iure primog. q. 37. nu. 1. Menoch. conf. 136. nu. 2. & conf. 1007. à num. 95. vol. 11. & de presumpt. lib. 3. q. 103. nu. 45. Xuar. in l. quoniam in prioribus super leg. regni limit. 11. dub. 1. n. 1. D. Barb. in l. quia tale per totam ff. solut. matrim. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 746. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 6. P. Suar. de legibus lib. 8. cap. 10. & 11. P. Ioan. de Salas eod. tract. disp. 17. sect. 6. & 8. Cardos. in praxi iudicium, & aduocat. verbo priuilegium un. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 109. num. 6. Vnde autem cognosci possit an priuilegium sit reale, vel personale? consule Donel. lib. 21. comment. iuris ciuilib. cap. 14. à princip. Tiraquell. d. tract. de iure primog. quæst. 59. nu. 1. P. Suar. d. lib. 8. cap. 3. num. 6. Et vnde possit colligi per-*

276 Principia, & loca comm.

sonæ, an vero magis causæ priuilegium concessum videatur: explicat *Surd. d. cap. 3. nu. 10.* Et indubio priuilegium præsumitur personale *Cabed. Lusit. decis. 93. num. 4 p. 2. Mari Antonin. d. resol. 109. nu. 7.*

48 Probare oportet, nec sufficit dicere glos. recepta verbo dicatur in l. 1. in princip. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, cap. dilecti de except. Ias in l. si prius nu. 97. ff. de noui oper. nunciat. Felin. in cap. cum dilectus num. 6. de accusat. Paris. consil. 115. num. 5. volum. 1. Menoch. de interdictis remed. 2. recuper. possess. num. 178. & remed. 15. num. 403.

49 Probatio debet esse concludens, & ita debet de necessitate concludere, & non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse l. non hoc C. vnde legitimi, l. neq. natales C. de probat. cap. in præsentia eod. tit. cap. recipimus de pruil. cap. inter corporalia §. cum quis de translat. Episcop. *Aldouin. consil. 44. nu. 6. & cons. 51. nu. 18. Surd. cons. 5. nu. 46. Brunor. à Sole in locis commun. verbo probatio 10. Mascard. de prebat. concl. 671. num. 11. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 765. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. nu. 53. Trentasinq. vari. lib. 1. tit. de seruitutibus resol. 1. sub nu. 19. §. hæc prima declaratio, Galganet. de condition. p. 2. cap. 1. q. 92. num. 5. Casar. Argel. de contradictore legitimo q. 15. nu. 107. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 46. n. 6. Rot. Rom. apud Iarin. decis. 127. nu. 7. tom. 1. p. 1. Et probatio dubia,*

bia, incerta, & non concludens non releuat probantem *d.l. neq³ natales, & d.l. nō hoc & d. cap. in præsentia Hyppol. cōs. 20. n. 8. Mascard. concl. 1363. nu. 6. Surd. decis. 75. nu. 17. & decis. 288. nu. 45. & conf. 5. nu. 45. cum seqq. & conf. 24. nu. 16. D. Barb. in l. si quis intentione num 38. cum seq ff. de iudicijs Steph. Gratian. discept forens. cap. 144 n. 21. cura seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1103. num. 2. Aloys. Ricci in praxi rerum fori Eccles. resol. 586. n. 6 in 2. edit Farin. de oppos. contra dicta testium q 68. nu. 1. cum seq. Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 106. n. 9. & resol. 110. nu. 6. & lib. 3. resol. 36. nu. 5. Rota Roman. apud eund. Farina. decis. 149 n. 2. tom. 1. p. 1.*

50 Probatio dubia, & incerta contra producentem est interpretanda Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 469. num. 5. Rebus. tract. de reprobatione testium num. 9. Rota Romana apud Farin. decis. 854. nu. 1. in nouissim.

51 Probatio probationem non excludit Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 575. nu. 5. Probatio tamen fortior tollit debiliorem *l. pen. ff. de restit. in integ. Mascard. de probat. conclus. 225. num. 15. vol. 1.*

52 Probatio specialis semper præualet generali Innocēt. n. 4. in cap. auditis de præscript. Hyppol. in præct. §. diligenter nu. 198. & in l. de minore §. plurimum num. 100 ff. de quæst. Farin. in praxi crimin. p. 2. q 65. num. 170. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 818. nu. 5.

278 Principia, & loca comm.

- 53 Probatio incumbit afferenti, vide supra
lit. A. nu. 98.
- 54 Probatio per testes habet eandem vim,
quam per instrumentum l. in exercendis C. de fi-
de instrumen. cap. cum Ioannes eod. tit. Cardin. Tusch.
tom. 6. lit. P. conclus. 771. Soar. de Paz. in praxi to. 1.
par. 1. temp. 8 num. 7. Mascard. de probat. in proem.
quæst. 6. & conclus. 1095. num. 3. Morla in emporio
iuris par. 1. tit. 11. in prælud. num. 4. Cardoso in pra-
xi iudicum verbo instrumentum 11. & verbo pro-
batio 7.
- 55 Probatum semel, non reprobatur Vitalis de
Cambanis tract. clausularum nu. 19. pag. mihi 248.
cum alijs supra citatis lit. A. nu. 93.
- 56 Procemialia inducunt causam finalem l. fin.
ff. de hæredit. institu. l. 1. ff. ad Macedon. Gonzal. ad
reg. 8. Cancel. §. 7. proem. nu. 122. Ferrer. in constitut.
Cathalon. glos. 1. nu. 135. & glos. 8. num. 146. Cardin.
Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 892. Pichard. ad §. poste-
riore n. 17. instit. quib. mod. testam. infirm. vbi ultra
alios citat Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 1. latè
Tiraq. tract. cessante causa num. 64. Rota Rom. apud
Farin. decis. 185. nu. 4. in fin. & nu. 5. & 6. to. 1. p. 1.
& decis. 491. nu. 5. tom. 2. p. 1. Et ex procemiali
causa colligitur mens, & intentio disponentis
litem, quia §. fin. ff. de pact. l. cum hi in princip. ff. de
transact. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 43. num. 3.
& lib. 3. resol. 1. nu. 59. & resol. 15. nu. 8. Mascard.
de probat. conclus. 1284. num. 6. Guter. pract. lib. 1.
quæst. 89.

quæst. 89. à num. 3. Et proœmium declarat de-
 cisionem l. ult. ff. de hered. inst. l. cum pater §. dul-
 cissimis ff. de legat. 2. Mari. Antonin. de resol. 15 n. 8.
 Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 7. Armendariz.
 in proœmio addit. ad recopil. legum Navarrae n. 107.
 Hinc dicimus quod sicut corpus ab anima ita
 dispositio à proœmiali ratione regulatur, ex
 las. in l. qui quadringenta col. 2. ff. ad Trebel.

57 Prohibentis melior est conditio in pari cau-
 sa Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 893. Et in re
 communi potior est conditio prohibentis,
 notatum est suprâ lit. C. nu. 29.

58 Prohibere non potes, quod tibi non nocet,
 & alteri prodest l. 2. §. idem aiunt, & §. denig.
 in 1. ff. de aqua plu. arcen. glos. in l. in summa §. item
 Labeo ff. eod. tit. l. si cui ff. de seruit. l. rescripta C. de
 preci. impe. offe. l. in creditore ff. de euic. Doct. in l. 2. in
 princip. ff. solut. matrim. Menoch. consil. 14. num. 8.
 & cons. 51. num. 45. & cons. 121 num. 8. & de ar-
 bitr. lib. 2. casu 168. num. 13. & casu 237 num. 19.
 & de interdictis remed. 6. retinendæ possess. num. 114.
 cum seqq. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 17. Surd. de-
 cis. 120. nu. 12. & decis. 236. nu. 12. Cou. vari. lib. 3.
 cap. 14. num. 8. vers. Item, & pract. cap. 37. num. 2.
 & nu. 3 col. 3. D. Barb. in d. l. 2. in princip. p. 2. nu. 34.
 cum seqq. ff. solut. matrim. Thomas de Thomassetis
 regul. 268. vbi intelligit procedere, nisi tractetur
 de præiudicio tertij, vel de publico bono,
 vel de animæ salute.

280 Principia, & loca comm.

Prohibita omnia intelliguntur, quæ non inveniuntur in iure concessa *cap. Pastoralis 53. de appellat. cap. inter corporalia de translat. pralati.* Et prohibitum censetur, quod non inuenitur permissum *l. Gallus § ille casus, vbi notat Alexand. num 9. ff. de lib. & posth. ita colligitur ex adductis per D. Barb. in l. cum prator §. 1. num. 95. ff. de iudicjs.*

60 Prohibita quæ non inveniuntur, per legem permissa censentur *l. nec non 28. post princip. ibi sed si lex non prohibeat, & §. quod eis cum glos. in verbo prohibeant ff. ex quib. caus. maior. l. 1. ff. de testibus l. mutus §. queritur ff. de procurator. l. ab ea parte ff. de probat. l. Statuas C. de religios. & sumpt. funer. cap. omnes, & ibi glos. 3. dist. cap. 1. de translat. pralati, vbi glos. verbo non inuenitur cap. nuper 29. vers. In secundo cap. cum illorum 32. vers. Primo de sentent. excom. Alciat. resp 8. nu. 18. Francisc Bursat. conf. 110. nu. 27. lib. 1. Burg. de Paz conf 8. n. 3. Bertazol tract. clausularum instrum. clausula 2. glos. 1. nu. 5. Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio 1. Bouad. in sua politic. lib. 3. cap. 4. n. 44. D. Barb. in l. cum prator. § 1. nu. 95. ff. de iud. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 41. nu. 6. Et in dubio facienda est interpretatio, vt actus censeatur permissus, quando non reperitur prohibitus *Anchar. consil. 344. Aym. conf. 203. nu. 2. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 16. n. 2. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1237. nu. 2. Ceual. commun. contra com. q. 227.**

61 Prohibito vno, censentur omnia prohibita, per quæ ad illud peruenitur, l. oratio ff. de sponsal. l. pupillus §. sed si per interpositam ff. de auctorit. tutor. l. eos in fine C. de vsuris l. legē in fi. C. de natural. liber. l. si. C. de reb. alien. non alien. c. præterea de officio delegati cap. cum quid prohibetur 39. de regul. iuris lib. sexto, Mascard. de probat. concl. 102. per totam vbi agit de intellectu huius principi, Surd. conf. 301. num. 74. Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo prohibere. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 293. num. 22. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 15. num. 20. Procedit tantum in his, per quæ necessario peruenitur ad rem prohibitam; non vero in illis, per que ad illam perueniri potest contingenter aut possibiliter, iuxta tradita per Bart. in l. ambitiose num. 22. ff. de decretis ab ordine faciendis, & in l. 2. ad fin. ff. de iuris. omn. iud. receptum communiter vt ex Purpu. refert. & sequitur D. Barb. in l. 1. p. 3. num. 57. ff. soluto matrim. accedunt tradita per Tiraq. de iure constit. 3. p. limit. 7. n. 24. Gom. l. 45. Tauri n. 29. ante fin. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocat. verbo alienatio nu. 15.

62 Prohibitum vna via, non censetur alia permissum l. quod dictum ff. de pact. l. cum hi. §. si cum ijs ff. de transact. l. abletas. §. ait prætor ff. de infamib. l. si quis. §. minor ff. qui & à quib. l. illud ff. ad legem Aquil. cap. cum quid vna via 84. de regul. iuris lib. sexto Surd. conf. 301. nu. 75. D. Barbo. in l. cum præ-

282 Principia, & loca comm?

tor §. vlt. num. 235. ff. de iudicijs.

- 63 Prohibitum directo, non potest fieri per indirectum l. Seius, & Augerius vbi Bart. ff. ad l. Falcid. l. scire oportet §. si mater ff. de tutor. & curator. dat ab his, cap. cum quid, vbi Dyn. de reg. iur. in 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. num. 82. Surd. decis. 21. num. 4. Ioan. Maria Belleit. diquisit clerical. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis §. 7. numer. 6. pag. 366.
- 64 Prohibitum ad tempus, post tempus videtur esse permissum l. imperator 8. vbi Bald. ff. de postulan. l. si vnus §. 1. ff. de pact. l. epistola, §. fin. ff. eod. l. pater filium §. fundum, ff. de legat. 3. Tiraq. de retract. conuent §. 1. glos. 2. nu. 46. Surd. decis. 75. n. 1. & conf. 294 nu. 6 & conf. 247. num. 18 Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 65. nu. 8. D. Barb. in l. cum prætor in princip. num. 45 ff. de iudicijs.
- 65 Prohibitum post tempus, censetur permissum ad tempus vide supra hac lit. n. 18.
- 66 Prohibitum in loco, extra illum censetur permissum vt per Ioan, Gars. de nobilit. glos. 1. num. 31.
- 67 Prohibitum vni alijs censetur concessum l. qui accusare ff. de accusat. l. cum prætor, vbi Doct. Barb. in princip. num. 36. ff. de iudicijs, cap. non ne de præsumpt. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 14. §. 9. num. 1. in princip.

68 Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. cum aurum 19. §. perueniamus, vers. semper. ff. de auro, & arg. leg. auth. multo magis, C. de sacros. eccles. l. quanto magis, C. de iure iur. Arist. 2. Metaphys. Flamin. de resignat. to. 1. lib. 5. q. 4. numer. 4. cum seqq.

69 Puniendus quis est in eo, quo delinquit, l. qui crimen, C. qui accus. non pos. cap. postulasti, de clerico excom. Barthol. Peret. ad extrauag. ambitiosa, de rebus ecclesie non alien. verbo illis exceptis num. 8.

70 Protestatio contraria facto non suffragatur, l. cum in plures, §. locator, ff. locati, cap. gratum. de offic. deleg. Surd. cons. 371. num. 67. vol. 3. & decis. 70. num. 8. & decis. 246. num. 4. Campanili in diuersorio iuris canon. rub. 11. cap. 13. nu. 185. Mari Anton. vari. lib. 1. resol. 55. nu. 9. Non est autem protestatio facto contraria, sed dicitur compatibilis, & releuans, cū versamur in facto dependente à voluntate, & facto protestantis, vt per Bart. in l. non solum §. morte num. 17. ff. de nou. oper. nunciat.

Qualitas stare non potest sine subiecto, l. 4. §. fin. ff. de actio. empt. l. fin. ff. de collat. bono. l. nullam, §. si absentis, vbi Angel. ff. de petit. heredit. l. Pomponius, §. fin. vbi Aretin. in princip. ff. de acquirenda possess. §. ideo autem, instit. de seruit. rustic. præd. princip. institut. de vsufr. Gom. l. 17. Tauri num. 19. vers. primò, Surd. cons.

284 Principia, & loca comm.

conf. 34. n. 13. & conf. 150. n. 80. & conf. 236. n. 15.
 & conf. 245. nu. 6. & conf. 304. nu. 1. & conf. 305.
 num. 67. iunctis quæ supra notavi lit. N. num. 34.

- 2 Qualitas facilius datur, quam substantia,
 Menoch. conf. 93. num. 15. *Surd. decis.* 222. num. 71.
 cum alijs quos refert *Stephan. Gratian. discep.
 forens. cap.* 306. num. 34. Et qualitas facilius præ-
 sumitur quam substantia, vt per *Surd. de alim.
 tit.* 8. *privil.* 56. *numer.* 96. & 97. & *consil.* 322.
 num. 71.

- 3 Qualitas noua adueniens enti reponit illud
 in diuersam naturam, & speciem, §. *præterea
 instit. de inutil. stipulat. cap. cum Marthæ, §. quæsiuisti
 de celebrat. missarum cap. Statutum, de elect. lib.* 6.
Hypol. sing. 520. qualitas Menoch. conf. 35. num. 13.
 & *de interd. remed.* 6. *recuper. possess.* num. 8. *Surd.
 decis.* 2. & *consil.* 321. num. 12. cum seq. Et qualitas
 adueniens enti non mutat substantiam, sed na-
 turam, *Brun. de augmento in 3. quæst. princip. nu.* 7.
Cardin. Tusch. tom. 1. *lit. A. concl.* 82. num. 12. Muta-
 tione enim qualitatis rei substantia non muta-
 tur, l. *si fundus, §. si res. ff. de pigno. §. minus, instit. de
 hered. quæ ab intesta. dese.*

- 4 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secun-
 dum tempus verbi, l. *in delictis, §. si extraneus
 ff. de noxal. act. l. 1. §. tutoris, ff. quod iussu, l. Ti-
 tius, vbi Bart. ff. de testam. milit. cap. si eo tem-
 pore, de rescript. in 6. cum alijs, de quibus per
 Mohed. decis. 23. nu. 1. de præben. Menoch. conf. 107.*

num. 22. & de interdictis remed. 16. recuper. possess.
 num. 23. Surd. de alim. tit. 9. q. 13. num. 5. & conf.
 335. num. 20. & conf. 375. num. 37. & conf. 455.
 num. 5. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag.
 mibi 263. num. 27. Auend. ad l. 44. Tauri, glos. 15.
 num. 2. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 11. nu. 10.
 Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 43. num. 143. Brunor.
 à Sole in locis commun. verbo qualitas num. 23. Car-
 din. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 9. Trentasinq. vari. lib. 1.
 tit. de legitima resol. 2. sub num. 7. §. secundo qualitas,
 Garc. Girond. de priuilegiarum, seu exemptionum
 explicat. num. 290. Ioan. Petr. Moneta tract. de dis-
 trib. quotidianis p. 1. q. 9. nu. 38. Aloys. Ricci. in praxi
 rerum fori eccles. resol. 268. num. 2. in. 2. edit. Pi-
 chard. ad §. proximus num. 2. instit. de leg. agn. suc-
 cess. Francis. Galet in margarita casuum conscientie
 verbo qualitas. Vt principium hoc verificetur,
 debet interuenire qualitas tempore verbi ac-
 tu, & non habitu solum, Rota Romana apud Fa-
 rinac. decis. 496 num. 2. tom. 2. p. 1.

5 Qualitas dispositionis ubi deficit, deficit
 ipsa dispositio, glos. in l. mancipia, verbo auccan-
 dum, C. de seruis fugitiuis, Fului. Pacian. de probat.
 lib. 2. cap. 14. num. 8. Camill. Gallin. lib. 4. de verbor.
 signific. cap. 9. num. 9. Menoch. de presumpt. lib. 6.
 q. 15. num. 47. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 82.
 num. 1.

6 Qualitates non entis nullæ sunt, vide supra
 lit. N. num. 24.

286 Principia, & loca comm.

- 7 Quem non honoro, grauari non possum;
vide supra lit. G. nu. 15.
- 8 Quem de euietione tenet actio, eundem agen-
tem repellit exceptio, vide supra lit. E. nu. 19.
- 9 Qui occasionem damni dat, damnū dedisse
videtur, vide supra lit. D. nu. 1.
- 10 Quod differtur, non aufertur, l. quoties. C. de
precibus imper. offer. cap. ancillam 32. q. 2. cap. nemo
desperandus, de penit. dist. 7. cap. statutum, vbi glos.
verbo retardari, de heretic. lib. 6 Garc. Girond.
de priuilegiis, seu exemptionum explicat. nu-
mer. 966.
- 11 Quod potui nollui, quod volui adimplere
nequiui, l. 3. in fine, vbi glos. C. de contrah. & com-
mit. stipulat. l. multum interest, vbi glos. C. si quis al-
teri, vel sibi, cap. cum super 23. in fine, de offic. de-
legati, Surd. conf. 251. nu. 36. Card. Tusch tom. 1. lit. B.
concl. 133. num. 1.
- 12 Quod tibi non vis fieri, alijs ne facias, l. iustitia,
ff. de iustit. & iure. §. iuris præcepta verbo, alterum
non ledere. & ibi glos. in flit. eod. tit. vbi Pichard.
nu. 30. dicit, quod non læditur alter si id, quod
nobis fieri nolumus, alteri quoque non facia-
mus, per cap. placuit, de maiorit. & obed.
- 13 Quod per me non stat, mihi non debet im-
putari, l. si ideo, C. de his quibus vt indignis.
- 14 Quod quisque iuris in alium statueris, ipso
iuræ vtaris, l. 1. ff. quod quisque iuris. Cardin. Tusch.
tom. 6 lit. Q. concl. 49.

15 Quod semel placuit, amplius displicere nō potest, *cap. quod semel 21. de regul. iuris lib. 6. §. semel causa instit. quib. ex. cau. manum. Card. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 266.*

16 Quod in vtilitatem est introductum, non debet in odium retorqueri, *Joseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p. 1. cap. 3. numer. 18. iunctis supra adductis lit. F. num. 37.*

17 Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum, *l. quoniam, C. de episcop. & cler. cap. quod alicui, de regul. iuris in 6. Thomas de Thomasettis reg. 256. vbi asserit procedere, quando alicui gratiosè aliquid est concessum à Principe, secus autem si sit concessum à iure communi, vel intelligit de priuilegio.*

18 Quod de vno negatur, de alio concessum esse videtur, *l. cum prator, ff. de iud. l. ait prator, §. sed quod Papinia. ff. de mino. cap. qualis 25. dist. cap. non ne de præsumpt. Et è conuerso, quod de vno conceditur, de alio negatur, l. maritus. C. de procurato. l. cum ita in fin. C. de condit. & demon. d. §. sed quod Papinia. d. cap. non ne, Thomas de Thomasettis reg. 257. vbi asserit procedere, nisi sequatur correctio, vel absurdum.*

19 Quod nostrum est, sine facto nostro alterius fieri non potest, *l. quod nostrum, ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg. 263. vbi asserit procedere,*

cedere, nisi auctoritate legis alterius fiat,

- 20 Quod quis in se approbat, in alio reproba-
re non potest, *l. in arenam. C. de inof. testam. iunc-*
tis, quæ infra notavi lit. V. num. 59.
- 21 Quod omnes tangit, debet ab omnibus cõ-
probari, *l. fin. in fi. C. de auctorit. præstan.*
- 22 Quod quis ex suo facto sentit, sibi, & non
alijs debet imputare, *l. inter cohæredes, § quod ex*
facto ff. famil. herciscund.
- 23 Quæ favore publico introducta sunt, huma-
na dispositione mutari non possunt, *l. nemo po-*
test, ff. de legat. 1. l. ius publicum. ff. de pact. l. quod de
bonis, § fin. ff. ad leg. falcid. anth. sed cum testator, vbi
Doct. C. eod.
- 24 Quæ ab initio sunt voluntatis, ex post facto
sunt necessitatis, *l. sicut, C. de actio. & oblig. l. in*
commodato, § sicut ff. commod. l. si quis argentum, §.
cũ enim, C. de donat. cũ alijs supra citatis lit. C. n. 59.
- 25 Quod maior pars facit, ab omnibus factum
cenletur, *tex est, ibique glos. Bart. & Doctores. in l.*
quod maior ff. ad municip. glos. in cap. 1. in verbo
tractatus de reb. eccles. non alien. in. 6. canonista com-
muniter in cap. cum omnes, de constitut. tradit expli-
cans Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit.
36 n. 4. in fi. Lamita in actibus factis ab vniuersi-
tate, in quibus agitur de præiudicio particula-
riũ ipsius vniuersitatis, tũc enim actus facti nul-
latenus valebũt, nisi omnes sint vocati, pariter-
que omnes cõsentiant, ita glos. in cap. quod omnes
de

de regul iuris in 6. cui subscribit glos. in cap. cum omnes in verbo constitutum vers. Dicis etiam, de constit. notat Rendina d. to. 1. tit. 124. nu. 5.

R

1 **R**atio attenditur magis, quam dictum, Brunor à Sole in locis comun. verbo ratio 2. Et omne dictū à sua ratione regulatur, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. Et per rationem ampliatur, & limitatur, l. vnum, ex familia, §. fin. ff. eod. tit. de legat. 2. d. l. cū pater, §. dulcissimis ff. eod. l. si is qui animo ff. de acqu. pos. vbi glos. Ias. in l. id quod nu. 7 ff. de leg. 1. Surd. cons. 67. nu. 20. cum seq. Rota Rom. apud Farin. decis. 10 nu. 2. to. 1. p. 1.

2 Ratio exemplis est anteponenda, cap. fin. dist. 9. quia exemplis non est iudicandum, sed legibus, vt supra dictum est lit. E. nu. 27.

3 Ratio est anima legis, l. cum ratio ff. de bonis damnato. Ioan. Francisc. Leo in thesauro firi Eccles. p. 2 cap. 9. nu. 136. Barth. Perett. ad extrauag. ambitiosa. de rebus Eccles. non alie. in initio tex. num. 41. Et sine ratione non est lex cap. consuetudo dist. 1. Et sola voluntas legis pro ratione habetur, §. furtiuè institut. de vsucap. glos. ordin. in l. 1. §. initium in verbo ratus ff. de postulan. Vnde dicitur, sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas, l. quia poterat ff. ad Trebel. §. sed quod principi institut. de iur. natu. glos. fin. in l. filio pater ff. de legat. 1.

T

298 Principia, & loca comm.

- 4 Ratio legis vbi militat, ibi lex loquitur, & disponit, ac regulat ipsam legem, *Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 31. & 32.* Et ratio legis ampliat dispositionem, tanquam illius anima, *Surd. de alim. tit. 1. q. 44. nu. 15.*
- 5 Ratio legis magis attenditur, quam dispositio, & præfertur verbis, *Surd. decis. 19. nu. 1.*
- 6 Ratio vbi est eadem, debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud ff. ad leg. Aquil. l. illud. C. de sacrosanct. Eccles. l. si postulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iuliam. de adulter. l. quidam nummularios ff. de eden. l. nauta. §. fin. ff. nantæ coupon. l. à Titio. ff. de furt. §. pari ratione, instit. quib. mod. ius patr. potest. soluit iuncto §. si igitur instituit. quod cum eo, Narbon. de appellat. à vicario ad Episcopum p. 2. nu. 6. Thomas de Thomasettis reg. 299. Surd. conf. 301. nu. 19. & decis. 52. nu. 10. Trentasinq. vari. lib. 1. tit. de Statutis, resol. 1. sub n. 2. §. primo, Farin in praxi crimin. p. 7. in fragmen. lit. E. nu. 51. cum seqq. Casar Argel. de contradictore legitimo q. 10. n. 115. Portol in tract. de consortib. & fideicom. legali cap. 5. num. 14. Vgolin. de offic. & potest. Episc. cap. 13. §. 27. nu. 1. vers. Quid igitur, & c. 49. §. 4. m. 2. Non procedit in statutis iuris correctorijs, Portol. cap. 6. nu. 15. vbi proximè. Et vbi est eadem ratio, dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè, vt per tex. in d. l. illud. C. de sacrosanct. Eccles. l. his solis, vers. Satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donation. l. item veniunt, §. ait senatus, ff. de petit. hered. & Tiraq. latè plura*

plura adducentem in l. si vnquam verbo libertis n. 45
 & 46. C. eod. tit. ita resoluit Gonzal. ad reg. 8. Can-
 cel. §. 7. procem. nu. 105. notat etiam Rebus. in com-
 ment. ad tit. ff. de verborum significat. ad l. in lege
 censoria 203. §. itemq; de seruis, vers. Colligitur ex hoc
 tex pag. mihi 647. Surd. decis. 276. nu. 8. Guter. cum
 multis per eum adductis pract. lib. 3. q. 17. n. 84.
 cum seqq. Idem etiam procedit in lege pœnali,
 vt ex Villagut. tradit Perez de Lara. de capellan.
 lib. 1. cap. 5. n. 24. Cardoso in praxi iudicam verbo lex
 nu. 24 & verbo pœna n. 25. P. Rebel. de oblig. iustit.
 p. 1. lib. 1. q. 6. sect. 4. n. 20. Mari. Antonin. vari. lib. 3.
 resol. 39. n. 1. Et vbi diuersa ratio reddi non po-
 test, diuersum ius induci non debet, l. 3. §. 1. ff. de
 iniust. rup. testam. l. à Titio ff. de verbor. oblig. Et di-
 uersitas rationis, diuersitatem iuris inducit,
 l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verborum oblig.
 l. fin. ff. de ritu nupt. Et ratio vbi est diuersa, dis-
 positio quoque diuersa esse debet, l. si ita, ff. de
 manum test. l. si seruus, ff. de statulib. Dec. cons. 394.
 nu. 3. Surd. cons. 67 nu. 19.

7 Ratio eadem est de parte, quo ad partem,
 quæ de toto quo ad totum, vide sup. lit. l. n. 41.

8 Ratione quod caret, in ciuile dicitur, Ludow.
 Redolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 46. nu. 2.

9 Ratione legis cessante, cessat quoque eius
 dispositio, vide supra littera L. num. 14. Ratio
 naturalis habet vim legis, notatum est supra
 lit. L. nu. 4.

292 Principia, & loca comm.

10 Regula in dubio inhaerendum est, donec exceptio probetur, *l. illud, C. de sacrosanctis. Ecclesijs l. ultima, C. de hered. instit. l. apud antiquos, C. de furtis l. ab ea parte ff. de probat. cap. 2. de coning. leprof. glos. in rub. de regul. iuris lib. sexto, Menoch. consil. 88. nu. 51. & cons. 187. num. 25. & de interdicitis remed. 14. recuper. possess. num. 32. Surd. decis. 255. nu. 2. & decis. 322. nu. 40. cum seqq. & cons. 356. nu. 18. Cardin. Mantica. de coniecturis ultimarum voluntatum lib. 5. tit. 15. nu. 31. Cou. vari. lib. 2. cap. 12. nu. 4. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 2. nu. 26. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 8. num. 70. cum seqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo regula, Ioann. Petr. Monet. tractat. de distribut. quotid. p. 1. q. 9. num. 56. & par. 2. quaest. 10. num. 25. Aloys. Ricci. decis. curiae Archiepiscop. Neapol. decis. 138. n. 1. p. 2. Et regulae est standum, donec probetur limitatio, Aloys. Ricci. dist. par. 2. decis. 107. num. 2. Et secundum regulam semper est pronuntiandum, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. num. 9. Et qui regulae contradicit, id expressè probare debet, *l. ab ea parte, ff. de probat. cap. ad decimas, de restit. spoliator. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 603. vbi num. 604. reddit rationem, quia tenaces sunt regulae iuris, à quibus non est recedendum, nisi contrarium expressè reperiatur in iure. Et qui habet regulam pro se, habet intentionem suam fundatam, Cuter. de iuramen. confirm.**

firm. par. 1. cap. 1. num. 64. & pract. lib. 3. quæst. 4. num. 13. & quæst. 76. num. 8. Bernard. Græu. ad pract. camerae imper. lib. 1. conclus. 36. consid. 1. Cardin. Tusch. tom. 6. littera R. conclus. 94 Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 59. casu 12. Ita vt ab onere probandi releuetur, Mascard. de probat. conclus. 1261.

11 Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbitet, l. in re mandata, C. mandati, l. in traditionibus, ff. de pactis Thomas de Thomasettis regul. 98. Rota Romana apud Farina decis. 105. num. 6. tom. 1 p. 1. Menchaq. quæst. illustr. cap. 28. nu. 15 Perez ad l. 1. vers. Ex qua infertur tit. 2. lib. 5. ordin pag mihi 76 Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 45 num. 6. P. Molin. de iustit. tractat. 3. disp. 1. concl. 1. Escobar de ratiocin. cap. 9. nu. 50. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 486. & tom. 6. lit. R. concl. 112. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. resol. 149 nu. 4. in 2. edit. Thomas de Thomasettis reg. 247. vbi asserit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel dummodo quis alterius conditionem deteriolem non faciat. Vnde in traditione rei suæ potest quis apponere legem, quam velit d. l. in traditionib. l. si quid possessorem, §. sic autem l. sed etsi lege, §. consuluit ff. de petit. heredit. l. legem, C. de pactis, l. legem, C. de donat. cum alijs, de quibus per Surd. de alim. tit. 8. privileg. 56. n. 93. & tit. 9. q. 18. n. 13. & 14. & decis. 62 nu. 6. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 16. nu. 6. & de extinct. emphyt. cap. 3 nu. 11. Cabed p. 21.

294 Principia, & loca comm.

decis. 31. in princip. Bouadil. in sua polit. lib. 3. cap. 4.
nu. 63. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 175. n. 5.
Cened. pract. q. 35.

12 Rei partes favorabiliores sunt partibus
actoris, l. favorabiliores, ff. de reg. iuris, l. matrem,
C. de probat. cap. ex parte de rescriptis, Thomas de
Thomasettis reg. 120. vbi dicit procedere in fine
litis, quia in principio magis fauendum actori,
quod etiam asserit reg. 270.

13 Relatum est in referente cum omnibus suis
qualitatibus, l. asse toto, ff. de hered. instit. l. si ita
scripsero ff. de condit. & demonstr. l. ait praetor, §. 1.
ff. de re iudit. Menoch. conf. 1. nu. 83. Surd. decis. 212.
nu. 14. & decis. 291. nu. 17. & 18. & conf. 362. n. 8.
Guter. conf. 18. nu. 56. cum seq. Tiraq. de lege connub.
glos. 7. n. 187. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 16.
nu. 17. & num. 33. Bouadil. in sua polit. lib. 1. cap. 4.
nu. 22. Stephan. Gratian. discept. forens. to. 3. cap. 501.
nu. 16. & 17. Ceual. commun. contra commun. tom. 4.
q. 905. num. 13. & 14. Brunor. à Sole in locis com-
mun. verbo relatio §. Lusit. Benedict. Aegid. in repe-
tit. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 8. n. 91.
vers. Nihilominus, Casar Argel. de contradictore legi-
timo q. 10. nu. 87. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 115.
nu. 74. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 129. Mantica
Rota Romana decis. 137. nu. 6. Campanili in diuerso-
rio iuris comm. rub. 12. cap. 7. num. 27. prope finem,
Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 59. casu 16. Rota Ro-
mana apud Farin. decis. 35. num. 6. tom. 1. par. 1. &
decis. 187.

decis. 187. num. 7. *ibid.* & decis. 457. nu. 2. Et relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur tantum, & non amplius, *Ioseph de Sesse Aragon* decis. 125. n. 41. & decis. 187 num. 110. Et referenti non creditur, nisi contet de relato, d. l. *asse toto*, *auth. si quis*, C. de *iden.* *Surd. consil. 5.* num. 57. *Mari. Antonin. vari. lib. 1.* *resol. 38. nu. 5.* & *resol. 64. num. 7.* & *lib. 2. resol. 8.* num. 12.

14 Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium, vt pro regula constituit *tex. in l. quaedam in princip. ibi*, quia id consequi, & c. ff. de *edendo l. cum sine*, ff. de *Carbon.* & in terminis restitutionis *tex. in l. in causa 17. ff. de minor. resoluunt Zazi. lib. 1. respons. cap. 20. Alphan. collect. 755. Menoch. de interd. reme. l. 5. recuper. possess. nu. 12. Maur. de in integr. restit. cap. 11. sfort. eod. tract. p. 1. q. 17. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo per quod pristinum num. 16. & verbo implorare num. 9. C. de in integr. restit. minor. Morl. in emporio iuris par. 1. tit. 5. q. 3. nu. 2. Dom. Christoph. de Paz in schol. ad leg. *Stylli l. 171. num. 1. D. Barb. in l. quia tale nu. 63 ff. solut. matrim. Card. Tusch. tom. 5. lit. O. conclus. 182.* Procedit & intelligitur principium hoc, si remedium extraordinarium vtilius non sit ordinario, ex *Zazi. num. 20. Maur. 7. sfort. 33 Morl. 12. dictis locis, Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. par. 3. cap. 1. num. 19* Limitatur tamen si remedium extraordinarium*

296 Principia, & loca comm.

utilius sit ordinario, secundum quæ rectè procedit receptissima doctrina, quæ minori habenti remedium ordinarium, non denegat restitutionem, quoties per hanc plenius, seu, vt ipsi loquuntur, pinguis minori succurritur, notant *doct. in l. in provinciali, ff. de neui operis nunciat. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis nu. 114. C. de reuocandis donat. Mauri, d. cap. 11 num. 7 Cald. d. l. si curatorem verbo lafis nu. 11.*

15 Remedio nouo indigent, quæ de nouo emergunt, vide supra lit. E, nu. 8.

16 Reprobatio vnius ex duobus propositis, videtur includere approbationem alterius *l. Tribunus, §. fin. ff. de testam. milit. vbi Bald. cap. nonne de præsumpt. Surd. decis. 195. num. 3. D. Barb. in l. cum prator in princip. nu. 37. & nu. 53. cum seq. ff. de iudicijs.*

17 Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat, *l. is cui opus, vbi latè las nu. 6. ff. de noui operis nunciat. l. si conuenerit, §. si fundus, ff. de pignor. acti. l. 1. C. de distra. pignor. l. Iulian. l. Caius, vbi Bart. ff. de manum. testam. l. Pomponius, §. 1. ff. de acquir. possess. l. fin. §. si. ff. de contrab. empt. l. via constituti, §. si fundus ff. de seruit. rustic. præd. cap. si quis laicus, & ibi glos. 16 q. 1. cap. ex litteris. de pignor. cap. pastoralis, de decimis, Ordinatio regia Lusitanorum lib. 4. tit. 3. in princip. Bellacomb. tom. 1. commun. opin. lib. 3. titul. communia seruitutem num. 67. pag. mihi 426. Menoch. conf. 2. num. 31. & conf. 63. num. 11.*

num. 11. & cons. 80. num. 79. Cabed. Lusit. decis. 52.
 num. 1. p. 2. D. ub. in l. post dotem num. 5. ff. soluto
 matri. Cald. Perera de extinct. emphy. cap. 3. nu. 33.
 de empt. cap. 10. num. 10. & cap. 27. num. vlt. Card.
 Tusch. tom. 5. lit. O concl. 145. Ioan. Francisc. Leo in
 thesauro fori eccles. p. 2. cap. 15. nu. 41. Aloys. Ricci.
 in praxi rerum fori eccles. resol. 529. num. 6. in 2.
 edit. Ioa. Mari. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de exē-
 ptionibus clericorum, & eorundem bonorum à mu-
 neribus publicis. §. 3. n. 2. pag. 357 & tit. de clerico-
 debitore §. 8. nu. 6. pag. 444. Quod axioma intel-
 ligitur, quando onus est reale, non verò quan-
 do est personale, d. l. vlt. ff. de contrah. empt. l. cum
 cui C. de actio. & obligat. l. cogi, §. vnde queritur ff. ad
 Trebell. l. vlt. C. de hered. act. l. cum fundo & ibi Bald.
 ff. de seruit. rustic. præd. notat Bellac. d. num. 67. Cald.
 in l. si curatorem, verbo sua facilitate num. 80. C.
 de in integr. restit. minor. Amplia rem transire
 cum suo onere etiam in singularem successio-
 rem per tex. in d. l. cum fundo, ff. de seruit. rustic.
 prædior. l. 3. C. de seruit. Bellett. d. §. 8. num. 7. Etiam
 si res transeat in priuilegiatum, vt in eccle-
 siam, Duenb. reg. 100. num. 14. Crau. cons. 217. nu. 5.
 quos cum alijs citat Bellett. d. §. 8. num. 8. Vel in
 filcum vt per Menoch. cons. 75. num. 63. latissime
 Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 9. num. 112. &
 glos. 10. num. 13. quos adducit idem Bellet. d. §. 8.
 num. 9.

Res vna, & eadem non debet diuerso iure

298 Principia, & loca comm.

cenferi vide supra lit. I num. 48.

19 Res per quascunque causas nascitur, per eandem dissoluitur, cap. omnis 27. q. 2. cap. omnis res. de regul. iuris. in antiq. Narbona de appellat. à vicario ad episcopum p. 1. num. 95. Valasc. consult. 130 num. 17. Vnde eadem solemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in confectioe ipsius, Duen. reg. 187 vers. 18. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7 nu. 13.

20 Res tua nemini seruire potest, l. si rem alienã la 2. ff. de pignorat. act. l. in re communi, ff. de seruit. urban. præd. l. vii. frui ff. si vsusfructus petatur, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 49. num. 7. & decis. 76. nu. 2.

21 Res iudicata pro veritate habetur, & facit rem notoriam, & de albo nigrum l. si non fortem §. heredi ff. de condict. indebiti l. cum putarem ff. famil. hercisic l. ingenuum ff. de statu homin. l. res iudicata. ff. de reg. iuris l. 1. C. quando prouoc. doct. in cap. suborta de re iudic. Mascard. de probat. concl. 1296. à num. 14. cum seqq. Surd. decis. 170. nu. 15. & decis. 289. num. 1. & cons. 91. nu. 2. & cons. 106. nu. 13. Brunor. à sole in lucis commun. verbo sententia 48. Farinacius. in praxi crimin. q. 21. numer. 35 Anton. Monach. Florent. decis. 35. numer. 1. & numer. 24. & 25. Cardin. Tuschus tom. 6. litera R. concl. 267. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 76. numer. 2. & resol. 94. numer. 11. Et sententia, quæ transiit in rem iudicatam præsumitur iuste lata l. Herennius §. Caia ff. de vsur. cap. in præsentia de re-nunciat.

nunciat. Gam. Lusit. decis. 110. num. 1. Cald. Pereira de empt. cap. 34. num. 40. Rota Romana apud Farin. decis. 94. num. 1. tom. 1. p. 1. Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 50. num. 30. & resol. 71. num. 4. & lib. 3. resol. 13. num. 1. Et facit ius quod ad omnes l. si seruus §. si hereditatis vers. & cum ius ff. de legat. 1. Rota Romana. apud Farin. decis. 78. n. 1. tom. 1. p. 1. & habet vim consuetudinis, & legis, Gam. decis. 174. num. 10. Limita primo in sententia lata in causa criminali, quæ non transit in rem iudicatam, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap. 9. num. 7. in fine. Limita secundo in sententia lata in causa matrimoniali, quæ etiam non transit in rem iudicatam. cap. lator, de re iudic. Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 14. num. 178. pag. mihi 271. Joach. Beust. tract. de matrimon. cap. 39. Hieronim. à Laurent. Auen. decis. 70. num. 3. P. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 100. Con. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 12. Bernard. Græu. ad pract. camera imper. lib. 1. concl. 112. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo sententia num. 85. Brunor à sole eod. verbo. n. 28. Sigismund. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 34. num. 6. Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 93. nu. 7. & 8. quamuis fuerit decisa per iuramentum, Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 102. numer. 8. limit. 1. Limita tertio in sententia excommunicationis, Sanch. d. disp. 100. numer. 11. Scacci. d. tract. de appellat. q. 12. numer. 150. Limita quarto in sententia nulla, quæ deinde non transit in rem iudicatam,

300 Principia, & loca comm.

Magon Lucen. decis. 62. num. 15. & decis. 98. num. 5.
 Put. decis. 374 & 389. num. 3. p. 2. Surd. cons. 61.
 num. 53. Van. de nullit. in rub. quoties. & intra quod
 tempus. & c. num. 8. Azeu. l. 2. nu. 23. titul. 17. lib. 4.
 nouæ recopil. Amator. Roderic. in pract. cap. vlt. p. 2.
 nu. 10. & 11. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2. q. 37.
 à princip. Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 77. nu. 14. &
 resol. 109. num. 3. & 4. Nec parit exceptionem
 rei iudicatæ l. 4. §. condemnatū, ff. de re iud. Tiraq.
 retract. lig. 1. §. 1. glos. 2. à nu. 5. Rebus. tom. 1. ad leg.
 Gallia tit. de sentent. execut. art. vlt. num. 4. pag. mihi
 256. cum sententia nulla non sit sententia, l. vlt.
 C. de sent. ex breuiloq. recit. clem. pastoralis, §. vt
 igitur, de re iud. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, ff. de
 verborum significat. limit. 1. num. 9. Limita deni-
 que in sententia notoriè iniusta, quæ nunquam
 transit in iudicatum, Surd. decis. 260. nu. 30. &
 cons. 61. nu. 24. quem cum alijs citat Mari. Antonin.
 d. lib. 1. resol. 57. num. 4. Iniustitia enim notoria
 æquiparatur notoriæ nullitati ex citatis per
 eundem Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 77. nu. 13.

Res inter alios acta alijs nocere non debet,
 23 in iure communi probat text. in l. de vno quo-
 que, ff. de re iudic. l. sepè constitutum est, ff. eod.
 tit. l. nam & postea in fin. ff. de iure iur. l. quia
 non debet, ff. eod. l. Lucius ff. de his qui notantur
 infamia, l. Modestinus respondit ff. de except. l.
 Claudius, ff. qui potior, in pign. hab. l. si petitor,
 ff. de iudic. l. si vnus, §. pacta in fine ff. de pa-
 ctis,

Etis. l. 1. cum multis alijs, ff. de except. rei iudicata, l. res inter alios acta, ff. de regul. iuris, tit. C. res inter alios acta, l. optimam, C. de contrah. empt. cap. inter dilectos, de fide instr. cap. veniens, de transact. cap. super eo, de officio delegati. Et apud nostros Iustitios constitutum est per Ordinationem regiam lib. 3. tit. 81. in princip. Et apud Hispanos extat l. 20. tit. 22. par. 3. vbi glos. 1. exornant Tiraq. tract. speciali, res inter alios acta, Menoch. conf. 28. n. 28. & de retin. possess. rem. 3. n. 571. Mascard. de probat. concl. 394 num. 29 & concl. 1243. & concl. 1267. nu. 2. Thomas de Thomasettis reg. 273. Hieron. de Laurent. decis. Auen. 82. num. 1. Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 106. num. 7 & nu. 38. & 45 & lib. 3. resol. 1. num. 7. Menchaq. quaest. vsufrequent. cap. 23. num. 13. cum seqq. Couar. pract. cap. 13. num. 4 & cap. 14. nu. 15. & 16. Surd. conf. 577. nu. 29. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio nu. 20. & verbo res num. 25. cum duobus seqq. & verbo sententia num. 67. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 12. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. conclus. 264. cum seq. Casar Argel de contradicatore legitimo q. 7. numer. 80. & q. 10. numer. 264. & q. 2. numer. 114.

- 23 Resoluto iure dantis, resoluitur & ius accipientis, l. lex vectigali 31. ff. de pignor. l. si ex duobus, §. 1. ff. de in diem adiect. vbi Bart. Alberic. Bald. & Salic. hanc regulam constituunt, cap. nuper, de donat. inter virum, & uxorem, decis. Pedam. 156. num. 12.

num. 12. Gom. vari tom. 2. cap. 3. nu. 8. in fine. Marii Anton. vari. lib. 2. resol. fin. casu fin. Bertazol. tract. clausularum instrum. clausula 15. glos. 2. numer. 16. D. Barb. in l. quia tale. nu. 86. ad finem, ff. soluto matrim. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 272. vbi intelligit in ijs, quæ habent dependentiam successiuam, non in ijs, quæ in ipso instanti radicantur, & perfectionem habent in se.

- 24 Respondere non videtur, qui ad interrogata non respondit, l. de etate. §. quod autem, ff. de interrogat. action. Alciat. lib. 2. dispunct. capit. 10. Ex responsione enim colligitur qualis fuerit interrogatio, l. si defensor. §. qui interrogatus ff. eod. tit. de interrogat. act. §. præterea, instit. de inut. flip. Nat. conf. 98. num. 22. Menoch. conf. 47. & conf. 53. quos adducit Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 44. num. 5. vers. tum quia non.

S

- I Scire quilibet præsumitur, quod publicè scitur, Tiraq. de retract. lig. §. 35. glos. 4. num. 33. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 23. num. 70. & de interdictis remed. 16. recuperan. possess. numer. 34. Garc. de nobilit. glos. 4. numer. 27. quia publica vox, & fama inducit scientiam vt per Iosephus Ludonicus Perus. decis. 103. numer. 12. cui adde latè Mascard. de probat. conclus. 1100. numer. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 23. numer. 70.

Et de arbit. iudic. lib. 2. casu 186. num. 8. quos adducit
Ioannes Petrus Monet. tract. de option. c. 6. q. 4. n. 29.

2 Scire, & scire debere paria sunt, l. quod te in
fin. vbi glos. ff. si cert. pet. l. si duo ff. de acquir. heredit.
l. qui fundum. §. seruus. ff. pro empt. Tiraq. de retract.
lig. ad finem tit. num. 43. Surd. cons. 150. num. 23. Ste-
phan. Gratian. discept. forens. cap. 194. num. 1. faciunt
tradita per Surd. decis. 146. Ioseph. Ludovic. Perus.
decision. 103.

3 Scire, & negligere scire paria sunt, Sigism.
Scacci. de appella. q. 12. n. 10. Et paria sunt scire, vel
scire posse, l. pen. ff. ad Macedo. l. in bonorum in fin.
ff. de bono. possess.

4 Sententia, quæ transiit in rem iudicatam,
pro veritate habetur, vide supra li. R. nu-
mer. 21.

5 A separatis non fit illatio, vide supra lit. l.
nu. 6. Separatorum separata debet esse ratio, l.
Papin. ff. de min. l. fin. ff. de calumn. Bal. in l. cum ne-
cessitatem, C. de fideic. Decian. in tract. crimin. lib. 1.
cap. 7. nu. 4. tom. 1. Castr. cons. 389. nu. 2. vol. 1. Paris.
conf. 101. num. 38. vol. 1. quos adducit Mari. Antonin.
6 vari. lib. 1. resol. 111. nu. 4.

Sequentia declarant præcedentia, l. si seruus
plerium. §. 1. de legat. 1. cum Doct. infra citat. lit. V.
num. 36. Unde clausula sequens refertur, &
trahitur regulariter ad omnia præcedentia,
vt probat tex. in l. final. vbi Bart. ff. de rebus
dub. cap. secundo requiris 41. de appellat. Gabri.

304 Principia, & loca comm.

to 3. commun opin lib. 6. tit. de clausulis concl. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 32. num. 30. nouissime Rota Romana apud Farin. decis. 105. num. 4. tom. 1. p. 1.

7 Sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, l. boues, §. hoc sermone ubi Tiraq ff. de verborum significat. l. cum pater 79. §. pater in 1. ff. de legat. 2. Francisc. Galet. in margarita casuum conscientie, verbo sermo cum alis supra citatis lit. D. num. 36.

8 Ex signis cognoscitur signatum, l. 1 §. si intelligatur ff. de edilit. edic. l. stimata ubi Bart. C. de fabricens. lib. 11. Surd. conf. 126. num. 15. Vnde res presumuntur esse illius, cuius est sigillum, quo signata fuit, vt per Gom. l. 45. Taurin. 3. & n. 77. Boer. decis. 105. num. 9. Afflict. decis. 23. num. 3. & 4. Suar tom. 1. commun. opin lib. 4. tit. 41. n. 6. pag. 651. Menoch de pres. lib. 3. q. 64. Mascard. de prob. concl. 91. & 157. num. 3. cum seqq. & concl. 160. num. 4. & concl. 551. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 60. n. 62. cum seqq. Rebuf. ad leg. Gallie tit. de mercator. min. vend. art. 1. glos. 2. num. 26. Ozaic. Pedam. decis. 40. num. 2. Hieron. de Laurntt. Auenion. decis. 30. nu. 2. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res §. curi. Philipp p. 2. lib. 1. cap. 7. nu. 13. ubi nu. 16. resolut quod si apud duos sit contentio super rebus, quæ ad eos pertinent, eo quod eodem sigillo ambo vtuntur possidenti adiudicari debent, si vero non sint apud eos, sed penes tertium, diuiduntur inter contendentes.

9 Simile non est idem. glos. in l. quod Nerua. & ibi Bart. ff. depositi. l. pecuniam. ff. si cert. pet. l. ad similitudinem, C. de Episcopis, & cleric. §. sed inter eas, instit. de nupt. cap. capitulum de rescript. Marc. Mant. sing. 318. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 84. Surd. de alim. tit. 9. q. 1. nu. 4. Bertazol. de clausulis instrum. clausul. 27 glos. 12. num. 1. Cassan. in Catalogo gloriae mundi p. 1. cōs. 48. vers. Quartus casus, Guier. pract. lib. 2. q. 176. nu. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 3. num. 51. Acaci. Anton. in comment. ad l. 5. num. 70. ff. de condit. & demonstrat. Ferrer. in consti. Cathalon. glos. 7. n. 100. Cardin. Tusch. to. 7. lit. S. concl. 247. vbi num. 2. declarat, quod licet simile non sit idem, tamen de facili transit in idem, ideo contractus dubius iudicatur esse ex pluribus id, cui magis similis est, de quo vide etiam conclus. seq.

10 Singula, quæ non profunt, multa collecta iuuant, l. spadonem, §. qui iura. ff. de excusat. tutor. in ratione dubitandi, l. rationes, & l. instrumenta, C. de probationibus, cap. causam, quæ eodem tit. l. si stipulatus in princip. ff. de usuris, vulgaris doctrina glos. verbo legitimis in l. 2. ff. eod. tit. de excusationibus tutorum recepta ex infinitis, quos latè adducit Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. tit. de probat. conclus. 1. num. 1. Surd. cons. 245. num. 31. & cons. 329. num. 20. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate nu. 59. vers. Tamen hæc duo, C. de in integr. restit. minor. Anton. Monach. Lucens.

306 Principia, & loca comm.

decis. 55. num. 33. Farinac. in praxi crimin. par. 4.
 consil. 39. num. 1. Ferrer. in constitut. Cathalon.
 glos. 5. num. 147. Cardin. Tusch. tom. 7. litera S.
 conclus. 276. Mari. Antonin. vari lib. 2. resolut. 55.
 num. 16. & lib. 3. resolut. 7. num. 13. Intellige,
 quando singula genere suo perfecta sunt, non
 ita si vitiosa sint, & genere suo imperfecta,
 §. ex eo insit. quib. mo. testam. infr. Thobias Norius
 ad rub. insit. de oblig. num. 25. Menoch. de presump.
 lib. 3. quest. 39. num. 6. faciunt multa, quæ co-
 piose adducit Gabr. dict. conclus. 1. ex num. 33.
 cum seqq.

11 Soluere, vel promittere paria sunt. l. fin. C. ad
 leg. Falcid. l. eum qui ita, §. penul. ff. de verbor. obligat.
 Et paria sunt soluere, & compensare, l. si debi-
 tor. ff. qui potio. in pigno. habeant. l. si peculium, §. de
 illo. ff. de statulib. l. 1. ff. de compensat. l. amplius non
 peti. ff. rem rat. hab. Surd. de alim. tit. 6. q. 4. num. 4.
 & tit. 8. priuil. 53. & decis. 117. & 191. Parlad.
 lib. 2. rer. quotid. p. 5. cap. fin. §. 11. nu. 30. Azeu. l. 1.
 nu. 128. tit. 21. lib. 4. noua recepil. Guter. de iuram.
 conf. p. 3. cap. 6. n. 1. Rota Rom. apud Farin. decis. 858.
 nu. 4. in nouiss. & decis. 536. nu. 3. tom. 2. p. 1. Tiraq.
 de retract. lig. §. 3. glos. 3. num. 6. Cou. in cap. quamuis
 pectum 1. p. §. 4. num. 9. Castil. lib. 3. quotid. cap. 23.
 num. 90.

12 Soluere, qui est paratus, iudicium suscipere
 non cogitur, l. si reus ff. de procurator.

13 Soluere minus dicitur, qui tardius soluit,
 & plus

& plus soluere dicitur, qui statim soluit, l. si is
 cui in fin. l. minus, ff. de verbor. signifi. l. solidum, ff. de
 solution. §. plus, instit. de fideiussor. §. si quis agens
 vers. Plus autem, instit. de actio. cap. 1. vbi Doct. de
 Plus petit. & iuxta illud Aufonij.

Gratia, quæ tarda est, ingrata est, gratia
 nanque

Cum fieri properat gratia grata magis.

Sequuntur plures, vt per Tiraquel. de retract. lig.
 glos. 18 §. 1. n. 35. quibus adde Surd. cons. 345. n. 9.

14 Solui non potest aliud pro alio inuito cre-
 ditore, vide supra lit. A. nu. 81.

15 Subiecta talia sunt, qualia predicata demon-
 strant, l. 3. ff. de fin. instructo leg. l. fin. §. cui dulcia,
 ff. de vin. triti. olcoq. lega. Surd. decis. 149. num. 18.
 Et cons. 44. nu. 40. Et cons. 375. nu. 45. Brunor. à So-
 le in locis commun. verbo subiectum.

16 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius lo-
 cum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si
 quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. Et alij l. 1. §. hæc
 actio, ff. si quis testam. liber. esse l. filia, §. Titia ff. de
 condit. Et demon. l. vni. §. 1. C. de rei vxorix act. vbi
 Cyn. Bal. Salic. Et alij, §. fuerat, instit. de actio. cap. ec-
 clesia 1. vbi glos. 1. vers. Et est hic argumentum, cum
 cap. seq. vt lite pendente, Thom. de Thomaf. reg. 289.
 Pichard. ad §. ex conditionali nu. 13. instit. de verbo-
 rum obligat. Euerard. in topic. legal. loco 93. Petr.
 Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. de loco
 subrogato 4. Thobias Nomius ad §. sed neque hæres,

308 Principia, & loca comm.

instiit. de testam. nu. 5. Surd. decis. 35. num. 9. & decis. 300. num. 5. & de alim. tit. 9. quasi. 27. num. 9. & cons. 26. num. 5. Tiraquell. de iure primog. q. 40. nu. 43. & in tract. le mort par. 2. declarat. 9. nu. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo subrogatum, Mouin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 36. Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. nu. 75. & tractat. de option. cap. 4. quasi. 8. num. 146. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 4. nu. 55. Escobar de ratiocin. comput. 15. num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. § 9. num. 99. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. conclus. 757. à princip. & omnino à num. 15. & nu. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 111. num. 28. Intellige subrogatum sapere naturam primordiale, non accidentalem eius, in cuius locum subrogatur, Surd. d. tit. 9. q. 21. n. 22. Limita primo, quando subrogatum fit ad rem diuersæ naturæ, l. cum in fundo, § si fundus. ff. de iure dot. Surd. d. tract. de alim. tit. 5. q. 1. num. 34. Limita secundo, vbi aliquid est specialiter attributum, tunc enim in eo subrogatum non sapit eandem naturam, nec subrogationis regula id extendit, quod fuit specialiter concessum, Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 21. D. Barb. ad l. cum prator, § 1. num. 421. ff. de iudicijs. Limita tertio, quando diuersæ dantur qualitates, Lusit. Francisc. à Sousa in repet. l. femina. ff. de reg. iuris p. 1. nu. 229. Limita quarto in pœnalibus, Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 537. nu. 4. Limita deniq; in priuilegijs,

legijs, *Azen. l. 1. num. 27. tit. 1. lib. 6. noua recopil. Garc. Girond. de priuilegijs, seu exemptionum explicat. nu. 1313.*

17 Superiorum actio nostra est instructio, *Ferrer in constit. Cathalon. glos. 6 nu. 21. & faciunt, quæ parens meus, quem non minus doctrinæ, quam naturæ actorem meæ reuereor in annotat. ad Ordinat. Regias Lusit. lib. 1. tit. 1. in principio. num. 12. Peccatum enim in capite inficit etiam membra, Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 99. num. 4.*

T

1 **T**Acens consentire videtur *glos. in l. quo enim, vbi Bart. ff. rem rat. hab. glos. in l. filiusfamil. §. inuitus ff. de procurator. l. 2. §. voluntatem, ff. solut. matrim. l. qui tacet, vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iuris, l. 2. C. de acquir. possess. l. si sine C. ad Velleian l. si hypothecas C. de remiss. pign. cap. qui tacet 43. vbi glos. Dyn. & Ioan. Andr. de regul. iuris lib. sexto, cap. non ne de præsumpt. Menoch. de præsumpt. lib. 3. quæst. 9. num. 20. Mascard. de probat. conclus. 1218 P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. col. 8. & 9. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 1040. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 92. num. 6. alios refert Cened. ad decretum collect. 9. num. 4. Intellige in fauorabilibus l. 1. §. pen. ff. nauta cau-*

310 Principia, & loca comm.

pones l. qui patitur ff. mandati l. si fideiussor in fin. C. eod. tit. l. si vt proponis C. de nupt. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 42. nu. 11. & nu. 24 & lib. 6. q. 99. nu. 11. Mascard. de probat. concl. 1158. num. 25. Thomas de Thomasettis reg. 253. & reg. 290. Iul. Clar. receptar. sentent. lib. 4. §. donatio q. 14. num. 5. Menchaq. quæst. illustr. lib. 2. cap. 62. à nu. 8. Cou. in rub. de testam. par. 3. num. 12. vers. Verum si donatarius Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 76. Cost. in l. si ex cautione fallent. 4. nu. 2. D. Barb. in l. quæ dotis n. 153 & num. 164. ff. solut. matrim. alios adducit P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 5. num. 5. quibus adde Cardin. Tusch. tom. 8. littera T. conclus. 2. vbi nu. 2. limitat vbiunque vltra consensum requiritur aliquid, nam tunc non sufficit tacitus consensus in fauorabilibus. Limita in præiudicialibus l. inuitum ff. de seru. urban. præd. l. in eo, §. pen. ff. de rit. nut. Menoch. dict. quæst. 99. num. 53. Fachin. controu. lib. 8. cap. 64. Cou. pract. cap. 15. vers. Quinto deinde, Surd. decis. 302. num. 3. & cons. 349. num. 4. Thomas de Thomasettis dict. regul. 253. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 11. & de empt. cap. 33. num. 81. & seq. Barb. in l. 2. §. vlt. à nu. 6. ff. solut. matrim. & in dict. l. quæ dotis num. 153. & num. 164. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Lusit. Benedict. Egid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure par. 1. cap. 9. num. 81. Cardin. Tusch. dict. littera T. concl. 3. Mari, Antonin. dict. lib. 1. resolut. 59. casu 1. alios refert

refert Sanch. dict. esp. 5. num. 5. Etiam si ultra taciturnitatem concurrat aliquis actus positivus Mascard. de probat. concl. 1218 n. 51. Surd. decis. 32 n. 11. & decis. 264 n. 8. Secus est in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in libi præiudicialibus Tiraq. de iure mariti glos. 7. num. 37. Surd. decis. 47 num. 9. Barb. in l. diuortio §. ob donationes num. 14. ff. solut. matrim. Limita etiam quando tacens contradicendo actum impedire non potuisset glos. in l. sicut §. non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypth. soluat. Caius ff. de pignor. act. l. sape §. cur autem ff. de re iudicata; Rota Romana apud Farinac. decis. 513. num. 5. tom. 2 p. 1. Menoch. cons. 120. num. 10. Surd. decis. 294 nu. 13. & decis. 302 nu. 2 Cald. dict. cap. 33. nu. 81. Stephan. Gratian. d. cap. 38. nu. 21. & d. cap. 68. nu. 16. Quia in illis casibus, quos tacens si vellet posset impedire, consentire videtur l. si fideiussor C. mandati. Bart. in l. quæ dotis nu. 22. & ibi D. Barb. n. 160. ff. soluto matrim. Neguzant. de pignor. memb. 4. p. 2. num. 152. Cou. d. cap. 15. nu. 5. vers. Tertio, Tiraq. de retract. lig. §. 1 glos. 9 nu. 149. Fachin. lib. 7. controu. cap. 80. Menoch. d. q. 99. nu. 15. & cons. 58. num. 65. Mascard. concl. 1158 nu. 47. Surd. cons. 290. nu. 22. Mendoc de pactis lib. 2. cap. 4. nu. 37. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 16. n. 47. & 52. Limita deniq; quando ius resistit glos. in cap. plerunq; 2 quæst. 7. Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1153. nu. 52. in verbo patientia.

212 Principia, & loca comm.

2 T cite quod subintelligitur, frustra exprimitur l. iam dubitari, & l. Cornelius ff. de hered. instit. l. verba ff. de condit. instit. l. 3. ff. de legat. 1. fideicommissa §. si filio ff. de legat. 3. l. quasitum §. 1. ff. de distrac. pigno. l. non recte C. de fideiussor. Nam exprellum dicitur illud, quod subintelligitur à iure, vt dictum est suprâ littera E. num. 30.

3 Taciti, & expressi idem est iudicium l. cum quid, vbi doct. ff. si cert. pet. l. si filius fam. ff. eod. tit. l. ult. in princip. ff. de legat. 2. l. item quia ff. de pact. l. ult. C. qui bonis cedere possunt, Cou. in repetit. cap. quamuis pactum de pact. lib. 6. p. 2 in initio nu. 6. in medio, Menchaq. cōtrou. illustr. cap. 33. n. 26. Flamin. de resignat. to. 1. lib. 1. q. 1. num. 3. cum seqq. & q. 13. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 14. n. 64. Escobar de ratiocin. cap. 7. nu. 7. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 80. nu. 30. Morl. in empor. iur. p. 1. tit. 8. q. 24. per totam. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 7. §. 2. num. 7. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ Cœnæ cap. 24. disp. 101. num. 2. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 3. cap. 7. num. 61. Cardin. Tusch, tom. 8. lit. T. concl. 8. Campanili in diuers. iur. canon. rub. 12. cap. 4. n. 5. Intellige quando tacitum includitur in natura expressi, scilicet si non est de natura expressi, neque inducitur sub expresso Tusch d. lit. T. conclus. 7. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 57. nu. 72. Limita cum eodem Tusch. concl. 9. vbi concl. 11. asserit quod
tacitum

tacitum plus operatur, quam expressum multis casibus, & *concl. 12.* quod tacitum resultans ex expresso cessat cessante expresso, per *tex. in l. 3. §. fin. ff. deseruit. rustic. præd.* Amplia in ultimis voluntatibus *l. inter vestem ff. de aur. & arg. leg. l. in conditionibus primum locum ff. de condit. & demonstr. Bart. in sua magistrali distinctione, quã tradit in d. l. cum quid col. 2. num. 9. vers. & pro huius solut. & ante cum Cyn. col. 2. nu. 4. vers. nos ergo,* quos ultra alios refert Rendina in *promptuario recepet. sentent. to. 1. tit. 100. n. 16.* Alia quæ spectant ad hanc regulã notata sunt *supra lit. C. n. 2.*

4 Tempore eodem quando aliquid fit, non datur prius, nec posterius *l. quidam testamento ff. de pecul. leg. Surd. de alim. tit. 9. q. 29. num. 18.* Dicitur autem fieri eodem tempore quod successiue fit *glos. in l. antiqui. verbo eodem tempore ff. si pars hered. peta.*

5 Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile paria sunt *l. in tempus ff. de heredib. instit.* Et paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel in tempus prohibitum conferri *l. oratio ff. de sponsal. l. quod sponsa C. de donat. ante nupt. cum supra citatis lit. F. nu. 44. & 45.* Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, notavi *supra lit. A num. 86.*

6 Tempus non est modus tollendæ, nec inducendæ obligationis *l. obligationum §. placet ff. de action. & oblig. §. atsi ita stipuleris instit. de verbor. oblig.*

314 Principia, & loca comm.

oblig vbi Thob. Noni glos verbo allegationem in cap. cum ex officij 16. de prescript. Gom. vari. tom 2. cap. 11. num. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerum. for. eccles. decis. 732. in 1. edit. & resol. 509. n. 2. in 2. edit. & decis. curia Archiepiscop. Neapol. decis. 62. nu. 4. p. 2. Acacius Anton in comment. ad l. 1. ff. de condit. & demonstrati. sub verbo text. ibi. cum dies certus, num. 5.

7 Tempus legis, qui non obseruat, non dicitur formam legis obseruare l. obseruare §. post hac ff. de offic. procons. Rebus in tract. nomin. q. 14. num. 6. Gam Lusit. decis. 337 num. 4. Cardoso in praxi iudicium, & aduocat. verbo tempus num. 1.

8 Titulum non habere, vel nullum habere paria sunt Surd. dccif. 45. num. 17.

9 Totum continet suas partes l. 1. §. si stipulant. ff. de verbor. oblig. l. si alijs ff. de usufructu ligat. l. in eo quod plus 111. l. in toto 114. ff. de regul. iuris, cap. plus 35. cap. in toto 80. eod. tit. lib. sexto, Gom. vari. tom. 2. cap. 9. num. 4. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 47. nu. 6. Cou. vari. lib. 1. cap. 2. ex num. 5. & cap. vlt. num. 7. citati ab Alphan. collect. 82. quibus adde Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl. 336. vbi nu. 6. limitat quando totum constituens in partes diuisas est distinctum & diuisum, quia tunc vna quæque pars per se stat, secus quando sunt indiuisæ.

10 Totum qui dicit, nihil excludit, vide supra lit. 9. numer. 4. Vitiato toto, & quælibet eius pars

pars vitatur, l. si nemo, ff. de testa. tutel.

- 11 Tractus futuri temporis, non pertinet ad iudicem, l. non quemadmodum, vbi Doct. ff. de iudicij, l. 1. §. socius, ff. de vsuris, Surd. decis. 120. nu. 5. & cons. 340. nu. 9. Cenal. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. num. 3.
- 12 Turpitudinem allegans, non es audiendus, colligitur ex tex. in l. mercenalem, C. de condic. ob turp. cau. l. transacione, C. de transact. l. si pignoribus, vbi glos. C. de seruo communi manu. l. cum profitearis, C. de reuocandis donat. cap. inter dilectos, de donat. resoluunt latè Bernar. reg. 24. vers. 5. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 20. & num. 24. cum seq. Surd. decis. 196. num. 6. & decis. 309. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 75. Rota Romana apud Farin. decis. 665. num. 12. tom. 2. p. 1. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 3. nu. 12. pag. 22. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio. numer. 5. Aloysius Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 492. num. 4. alios refert Cened. ad decretal. collect. 10. num. 4. Intellige regulam hanc procedere tantum in materia, in qua turpitudinem allegans liberam habet potestatem, & potest de iure disponere, tunc enim, ne eidem turpitudi patrocinetur contra cap. ex tenore in fine de prescript. non auditur illam allegans, secus verò si liberam potestatem non habeat, prout contingit, vbi principaliter in reipub. ecclesie, vcl etiam anime bonum allegatur,

316 Principia, & loca comm.

legatur, vt in cap. lator. de re iudic. ita ex aliorum
 mente recte aduertit Sarm. lib. 3. select. cap. 13.
 n. 5. & n. 11. cui resolutioni subscribit Francisc.
 Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 13. n. 15. & Tomas de
 Thomasettis regul. 32. Inte lige etiam vbi quis
 allegat turpitudinem suam ad suum commo-
 dum, & vtilitatem, secus si ad suum damnium,
 Doct. in l. ius iurandum ex conuentione § procurator,
 ff. de iure iuran. Roland. conf. 24. nu. 72. vol. 1. quem
 citat Bellett. d. num. 12. Linita quando turpitu-
 dinem allegans semel fuerit admissus, tunc
 enim ex detecto periurio, vel turpitudine po-
 terit se iuuare ex resolutis per Cost. in l. si ex
 cautione fallentia 9. n. 2. Cardos. d. verbo allegatio n. 5.

13. Turpius eijcitur, quam non admittitur hos-
 pes, desumitur ex Ouid. lib. 5. de tristib. eleg. 7.
 probat tex. in cap. quemadmodum, § alioquin de iu-
 re iur. glos. in cap. per vestras in versic. ad inopiam
 de donat. inter virum, & uxorem exornant. Surd.
 de alim. tit. 7. q. 17. num. 41. & consil. 174. nu. 13. &
 consil. 175. nu. 42. & consil. 371. nu. 54. Tiraq. de iure
 constit. p. 3. limit. 7. nu. 43. Cardin. Tu. ch. tom. 3. lit. F.
 conclus. 12. num. 4. Anton. Monach. Florent. decis.
 24. numer. 36. & Bonon. decis. 19. num. 33. Cardin.
 Seraphin. Rota Romana decis. 1483. numer. 14.
 Ioannes Maria Bellett. disquit. clerical p. 1. titul. de
 disciplina clericali §. 29. numer. 7. pag. 163. Et fa-
 uorabilior est causa conseruationis, quam no-
 ue acquisitionis, Menoch. consil. 32. numer. 37.

Et

Et facilius constitutum ius retinetur, quam de nouo acquiratur, l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, Surd. decis. 40. num. 5.

V.

1 Velle quis non creditur, quod non potest, l. Lucius, §. imperatores ff. ad municip. l. si tibi §. vnus. ff. de optio. leg. glos. in l. peto in princip. vbi Bald. in fine princip. ff. de legat. 2. cap. cum à nobis, de sent. excomm. Surd. cons. 431. num. 41. Rota Romana apud Farin. decis. 364. num. 3. tom. 1. p. 1. Inanis enim est voluntas, nili adsit potentia, l. nolle adire, & ibi not. Alex. in princip. ff. de acquir. hered. l. pater Seuerinam in princip. ff. de condit. & demonst. Et qui non vult, quando potest, consequens est, vt cum velit, non possit, l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi, l. quod sponsæ, C. de dona. ante nupt.

2 Velle, est eius, cuius est nolle, l. 3. ff. de reg. iur. Cæsar Argel. de contradiclore legitimo q. 4. num. 38. Thomas de Thomasettis reg. 106. vbi aliter procedere ante contractum initium. Et non dicitur nolle, qui velle non potest, l. 4. ff. de acquir. hered. l. pater in princip. ff. de condit. & demon.

3 Verba sunt signa, & testimonium, mentis nostræ, & demonstrant voluntatem animi, l. La-beo, §. idem Tubero, ff. de supell. leg. l. scire, ff. de tut. & curat. dat. ab his, l. 1. §. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. glos. magistra verbo animus in l.

318 Principia, & loca comm.

in l. Fulcinius, §. quid sit latitare, ff. quibus ex caus. in
 possess. eatur, l. reprehendenda, C. de institu. & substitu.
 l. generaliter in 1. notab. C. de non numerat. pecun.
 cum similibus, de quibus Menoch. conf. 1. nu. 262.
 Et de presump. lib. 3. q. 1. nu. 39. Et de arbitr. lib. 1.
 quæst. 7. num. 75. Mascard. de probat. concl. 1415.
 num. 24. cum seq. Surd. de alim. tit. 2. quæst. 2. nu. 1.
 Et conf. 179. num. 62. Tiraq. in l. si vnquam, verbo li-
 bertis num. 17. Et 18. C. de reuocandis donat. Card.
 Mantic. de coniectur. vltimarum voluntatum lib. 3.
 cap. 4. Aluarad. de coniecturata mente defuncti lib. 1.
 cap. 1. Menchaq. controu. illust. cap. 58. num. 7. Perez
 tit. 9. vers. aut dictum lib. 8. ordin. pag. 216. Flamin.
 de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 13. num. 29. Brunor à Sole
 in locis commun. verbo homo 4. Mari. Antonin. vari.
 lib. 1. resol. 4. nu. 9. Farin. in praxi crimin. p. 5 q. 126.
 num. 158. Et p. 3. in fragment. lit. A num. 229. Et
 Rota Romana apud eundem decis. 130. num. 3. to. 1.
 p. 1. Et verba magis declarant animum, quam
 facta, l. recusari, ff. de acquir. hereditat. l. re coniuncti,
 ff. de legat. 3. Et verba pendent à mente, non
 autem mens a verbis, Menochius consil. 97. nu-
 mer. 44. Et verba se habent vt corpus, su-
 perficies: & ratio, ac mens, vt spiritus, &
 anima, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. nu-
 mer. 56.

- 4 Verba debent inseruire intentioni, non in-
 tentio verbis, ex reg. l. non. aliter, ff. de legat. 3.
 l. 3. §. conditio. ff. de adim. leg. cap. sedulo 38. dist. cap.
 secundo

secundo requiris, de appellat. cap. intelligentia, de verborum signific. Tiraq. in l. si unquam, verbo libertis à num. 47. C. de reuocandis donat. & de retract. lig. § 33. glos. 1. num. 34 & 35. Cardin. Mantica. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 3. tit. 3. num. 9. Simon de Pretis de interpret. vltimarum voluntatum lib. 2. dubit. 2. solut. 1. à nu. 280. iuncto numero 215. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba numer. 20.

5 Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secundum mentem, & intentionem proferentis, l. non omnis in princip. ff. si cert. pet. l. 3. §. si quis hoc interdicto ff. de itinere actus priuato l. scire oportet §. aliud. ff. de excusat. tutor. l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. sed. Celsus, §. 1. vbi glos. verbo sequendum, ff. de contrab. empt. cap. intelligentia & cap. propterea, de verborum signific. Nau. in man. cap. 23. num. 38. Cosm. in pragmat. sanct. titulo de elect. verbo mens pag. mihi 141. Tiraq. in l. si unquam verbo libertis num. 48. C. de reuocandis donat. Surd. cons. 431. numer. 35. Gonzal. ad reg. 8. Canc. cel. glos. 48. numer. 55. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 85. numer. 50. Et vbiunque constat de mente disponentis, expressa vel, præsumpta, verborum qualitas non attenditur l. 3. C. de lib. prat. l. quoniam indignum. C. de testa. Mens enim est potentior verbis, l. Labeo in fin. ff. de suppl. leg. Et vbiunque de mente dubitatur, à verborum proprietate non receditur,

320 Principia, & loca comm.

centur. d. l. non aliter in principio.

6 Verba sunt interpretanda secundum propriam significationem *Surd. decis. 288. num. 27. Cardosa in praxi iudicum & aduocat. verbo verbum num. 6. Brunor. à Sole in locis commum. verbo verba 1. Melchior Phœb. Lusit. decis. 77 nu. 14. Cardin. Tusch. tom. 8 lit. V. concl. 91. Et sunt stricte, & proprie intelligenda l. 1. §. si is qui nauem ff. de exercito. l. 3. §. hæc verba, vbi Bart. ff. de negot. gest. Et verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur l. cū lege ff. de testam. l. 1. §. quod autem ff. de aleator. cap. ad audientiam 12. de decimis, Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit. 18 num. 35. D. Barb. in. l. quia tale num. 37 ff. solut. matrim. Rota Romana apud Farin. decis. 352. n. 1. to. 1 p. 1. vbi asserit quod in materia quantumuis odiosa non receditur à proprietate verborum, sed lata fit interpretatio, quatenus eorum proprietates patitur. Et verba vbi sunt clara, secundū propriam significationem sunt intelligenda d. cap. ad audientiam, & ibi Panorm. notab. 1. & 2. de decimis, Guter. cons. 5. num. 12. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 17. num. 6. Et verba legis, seu statuti sunt propriæ intelligenda l. 1. §. si is qui nauem ff. de exercito. actio l. 3. §. hæc verba, & ibi not. Bart. ff. de negot. gest. Cardos. d. verbo. verbum num. 16. Idem procedit in verbis contractus *Surd. decis. 288. num. 27. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. num. 10.**

7 Verba debent intelligi secundum communem usum loquendi *l. librorum*, § quod tamen *Cassius*, ubi *Bart ff. de legat. 3 l. Labeo ff. de supellect. leg. l. cum de lanionis* § item, vers. optimum ergo *ff. de fund. instruct. l. cū autem C. de donat. ante nupt. Surd. conf. 313. num. 87* & *conf. 454. nu. 18. Cardin Mant. de coniecturis vltimar. volunt lib. 3. tit. 8. num. 1. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ Cæne cap. 2. nu. 4. & cap. 6. disp. 39. nu. 3. & cap. 7. num. 5.* Nam vulgaris appellatio pro lege habetur *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 11. n. 68. & 69. & glos. 13. num. 62.* Et verba debent intelligi secundum consuetudinem regionis *Stephan. Gratian discept. forens. cap. 78. num. 29.* Et attento iure communi, non speciali *l. fin. C. de his qui ve. eta. impe.*

8 Verba secundum communem hominum intellectum sunt intelligenda *Perez. l. 2. glos. cornudo in princip. tit. 9. lib. 8. ordin.* Et verba obscura sunt reducenda ad communem sensum *Cardos. in praxi iudicum & aduocat. verbo verbum num. 8.* Et verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda est *Socin. reg. 536. limit. 8. Cou de sponsal. p. 2. cap. 4. §. 1. n. 2.* Vnde verba intelliguntur secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur *l. plenus §. equitij ff. de usu, & habitat. l. ex militari ff. de milit. testa.*

9 Verba debent intelligi secundum subiectam

X

materiam.

322 Principia, & loca comm.

materiam, & naturam contractus l. cum pater, §. donatum ff. de legat. 2. l. si vno, & ibi Bart ff. locati, l. sed, & si possessori 11. §. item si iurauero. ff. de iur. iur. l. fin. C. de non nu. ff. pec. l. cum manu lata in fin. de contrah. empt. l. damni infecti in princip. ff. de damno infecti. l. fluminum §. hac stipulatio ff. eod. tit. l. Proculus ff. de vsufr. l. si stipulatus ff. de vsur. l. vbi ita donatur ff. de donati. causa mortis. l. insulam ff. de præscript. verb. l. si olei C. locati, cap. constitutus de religiosis domibus, cap. solitæ de maio. & obed. Euerard. in topic. legal. loco 46. Mascard. de probat. concl. 1131. nu. 70. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 104. num. 28. Surd. decis. 2. nu. 13. & decis. 43. nu. 16 & de alim. tit. 1. q. 42. num. 24. & tit. 5. q. 1. num. 26. Pichard. in disp. de mora num. 127. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 1. n. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. nu. 53. 54. & 58. Cardos. in praxi iudicum & advocat. verbo verbum nu. 4. Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo nu. 19. Rota Romana apud Farinac. decis. 62. in nouiss. & decis. 398. num. 4. tom. 1. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 95. Cardin. Seraphin. Rota Romanæ decis. 121. nu. 11. & decis. 398. nu. 7. & decis. 541. num. 6. Et verba impropriari debent, vt conueniant materiæ, de qua agitur, §. nunc autem admonendis vbi glos. in verbo dederint in l. ii. quib. alie li. vel non. Et verba quantumuis præcisa restringuntur secundum subiectam materiam Flor. vari. q. 24. nu. 33.

40 Verba debeat intelligi cum effectu l. i. §. hac
 verba

verba ff. quod quisq; iuris l. penult. §. docere ff. ne quis eum l. quoties ff. qui satisd. cog. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. si Barsatoram C. de fidriussor. cap. relatum vbi glos. de clericis non residen. cap. qualiter vbi glos. vltim. de pactis, cap. si à iudice de appellat. lib. 6. Thomas de Thomasettis regul. 304. Surd. consil. 3 num. 25. & cons. 179 num. 49. Ignat del Villar in sylua respons. resp. 1. num. 25. Lusit. Frat. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ Coenæ cap. 4. disp. 26 num. 2. & cap. 11. num. 5. & cap. 12. disp. 63. num. 2. Aloys. Ricci. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 41. num. 2. par. 2. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 36. §. 1. num. 2. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 90. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo verbum num. 5. Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo verba. Et voluntas intelligitur cum effectu l. si constituerit vbi glos. ff. fini. regundo.

Verba debent aliquid operari, l. 3. in princip. ff. de iure iur. l. si quando 109. ff. de legat. 1. l. fin. ff. ne quid in loco publ. cap. si Papa in fine de priuileg. lib. sexto. cap. si à iudice de appellat. eod. lib. Crau. cons. 23 num. 3. Mascard. de probat. conclus. 595. vol. 2. Surd. decis. 64. num. 19. & cons. 127. num. 9. & cons. 218. num. 15. & cons. 270. nu. 10. Burg. de Paz cons. 25. num. 21. Tiraquell. de iure constit. par. 3. limit. 30. num. 36. & de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 24. & num. 45. Pichard. ad §. quod si fugerit num. 15. instit. de empt. Ceter. pract. lib. 3. quæst. 15. num. 39.

324 Principia, & loca comm.

Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 11. nu. 14. Gon-
 zal. ad reg. 8. Cancel. § 7. proœm. num. 127. Stephan.
 Gratian. Marchia decis. 47. num. 17. & decis. 106.
 num. 19. Lusit. Benedict. Egid. in repet. l. ex hoc iure
 ff. de iusti. & iure p. 1. cap. 8. nu. 2. Bertazol. de clau-
 sulis instrument. clausula 21. glos. 14. num. 10. & in
 repetit. l. si quis maior. C. de transact. nu. 241. Cardin.
 Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 85. faciunt quæ Menoch.
 cons. 378. num. 33. auil. ad cap. 1. Pator. verbo ni
 lleuaran num. 14 pag. mihi 57. Mari. Antonin. vari.
 lib. 1. resol. 9. n. 4. & resol. 50. nu. 9. & lib. 3. resol. 4.
 nu. 8. Et verba ita debent intelligi, ne maneat
 sine effectu l. si stipulatus fuero ff. de verbor. oblig.
 Menoch. cons. 122. nu. 48. & cons. 373. num. 8. Surd.
 de alim. tit. 9. q. 16. nu. 60. cum seqq. Nam verbo-
 rum substantia, & effectus, non sonus attendi
 debet l. insulam ff. de præscript. verb. cap. in tantum
 de simon. Surd. decis. 303. num. 5. & cons. 3. num. 26.
 cum seqq. & de alim. tit. 9. quæst. 16. num. 22. Fla-
 min. de resignat. tom. 2. lib. 8. quæst. 8. num. 134.
 Pirel. in rub. de rescind. vendit. par. 2. cap. 1. num. 3.
 in fine. Mari. Antonin. dict. lib. 1. resolut. 1. num. 7.
 Item vt aliquid operentur, debent potius im-
 propriari, & ad impropiam significationem
 trahi, quam vt sint superflua l. si tam angusti,
 vbi Angel. ff. de seruit. l. si tibi, vbi Bart. & doct. ff. si
 cert. pet. cap. si sententia de sentent. excom. lib. sexto.
 Surd. de alim. tit. 2. quæst. 1. num. 39. & decis. 198.
 nu. 2. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 7. nu. 33.

Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba 3. § 13.
 Et verba sunt interpretanda, vt aliquid operentur etiam in dispensatione, & in quacunq; alia materia stricta, & odiosa Rot a Roman. apud Farin. decis. 352. nu. 2. tom. 1. p. 1. Procedit principium hoc in contractibus l. si stipulatus ff. de vsur. & in statutis l. 1. in fin. ff. ad muncip. ac in priuilegijs dicti cap. si Papa, Bertazol. in d. l. si quis maior num. 243. cum duobus seqq. vbi num. 246. asserit quod verbum etiam minimum aliquid operari debet. Limita tamen cum Menoch. consil. 179. nu. 20.

12 Verba in dubio accipienda sunt in propria significatione l. non aliter, ff. de legat. 3. Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. no. 100 Et de verbis legis idem resoluit Joseph. de Sesse de inhib. cap. 4. §. 5. nu. 19.

13 Verba dubia in potiori significatu sunt accipienda, & secundum sensum grammaticalem l. 1. §. qui in perpetuum ff. si ager vectig. l. 1. §. si is qui nauem ff. de exercitor. act. inst. de iure natur. gent. & ciuil. §. quod ius quidem ciuile in fine, vbi appellatione iuris indefinite intelligitur de iure ciuili Romanorum propter excellentiam, cap. pen. de sentent. excom. Surd. cons. 230 num. 20. Menoch. de presumpt. lib. 3. q. 39. à n. 8. Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 1. n. 6. Fr. Anton. à Sousa in releet. de censuris bullæ Cœnæ cap. 2. num. 4. Benedict. Egid. in reperit. l. ex hoc iure ff. de

326 Principia, & loca comm.

iustit. & iure par. 1 cap. 10 num 37. Francisc. Molin de ritu nup. lib. 1. cap. 14 num. 24. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 101. Barthol Perett. ad extrauag ambitiosa de rebus ecclesia non alien. num. 15. pag 92. Et verba dubia, quæ habent varium significatum, debent intelligi in eo significato qui est aptior l. quoties id sermo ff. de regul. iuris, Cardin. Tusch. dit. lit. V. concl. 98.

34 Verba in dubio sunt interpretanda naturaliter proprie, & vere; non autem accidentaliter, ciuilitate, & fide, l. fin. C. de his qui ven. et at. impet. l. fideicommissam ff. de condit. & demon. l. ex ea parte §. in insulam, ff. de verb. oblig. l. si quis ita §. fin. ff. de legat. 2. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 102. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 4 num. 9. Francisc. Gallett. in margarita casuum conscient. verbo verba, Cardin. Mantice. de coniecturis lib. 3. tit. 4. num. 5. Gallin. de verborum significat. lib. 2. cap. 21. num. 8. & lib. 3. cap. 19. num. 2. Nicol. Garcia de benef. p. 7. cap. 9. num. 32. Tiraq. de iure mariti glos. 7. nu. 14. & de iure primog. q. 1. n. 10. & q. 34. nu. 17. & q. 40. n. 334. & in tract. le mort p. 3. declarat. 1. n. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 81. nu. 19. & cons. 97. nu. 86. Surd. decis. 303. nu. 1. & cons. 90. nu. 24. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quest. 13. num. 12. col. 2. in fine, Cardoso in praxi iudicum verbo verbum num. 6.

35 Verba in dubio sunt intelligenda simpliciter, & non secundum quid, l. hoc legatum in fine, ff. de

ff. de legat. 3. l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verborum obligat. Cardin. Tusch tom. 8. lit. V. concl. 92. Et verba simpliciter prolata, ad intellectum legum referri debent, *l. 1. c. de fruct. & lit. expen.* Et verba simpliciter prolata intelliguntur de primo actu, *l. dotis promissio, ff. de iur. dot. l. boues, §. hoc sermone ff. de verborum significat. notavi supra lit. S. nu. 7. & lit. D. nu. 36.*

16 Verba dubia debent intelligi secundum naturam rei, cui adiciuntur, *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 96. iunctis supra notatis hac eadem lit. num. 9.*

17 Verba in dubio sunt intelligenda, rebus instantibus, *l. quod Seruius. vbi glos. in verbo potest, ff. de condict. ob cau. l. fin. §. idem quasi sit, ff. de condict. indeb. l. Paulo Callimacho §. 1. ff. de legat. 3. iunctis supra notatis lit. C. nu. 61 & lit. D. nu. 28.* Et verba in dubio potius modaliter, quam conditionaliter intelliguntur, *l. quero, §. inter locatorem, ff. loca.* Modus enim in dubio potius praesumitur, quam conditio, *Menoch. de praesumpt. lib. 4. q. 175. nu. 15. Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. nu. 9. Barb. in rub. ff. solut. matrim. par. 1. num. 28. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 44. num. 17. & cap. 136. num. 14. Rota Romana apud Farin. decis. 362. num. 1. in nouiss.*

18 Verba in dubio de actu valido sunt intelligenda, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 99. & seq.*

328 Principia, & loca comm.

19 Verba dubbia contra proferentem sunt interpretanda, *l. veteribus 40. vbi Bart. ff. de pactis, l. quicquid astringenda ff. de verbor. obligat. l. Labeo, ff. de contrah. empt. l. qui cum § fin ff. de transact. l. 2. tit. 33. par. 7. Menoch. conf. 110. nu 36. & conf. 179. nu 19. Surd. decis. 322. nu. 63. & de alim. tit. 6. q. 1. nu. 26. D. Barb. in l. si quis intentione ambigua 66. nu. 28. ff. de iudicijs, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 1. cap. 3. nu. 41. Cardos in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo verbum nu. 9. Cardin. Tusch. to. 8. lit. V. concl. 106. Mari Antonin. vari. lib. 2. resol. 23. nu. 19. Quod licet verum sit in contractibus, secus fit in libellis *l. inter stipulantem. § si Stichum, ff. de verborum oblig. Bald. conf. 489. num. 3 in fin. Castren. conf. 199 num. 4. lib. 2. Roman. conf. 136. in princip. Agid. decis. 733. in fin. Cur autem in iudicijs fiat interpretatio in fauorem proferentis, non verò in contractibus, vide Cardin Mant. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 2. tit. 4 n. 99. cum seqq. & alios relatos ab Alphan. collect. 248.**

20 Verba ambigua sunt interpretanda secundum ius commune, & statuta, *cap. cum dilectus de consuetud. Et secundum intentionem proferentis, l. si quis intentione, ff. de iudicijs. Et vbiunque verba sunt ambigua, nec aliter constat de voluntate, dispositio vitatur, l. in ambiguo, ff. de reb. dub. l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. Et in delictis debent capi in meliorem, vel mitiorem partem, l. si praeses, & l. pen. ff. de*

pæn.

pen. l. hæ enim causæ, in princip. ff. de susp. tuto.

21 Verba vniuersalia omnia includunt, quia qui omne dicit, nihil excludit, *l. iulianus, ff. de legat. 3. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 121.* Et notatum est supra *lit. O. num. 4.* Restringuntur secundum subiectam materiam, *l. 3. §. si quis hæredi, ff. de statuliber. Rota Romana apud Farin. decis. 542. num. 4. tom. 3. p. 1.* Restringuntur etiam ne absurdi, aut iniuri quicquã sequatur, *l. vt gradatim, §. sed si lege. ff. de muner. & honor. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 40. nu. 11. & 18. vbi nu. 12. & 19. allerit,* quad restringuntur ad id, quod est æquum, & ne quis indebitè damnum pati valeat, vel ad alium lucrum perueniat indebitè cum iactura alterius.

22 Verba generalia generaliter sunt intelligenda, *l. 1. §. quod autem ff. de aleator. l. in fraudem, & ibi Bald. ff. de testam. milit. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. si seruitus, ff. de seruit. vrb. præd. l. regula, §. vlt. ff. de iur. & facti ign. l. fin. in fin. C. de dotis promiss. l. si finita, §. de cæteris, ff. de damn. infect. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstan. Afflicti. decis. 319. num. 3. Tiraquel. in l. si vnquam in princip. nu. 118. C. de reuocandis donat. Thomas de Thomasettis regul. 131. Surd. decis. 122. num. 1. Oied. de beneficiorum in compatibilit. p. 1. cap. 14. num. 20. Burg. de Paz cons. 17. num. 2. Valasc. cons. 113. num. 21. Surd. cons. 271. numer. 28. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2, cap. 6. numer. 70. Por-*

330 Principia, & loca comm.

toles in tract. de consortibus, & fideicommisso legali
 cap. 6. num. 16. Aloys. Ricci. decis. curia Archiepiscop.
 Neapol. decis. 286. num. 5. p. 2. & in praxi rerum fori
 eccles. decis. 419. num. 1. & decis. 605. num. 2. in 1. edit.
 & resol. 356. & 529. in 2. edit. Francis. Molin. de ritu
 nup. lib. 3. q. 87. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 1.
 resol. 42. num. 3. Cald. Pereira de potest. eligendi cap.
 16. num. 18. infinitos refert. Farin. p. 4. cons. 65. in
 addit. lit. G. quibus adde Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V.
 concl. 122. Amplia etiam in constitutione odio-
 sa, pœnali, & correctoria, Rota Romana apud Fa-
 rin. decis. 41. n. 19. & seq. tom. 1. p. 1. Et verba ge-
 neralia restringuntur ad suas causas, Flamin. de
 resignat. lib. 9. q. 17. num. 94. Et habet vim spe-
 cialis expressionis, Guter. cons. 5. num. 4. Gonzal.
 ad reg. 8. Cancel. glos. 9. num. 23. cum seqq. Et verba
 quantumvis generalia, debent restringi ad ra-
 tionem, & causam propter quam fuerunt pro-
 lata, & intelligenda sunt secundum ea, quæ
 præcedunt, l. non est nouum, ff. de legi. l. heres meus
 §. 1. de leg. 1. Menoch. cons. 496. n. 54. Surd. cons. 431.
 num. 12.

23 Verba generalia restringuntur ad habilia,
 l. ut gradatim in princip. ff. de muner. & honor.
 l. 1. in princip. C. de sacrosanc. eccles. Menoch. de
 adipisc. possess. remed. 4. numer. 755. & de retin.
 possess. remed. 1. num. 38. Surd. decis. 112. numer. 2.
 Francis. Molin. de ritu nup. lib. 3. quæst. 85. num. 61.
 faciunt quæ Hyppol. cons. 80. num. 46. vol. 1. Cald.

Pereira

Pereira de potest. eligendi cap. 1. nu. 57. Vbi autem agitur de fauore publicæ utilitatis, verba generalia non restringuntur ad habilitatem, *l. si quis in grani, §. vtrum vbi Bart. ff. ad. Syllani.*

24 Verba generalia non includunt casus insolitos, de quibus non est verosimiliter cogitatum, *Flor. vari. q. 24. num. 33.* vbi etiam asserit, quod verba generalia non extenduntur ad speciales causas, res vel personas. Et verba quantumcunque generalia non extenduntur ad incogitata, *l. eum Aquiliana, ff. de transact. cap. ne quis vbi glos. vlt. 22. q. 2.*

25 Verbum generale restringitur per verbum speciale ei adiunctum, *Hieron. Portol. de consortibus, & fideicom. legali cap. 6. num. 14.* Et verba generaliter prolata ex adiuncto interpretationem accipiunt, *l. sed si adijciatur 13. & ibi glos. ff. pro socio, cum alijs pluribus, que recenset Surd. cons. 34. num. 39. & consil. 315. num. 26.* Et verba generalia restringi debent, vt omnis absurditas euitetur, *l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tuto. l. 1. ff. ne quid in lo. sac.* Et restringuntur ex verosimili mente disponentis, *l. Lucius 2. §. Lucius 2. ff. de legat. 2. l. creditor, §. Lucius ff. mand.* Et restringuntur ad consonum intellectum, *d. l. 1. §. quod ait ff. ne quid lo. sac.*

26 Verba generalia rescriptorum restringuntur secundum ius commune, *Garc Girond. de priuilegiis, seu exemptionum explicat numer. 275.*

332 Principia, & loca comm.

vbi num. 176. idem asserit de verbis generalibus statutorum. Et verbis generalibus non veniunt Principi reservata, *Girond. num. 724.* vbi proxime.

27 Verba secundum verisimilitudinem sunt intelligenda quando de mente non constat, *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 94.* Et verba ad intellectum possibilem referenda sunt, *l. fin. in princip. C. de contrab. & commit. stipulat. l. stipulatio ista, §. hi qui sunt, ff. de verborum oblig.* Et verba quæ de iure intelligi non possunt, de facto intelliguntur, *l. mulier. §. 1. ff. de condit. instit. l. heredibus, §. fin. ff. ad. Trebellia. d. §. hi qui sunt.*

28 Verba debent intelligi secundum tempus prolationis, *Surd. conf. 454. num. 13.* Et verba referuntur ad tempus contractus, vel testamenti, *l. Rutilia Pola. ff. de contrab. empt. l. fin. ff. de legat. 2. Mascard. de probat. concl. 1416. Valasc. conf. 58. num. 3. Cardoso. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo verbum num. 10. & 11.*

29 Verba intelligenda sunt per prius, & non per posterius, *Ioseph de Sesse Aragon. decis. 64. num. 86.*

30 Verbis subtiliter non est dialecticandum, *Cardin. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 1. tit. 1. num. 4. Anton. Monach. Florent. decis. 72. n. 27.* Nam subtilitas reprobat, *l. si fideiussor. §. quedam ff. mand. cap. dilecti. de indi. Tiraq. de pæn. tēper. causa 12 n. 3. Thomas de Th. a. settis reg. 288.*

- 31 Verborum tenor semper est attendendus, *Franciscis Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 20. num. 7.* Et verba in omni actu, siue dispositione, ita sunt interpretanda, ne sibi inuicem contradicere videantur, *cap inter dilectos, §. caterum de fide instrum. Bart. in l. fin. §. idem quæsit, ff. de condict. in deb. vers. circa prædicta.*
- 32 Verbo quod quis non exprefit, mente non videtur cogitasse, *cap tua de sponsal. cum ibi not. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 89. num. 3.* Et verba intelligi debent eo respectu, quo prolata sunt, *l. debitor, §. si ff. ad Trebell. l. si pater, §. qui duos, & ibi not Bald ff. de adopt.*
- 33 Verba non iufficiunt, vbi opus est facto, *l. non omnes §. fin. ff. de re milit. l. peculium in fin. princip ff. de pecul. l. Iulianus. §. offerri ff. de actio. empt. l. 1. §. tulisse in fi ff. ad Syllan. cap. 1. & 2. de sequestr. possess. & fruct. vbi Doct. Bellac. tom. 2. comun opin. lib. 8. tit. 27 de solution. num. 16. pag. mihi 392. Escobar. de ratiocin. cap. 15. num. 44 Cardin. Tusch. to 3. lit. F. concl. 21.* Et verbis aliquid exprimere, vel scriptura paria sunt, *l. miles ad sororem in princip. ff. de lega 2.*
- 34 Verba non mutāt substantiam rei, *l. cum falsa, C. de iuris, & facti ignorantia, Menoch. cons. 572. nu. 18. cum seq.* Et verborum multiplicatio non necessaria, non mutat rerum substantiam, *l. pediculis, §. labeo ff. de aur. & arg. leg. Bertazol. de clausulis instrum. clausul. 4. glos. 3. num. 3.*

334 Principia, & loca comm.

- 35 Verborum abundantia non debet operari ultra intentionem contrahentium *Gam. Lusit. decis. 38 num. 2.* Et verba contrahentium recipiunt limitationem à dispositione legis *l. quaro §. inter locatorem ff. loca. l. quidam cum filium ff. de verbo. oblig. Alex. cons. 133. super quaesitis col. 1. vol. 5.*
- 36 Verbs præcedentia declarant sequentia, & è conuerso *l. si seruum §. fin. ff. de leg. 1. Surd. decis. 288. num. 30. cum seqq. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 30. num. 115. & cons. 65. num. 110. Mari. Antonin. varia. libr. 3. resolu. 1. num. 60.*
- 37 Verba vbi sunt clara, nõ est opus alia interpretatione *l. licet imperator ff. de legat. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 762. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 108.*
- 38 Verba vbi sunt clara, non est opus coniecturis, vide supra *lit. C. num. 45.* Verba quæ aliquid præsuponunt, circa illud non disponunt *l. ex facto la 1. ff. de hered. instit. l. neque enim §. si seruum ff. de mili. testa. l. generaliter §. si is qui tutorem ff. de fideicum. libert.*
- 39 Verba vbi non conueniunt, dispositio non habet locum *l. 4. §. toties ff. de damn. infect. l. quod constitutum ff. de mili. testa. Card. Tusch. to. 8. lit. V. concl. 89. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 9. num. 4.*
- 40 Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio, vide supra *lit. L. num. 13.*
Verba legum non in abstracto, sed in concreto intelligi

intelligi debent *l. si in rem in princip. ff. de rei vendicat.*

41 Verba geminata maiorem deliberationem inducunt, & magis operantur *l. Balista ff. ad Trebel. Bertazol. tract. de clausulis instrumen. clausula 4. glos. 2. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 28. num. 2. & tom. 8. lit. V. concl. 158.*

42 Verborum geminatio inducit enixam voluntatem legislatorum, vide supra *lit. G. num. 1.*

43 Verisimile quod non est, præsumitur falsum *Menoch. conf. 1. num. 268. & conf. 2. num. 300. & conf. 28. num. 25. & conf. 188. nu. 11. & conf. 199. num. 12. & de arbitrar. lib. 2. casu 85. Mascard. de probat. concl. 740. num. 35. & concl. 1364. num. 4. Surd. de alim. tit. 8. q. 12. num. 24. Tiraq. in l. si unquam in princip. nu. 40. C. de reuocandis donat. Nam verisimilitudo est cognata naturæ *Aym. conf. 269. num. 4.* Et verisimilia dicuntur, quæ legibus, & iuri communi conueniunt & ei non contradicunt *Menoch. conf. 1. n. 418. & conf. 380. num. 7. & de arbitr. casu 85. nu. 5. Girond. de privilegiorum seu exemptionum explicat. num. 555.* Unde quod verisimile non est, attendi non debet *l. si in princ. ff. quod met. cau. cap. quia verisimile de præsumpt. Paris. conf. 13. num. 9. vol. 3. & conf. 8. nu. 7. vol. 4.**

44 Veritas sæpius examinata magis elucescit *cap. graue 35. q. 9. cap. inter dilectos de fide instrum. Flamin. de reg. sinat. tom. 2. lib. 11. quæst. 11. num.*

336 Principia, & loca comm.

num 3. Bouadil. in sua polit lib 1 cap 10. num. 1. Cened. ad decretal. collect. 119. à. num. 1. Hieron. Grach. conf. fydicatus num. 265. cum seq. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 5. in princip. pag. 31. Nam veritas disputando in venitur l. munerum §. fin. ff. de muner & honor. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl 507. num. 1.

45 Veritas præualet existimationi, seu opinioni, & plus valet quod in veritate, quam quod in opinione consistit, l. regula 9. §. qui ignoravit ff. de iurise & facti ignorantia. l. 4. §. quoties ff. de manumissis vindicta, l. 1. §. si à pupillo ibi, vt hic plus sit in veritate, quam in existimatione mentis, ff. pro emp. §. si quis rem suam instit. de legat. Menoc. de presump. lib. 1 q. 31. num. 4. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap 3. num. 19. Brunor. à Sole in locis commun. verbo veritas num. 45. Pichard. ad d. §. si quis rem nu. 3. Et per rationem veritas habetur, l. solam, C. de testib. l. scire ff. de legib.

46 Veritas, & rei substantia plus valet, quam ludibrium verborum, Garc. Girond. de priuilegiis seu exemptionum explicat. num. 845. Vnde veritatis fides verborum adminicula non desiderat, l. 1. C. si min. ab hered se absti.

47 Veritas, & rerum substantia hominũ denominatione non mutatur. Guter. præct. lib. 3. q. 84. n. 2. Et veritas rerum gestarum erroribus non vitiatur, l. illicitas, §. veritas ff. de offic. presid.

48

Veritati semper ad hærendum est, quia amicus Socrates, sed magis amica veritas, de quo vide plura per *Probum in addit. ad Ioan. Monach. in cap. nemo deinceps num. 77. cum seqq. de elect. lib. sexto. Menoch. conf. 112. num. 17. semper q; est attendenda veritas, Flamin. de confident. q. 46. n. 61. Et qui veritatem sequitur, Deum sequitur, cap. quisquis 11 q. 3. Et veritatis sectatores Deo placent, ut dicit *glos. in l. puniri. C. si contra ius, vel utilit. publ.* Et est veritas super omnia amanda, & sequenda, *l. si ita legatum, ff. de condit. & demonstr. Flamin. d. tract. de confident. q. 65. num. 13. Et basis atq; fundamentum iustitiæ, qua virtute nulla præclarior, Bald. conf. 343. col. pen. lib. 1. plures refert Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. resol. 234. n. 6 in 2. edit. Et est res solidissima, & murus inexpugnabilis Afflict. decis. 235. nu. 7. Et omnia vincit, cap. veritate, & seq. 8. dist. Roland. conf. 5. n. 19 & conf. 33. nu. 41. lib. 4. Et illi omnia cedunt, Roland. conf. 11. n. 2 & 3. lib. 3. Itē immutabilis est, & perpetua, ex *Aristot. lib. 4. Metaphys. cap. 5. Unde cursus temporis non mutat substantiam veritatis, l. sicut falsi. C. ad leg. Cornel. de fal. Et propter nostrū affirmare, vel negare, rei veritas nō mutatur, l. assumpto. ff. ad municip.***

49 Verum esse non potest, quod falso principio infirmatur, *l. cum filius, §. hæres, ff. de legat. 2. Crauet. conf. 1000. pro genero n. 37 Anton. Monach. Florent. decis. 48. nu. 6.*

338 Principia, & loca comm.

- 50 Via vna electa non potest ad aliam recurri,
 vt per Stephan. Gratian. Marchia decis. 4. nu. 72.
- 51 Via quod vna prohibetur, non debet alia
 aliquo colore admitti, l. nec per se, C. de heredibus
 institut. Iosep. de Sesse Aragon. decis. 28. nu. 11.
- 52 Viam, quam quisque sibi elegit, sequi debet,
 l. si mulier, §. fin. ff. quod met. cau. facit cap. cum om-
 nis circa fin. de constitutio. & cap. quod semel de re-
 gul. iuris lib. sexto, Surd. conf. 377. n. 3. Farin. in pra-
 xi crimin. p. 6 q. 175. num. 199. Mari. Antonin. vari.
 lib. 2. resol. 17. nu. 8.
- 53 Via est admittenda, per quam ad ius com-
 mune reditur, l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de
 pactis, cap. ab exordio 35. dist. Rebus. in praxi bene-
 fic. tit. differentia inter priuilegium num. 6. Cou. vari.
 lib. 3. cap. 6. nu. 4. Guter. conf. 1. num. 37. Et facilis
 est reditus ad ius commune, Ican. Petr. Monet.
 tract. de option. cap. 8. num. 39. Et fauorabilis est
 dispositio, qua reuertimur ad ius commune,
 glos. in cap. Statutum, verbo numerandum, de prob.
 lib. 6. vbi not. ita Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect.
 de censuris bullæ Cæne cap. 16. disp. 83. num. 6. Ale-
 xand. Rauden. de success. Regni Portugal. resp. 2.
 num. 42.
- 54 Viam nemo videtur eligere, per quam iu-
 dicium suum subuertatur, l. 3. vers. Nec creden-
 dus ff. de militari testam. l. quoties 13. ff. de rebus du-
 bīs, l. quoties. ff. de verborum obligatio. tex. optimus
 in cap. al. b. te iuncta glos. verbo potius, de verborum
 significat.

significat. cum alijs, de quibus Menoch. de presumpt. lib. 6. q. 4 à princip. Cardin. Mantica. de coniect. vltimarum voluntatum lib. 2. tit. 1.

55 Vigilantibus, & non dormientibus iura subueniunt, l. pupillus. ff. quæ in fraudem creditorum, l. non enim. ff. ex quibus causis maiores, l. veluti, ff. de edendo, l. quod forte, l. si finita, §. si quis metu, ff. de damno infecto cap. nunciatum 84. dist. Surd. cons. 4. num. 11. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 36. num. 12. Bouadil. in sua politica lib. 3. cap. 4. num. 54. & num. 83. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 206 num. 19. & 44. Cardoso in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo ius num. 12. Casar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 109. Et deceptis, non autem decipientibus iura subueniunt, l. 2. §. verba, ff. ad Velleian. l. si is qui minorem, C. si minor se maiorem dixerit, cap. cum vniuersorum, de rerum permutatione, Menoch. de presumpt. lib. 6. quest. 78. Thomas de Thomasettis reg. 88. vbi dicit procedere, quando deceptio magna est, & considerabilis.

56 Vim vi repellere licet, l. vt vim ff. de iniuria, & iure. l. 1. & tot. tit. ff. de vi, & vi armata. l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l. is qui aggressorem, & l. si quis percussorem, C. ad legem Corneliam de sicar. cap. significasti in 2. de homicidio, cap. si verò, de sententia excommunicationis, cap. dilecto eodem tit. lib. sexto, cum alijs, quæ adducit Frater Anton. à Sousa in relect. de censuris

340 Principia, & loca comm.

bulle Coena cap. 12. disp. 62 nu. 2. & cap. 15. disp. 78 nu. 3. Aloys. Ricci. decis. curia Archiepiscop Neapol. decis. 16. nu. 10. p. 2. Vgolin. de officio & potest. Episcopi cap. 29. §. 1. vers. secundò non polluitur, Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosa, de rebus Eccles. non alien. verbo infringere num. 38. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clericalium, p. 1 tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 103. pag. 67 Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 213 Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exemptione p. 2. cap. 1. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 306. vbi asserit procedere, quando vis vi repellitur ob necessariam defensionem sui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, cui subscribit Bellett d. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 2. num. 2. pag. 180.

57 Vincens vincentem te, multo magis vincit te, l. de accessionibus, ff. de diuersis & temporalibus præscriptionibus, l. æquissimum, ff. ad Tertullianum, glos. proximis in auth. defuncto, C. ad Orficianum, glos. in l. vsucapio, C. de pignor. Thomas de Thomasettis regul. 282. Alexan. Rauden. de success. Regni Portugal. resp. 2. num. 117. Euerard. in topic. legalib. loco 67. Surd. conf. 125. nu. 14. & conf. 138. nu. 18. & 19. & conf. 416. num. 2. & 25. vbi de intellectu huius principij agit, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 208 vbi nu. 5. declarat, quod vincens vincentem te, multo magis vincit te, procedit, quando ille, qui te vincit, & tu essetis eiusdem generis,

generis, rationis, & ordinis, quia tunc argumentum procedit, alias non, & *num. 6.* ampliat, vt procedat argumentum, quâdo ego, qui vinco te, habeo causam à te, quia si vinco te, multo magis alium, quem tu vincis, & *num. 13.* limitat in diuerso casu, quia si vinco te ad taxillos, tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, & *n. 14.* limitat, quando victoria non est per modum pugnae, sed per accidens, vt si puer per accidens vincat fortem, ego vinco puerum, vel propterea vincam fortem, & *num. 15.* limitat in diuerso genere, diuersa ratione, & diuerso ordine, quia nunquam argumentum procedit, & *num. 16.* limitat, quando non est eadem ratio exclusionis in omnibus. Procedit regula hæc vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerso, ita decisum fuit in *Rot. Rom. apud Farin. decis. 59. n. 2. in fin. to. 1. p. 1.* An, & quando procedat regula ista in successione, & aliorum actuū materia? vltra citatos, vide *Cou. vari. lib. 1. cap. 7. nu. 3. in vers. Item aduersus principalem, Menoch. conf. 4. n. 33 & conf. 126. n. 25. & conf. 234. nu. 16. Decian. conf. 13. nu. 38. lib. 3. & conf. 58. n. 20. lib. 5. Gabr. lib. 4. commun. tit. de success. ab intest. concl. 4. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 16. Philipp. Porti. lib. 3. reg. 27. Cardin. Mantica. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 7. num. 6. plures refert Castil. lib. 3. quotid. cap. 30. per totum.*

342 Principia, & loca comm.

- 58 Vincula duo magis ligant, vide suprâ lit. D. num. 69. Virtus vnita, fortior est separata, l. qui patri, ff. de acquirenda hereditate, l. si autem in fin. ff. de aqua plu. arcenda.
- 59 Vitta qui aliorum punit, sua prius corrigere studeat, cap. qui sine 3. q. 7. Nam absurdum est in alio velle corrigere, quod in se ipso vigere conspicitur, l. si vxor, §. index ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. in arenam, §. fin. C. de inoffic. testamento, Vnde dictum est, qui carpit mores labe carere debet, nemo enim potest alium corrigere, qui tacitus respondeat eadem cõmississe, cap. iudices 3. q. 7. cap. est 95. dist. cap. 1. & per totam 22. q. 6.
- 60 Vltima derogant prioribus, l. si mihi, §. in legatis, ff. de legat. 1. l. pact. nouissima, C. de pactis, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 228. cum alijs suprâ relatis lit. P. nu. 32.
- 61 Vltima mora nocet, vide suprâ lit. M. nu. 33. vbi notatum est.
- 62 Vltimus rei status inspiciendus est in omni materia, l. illud. C. de collationibus, l. si mater, C. ne de statu defunctorum, cap. cum venissent, de institution. cap. consultationibus, de iure patronatus, Mascard. de probat. concl. 175. num. 8. Menoch. de presump. lib. 3. q. 6. nu. 39. Grammat. decis. 67. nu. 6. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 5. num. 19. Mari. Antonin. variar. lib. 1. resol. 20. nu. 14. Vnde in beneficialibus vltimus status beneficij inspiciendus est, & maxime consideratur, vt per Beninten. decis. 23. nu. 11.

Dec. conf. 126. num. 3. Gabr. conf. 185. num. 2. & 23.
 vol. 2. Lambert. de iure patron. lib. 3 q. 7. princ. art. 7.
 nu. 7. & lib. 2. p. 1. q. 3. princ. art. 21. num. 1. Mascard.
 de probat. vol. 1. concl. 172. n. 8. & vol. 2. concl. 956.
 nu. 6. quos adducit Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 55
 nu. 6. quibus adde Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5.
 §. 2. nu. 14 & §. 3. nu. 18 & glos. 45. §. 2. num. 14.
 nouissime Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccles. de-
 cis. 153. nu. 46. Marc. Anton. Genuens. in praxi curie
 Archiepiscop. Neapol. cap. 100. vers. Quod si Anton.
 Monach. Bonon. decis. 36. nu. 13. cum seqq. Etiam si
 sint beneficia iurispatronatus, ex Crau. conf. 322
 col. pen. Rolan. conf. 47. nu. 38. quos cum alijs citat
 Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 80. n. 7. Quod verum
 est, etiam si appareret de variatione, Vincent. de
 Franch. decis. 85. num. 2. par. 1. Limita, nisi conste-
 tet de contrario statu legitimo præcedente,
 Rota Romana apud Farin. decis. 188. num. 1. tom. 1.
 par. 1.

63 Una eademq; res non debet diuerso iure
 censi, vide supra lit. I nu. 48.

64 Vnius dictum, dictum nullius, vide supra
 lit. D. num. 25. Voluisse non præsumitur quis,
 quod non expressit, notatum est supra lit. L.
 num. 32.

65 Voluntarium à principio, ex post facto effi-
 citur necessarium, l. sicut ab initio, C. de actionibus,
 & obligationibus. Escobar de ratiocin. cap. 6. nu. 21.
 cum alijs adductis supra lit. C. nu. 59.

344 Principia, & loca comm.

- 66 Voluntarium factum latius interpretatur
lex, quam necessarium, Bertazol. tract. clausula-
rum instrumentalium clausula secunda, glos. 2.
num. 5.
- 67 Voluntas in mente retenta nihil operatur,
l. si repetendi. ff. de conditione ob causam, Brunor.
à Sole in locis communis, verbo propositum, Rota
Romana apud Farinac. decis. 354. num. 6. tom. 1.
par. 1.
- 68 Voluntas facto magis, quam verbis decla-
ratur, l. Paulus, ff. rem rat. haberi, l. reprehendenda,
C. de institutionibus & substitutionibus, l. pro here-
de ff. de acquirenda hereditate, Aym. cons. 204. n. 11
cum seqq. Menoch cons. 1. nu. 264 & cons. 5. nu. 16.
& cons. 110. nu. 1. cum seqq. & cons. 158. num. 48.
Mascard. de probat. concl. 1415. num. 34. Surd de-
cis. 194 nu. 21. & cons. 371. nu. 65. Rota Rom. apud
Farina. decis. 582. nu. 7. tom. 2. p. 1. Valasc. cons. 169.
nu. 11. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. n. 20.
Paul. Montan. tract. de tutelis cap. 33. nu. 535. Gon-
zal. ad regul. 8. Cancel. § 4. proæm. num. 71. Mendez
à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. nu. 9. Scacci.
de appellat. quæst. 17. limit. 2. à num. 23. cum seqq.
Mari. Antonin. vari. lib. 2. resolut. 11. num. 65.
ubi num. 89. declarat procedere, quando fa-
ctum est determinatum ad quid certum præ-
sumendum, secus si est indeterminatum, & in-
differens, citans Mascard. de probat. conclus. 45.
num. 5. Facta enim sunt potiora verbis l. de pu-
pillo,

pillo. §. meminisse. ff. de noui operis nunciatione.

- 69 Voluntas præferenda est verbis, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. num. 11. col. 2. Et voluntas regulatur à mente, Mendez à Castro d. num. 11. Ex coniecturis declaratur, Surd. decis. 7. num. 12.
- 70 Voluntas durare præsumitur, nisi contrarium probetur, Cardin. Tusch tom 8. lit V. concl. 286 Et præsumitur durare, maxime cum nulla causa mutationis apparet, Stephan. Gratian. Marchia decis 43. n. 23. Nam voluntatis mutatio nõ præsumitur, l. eum qui, ff. de probationibus. cap. scribam, de præsumptionibus, Pichard. ad princip. instit. de adempt. legatorum nu. 4. Menoch. conf. 317. num. 29. Surd. decis. 111. nu. 9. & decis. 288. nu. 36. Flamin. de resignat. lib. 9. q. 25. num. 16. Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 3. nu. 41. & cap. 10. nu. 54. & de empt. cap. 23. num. 65. Stephan. Gratian. Marchia. decis. 19. num. 27. & decis. 43. num. 23. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 92. num. 3. in 1. edit. & resolut. 77. nu. 3. in 2. edit. Brunor à Sole in locis commun. verbo voluntas 9. Francis. Molin. de ritu nupt lib. 3. q. 7. num. 2.
- 71 Voluntas contrahentium præsumitur esse conformis dispositioni iuris communis, Bertazol in repetit. l. si quis maior, C. de transact. nu. 683. iunctis supra notatis, lit. C. num 65.
- 72 Voluntas coacta voluntas est, l. si mulier 21. §. si metu coactus. ff. quod metus causa, l. qui ita in princip.

346 Principia, & loca comm.

princip. ff. ad Trebeleanum. cap. meritò 15. quæst. 1.
 Philosoph. lib. 3. ethicor. cap. 1. D. Thomas. 1. 2. q. 6.
 art. 8. Nau. in man prælud. 6. num. 4. & 6. Cou. de
 sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. à num. 11. Thomas de Tho-
 massettis reg. 76. Lusit. Emmanuel Figueira de Ne-
 greiros in introductione vltimarum voluntatum lib. 1.
 cap. 10. num. 33. cum duobus seqq. Francisc. Molin. de
 ritu nuptiar. lib. 3. q. 98 nu. 6. Cardin. Tusch. tom. 8.
 lit. V. conel. 280. cura seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Ro-
 manæ decis. 1350. num. 9. obiter Morl. in emporio
 iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 112. qui rationem
 huius principij constituit in eo, quia qui vi
 coactus aliquid facit, id potius videtur male-
 facere, quam pati, ex tex. in l. si patrem 22. ff. de
 ritu nuptiarum. Declara, quod licet voluntas,
 coacta sit voluntas, nõ tamẽ dicit potest quod
 sit volũtas spontanea, sed dicitur voluntas qua-
 lificata, vt post Abb. & alios dicit notab. Dec. in
 l. velle nõ creditur sub n. 6. vers. 4. & vlt. ff. de regulis
 iuris, quæ non est propriè voluntas, sed secun-
 dum quid, vt bene dicit idem Dec. in d. l. velle non
 creditur numer. 3.

- 73 Voluntas vltima de ambulatoria est vsque
 ad mortem, l. 4. ff. de adimendis legatis, l. cum
 hic status, §. ait oratio, ff. de donationibus inter
 virum, & vxorem, cap. cum Marthæ vers. ceterum
 de celeb. missarum, Menoch. cons. 329. num. 6. Pi-
 nel. in rubri. C. de rescindenda venditione p. 1. cap. 3.
 nu. 24. Guter. de iuramento confirmatorio p. 2. cap. 1.
 à num. 1.

- à num. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo testamentum num. 67. Cardin. Seraph. Rotæ Romanae decis. 296 num. 4. Tichar. ad. §. posteriore num 9. instit. quibus modis testamenta infirmentur & ad princip. instit. de ademptione legat. n. 9. & 23.
- 74 Voluntas morte extinguitur, l. 4 ff. locati, l. cum hic status, §. fin ff. de donat. inter virum, & uxorem, cap. si gratiosè, de rescrip. in 6. Francisc. Moli. de ritu nuptiarum lib 3 q. 14. nu. 7. Vitalis de Cambanis tract. clausularum instrumentalium pag. mihi 56 num 5.
- 75 Voluntas, & propositum distinguunt omne factum, l. qui iniurie, & l. verum est ff. de furtis, cum alijs citatis lit. D. num. 11.
- 76 Voluntatem ab initio, vel ex post facto interuenire, paria sunt, l. si autem plures, in princip. ff. de aqua pluuiæ arcenda. Paria enim sunt aliquid ab initio esse tale, vel ex post facto deuenire ad tale, l. nec interst. ff. ad legem Falcidiam, l. pen. ff. de actionibus empti.
- 77 Vox vnus, vox nullius, cap. veniens in fine de testibus. cap. cum à nobis eod. tit. cap. quoniam. de probationibus, Ludou. Rodolphin. variarum quæst. lib 2. quæst. 51. num. 41. Thomas de Thoma-settis reg. 307. vbi asserit procedere in teste. Testimonium enim vnus non probat, tex. est in cap. licet vniuersis. d. cap. veniens, cap. in omni negotio, de testibus. l. ius iurandi, C. eod. tit. resoluunt Gabr. commun. opinion. lib. 1. tit. l. de testibus,

348 Principia, & loca comm.

testibus concl. 1. Menoch. de arbitrar. iudicum lib. 2.
 casu. 99 num. 19 Aldouin. cons. 14. nu. 27. & cons.
 22. num. 12. & cons. 26. à num. 37. Peregr. cons. 2.
 num. 38. vers. ad condemnationem lib. 2. Ceual. com-
 mun. contra commun. q. 494. num. 1. Fr. Ludou. Mi-
 randa de ordine iudiciario q. 23. art. 1. Valasc. consul.
 73. Cald. Pereira quæstionum forens. consil. 26. n. 11.
 Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 140. num. 4.
 Amat. Roder. in pract. cap. 7. de forma probationis à
 num. 18. Curi. Philip. p. 1. §. 17. à num. 23. plures
 refert. Cened. ad decretum colect. 9. num. 3. & multo
 plures Farin. in praxi crim. p. 2. tit. de. opposit. con-
 tra personas testium. q. 63. num. 1.

- 78 Utile per inuile non vitiatur, l. 1. §. item
 quæritur ff. de aqua quotid. & æstiuæ, l. Pædius ff. de
 receptis arbitris, l. qui testamento, ff. de excusationi-
 bus tutorum, l. eos 26. vbi glos. verbo de superfluo, C.
 de vsuris cap. turbat 37. dist. cap. utile, & cap. non
 debet, de regulis iuris lib. 6. Tho. de Thomaset regul.
 309. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 373. Intellige
 in separabilibus, & in his quæ sunt diuisibilia,
 l. certi conditio, §. 1 ff. si certum petatur, l. 1. §. simi-
 liter l. 4. §. si is qui duplam, ff. de verborum obligatio-
 nibus, d. l. 3. §. Trebatius. ff. eo. tit. de aqua quotidiana,
 & æstiuæ l. 1. §. publicani. ff. de publicanis, & vecti-
 galibus, l. sancimus 5. C. de donationibus, Bart. in l.
 Græce, §. 1 ff. de fideiussoribus, Castrens. cons. 89. n. 1.
 vol. 2. Roman. cons. 66. num. 1. quos refert Aloys.
 Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici resol. 373. n. 2.
 in. 2.

in 2. edit. est communis ex citatis à Tiraq. de retract. tit. 1. ad finem, num. 74 & tit. 2. ad fin. nu. 145. sequitur Molin. de primogen. lib. 1. cap. 21. num. 28. vers. vt tamen, Mantu. dialog. 96. Cou lib. 2. vari. cap. 16. num. 5. vers. non obstat, Sarmi. lib. 3. select. cap. 5. Vgolin. de offic. & potest. episcopi cap. 41. §. 1. nu. 2. Pereg. lib. 3. conf. 29. num. 14. Surd. conf. 380 nu. 52. & conf. 428 à num. 20. Cabed. diuersorum lib. 2. cap. 16. Castil. controuers. iuris lib. 1. cap. 7 num. 27 Dom. Christophor. de Paz in scholijs ad leges Styli lege 300. num. 75. Vitalis de Cambanis tract. clausularum instrumentalium pag. 58. num. 16. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 483. num. 8. Cald. Pereira quæst. forensium conf. 33. num. 47. & de empt. cap. 32. nu. 36. Cardin. Mantu. de tacitis, & ambiguis conuentionibus tom. 2. lib. 16. tit. 36. num. 3. Tusch. d. concl. 373. num. 1. Limita in indiuiduis, vt per text. in d. §. item queritur, & §. Trebatius, d. l. Grace, §. illud ff. de fideiussoribus, Surd. de alim. tit. 7. q. 17. num. 27. & decis. 7 num. 35. Cæsar. Argel. de contradictore legitimo q. 10. num. 149. Tusch. vbi proximè nu. 41.

79 Vtilitas publica præfertur privatæ, l. munerum, §. item, ff. de muneribus, & honoribus, l. sanctimus, C. de sacrosanctis ecclesijs, l. vnica, §. fin. C. de caducis tollendis, auth. res quæ, C. cõmunia delegatis, cap. mutationes 7. q. 1. cap. bonæ de postulacione prælatorum. Surd. decis. 255. num. 11. Mexi. tract. tassæ panis concl. 4. num. 17. Auil. ad cap. 1. prætorum num. 6. pag. mihi 42. Menchaq. illustr. quæst. cap. 5. num. 16.

330 Principia, & loca comm.

Cabed. Lusitania decisione 74. num. 5. p. 1. Garci. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 902. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 308. vbi asserit procedere, quando in communi vtilitate priuata etiam includitur. Intellege etiam, quando vtilitas publica venit principaliter, non quando secundario, Surd. decis. 62. num. 9.

F I N I S.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

